

NYE HØYDER

NYE HØYDER

Framveksten av Universitetet i Nordland

Linda Haukland

Orkana Akademisk

© 2019 Linda Haukland

Nye høyder
Framveksten av Universitetet i Nordland

This book is published as Open Access under the copyright regulations of Creative Commons License CC-BY 4.0. Creative Commons License CC-BY 4.0 gives permission to copy and distribute the work in any medium or format, partially or fully, and to freely use the material for any purpose. Correct references to the work and authors must be applied, and include reference to the license, together with a specification of whether changes have been made. Reference to the original work can be provided in any reasonable manner, but can not suggest that the authors or the publisher endorse the third party or the third party's use of the work. Any reuse of the material in this book may not infringe upon the rights of reuse by other parties. For a full description of the Creative Commons License CC-BY 4.0 consult the following webpage:

<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/legalcode>

PDF: ISBN 978-82-8104-383-1
EPUB: ISBN 978-82-8104-384-8
HTML: ISBN 978-82-8104-385-5
XML: ISBN 978-82-8104-386-2

DOI: <https://doi.org/10.33673/OOA20196>

Utgivelsen er støttet av Universitetet i Nordland

Forsideillustrasjon: Lillian Andersen
Design: [DesignBaltic](#)
Trykk: [Dardedze holografija](#)

© Orkana Akademisk 2015
Orkana forlag as, 8340 Stamsund

ISBN: 978-82-8104-269-8

www.orkana.no
post@orkana.no

Til mine kollegaer ved UiN

Innholdsfortegnelse

Forord	7
Innledning	9
Flagget til topps på Campus Mørkved	11
Del I Kompetansemiljøer vokser fram (1858–1970)	13
Fra én elev til skoleby.....	15
Landbruket først ute	16
Fiskerisatsing i motvind	18
Nordland lærerskole	19
Kvinne som førstemann	21
Statens spesialskole i psykiatrisk sykepleie	25
Lærerutdanningen i Bodø.....	27
Profesjonsutdanninger som plogspiss	29
Noter	30
Del II Fra kott til slott på Mørkved (1971–1994)	33
Nordland distriktshøgskole	35
Alliansen Agder, Rogaland og Nordland	38
Lokaler til glede og besvær.....	40
Det regionale høgskolestyret for Nordland	41
Konkurranseutsatt fagutvikling.....	43
Siviløkonomstudium til Bodø	47
Distriktshøgskolen for Nordland	51
Høgskolesenteret i Nordland	55
Som olje og vann.....	56
Høgskolesenter med ambisjoner.....	58
Fra selvlært til faglært journalist	60
Under samme tak.....	61
Kvinnene på banen.....	62
Arkiv i Nordland	63
Mot sammenslåing.....	64
En god universitetskopi.....	67
Slottet i skogen.....	69
Noter	70
Del III Den gjenstridige fusjonen (1994–2003)	75
Høgskolen i Bodø	77
Forskning i regi av fylket.....	83
Tverrfaglig samarbeid	84
«Bodømodellen»	86
Kompetansereformen	88
Fruktbar fusjon	89

Den varme Velkomsten	90
Aksjonen for nordnorsk rekruttering	92
En høyskole – flere campus	95
Årran lulesamisk senter	96
Campus Vesterålen	100
Campus Helgeland	102
Den virtuelle Campus	106
Internasjonalisering	109
Internasjonalt på Campus Mørkved	110
Bodø International Summer University	111
Russland – nabo og kollega	114
Studenter fra hele verden	121
Et navn av bøker	122
Grenseløst studietilbud	127
Noter	128
Del IV Universitetet tar form (1998–2011)	133
Universitetsvisjonen materialiseres	135
Ideen om et universitet i Bodø	137
Kampen om de fire søylene	147
Doktorgradsutdanning i bedriftsøkonomi	147
Hvilke tre nye «søyer»?	152
Doktorgrad i sosiologi	161
Doktorgrad i profesjonspraksis: praktisk kunnskap i fokus	167
Doktorgrad i akvakultur	174
Fire utfordrende søyer	178
Endelig universitetsstatus!	181
Grunn til å juble	183
Universitetsprosessen	185
Noter	188
Del V Det umuliges kunst	193
Høgskolen i Bodøs fortrinn	195
Profesjonsutdanninger og innovasjonskultur	196
Felles kart med ulikt terreng	201
HBOs lokale og regionale «tredje misjon»	211
Nord universitet	222
Skjønne sammenhenger	224
Noter	225
Forkortelser	228
Kilder og litteratur	229
Indeks	239

Forord

I anledning den offisielle åpningen av Universitetet i Nordland i mars 2011 skrev jeg og kollega Svein Lundestad en artikkel til et festskrift som skulle utgis i anledning dagen. Vi intervjuet sentrale personer og gjennomgikk arkiv for å sette universitetsprosessen inn i en bredere historisk kontekst og beskrive den kronologisk. I denne boka, som er en frittstående publikasjon og samtidig en del av mitt doktorgradsarbeid, har jeg videreført dette arbeidet for å gjøre ulike sider ved universitetsprosessen tilgjengelig også for dem som ikke selv var en del av den.

Takk til min mann Anders Haukland, våre barn Edel-Marie, Mathias André og Hannah Victoria og til storfamilien for tålmodighet og forståelse når jeg har hatt lange dager på kontoret. Min veileder Johans Tveit Sandvin har sammen med bi-veileder Narve Fulsås og kollega Leiv Nordstrand gitt viktige innspill og kommentarer til det jeg har skrevet. Historiemiljøet ved UiN har bidratt gjennom uformelle samtaler, drøfting i forskningsseminar og lesing av ulike deler av manus. Like fullt er eventuelle feil og mangler i boka mitt eget ansvar.

Takk til Elisabeth Johansen ved Orkana Akademisk, som også har vært en viktig støttespiller, og til Magne Rasch, Svein-Arnt Eriksen og Per Jarl Elle for hjelp med bildene i boka. Universitetet i Nordland har dessuten bidratt økonomisk for at prosjektet skulle kunne realiseres. Ikke minst har mange kollegaer med lang fartstid ved UiN bidratt med sin kunnskap, noe jeg er svært takknemlig for.

Uten dere ville dette blitt en for stor oppgave.

Campus Mørkved, oktober 2015

Linda Haukland

Innledning

En viktig drivkraft bak utviklingen av utdanningstilbudet i Bodø og Nordland har vært å levere kompetent arbeidskraft til næringslivet og den stadig voksende velferdsstatens yrker.¹ Nordland lå sammen med Finnmark på nasjonal jumboplass når det gjaldt utdanningsnivå og utdanningstilbud ut over 1900-tallet. Det var stort behov for kompetanseheving i fiskerinæringen, fylket trengte flere lærere og sykepleiere, næringslivet manglet siviløkonomer og kommunene barnevernspedagoger, førskolelærere og sosionomer etter hvert som velferdsstaten tok form.

Utfordringen lå i at så fort ungdommen hadde bestemt seg for å ta en utdanning og reiste sørover til et lærested (de færreste valgte å studere i Tromsø), var deres tid i Nordland over. Det var få som kom tilbake.² Å utdanne sine egne, etter hvert også egne forskere, har vist seg å være den mest robuste løsningen for å heve utdanningsnivået i fylket.

Etableringen av Universitetet i Nordland var et resultat av europeiske og nasjonale prosesser i universitets- og høyskolesektoren som åpnet et rom av muligheter som ledelsen og de fagansatte ved Høgskolen i Bodø utnyttet til fulle. Boka tar primært for seg det lokale og regionale nivået, og berører den nasjonale og europeiske utviklingen i mindre grad.³ Mitt bidrag er å gi leseren et innblikk i hvordan universitetsprosessen utviklet seg lokalt og regionalt og å sette denne inn i et lengre tidsperspektiv.

Dette gjør at leseren får øye på nye sider ved utviklingen, som for eksempel at nasjonale prosesser påvirkes av aktører lokalt, selv om de formelt sett skjer i Stortinget eller i departement. Istedenfor å skrive lokal utvikling ut fra nasjonale prosesser er utgangspunktet det lokale og hvordan lokale aktører også påvirker den nasjonale utviklingen i et «bottom-up»-perspektiv. Å se utviklingen innen høyere utdanning lokalt som et produkt av mer enn nasjonale utviklingstrekk gir ny forståelse og innsikt i det som ligger til grunn for den.⁴ Slik danner det seg et bilde av hvordan institusjonen selv var aktør på den nasjonale arenaen: Universitetet i Nordland var aldri et nasjonalt prosjekt med et vedtak i Stortinget som utgangspunkt.

Først og fremst handler denne boka om framveksten av høyere utdanning i Nordland som etter hvert muliggjorde etableringen av Universitetet i Nordland. Ut fra dette temaet er det naturlig å stille ett hovedspørsmål: Hvilke faktorer, krefter og forhold bidro til etableringen av UiN? For å svare på dette tar jeg med utviklingstrekk innen høyere utdanning som ledet fram til universitetsetablerin-

gen, og noen av de prosessene lokalt, nasjonalt og internasjonalt som gjorde denne mulig. Målet med boka er altså å trekke lange linjer slik at utviklingen under selve universitetsprosessen ikke blir presentert adskilt fra den institusjonsbyggingen og fagutviklingen som skjedde i forkant av den, en linje som strekker seg helt tilbake til 1800-tallet. Avgrensningen av tema innebærer at de enkelte studienes innhold og skoleretninger ikke er drøftet inngående, og at studentliv og fagtilbud som tidligere kan ha spilt en sentral rolle ikke får en sentral plass i framstillingen.

Utviklingen av høyere utdanning i Bodø presenteres kronologisk hvor etableringen av utdanningsinstitusjoner, utviklingen innen forskning og undervisning på ulike fagfelt, søknadene om doktorgradsrett, i tillegg til byggingen av Campus, motkrefter på nasjonalt og regionalt nivå, forholdet til Universitetet i Tromsø og det som i dag er Universitetet i Stavanger og Universitetet i Agder er sentrale tema. Slik blir boka også et bidrag til historien om de tre nye norske universitetene som ble etablert i tiden 2005 til 2010, en viktig og særegen del av nyere norsk universitets- og høyskolehistorie.⁵ I tillegg gir den et innblikk i hvordan reformene innen sektoren påvirket lokalt i Bodø og regionalt i Nordland fylke.

Da universitetsstatusen var sikret fulgte en konsolideringsfase etter ti år med en rivende faglig utvikling. Det ble ikke etablert flere doktorgradsutdanninger, men antallet primærsøkere steg årlig. Nye studentboliger kom på plass, og et studenthotell ble åpnet for publikum. For å kunne bygge kompetanse for regionen og heve utdanningsnivået i fylket har institusjonen ikke satset på tradisjonelle universitetsutdanninger. Universitetsprosessen var ikke en kamp om å bli en kopi av Universitetet i Oslo eller Universitetet i Tromsø, men en kamp om å forbli en selvstendig institusjon og om å oppnå faglig autonomi slik at fagmiljøene selv kunne bestemme hvilke mastergrader og forskerutdanninger som skulle tilbys.

Fra nyttår 2016 er UiN en institusjon med over 1100 fagansatte og 11 000 studenter. Veksten er et resultat av fusjonen med Høgskolen i Nesna og Høgskolen i Nord-Trøndelag fra 1. januar 2016. Fusjonen innebar at institusjonen igjen måtte bytte navn fordi den vokste seg over fylkesgrensa sørover. Universitetet i Nordland er dermed historie. Det eneste sikre vi vet om framtiden, er at den bringer enda flere endringer med seg.

Flagget til topps på Campus Mørkved

Den 19. november 2010 fikk Nordland sitt eget universitet. Kongen i statsråd avgjorde denne fredagen høgskolens framtid, og jubelen ville ingen ende ta da beskjeden nådde fram til Campus Mørkved rundt lunsjtider. «En ti år lang kamp er kronet med seier», oppsummerte Avisa Nordland og lot hele forsiden preges av nyheten dagen etter: «Stor jubel for Universitetet i

Nordland».⁶ Rektor Pål Pedersen hadde funnet fram slipset og direktør Stig Fossum hvitskjorta for anledningen, og tok nå flagget spontant med til flaggstanga utenfor hovedinngangen for å heise det til topps. Ansatte og studenter klemte hverandre og noen tørket tårer, det var gledesscener overalt på Campus etter hvert som nyheten spredte seg. Mens gratulasjonene strømmet på fra inn- og utland, dro statsråd for forskning og høyere utdanning, Tora Aasland, rett fra kongens bord til Bodø. Hun ville selv overbringe den gode nyheten. Noen timer senere møtte hun et fullsatt Petter Dass-auditorium hvor applausen ingen ende ville ta.

Kjære snart nye Universitetet i Nordland. Gratulerer med dagen! Det er grunn til å heise flagg! I dag må da Glimt være Glimt, i dag er byens stolthet det nye Universitetet i Nordland! Det står respekt av den målbevisste utviklingen dere har gjennomført med sikte på å nå universitetsstatus.⁷

NTB sendte litt senere på dagen melding ut til landets redaksjoner om at «Høgskolen i Bodø tar steget opp i akademias øverste divisjon,» og siterte Pedersen på at «dette er begynnelsen på en ny tidsalder for høyere utdanning i Nord-Norge».⁸

Å se på denne ettermiddagen i november som en begynnelse var en forutsetning for at universitetet skulle lykkes med det som nå lå foran av både muligheter og utfordringer. Men beslutningen hos Kongen i statsråd representerte ikke bare en ny begynnelse. Den var også avslutningen på universitetsprosessen. For å forstå de lange linjene fram til november 2010 begynner framstillingen med tiden før 1900 da de første spirene til kompetansemiljøer og utdanningstilbud så dagens lys i Bodø. I det følgende vil utviklingen av studietilbud og forskningsmuligheter stå sentralt. Det var utviklingen på disse to områdene som la grunnlaget for at Høgskolen i Bodø for alvor kunne starte arbeidet med å bli universitet ved årtusenskiftet.



Den 19. november 2010 vedtok Kongen i statsråd at Høgskolen i Bodø fikk endre institusjonskategori til Universitetet i Nordland. Etter elleve intense år var universitetsprosessen historie. Faksimile fra Avisa Nordland 20.11.2010



Del I Kompetansemiljøer vokser fram (1858–1970)



Det som skulle bli den eldste delen av studietilbudet ved det kommende Universitetet i Nordland, var Norske Kvinners Sanitetsforenings sykepleierutdanning, som ble etablert i 1920. Det første kullet besto av eleven Lina Torrissen. Ungdommer som ville studere, flyttet på denne tiden til Tromsø eller hovedstaden for så aldri mer å komme tilbake. For dem som ble igjen, var det jorda og havet som ble levebrødet. Begge næringer hadde skoletilbud som etter hvert ble flyttet eller nedlagt. Midt på 1900-tallet fikk byen også lærerutdanning. Sammen med sykepleierutdanningen ble denne nå et tyngdepunkt for utdanning i byen.

Skulle ungdommen skape sin egen framtid, og svake grupper møttes med god omsorg, var økt kompetanse avgjørende.

Landbruket var først ute med utdanningstilbud i Nordland. Både landbruksskolen og forsøksvirksomheten tok sikte på å modernisere jordbruket basert på kunnskap om klima og vekstvilkår i regionen. Foto: Nordland Landbruksskole-samling, Arkiv i Nordland



Fra én elev til skoleby

Dette kapitlet gir et innblikk i hvordan kunnskapsmiljøer og videregående utdanningstilbud ble etablert og utviklet seg fra midten av 1800-tallet i Bodø. Først ut var Nordland landbruksskole, som satte utvikling og formidling av kunnskap om hvordan jordbruket best kunne drives i fylket på agendaen. Forsøksaktiviteten her utviklet seg steg for steg slik at vi kan se en linje helt fram til dagens Norsk institutt for bioøkonomi som holder til på Campus Mørkved. Like før århundreskiftet ble det gjort et forsøk på å etablere et fiskerimuseum med tilhørende fiskeriutdanning, en satsing som vitner om at kompetansebehovene ikke alltid mobiliserte ungdommen. Så, endelig en kime til noe som senere skulle bli en del av utdanningstilbudet ved universitetet; sykepleierutdanningen. To år tidligere, i 1918, hadde lærerutdanningen på Nesna, som senere utviklet seg til Høgskolen i Nesna, kommet på plass.

Høgskolen i Nesna var ikke en aktør i selve universitetsprosessen i perioden 1999–2010; fusjonen mellom Universitetet i Nordland og Høgskolen i Nesna skjedde på dagen fem år etter at UiN var et faktum. Likevel hører denne lærerutdanningen med når utviklingen innen høyere utdanning skal tegnes i Bodø etter 1900. I 1951 kunne imidlertid Bodø utdanne sine egne lærere. Slik ble Bodøs posisjon som skoleby for regionen styrket. Utviklingen av forskning og utdanning vitner om sterke lokale initiativ og mange skjær i sjøen. Ikke minst forteller mang-

lende søkertall om at utdanning ikke var prioritert blant nordlandsungdommen på 1800-tallet.

Lokale aktører var viktige i initieringsfasen for kompetansebyggingen i Bodø sammen med sentrale myndigheter, som viste en stadig sterkere interesse for Nordland.

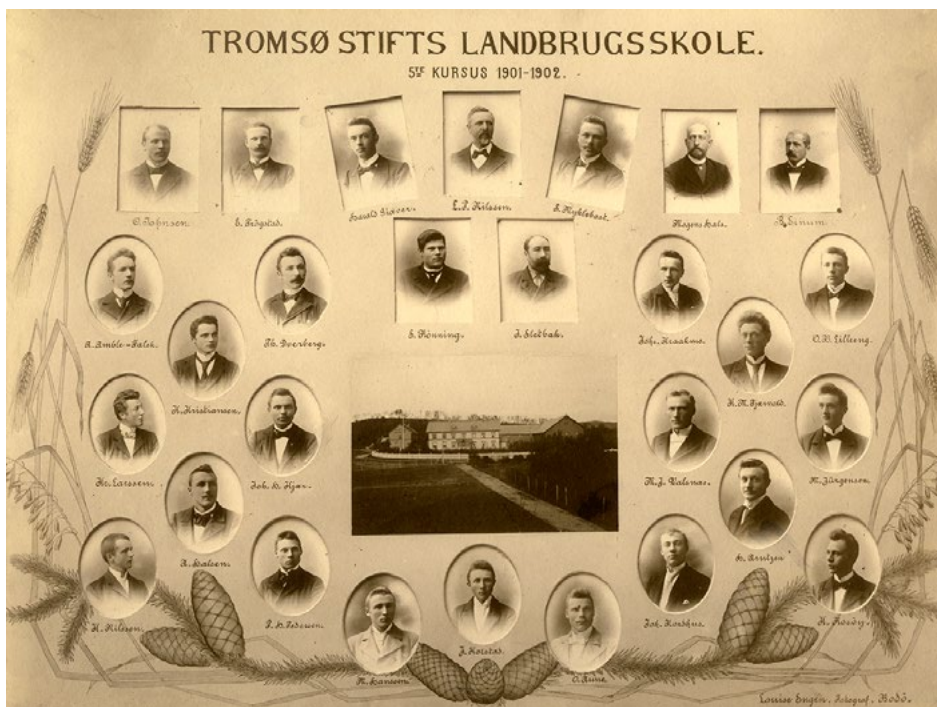
Landbruket først ute

Til tross for at Nordland først og fremst er et fiskerifylke, var landbruket tidligst ute med forsøksvirksomhet. Nordland landbruksskole ble etablert på Alstadhaug i 1854, men flyttet til Bodøgaard i 1858 på grunn av de gunstige forholdene her.⁹ De nye agronomene som ble utdannet ved skolen, åtte i kullet, fikk opplæring i alt fra gjødseldyrking, husdyrhold til sveising og grøfting. Gode søkertall hindret ikke at utdanningen ble flyttet til Melbu i 1866. Fire år senere ble den nedlagt på grunn av for få søkere.¹⁰ Det skulle ta flere tiår før skolen åpnet igjen.

På begynnelsen av 1890-årene var norske byer og tettsteder i sterk vekst, noe som krevde en gradvis overgang til salgsjordbruk. Bodø hadde på denne tiden over 4000 innbyggere. Troms Landstifts Landbrugsskole skulle betjene alle tre nordfylkene med agronomer, og holdt til i amtets nyinnkjøpte Bodø prestegård i Bodin. Skolen ble til daglig kalt Nordland landbruksskole og tok opp sitt første kull på 17 elever i de nye lokalene høsten 1893.¹¹ Den disponerte blant annet plassen



Landbruksskolen var viktig for å introdusere moderne jordbruksmetoder til bøndene. Bildet er fra 1930 og viser blant annet distriktets første traktor, som elevene fikk lære seg å bruke ved skolen. Foto: Nordlandsmuseets billedsamling



Femte kull ved det som da het Tromsø Stifts Landbrugsskole i Bodø skoleåret 1901/1902. Foto: Nordlandsmuseets billedsamling

Vågønes, og ble en del av et stadig sterkere fagmiljø rundt jord- og skogbruk i Bodø ut over på 1890-tallet.¹² Til sammen 1568 agronomer ble uteksaminert fra skolen fram til den ble nedlagt i 1967. Av disse var bare 70 elever fra Troms og Finnmark, resten kom fra Nordland.¹³

Statens forsøksgård på Vågønes noen kilometer fra Bodø sentrum ble etablert i 1920, og var en del av et statlig initiativ for å utvikle jordbruket over hele landet.¹⁴ Forsøkene her skulle betjene Nordland fylke med empiriske studier av klima og vekstforhold for å finne hvordan jordbruket kunne drives mest mulig effektivt ut fra forutsetningene lokalt i regionen. Jordkultur, gjødslingsforsøk, utprøving av ulike potetssorter og kornslags egnethet var alle viktige kunnskapsfelt.¹⁵ I tillegg ble det gjennomført forsøk på rotvekster og grønnsåvekster, ugrasbekjempelse og skadedyr. Mellom 1919 og 1969 var det hele 2190 ulike forsøk i regi av forskningsstasjonen på Vågønes.¹⁶

Fra 1917 til 1969 sto grasmark for over 90 prosent av jordbruksarealet i fylket.¹⁷ Dermed var det viktig å finne fram til den beste gjødslingen av slike areal, og kunnskapen som kom fram, fikk etter hvert stor effekt på avlingene. Forskningsstasjonen begynte også arbeidet med å så kulturreng med timotei for å gjøre avlingene bedre i stand til å tåle de nye gjødslingsmetodene. Resultatet av denne

forskningsaktiviteten var at Nordland hadde vekst i sin grasproduksjon i perioden 1920 til 1950.¹⁸

Da motoriseringen av landbruket tok fart etter krigen, kom det nye problemstillinger opp som forsøkgården tok tak i. Svaret var ikke lenger å gjødsle mer. Fra Vågønes ble det nå problematisert at det var for høye verdier av nitrogen i en del vekster. Løsningen ble å så om høsten slik at jorda rakk å feste seg i løpet av vinteren.¹⁹

De senere årene har Bioforsk Nord Bodø, som ble fusjonert inn i Norsk institutt for bioøkonomi sommeren 2015, dreid sitt fagfelt fra landbruk til bioproduksjon og økosystem langs kysten, noe som sammenfaller med Fakultet for biovitenskap og akvakulturs forskningsfelt.²⁰ Som et ledd i dette trengtes ikke arealene på Vågønes lenger. I 2009 flyttet forskningsvirksomheten til Campus Mørkved for å kunne dra veksel på det kunnskapsmiljøet som fantes ved Høgskolen i Bodø og ved Nordlandsforskning.²¹

Fiskerisatsing i motvind

Nordland Fiskerimuseum ble etablert av Nordland Fiskeriselskap i 1888. Museet var tiltenkt en rolle som moderniseringsagent for fiskeriene og drev med utviklingsarbeid og kunnskapsformidling. Redskaper og driftsmetoder ble utstilt



Nordland Fiskeriselskap formidlet nye metoder innen fiskeriene og var sentral i arbeidet med å utvikle og forbedre nordlandsbåten. Her fra Fiskerimuseet i Bodø, som selskapet tok initiativ til å etablere. Foto: Nordlandsmuseets billedsamling

i museet for å gi drahjelp til å ta i bruk nye metoder, og fiskerne kunne også låne redskaper med seg hjem.²² Fiskeriselskapet arrangerte blant annet Bodøutstillingen i 1889 som hadde 14 500 besøkende.²³ Selskapet hadde arbeidet for forbedringer innen fiskeriene og holdt igjen en av kongens gullmedaljer under utstillingen til «den båtbygger som innen de første 4–5 år kunne skaffe en synkefri eller overbygd fiskebåt».²⁴ Det var viktig å oppmuntre utviklingsarbeid samtidig som selskapet formidlet kunnskap, for eksempel om hvordan «frysehus til oppbevaring av agn» kunne bygges, og om bankfisket.²⁵ Nordland Fiskeriselskap var også initiativtaker til å erstatte Selskapet for de norske fiskerienes fremme i Bergens dominans innen fiskeriene med en fiskeridirektør som utgikk fra regjeringen.²⁶

Selskapet kjempet også igjennom lønn til en fiskeriinspektør som skulle ivareta fiskernes behov for informasjon om nytt i næringen, og denne ble viktig i oppbyggingen også av fiskerimuseet.²⁷ Høsten 1892 startet Læreranstalten for tilvirkning av fiskeri-produkter, senere Bodø Fiskeriskole, med 16 elever. Utdanningen fikk ifølge fiskerihistoriker Eivind Thorsvik stor betydning for den sterke utviklingen av hermetikkindustrien i fylket: Fram til 1917 hadde Nordland 19 av landets 35 hermetikkfabrikker med til sammen 760 arbeidere.²⁸ Nordland var da det største hermetikkfylket i landet sammen med Rogaland.²⁹ Fiskeriskolen fylte kompetansebehovet i den voksende næringen.

Bodø Fiskeriskole tilbød kurs som gikk over tre måneder for jenter og gutter over 16 år med undervisning i naturfag, røking, salting, ising og frysing, i tillegg til hermetisering og noe allmennfag.³⁰ Skolen støtte imidlertid på det som også senere ble en utfordring for dem som arbeidet med å heve utdanningsnivået på fiskerifeltet i fylket: Ungdommen uteble, og på grunn av lave søkertall ble skolen nedlagt i 1905.³¹ At skolen ikke trakk flere elever kan forklares med myndighetenes signal til ungdommen om at framtiden lå i landbruket.

Nordland Fiskeriselskap arbeidet videre med skolekonseptet, og ved årsskiftet 1918/1919 forberedte en regjeringsnedsatt komite etableringen av en «fiskerhøyskole» i byen med navigasjon og motorlære som en utvidet del av undervisningen.³² Det ble imidlertid med planene på grunn av manglende statsfinanser. Nordland Fiskeriselskap ble oppløst i 1938. Bodø hadde da en sentrumsfunksjon for fiskeriene i landsdelen.³³

Nordland lærerskole

Utdanning ut over folkeskolen hørte til sjeldenhetene blant ungdommen i Nordland ved inngangen til det nye århundret. Da lærerutdanningen på Nesna ble etablert var det ikke uvanlig at foreldre verken kunne lese eller skrive. Flere lærere



Nordland lærerskole på Nesna var viktig for å rekruttere nye lærerstuderenter. Flere utdannede lærere var avgjørende for å fremme lese- og skriveferdighetene blant barn og unge i fylket. Foto: Nordlandsmuseets billedsamling

måtte utdannes for å fremme de unges lese- og skriveferdigheter. Nesnas lærerutdanning var den eneste i Nord-Norge i tillegg til Tromsø lærerskole. Nordland og Troms fylke manglet lærere til totalt 37 prosent av sine rundt 1000 lærerposter, så det var et stort gap å fylle.³⁴ Nordland fylke hadde størst behov for lærere i landsdelen, og fikk nå et kjærkomment tilbud. Fylkestinget støttet skolen med 16 500 kroner det første året og valgte Nesna som studiested for det som da het Nordland lærerskole på grunn av stedets sentrale plassering som kommunikasjonssentrum for lokal og sentral kysttrafikk.³⁵ Skolen var populær, i løpet av tre år vokste den til å ha det fjerde størst elevtallet i landet.³⁶ Lærerskolen var et resultat av ildsjelers engasjement og et helt lokalsamfunns medvirkning, deriblant skolens første rektor, presten Ivar Hjellvik.³⁷ De første studieårene åpnet lokalbefolkningen husene sine for tilreisende elever, bygde sløydsal og tilrettela så godt de kunne fram til skolen ble økonomisk likestilt med landets øvrige private lærerskoler i 1921. Samme året flyttet skolen inn i egne lokaler.³⁸ Den var likevel truet med nedleggelse gjentatte ganger. At manglende finansieringsvilje hos myndighetene var en het potet i hele Nordlandssamfunnet illustreres ved en kommentar i Bodø-avisa Nordland den 3. mai 1926:

Vi trenger i Nordland for hvert år minst 40 lærere, altså mer enn en lærerskole uten dobbeltklasser årlig kan utdanne ... det er da over 30 timer med hurtigruten fra Nesna til Tromsø ... Fra Hamar til Elverum f. eks. er det en times jernbanereis. Men legg ned Nesna så får de andre være i fred! ... det er det beste bevis på hvordan man sørpå tror det går an å behandle oss. – Men hvor lenge skal vi tåle det?³⁹

Lærerutdanningen på Nesna var ansett som et viktig utdanningstilbud som hele nordlandssamfunnet nøt godt av i årene som fulgte, også etter at Bodø fikk sin egen lærerutdanning i 1951.⁴⁰ Sentrale personer her hadde sin utdannelse fra Nesna. Utdanningen la et grunnlag for en bedre grunnskole i hele landsdelen fordi den forsynte både by og land med kompetente lærere. Så sent som i 1997 viste en undersøkelse at 70 prosent av lærerne i skoler i distriktene på Helgeland var utdannet ved Høgskolen i Nesna. Rundt 30 prosent av lærerne i Nordlands byer var utdannet ved institusjonen, og totalt var 55 prosent av alle lærerne i distriktene i Nordland utdannet her.⁴¹

Kvinne som førstemann

I Bodø var det imidlertid sykepleierutdanningen som skulle starte etableringen av et utdanningsløp i byen som senere ble en del av Høgskolen i Bodø. Utdannings tilbudet var et privat initiativ drevet fram av kvinnene i Nordland krets av Norske Kvinners Sanitetsforening (NKS). Initiativtaker til utdanningen og den sentrale drivkraften i oppstartsfasen var Dagny Holter fra Bodin. Hun var kretsformann for sanitetsforeningen i Nordland og styreformann for skolen.⁴² NKS sykepleierskole ved Nordland sykehus åpnet i 1920, to år etter at Nesna lærerskole ble etablert. Det første året var Lina Torrissen fra Meløy den eneste eleven ved skolen som da var toårig. Tredjeåret måtte de første kullene reise til Christiania for å fullføre.

Helsesektoren var bygd ut i stor skala de senere årene; Tuberkulosesanatoriet på Vensmoen og Rønvik asyl, i tillegg til sykehuset i Bodø, tre store statsinstitusjoner, krevde flere pleiere til regionen. Utviklingen av profesjonene var en del av velferdsstatens barndom, og behovet for undervisning økte parallelt for å sikre pleiernes kompetanse. Diakonissehuset i Oslo var fram til 1920 utdanningssted for nye sykepleiere, men nå klarte hovedstaden ikke lenger å møte behovet for nye sykesøstre.⁴³ I 1920 var det syv jordmødre per 10 000 innbyggere i Nordland, og halvparten så mange leger.⁴⁴ Medisinalberetningen for samme året oppgir at byens helsearbeidere besto av fire leger, tre tannleger og tre jordmødre i tillegg til to apotekere.⁴⁵

I 1927 flyttet skolen til det nye sykehusbygget ved Rensåsen.⁴⁶ Forstanderinne Pauline Skar fikk da det faglige ansvaret og ble en sentral aktør mellom 1927 og 1950. Hun kom fra jobben som forstanderinne ved Stavanger sanitetsforenings sykepleierskole, hadde spesialisert seg innen operasjon og narkose gjennom studieopphold i USA og Tyskland, og fikk senere kongens fortjenestemedalje for sin



Studenter ved sykepleierutdanningen sammen med Pauline Skar i 1932. Bak f.v.: Ester Sivertsen, Thordis Normann og Evelyn Millar. Foran f.v.: Haldis Hauman, Aslaug Føllestad, Pauline Skar, Anna Djupvik og Gudrun Saksenvik. Foto: UiN arkiv, reproduksjon: Anders Haukland

innsats i Nordland. Blant annet utviklet hun skolen til å bli treårig slik at elevene kunne fullføre utdanningen i Bodø.⁴⁷ I et minneord etter Skar heter det:

Noe som vi, hennes elever og senere kolleger, aldri vil glemme, var hennes evne til å skape fest og hygge på sykehuset både for pasienter og personale, alltid stilig og vakkert. Hun var og levende interessert i hvordan det gikk hver enkelt etter at de hadde forlatt skolen.⁴⁸

Evelyn Millar, som ble tatt opp som sykepleierelev i 1929, har senere fortalt om sine erfaringer ved skolen. Elevene ble sendt ut i praksis til både Vensmoen og Rønnevik, en praksis som iblant forløp under stor risiko. To av Millars medelever døde av lungetuberkulose etter å ha hatt praksis på Vensmoen dette året.⁴⁹ NKS bidro gjennom skolen til å gi fylket starthjelp og legge føringer for utviklingen av utdanning og helsetilbud, en rolle de også hadde nasjonalt.⁵⁰



Sykepleiere og pasienter ved Bodø sykehus drikker kaffe utendørs på slutten av 30-tallet. Foto: Sigrid Bugge, Arkiv i Nordland

Det var mange unge kvinner rundt om i Nordland som drømte om å reise til Bodø for «å gå sykepleien», men veldig få som hadde anledning blant annet på grunn av kravet om skolepenger for det første skoleåret. Likevel var det ingen problemer med å fylle kullene, og utdanningen utviklet seg etterhvert til å bli en viktig aktør innen høyere utdanning i fylket. I Bodø var det kvinnene som først etablerte et utdanningstilbud som mobiliserte til videre utdanning i større skala. Skolen styrket Bodøs posisjon som utdanningssenter for regionen.⁵¹ Da Bodin tuberkulosehjem ble nedlagt i 1952, fikk utdanningen overta lokalene.

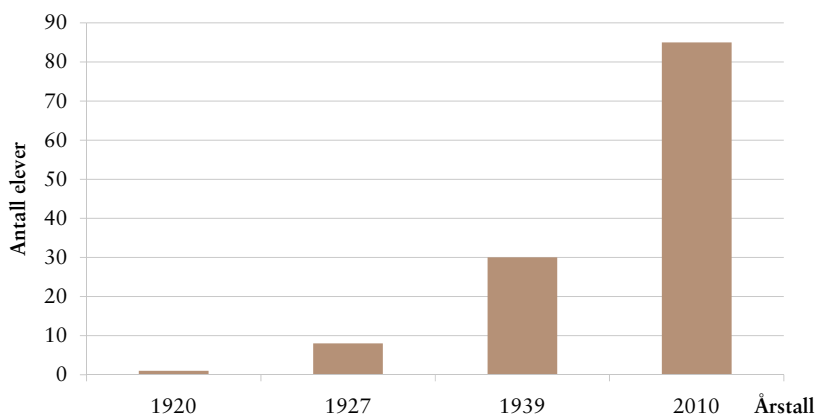
På 60-tallet ble byene innlemmet som en del av fylkeskommunene. Nordland fylkeskommune tok derfor over eierskapet av skolen i 1967 og endret navnet til Nordland fylkes sykepleieskole. Det var i tråd med framveksten av velferdsstaten at private initiativ innen helse og omsorg nå ble tatt over av det offentlige. Høsten 1972 åpnet skolen en filial i Rana for å møte kompetansebehovet i sørfylket.

På 80-tallet ble det gjennomført reformer innenfor helsesektoren som også berørte sykepleierutdanningen. Myndighetene ønsket nå å se all høyere utdan-

ning i landet under ett, og diskusjonen gikk om sykepleien skulle sortere under videregående skole eller høyere utdanning. Generelt hadde kommunene ansvaret for grunnskolen, fylkeskommunen skulle utvikle den videregående skolen, mens staten hadde ansvaret for høyere utdanningsløp. Etter at myndighetene bestemte at sykepleierutdanningen skulle være en del av landets høyere utdanningstilbud, kom den under statlig eierskap i 1986. Tre år tidligere hadde utdanningen fått en selvstendig høgskolestatus, og når den nå fikk statlig eier ble den også lagt under Det regionale høgskolestyret for Nordland, som de siste ti årene hadde samordnet høyere utdanning i fylket.



Da sykepleierelev Lina Torrissen møtte til første skoledag ved Nordland sykehus i august 1920, markerte hun starten på det første utdanningstilbudet ved det som 90 år senere ble Universitetet i Nordland. Foto: UiN arkiv, reproduksjon: Anders Haukland



Figur 1: Populær sykepleierutdanning⁵²

Tabell 1: Navneendringer

Årstall	Navn	Eier
1920	NKS sykepleierskole	Norske Kvinners Sanitetsforening
1967	Nordland fylkes sykepleieskole	Nordland fylke
1983	Nordland sykepleierhøgskole	Nordland fylke
1986	Nordland sykepleierhøgskole	Staten
1994	Høgskolen i Bodø, Avdeling for sykepleie og helsefag	Staten
2003	Profesjonshøgskolen	Staten

Statens spesialscole i psykiatrisk sykepleie

Etter hvert ble behovet for spesialkompetanse innen psykiatrien så stort at staten etablerte et eget utdanningstilbud for pleiere som skulle arbeide på dette feltet. Den 20. januar 1960 gikk startskuddet for Statens spesialscole i psykiatrisk sykepleie, et utdanningstilbud som de neste 25 årene uteksaminerte 400 spesialsykepleiere.⁵³ Tilbudet kom på plass etter at Rønvik asyl skiftet eier fra stat til fylkeskommune, som nå skulle ivareta psykiatrien i regionen. Skolen var den tredje av sitt slag i landet, og den eneste utenfor Oslo-området fram til 1979. Det første driftsåret ble det tatt opp åtte elever. Skolen



Personale og elever ved Statens spesialscole for psykiatrisk sykepleie på Rønvik sykehus i 1960. Foto: UiN arkiv, reproduksjon: Anders Haukland

holdt opprinnelig til ved det som nå er Nordlandssykehuset Rønvik, men flyttet inn i eget skole- og hybelbygg i løpet av sommeren 1966.

Elevene ved spesialskolen hadde erfaring som sykepleiere når de begynte på skolen, og dermed var det mange som relaterte egen arbeidspraksis til undervisningen som ble gitt. Kompetansen var etterspurt, så denne videreutdanningen var en sikker vei til arbeid og høyere lønn for studentene etter endt eksamen. At utdanningstilbudet var plassert i Bodø, gjorde at mange ble rekruttert fra Nord-Norge til denne utdanningen. En av fire studenter som kom sørfra, ble i tillegg igjen i fylket etter at de hadde fullført studiet. Å utdanne sine egne og å rekruttere studenter sørfra skulle senere bli en viktig strategi for utviklingen av UiN.⁵⁴

Spesialskolen var organisert med eget lokalt skolestyre oppnevnt av Sosialdepartementet helt til det i 1980 kom under Det regionale høgskolestyret for Nordland. Skolen ble fusjonert med Nordland sykepleierhøgskole i 1987. Dermed kunne all høyere utdanning i fylket koordineres og utvikles ut fra høgskolestyrets virksomhet.



Elever ved Bodø lærerskole på tur i marka. I forgrunnen rektor Johan Bakke. Foto: Tordis Linge, Nordlandsmuseets billedsamling

Lærerutdanningen i Bodø

Mens private krefter startet sykepleierutdanningen, var det staten som til slutt tok ansvar for å bøte på lærermangelen i Salten-regionen. Nord-Norge-planen fra 1951 skulle bidra til å ruste Nord-Norge for framtiden, og et av satsingsområdene var yrkesutdanning.⁵⁵ Dette året startet Statens lærerskoleklasser i Bodø med 60 elever i et toårig utdanningsløp.⁵⁶ Nesna hadde da hatt lærerutdanning helt siden 1918, men behovet for lærerkrefter i fylket tilsa at en utdanning i Bodø var ønskelig.⁵⁷ Den første tiden tilbød skolen ettermiddagsundervisning i leide klasserom ved Bankgata skole. Rektor Johan Bakke ble sentral i oppbyggingen av det som senere skulle bli et av utdanningsløpene i fylket med flest studenter. Hans valgspåk var, i tillegg til at arbeid er en velsignelse, at «det vil alltid være bruk for en god pedagog».⁵⁸ Nordland hadde fremdeles sterkt behov for lærere, og antallet elever ved utdanningen fulgte en bratt vekstkurve i årene som fulgte.

Ti år senere ble tilbudet utvidet til en fireårig lærerutdanning, noe som gjorde lokalitetene for trange for de 149 elevene og lærerne ved skolen. Noe måtte gjøres. En midlertidig løsning ble å flytte inn i Torvgata 23, som kommunen hadde bygd for å huse Bodø gymnas, fra høsten 1963. Skolen het da Bodø offentlige lærerskole, noe som markerte at utdanningstilbudet ikke lenger var av midlertidig karakter og at driften stadig var i statlig regi. Det skulle gå nærmere ti år før skolen kunne flytte inn i sine nye lokaler i Nedre Rønvik.

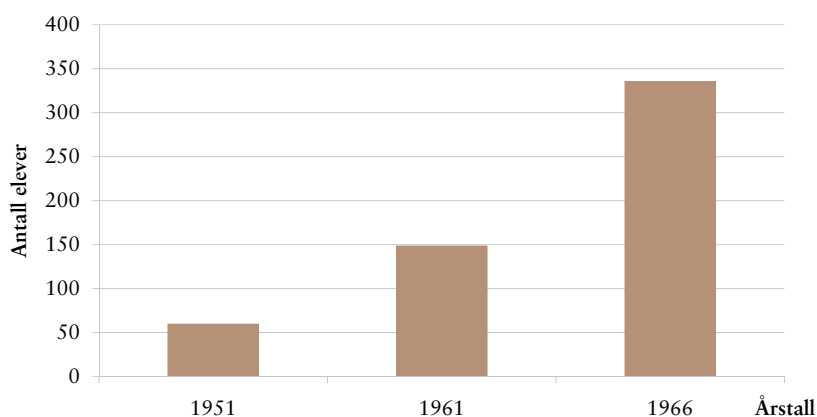
Som et resultat av ny lov om lærerutdanning fra 1973 (L73), ble skolen omgjort til høyskole og lagt under og representert i Det regionale høyskolestyret fra 1. august 1977. Den nye studiemodellen for pedagogiske høyskoler var da også gjort gjeldende i Bodø, med en treårig utdanning basert på studenter med fullført videregående skole (artium). Nå ble studietilbudet kraftig styrket, og fra høsten 1977 tilbød lærerutdanningen desentraliserte studier og deltidsstudier. Den var nå en av de største utdanningsinstitusjonene i Nordland.

I 1985 fikk Bodø lærerhøyskole, som var en viktig aktør for å bevare samisk kultur og språk i Nordland, tildelt en stipendiat i lulesamisk. Året etter ble en ettårig utdanning i kulturkunnskap åpnet, og i 1987 begynte høstsemesteret med en ny toårig journalist- og medieutdanning i samarbeid med Høyskolesenteret i Nordland (HSN) på Mørkved. Tre år senere fikk Det regionale høyskolestyret for Nordland i samarbeid med Universitetet i Tromsø (UiT) på plass et hovedfag i pedagogikk, og året etter hadde Høyskolestyret i samarbeid med Universitetet i Oslo og Statens Spesiellærerhøyskole etablert et hovedfag i spesialpedagogikk. I 1992 ble så et utdanningsiltak startet opp av Nordnorsk Ballett-høyskole overtatt av

Bodø lærerhøgskole, hvor det denne høsten kom på plass en treårig ballettpedagogutdanning. Da Bodø lærerhøgskole ble fusjonert med Nordland sykepleierhøgskole og Høgskolesenteret i Nordland til Høgskolen i Bodø i 1994, var det med andre ord allerede et visst samarbeid mellom høgskolene, og Lærerhøgskolen var i front med å vise mangfold i sin studieportefølje.

Tabell 2: Kjært barn med mange navn⁵⁹

Statens lærerskoleklasser i Bodø	1951–1962
Bodø offentlige lærerskole	1962–1965
Bodø lærerskole	1965–1978
Bodø lærerhøgskole	1978–1994
Avdeling for lærerutdanning, Høgskolen i Bodø	1994–2003
Profesjonshøgskolen	2003–



Figur 2: Vekst i lånte lokaler⁶⁰

Profesjonsutdanninger som plogspiss

De første initiativ til utdanningstilbud og kompetansemiljøer i Bodø var uensartede og ble drevet av forskjellige aktører, og dermed var de uttrykk for ulike utviklingstendenser. Spesielt for denne perioden var de private aktørenes rolle. Felles for dem alle var troen på at kunnskap la grunnlaget for et bedre samfunn.⁶¹

Bodø var først ute både med forsøksgård og landbruksskole i stabil drift i Nord-Norge. I tillegg fungerte byen som et sentrum for innovasjon og utvikling innen fiskeriene i landsdelen i tiden rundt 1900. Bodø utviklet seg videre til skoleby i første halvdel av 1900-tallet. Det var sykepleier- og lærerutdanning, og senere spesialisering innenfor psykiatri som skulle utvikle seg til høyere studier. Sistnevnte var lokalisert til det eneste sykehus med psykiatri som felt i landsdelen og fikk dermed en viktig funksjon her.



Kunstneren Eilert Adelsteen Normann (1848–1918) kom fra Vågøya i Bodin og skulle i utgangspunktet studere økonomi i København. I stedet ble han en internasjonalt anerkjent kunstner gjennom sine malerier med motiv blant annet fra Nordland. Verket henger i dag på hovedbiblioteket. Foto: Anders Haukland

Utviklingen i utdanningstilbudet i byen etter andre verdenskrig skjedde parallelt med oppbyggingen av velferdsstaten og pekte fram mot et samfunn som etterlyste og la til rette for kompetansearbeidskraft. På landsbasis var det i 1970 syv prosent av befolkningen i yrkesaktiv alder som hadde postgymnasial utdanning.⁶² I Nordland var andelen på bare fire. Selv om innbyggertallet i fylket tilsvarte seks prosent, var andelen studieplasser bare litt over to.⁶³

Et særegent trekk ved utviklingen innen høyere utdanning i Bodø fra tidlig på 1900-tallet og inn i etterkrigstida var at det hele tiden var profesjonsutdanningene som ledet an utviklingen. I den neste delen av boka skal vi se nærmere på hvordan ulike utdanningstilbud utviklet seg i takt med behovet for mer kompetanse i fylket, hvilke faktorer som førte til at de etter hvert fant sammen og hvilke krefter som bidro til denne utviklingen.

Noter

- ¹ Antall sysselsatte på dette feltet ble over firedoblet mellom 1960 og 1980. Slagstad, Rune, «Profesjoner og kunnskapsregimer», kapittel 2 i Molander, Anders og Lars Inge Terum (red.), *Profesjonsstudier*, Universitetsforlaget, 2008, 62.
- ² Aas, Steinar, *Å eg minnest. Regionsbyggere i hovedstaden. Nordlendingernes Forening 1862–2012*, Orkana Akademisk, 2012, 53, 56.
- ³ Narve Fulsås bok *Universitetet i Tromsø 25 år* fra 1993 presenterer Universitetet i Tromsøs historie med utgangspunkt i nasjonale utviklingstrekk innen høyere utdanning i likhet med Kim Helsvigs *Universitetet i Oslo 1975–2011. Mot en ny samfunnskontrakt?* og Peder Anker et al.: *Samtidshistoriske perspektiver*, bind 6 og 7 av Universitetet i Oslo 1811–2011, begge fra 2011. Bind I av *Universitetet i Bergens historie* fra 1996, ført i pennen av Astrid Forland og Anders Haaland, og Thomas Brandts og Ola Nordals *Turbulens og tankekraft. Historien om NTNU* fra 2010 i tillegg til bind 1-5 og 8-9 av *Universitetet i Oslo 1811-2011* fra 2011, bærer mer preg av å være institusjonshistorier.
- ⁴ Shahjahan, Riyad A., «The Roles of International Organizations (IOs) in Globalizing Higher Education Policy», kapittel 8 i Smart, John C. og Michael B. Paulsen (red.), *Higher Education: Handbook of Theory and Research*, Volume 27, Springer, 2012, 399.
- ⁵ Bodil Wold Johnsens doktorgradsavhandling *Fra universitetsvisjon til høskoleintegrasjon* fra 1997 og tidligere rektor for Høgskolen i Stavanger, Erik Leif Eriksens *Fra høgskole til universitet. Universitetet i Stavanger blir til* fra 2006 er tidligere bidrag her. Det foreligger foreløpig ingen bokutgivelser om Universitetet i Agders framvekst.
- ⁶ AN 20.11.2010.
- ⁷ Hilsen fra statsråd for forskning og høyere utdanning Tora Aasland framført i fellessamlingen på Petter Dass-auditoriet på Campus Mørkved noen timer etter at Kongen i statsråd hadde godkjent universitets-søknaden fredag den 19. november 2010. Talen er sendt forfatter på e-post fra Kunnskapsdepartementet.
- ⁸ Klassekampen 20.11.2010.
- ⁹ Moe, Knut, *Nordland landbruksskole Bodø: og dens forløper*, Fagstyret for landbruksskolene i Nordland, 1974, 22, 32. Bodøgaard var en del av Bodøs nabokommune, Bodin.
- ¹⁰ Ibid., 38, 45.
- ¹¹ Ibid., 59.
- ¹² Ibid., 58, 67.
- ¹³ Ibid., 144.
- ¹⁴ Statens forsøksgård Vågønes. Valberg, Edvard og Kåre Retvedt, *Statens forsøksgård Vågønes gjennom 50 år. 1920–1969*, Statens forskningsstasjon Vågønes, Melding nr. 39, 5.
- ¹⁵ Ibid., 9.
- ¹⁶ Ibid., 10.
- ¹⁷ Ibid., 11. Opplysningene er hentet fra jordbrukstellingene i 1917 og 1969.
- ¹⁸ Ibid., 12.
- ¹⁹ Ibid., 14.
- ²⁰ PM Bioforsk 31.01.2008, «Bioforsk Nord Bodø: Flytter til Mørkved som planlagt».
- ²¹ Ibid.
- ²² Thorsvik, Eivind og Hans J. Bjørnstad, *Ut mot hav: fiskerihistorie for Nordland*, Nordland fylkes fiskarlag, 1977, 327.
- ²³ Nordlands Fiskeriselskap. «Oversikt over aarene 1879–1929 og aarsberetning for 1828–1829», 12
- ²⁴ Nordlands Fiskeriselskap, 12.
- ²⁵ Ibid., 12, 18.
- ²⁶ Ibid., 16.
- ²⁷ Thorsvik og Bjørnstad, 1977, 328.
- ²⁸ Ibid., 125. På s. 170 står det at Bodø fiskeriskole ble etablert i 1893. Trolig åpnet skolen for elever om høsten dette året.
- ²⁹ Fygle, Svein, *Fiskerihistorie for Meløy 1850–1991*, Meløy kommune, 1991, 112.
- ³⁰ Thorsvik og Bjørnstad, 1977, 170.
- ³¹ Ibid., 1977, 170.
- ³² Nordlands Fiskeriselskap, 28.
- ³³ Aas, Steinar, *Forvandlinga. Bodøs historie*, bind 3, 1890–1950, Fagbokforlaget, 2014, 301.
- ³⁴ Arnekleiv, S, B. Kvam og A. Langset, *Nesna lærarskole femti år: 1918 – 1968*, Nesna lærerskole, 9.

- ³⁵ Ibid., 14.
- ³⁶ Ibid., 16.
- ³⁷ Ibid., 42.
- ³⁸ Ibid., 17, 19.
- ³⁹ Ibid., 36.
- ⁴⁰ Om striden mellom HBO og HiN: Heltgeland Arbeiderblad 08.12.1997.
- ⁴¹ Rana Blad 20.11.1997.
- ⁴² Nordlands Avis 11.08.1919.
- ⁴³ Statistisk sentralbyrå. NOU 1920: VII. 138 1920, *Sundhetstilstanden og medisinalforholdene*, Oslo, 9, 219.
- ⁴⁴ Ibid., 9.
- ⁴⁵ Ibid.
- ⁴⁶ Gulsvik, Anton, «Fra det første sykehus i Nordlandene til Nordland sentralsykehus: historikk om sykehusforholdene på Bodøhalvøya, utgitt i forbindelse med 50-årsmarkeringen for innflyttingen i sykehuset ved Rensåsen», Sentralsykehuset, Bodø, 1977, 21.
- ⁴⁷ NF 10.09.1971.
- ⁴⁸ NF 10.09.1971.
- ⁴⁹ Ibid., 69.
- ⁵⁰ Hamran, Torunn, «Kvinneforeningene, institusjonsbyggingen og den nasjonale velferdspolitikken – Nord-Norge før 1940,» *Historisk tidsskrift* 03, 2007, 412.
- ⁵¹ Aas, 2014, 306.
- ⁵² Tabellen bygger på opplysninger fra Hamran, 2007, 29, 31, 59.
- ⁵³ Nordlandsforskning. Lier Madsen, Einar, «Diagnose: Veltilpasset, men rastløse», arbeidsmarkedsundersøkelse blant uteksaminerte spesialsykepleiere fra Statens spesialscole i psykiatrisk sykepleie Bodø, 1960–85, 1986.
- ⁵⁴ Opplysningene er hentet fra Nordlandsforskning, 1986.
- ⁵⁵ Nordlands Avis, 21.09.1951.
- ⁵⁶ Opplysningene i dette avsnittet er hentet fra Lunde, Kåre et al., *Bodø lærerhøgskole 40 år. 1951–1991*, Bodø, 1993, dersom ikke annen kilde oppgis.
- ⁵⁷ Arnekleiv, S, B. Kvam og A. Langset, *Nesna lærarskole femti år: 1918–1968*, Nesna lærerskole.
- ⁵⁸ Lunde, 1993.
- ⁵⁹ Ibid., 20.
- ⁶⁰ Ibid., 9, 10.
- ⁶¹ Slagstad, 2008, 64, 65.
- ⁶² Opplysninger fra Høgskolestyret i Nordland. «Om virksomheten i første styreperiode 1976–1980», 1980.
- ⁶³ Ibid.

Kunstverket kan sees i trykt versjon

Del II

Fra kott til slott på Mørkved (1971–1994)

Opprettelsen av Nordland distrikthøgskole i 1971 var et signal om at postgymnasial utdanning ikke lenger skulle tilbys bare i de største byene. De store ungdomskullene førte til at en desentralisering av utdannings tilbudet nå var nødvendig. Nordland var et av fylkene med lavest utdanningsnivå i landet. Nå kunne kommunene endelig rekruttere arbeidskraft fra egne rekker. En viktig del av det som senere skulle inngå i UiN, var nå i ferd med å ta form, men behovene i regionen var fortsatt store. Det manglede fortsatt 850 sykepleiere i Nordland i 1994.

«Med farvevinge kan man fly» av billedkunstner Oddvar Løkse var en del av utsmykningen da Campus Mørkved åpnet de nye lokalene til Sivilingeniørutdanningen i Bodø og Nordlandsforskning i 1992. På folkemunne ble Campus nå kalt for «slottet i skogen». Foto: Anders Haukland

Kunstverket kan sees i trykt versjon

Nordland distriktshøgskole

På 60-tallet ble universitetsauditoriene fylt til randen av studenter på grunn av store ungdomskull og stadig flere som ønsket å ta en høyere utdanning.⁶⁴ Utviklingen ble betegnet som eksplosjonsartet; antallet artianere i Norge vokste til mer enn det dobbelte i løpet av tiåret.⁶⁵ I tillegg manglet det kompetansesarbeidskraft i ulike deler av landet, og ungdommen oppsøkte i stor grad urbane strøk for å finne arbeid.

Videreutdanningskomiteens utredning om videreutdanning for personer med artium eller tilsvarende var ferdig i 1970. Komiteen, ledet av Kristian Ottosen, foreslo blant annet å øke antall studieplasser, å spre utdanningen geografisk fordelt på 12 regioner, å gi frihet til å utvikle utdanningstilbud skreddersydd for den enkelte region, i tillegg til en ordning med ett høgskolestyre per region. Opprinnelig foreslo komiteen at hver region skulle ha bare én høgskole, men dette møtte sterk motstand. I løpet av perioden 1969 til 1986 ble det opprettet 15 distriktshøgskoler som et resultat av denne desentraliseringsprosessen. Disse hadde i utgangspunktet hovedvekt på økonomiske og administrative fag.⁶⁶

Til tross for at distriktshøgskolenes portefølje ikke skulle være lik universitetenes, skapte etableringene stor debatt fordi det ble satt krav til de fagansatte om forskningskompetanse helt fra begynnelsen av.⁶⁷

Samarbeidet med distriktshøgskolene i Agder og Rogaland var viktig i arbeidet med å utvikle nye studietilbud ved NDH. Ved åpningen av Universitetet i Stavanger (2005) og Universitetet i Agder (2007) fikk institusjonene hver sin glassfigur av Bodø-kunstner Harald Bodøgaard fra Høgskolen i Bodø. Kunstverket heter «Ephyra-Morild-Aurelia» og er gjengitt i liten størrelse ved hovedinngangen på Campus Mørkved. Den store figuren kom på plass til åpningen av UiN. Sittende fra venstre: tredjeårsstudenter ved Økonomi og ledelse høsten 2015 Frederick Hjertø, Emma Bergh og Sondre Rekdal Fiskerstrand. Foto: Anders Haukland



Det første kullet fra Siviløkonomutdanningen i Bodø ble uteksaminert i 1987, og betegnes fremdeles som «First Business Class» i miljøet. Foto: UiN arkiv, reproduksjon: Anders Haukland

Et annet stridstema i oppstartsfasen var lokaliseringen av de nye lærestedene. Etter at Ottosen-komiteen hadde klargjort kravene til en distriktshøgskole-etablering, utredet kommuner over hele landet hvilke muligheter de hadde for å få lagt en distriktshøgskole innenfor sine grenser. I Nordland var det Bodø og Fauske som var de mest aktuelle kandidatene, og da fylket ikke fikk tilslag i første søknadsrunde, reagerte Petter Thomassen i Høyres bystyregruppe på at Bodø kommune var kommet for sent på banen. Allerede i Ottosen-komiteens første innstilling fra 1966 het det at «Bodø peker seg vel på mange måter ut som et fremtidig sentrum for postgymnasial utdanning i Nordland ...»⁶⁸ I mai 1968 oppfordret Thomassen kommunens ledelse til å «kaste vinterpelsen og iføre seg rørlig antrekk».⁶⁹ Han skulle bli en viktig rikspolitiker og strateg for det som videre skjedde.

Samtidig som kommunen intensiverte arbeidet med å finne et egnet område distriktshøgskolen skulle ligge på, foregikk det en storstilt «DH-aksjon» på Fauske, ledet av blant andre skoleinspektør Morten Smith-Solbakken, som arbeidet intens opp mot nasjonale myndigheter for å få en distriktshøgskole til kommunen.

Den 19. mai 1970 innstilte imidlertid Nordland fylkesskolestyre som lokal fagmyndighet Bodø som studiested mot Fauske-ordfører Erling Johan Storjords stemme.⁷⁰ Den 29. mai samme år vedtok Stortinget at studiestedet skulle være Bodø.⁷¹ Nordland distriktshøgskole (NDH) ble åpnet i 1971 av kirke- og undervisningsminister Bjartmar Gjerde.

Stortingsvedtaket om etableringen av Universitetet i Tromsø i mars 1968 hadde en felles nordnorsk identitet som premiss, en identitet som ble definert så sent som i tiden rundt 1916.⁷² Bodø-miljøet var stort sett lojal mot planene, selv om enkelte tok til orde for at universitetet burde vært lagt til Bodø under en skolekonferanse en måned før vedtaket. Banksjef Gustav Heiberg Simonsen uttalte under konferansen at «student-tilgangen for Tromsø er 2 245, mens den for Bodø er 2 750 i 1985. Det ville ikke vært så unaturlig om Bodø ble valgt som universitetsby hvis vi først skulle ha et universitet.»⁷³ Senere samme året uttalte kontorsjef hos skoledirektøren i Nordland, Hallvard Røger, at «med tanke på landsdelsstrukturen ligger ikke Tromsø midt i blinken. Bodø har en bedre plassering, men Tromsø har vært flinkere enn Bodø til å argumentere og reklamere for sine ideer.»⁷⁴ Nå fryktet han at Tromsø skulle «sope til seg alle landsdelsinstitusjoner i lys av et mektig universitet» og etterlyste en mer helhetlig tenkning rundt utviklingen i Nord-Norge.⁷⁵

Nordland var et naturlig neste satsingsområde for utviklingen av høyere utdanning i landsdelen etter universitetsetableringen i Tromsø. De tre fylkene hadde på forhånd avklart at de ville kjempe fram enda en distriktshøgskole i Nord-Norge på et senere tidspunkt. Enigheten bidro til at landsdelen ikke ble forsømt også i denne andre runden.⁷⁶ Nordland distriktshøgskole kom altså med som eneste distriktshøgskole i Nord-Norge uten å møte motstand fra Troms og Finnmark. Etter etableringen av distriktshøgskolen i Bodø var strategien å få til en tilsvarende institusjon i Finnmark, men det skulle ta ti år før denne utdanningen kom på plass. Etableringen av disse tre utdanningsinstitusjonene kan sees i lys av samme desentraliseringsprosess.⁷⁷ Enigheten representerer en felles nordnorsk identitet som i årene som fulgte gradvis ble utfordret av sterkere fylkesidentiteter i tillegg til identitetsbygging rundt steder og mindre regioner i Nord-Norge.⁷⁸ Som universitet for landsdelen var det mye som sto på spill for Universitetet i Tromsø dersom den nordnorske identiteten ble svekket.

Professor i historie, Steinar Aas, har i sin bok om Nordlændernes Forening påpekt at det er «det intellektuelle miljøet i Tromsø» som har vært fanebærere for en nordnorsk identitet.⁷⁹ Den sterke institusjonsbyggingen i Nord-Norge etter andre verdenskrig har både gjort landsdelen mer lik Sør-Norge og utfordret Nord-Norge som begrep.

Alliansen Agder, Rogaland og Nordland

Rektor ved Bodø lærerskole, Einride Hveding, var formann i komiteen nedsatt av Bodø kommune i 1967 som skulle klargjøre etableringen av distriktshøgskolen.⁸⁰ Håpet var at det skulle bygges broer mellom de to institusjonene slik at de kunne dra veksel på hverandre, noe som skjedde i liten grad.⁸¹ Hveding hadde tatt del i et samarbeid mellom lærerutdanningene i Agder, Rogaland og Nordland for å dele opp studietilbudet i mindre enheter med egne eksamener basert på vekttall, slik at det ble en større fleksibilitet for studentene: «Bodø, Stavanger og Kristiansand prøvde ut vekttallsystemet, som kom på 60-tallet, tidligere enn de andre lærerutdanningene.»⁸²

Einride Hveding ble rektor ved NDH under de fem første årene med midler fra departementet til prøvedrift. Det var mange muligheter og få retningslinjer, og samarbeidet med Agder og Rogaland, som fikk distriktshøgskoler allerede i 1969, ble derfor viktig. Det var distriktshøgskolene i Rogaland, Agder og Nordland som etter hvert skulle utvikle seg til å bli universitet. Etter vedtaket i Stortinget om at Nordland skulle få distriktshøgskole dro Hveding til Distriktshøgskolen i Agder på befaringsreise mens styreformann ved NDH, banksjef Jon Folstad, reiste til Rogaland for å få hjelp til oppstarten av studiet i økonomi og administrasjon.⁸³ Stavanger kommune nedsatte allerede i 1962 et universitetsutvalg som senere ble utvidet til en Universitetskomité for Rogaland fylke.⁸⁴ Da Stavanger fikk distriktshøgskole, var utbyggingen av Ullandhaug allerede påbegynt, et område utenfor bykjernen som var avsatt til det planlagte universitetets Campus. Ifølge Hveding var kontakten med de to distriktshøgskolene viktig i oppstartsfasen for NDH:

Vi hadde samarbeid med Agder og Rogaland helt fra oppstarten. Der var de kommet lenger med planleggingen av studietilbudene. Ikke minst hjalp de oss til å være frimodige og ta initiativ uten å spørre om lov først. Vi måtte finne vår egen vei, det var ingen som staket ut kursen for oss fra sentralt hold.⁸⁵

Et stadig tilbakevendende spørsmål for ledelsen var altså hva en distriktshøgskole skulle være.⁸⁶ Myndighetenes åpenhet med hensyn til hvilke steder som skulle få en distriktshøgskole og hvordan disse utviklet seg, gjorde det mulig med en fagutvikling som var forankret lokalt ved den enkelte institusjon innenfor gitte rammer. I utgangspunktet var Nordland ingen tungvekter og markerte seg ikke nevneverdig i forhold til de andre. Men etableringen skapte synergier som etter hvert ble lagt merke til.



Studenter slapper av mellom forelesningene på biblioteket i 2002. Foto: Lars Westvig

NDH åpnet dørene for studenter høsten 1971 med studietilbud innenfor økonomi og administrasjon (økad). Samme høst innrullerte Universitetet i Tromsø sine første studenter.⁸⁷ Året etter tilbød NDH også et toårig studium i fiskeriøkonomi i Bodø. Oppstarten av sosialarbeiderutdanningen ble utsatt fordi den møtte sterk motstand fra blant andre Norsk Sosionomforbund (NOSO). Utdanningen var på denne tiden lagt til Oslo (1950), Trondheim (1964) og Stavanger (1966).

Høsten 1974 tilbød distriktshøgskolen studier i fiskeriteknologi, fiskeribiologi og fiskeriøkonomi — og drev en egen trygdelinje. I tillegg hadde NDH utvidet med årsstudier i historie og samfunnsfag. Nå var også disiplinfag, tradisjonelle universitetsfag, en del av porteføljen. Motstanden startet da det regjeringsnedsatte Haugstvedt-utvalget fikk i oppdrag å vurdere sosionomutdanning lagt til distrikthøgskolene, med NDH som eneste navngitte lærested.⁸⁸ Sosialskolene opplevde deres stilling som selvstendig skole med eget styre som truet dersom sosialskolene ble innlemmet i en distriktshøgskole. NOSO arrangerte diskusjonsfora, studiesirkler, underskriftskampanjer og ulike aksjoner mot regjeringens DH-planer, som ifølge dem tjente til «økonomisk utnytting» snarere enn utdanningen selv.⁸⁹ Konflikten kulminerte da departementet ikke inviterte NOSO med i Haugstvedt-utvalget og utlyste stillinger ledig ved den planlagte sosionomutdanningen i Bodø før utvalgets innstilling forelå. Da denne kom, var flertallets innstilling positiv til at sosiallinja ble etablert ved NDH. I protest boikottet NOSO utdanningen ved NDH

i mai 1972. Da regjeringen Korvald tok over i oktober samme år, ble planene satt på vent fram til Trygve Bratteli ble statsminister igjen året etter.⁹⁰ NOSO Nordland hadde i mellomtiden åpnet for sosionomutdanning ved NDH «som et forsøk».⁹¹

En måned etter at sosiallinja ved NDH åpnet for pionerkullet på 15 studenter høsten 1975, opphevet NOSO sin boikott samtidig som de holdt fast ved det prinsipielle kravet om selvstendige skoler: «... Slås dette synet fast ved stortingsbehandling må en naturlig følge være at linja ved Nordland DH utskilles med eget styre.»⁹² Da andre kull var uteksaminert høsten 1979, skrev fagmiljøet ved NDH i fagtidsskriftet Sosionomen at «våre sosionomer blir i Nord-Norge!»⁹³ Hele syv av ti kandidater forble i landsdelen etter endt utdanning, noe ledelsen ved NDH var godt fornøyd med siden behovet for sosionomer var stort.

Lokaler til glede og besvær

Den første tiden bar lokalene sterkt preg av ad hoc-løsninger. Det ble holdt forelesninger på Bodø gymnas, i kommunens rådhus og i folkebibliotekets barneavdeling, og administrasjonen holdt til i lensmannsgården. Den kanskje mest spesielle løsningen var kontoret til lektor i fiskerifag, Thor Heyerdahl jr. Han hadde kontor

i et kott innerst i biblioteket, og forstyrret dermed undervisningen dersom han forlot kontoret sitt under forelesningene. En dag han ikke kunne vente til undervisningen var over, gikk han likegodt ut gjennom vinduet.⁹⁴

Ett år etter åpningen fikk NDH overta Bodø lærerskoles lokaler i Torggata i forbindelse med at denne utdanningen fikk nye lokaler i Nedre Rønvik. Mange mente de to utdannings tilbudene burde samlokaliseres i Rønvika, men det ble det ingenting av.⁹⁵ Dermed bar også



Kunstverket kan sees i trykt versjon

Del av kunstnerne Marit Ellisiv Landsends og Pia Pedersens bidrag til utsmykningen i andre etasje ved sykepleierutdanningen, «Uten tittel». På bildet: sykepleierstudent Catrine Pedersen. Foto: Lars Westvig

denne løsningen preg av midlertidighet, selv om Bodø kommune hadde nedsatt et utredningsutvalg for å finne et egnet sted for utbyggingen av NDH. Det tidligere nevnte Hveding-utvalget pekte allerede i juni 1969 på Mørkved som den beste beliggenheten for distriktshøgskolen, etter at det var avgjort at lærerutdanningen skulle disponere arealene i Nedre Rønvik alene.

Studiene tjente for mange som videreutdanning etter lærerskolen, eller som utgangspunkt for videre studier i Trondheim eller Oslo. Å skaffe seg jobb etter endt studieløp bød ikke på problem, behovet for kompetanse var stort i nordlandssamfunnet ut over 70-tallet. En undersøkelse som ble gjort i 1977, viser at 89 prosent av de uteksaminerte studentene var ute i jobb allerede etter fire måneder.⁹⁶ Ikke minst trengte offentlig sektor kompetent arbeidskraft; omtrent alle som var ferdige høsten 1975 og våren 1976 med studier i historie og samfunnsfag, i tillegg til de uteksaminerte ved den nye trygdelinja, gikk inn i offentlige stillinger etterpå.⁹⁷ Undersøkelsen viste også at ni av ti uteksaminerte fikk jobb i Nord-Norge, og at syv av ti hadde arbeidssted i Nordland etter endt utdanning.⁹⁸

Det regionale høgskolestyret for Nordland

Nordland hadde eget høgskolestyre med overordnet ansvar for all statlig høyere utdanning i fylket fra 1976 og fram til 1994.⁹⁹ Styret hadde ansvaret for til sammen syv statlige høyskoler. Høgskolestyrets mandat var et politisk kompromiss, hvor et overordnet regionalt styringsnivå ble etablert istedenfor å slå sammen all postgymnasial utdanning i hver region til én institusjon, slik Ottosen-komiteen hadde foreslått.¹⁰⁰ Det regionale høgskolestyret for Nordland var likevel tiltenkt en viktig rolle i utviklingen av høyere utdanning i fylket. Styret skulle «... påse at de ulike virksomheter og institusjoner som er lagt inn under styrets ansvarsområde drives innenfor budsjettets ramme og i samsvar med reglement og vedtak.»¹⁰¹

Det regionale høgskolestyret skulle være «et utdanningspolitisk talerør for regionen», kartlegge behovene og planlegge utdanning og forskning, sørge for en samordning av ressursene, fordele øremerkede midler og ansette personale etter innstilling fra den enkelte høyskole.¹⁰² Høgskolestyret innstilte også kandidater til høyskolenes lederstillinger til departementet, men hadde et betydelig mindre handlingsrom enn det som Ottosen-komiteen hadde foreslått. Blant annet fikk hver høyskole sitt budsjett direkte fra departementet, og de ansatte sorterte under det lærestedet de jobbet på.¹⁰³

I praksis ble kompromisset ikke en varig løsning på samordningsproblemet for høyere utdanning i fylket: NDH opererte like mye på egen hånd som i samarbeid



Det regionale høgskestyret for Nordland skulle samordne høyere utdanning i en region som først og fremst bar preg av primærnæringer, som her i Henningsvær. Foto: Kjell Ove Størvik

med høgskestyret. I den nasjonale evalueringsrapporten for de regionale høgskestyrenes arbeid fra 1991 ble det slått fast at:

Høgskestyrets arbeide med godkjenning av interne styringsprosesser, har ofte vært av veiledende karakter ... Hovedregelen har vært at styret har arbeidet på grunnlag av høgskolens eget forslag ... Samtlige høgskestyrer har delegert til høgskolene sin myndighet til fast tilsetning.¹⁰⁴

Direktør for Det regionale høgskestyret for Nordland var Einride Hveding, som fram til etableringen hadde vært rektor for NDH.¹⁰⁵ I perioden 1984 til 1994 var fylkesordfører Sigbjørn Eriksen leder for høgskestyret, som besto av ni medlemmer. Fem av medlemmene var utnevnt av fylkesutvalget, to var utnevnt av de ansatte ved høgskolene, og to var utnevnt av studentene.¹⁰⁶ Fylkeskommunen spilte med andre ord en avgjørende rolle for sammensetningen av styret.

Spesielt fra fagseksjonen for samfunnsvitenskap ved NDH og fra Bodø lærerskole kom det sterke protester mot nyorganiseringen fra 1976, som ble sett på som et angrep på institusjonenes autonomi. Nordland sykepleierhøgscole var unntatt ordningen fram til 1986, da den som et ledd i å samordne all utdanning etter vide-

regående skole kom under statlig eierskap. Det skulle gå tjue år før de tre utdanningsinstitusjonene i Bodø kom under samme tak. I 1976 var det utenkelig at de tre skulle kunne fusjonere, slik de gjorde i 1994 under navnet Høgskolen i Bodø. Tanken om å koble lærerutdanningen i Bodø opp mot NDH var der imidlertid helt fra starten.¹⁰⁷

Stortingsbehandlingen av Stortingsmelding 17 (1974–75) den 5. juni 1975 var et tilbakeslag for dem som hadde planer om å koordinere all høyere utdanning i hver region. For den enkelte distriktshøgskole var vedtaket i Stortinget derimot en stor seier. Grunntanken bak distriktshøgskolene var at de utelukkende skulle gi undervisning og slik skille seg klart ut fra universitetene, som hadde enerett på forskningsbaserte stillinger.

Stortinget slo imidlertid fast at de fagansatte hadde rett til å drive forskning i tillegg til ordinær undervisning. Det var et viktig prinsippvedtak, selv om det var lite rom for dette i den vanlige arbeidshverdagen.¹⁰⁸ Forskningsaktiviteten skulle primært ha et regionalt tilsnitt og være anvendt.¹⁰⁹ For å rekruttere flere studenter åpnet Stortinget også opp for at fem års yrkeserfaring skulle gi søkere generell studierett.¹¹⁰ I akvakultur-miljøet ved distriktshøgskolen ble utdanningstilbudet utviklet fortløpende ved hjelp av både de fagansattes og studentenes forskning.¹¹¹

Fagansatte med forskningstid ga rom for stadig sterkere kompetansemiljøer med forskere som kunne levere nasjonale og internasjonale bidrag til forskningsfronten.¹¹² I Nordlands Framtid sto det den 3. juni 1980 at «Forskere ved Nordland distriktshøgskole setter Helse- og sosialsektoren i fokus for stort forskningsprosjekt». Fem forskere skulle kartlegge samtlige kommuner i Nordland. Prosjektet var det største samfunnsvitenskapelige prosjektet som til da var utviklet i fylket.¹¹³

Konkurransen utsatt fagutvikling

Nyheten om at Stortinget enstemmig hadde vedtatt et nytt universitet i Tromsø den 28. mars 1968, ble mottatt med glede i Bodøsamfunnet.¹¹⁴ Spesielt var etableringen av medisinstudiet etterlenget og ble hilst «med udelt glede i hele landsdelen», ifølge redaktør Ole J. Eriksen i Nordlands Framtid.¹¹⁵ De tidligere nevnte innspill mot at Tromsø nå ble universitetsbyen i nord fikk aldri sterkt gjennomslag.

Til tross for at Universitetet i Tromsø heller ikke protesterte mot etableringen av NDH, oppsto det nå konflikter med hensyn til utviklingen av nye fagtilbud. Navnet Nordland distriktshøgskole var et signal om at institusjonen skulle tilby høyere utdanning til hele fylket. Det førte til en fagutvikling som Tromsø-miljøet iblant mente sorterte under dem. Her lå det en stadig kime til konflikt som blusset opp hver gang Bodø utfordret Tromsøs hegemoni som hovedsete for høyere utdan-

ning i Nord-Norge. Hveding oppgir opprettelsen av NDH som starten på det spenningsforholdet mellom samarbeid og konkurranse som siden har preget forholdet mellom Bodø og Tromsø når det gjelder høyere utdanning.

Universitetet i Tromsø ble aldri et universitet for hele Nord-Norge fordi studentene primært kom fra Troms og Finnmark.¹¹⁶ En annen utfordring var universitetets evne til å møte de faktiske kompetansebehovene i landsdelen ut over legemangelen.¹¹⁷ Mens «verdens nordligste universitet» skulle utjevne ulikhetene i muligheter for høyere utdanning mellom nord og sør i landet, var NDH etablert med tanke på å møte de reelle behovene for kompetansearbeidskraft i sitt eget fylke.¹¹⁸ I en rapport fra 1977 om Universitetet i Tromsøs rolle i distriktsutbyggingen av Nord-Norge fikk institusjonen dårlige skussmål:

Både i næringsliv og forvaltning, i helse- og sosialvesen, samferdsel, kulturarbeid, og i andre sektorer er det store oppgaver å utføre for akademisk kompetent arbeidskraft. Universitetet i Tromsø ser ut til å bli av liten betydning i denne utviklingen.¹¹⁹

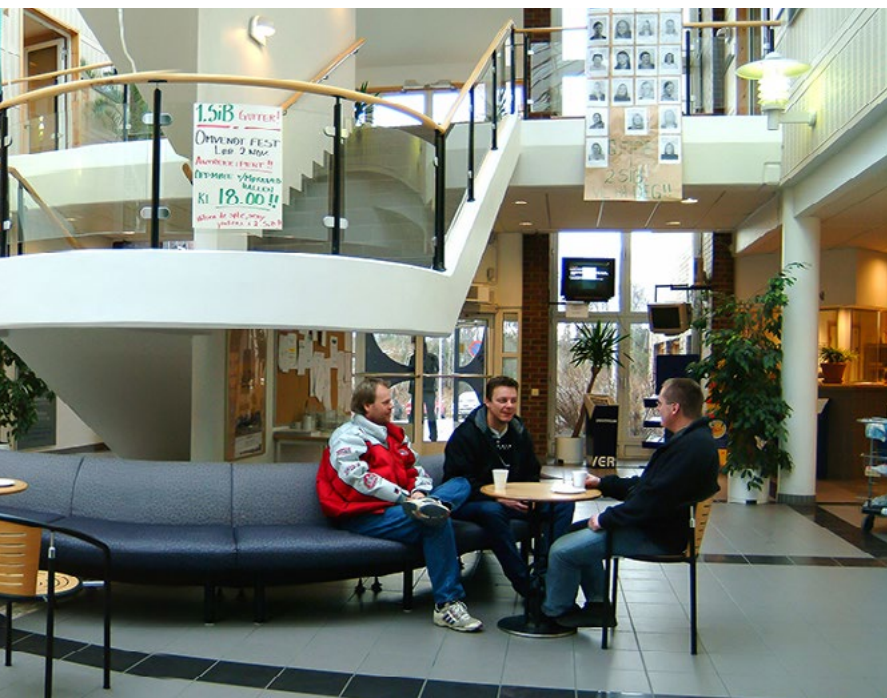
Det er nok grunn til å moderere dette bildet, UiT hadde fått store sko å fylle og bare fem år var tilbakelagt. I Bodø var flere av de etterspurte fagområdene i ferd med å etableres, noe som kan forklare hvorfor studentmassen vokste så fort i årene



som fulgte. Behovet for kompetanse i Nord-Norge var sterkest for profesjonsrettende utdanninger, ikke kandidater med hovedfag. Dag Solhjell kommenterte universitetets nedslagsfelt i Nordland slik:

Universitetet i Tromsø (ser) foreløpig ut til å være et universitet bare for halve landsdelen, siden det i Nordland fylke synes å være relativt liten interesse for studier i Tromsø.¹²⁰

Slik skulle det også se ut i fortsettelsen. 58,5 prosent av nordnorske studenter ved landets universitet og høyskoler i 1971 kom fra Nordland, men bare 0,3 prosent av dem valgte Tromsø da dørene ble åpnet for det nye universitetet denne høsten. Den viktigste årsaken var nok det svært begrensede fagtilbudet.¹²¹ Så sent som i 1980 rekrutterte UiT under 2,3 prosent av innbyggerne mellom 20 og 24 år i de aller fleste av nordlandskommunene. Situasjonen var noe bedre for det sørlige Nordland ti år senere.¹²² Tromsø opplevde Bodø som en trussel primært på grunn av ett forhold, ifølge Hveding: «Nordland hadde et folketall som var større enn Troms og Finnmark til sammen. Det tilsa at også kompetansebehovene var størst i Nordland».¹²³ Distriktshøgskolen var en magnet på studenter som ellers ville reist nord til Tromsø.¹²⁴



Studentsamskipnaden har gjennom årene hatt mange kafeteriaer på Campus. Denne lå ved inngang A, men ble nedlagt etter en tid. Foto: Lars Westvig

Etter at prøveperioden for NDH var over i 1975, var det institusjonens egen evne til utvikling som avgjorde hvor mye midler institusjonen fikk fra departementet. Ifølge Hveding var dette en spore til fortsatt konkurranse med Universitetet i Tromsø:

Tromsø kunne melde sine behov og få de stillinger de trengte, mens vi måtte begrunne våre behov og hadde ingen garantier etter at de fem årene med prøvedrift var over. De to institusjonene hadde ganske ulike finansielle kort etter 1975.¹²⁵

At prøveperioden var over, betød ikke at fagfolkene sluttet å utvikle nye studietilbud. I en intern rapport skrevet i forbindelse med NDHs tiårsjubileum, heter det at distriktshøgskolen drev «permanent prøvedrift» gjennom en stadig tilvekst av nye studietilbud.¹²⁶ Etter hvert fant ledelsen en medisin som hjalp godt mot de trange rammene. Halve stillinger ble finansiert med midler fra staten og den andre halvdel fra fylket eller næringslivet. Slik kunne stillingshjemlene strekkes slik at flere fagpersoner kunne ansettes.¹²⁷

Fylkeskommunen bidro blant annet gjennom å etablere stiftelsen Nordlandsforskning i 1979. Initiativet for etableringen kom opprinnelig fra Det regionale høgskolestyret for Nordland.¹²⁸ Stiftelsen drev oppdragsforskning og var ut over på 80-tallet primært finansiert av oppdragsgiverne Landsdelsutvalget for Nord-Norge og Namdalen, Nordland fylke og forskningsrådene.¹²⁹ Målet var å oppnå synergier med NDH slik at miljøene kunne dra veksel på hverandre, samtidig som disse skaffet til veie kunnskap om ulike sider ved nordlandssamfunnet. Nordlandsforskning samarbeidet med NDH slik at ansatte her kunne ta doktorgrad andre steder i forbindelse med prosjektarbeid ved stiftelsen, og NDH leide inn lærerkrefter derfra for å styrke fagmiljøet ved høgskolen. Samarbeidet ble ytterligere styrket gjennom at de to institusjonene delte lokaler. I forbindelse med opprettelsen av Nordlandsforskning bemerket Høgskolestyret at dets koordineringsoppgave av forskningen bedre kunne ivaretas siden det nå hadde en forskningsinstitusjon i sin egen region.¹³⁰

Den sterke fagutviklingen skjedde altså i samarbeid med fylket og kommunen. Behovet for en ettårig jordmorutdanning på bakgrunn av den sterke mangelen på jordmødre i Nordland meldte seg tidlig. Her blusset konflikten med Tromsø opp igjen; da utredningen var ferdig, kom det beskjed fra Tromsø at Høgskolen i Tromsø ville etablere en jordmorutdanning fra høsten 1987. Professoren som ble tilsatt i Tromsø, var samme person som hadde utredet mulighetene for en jordmorutdanning i Nordland.¹³¹ Direktør for Høgskolestyret, Einride Hveding, uttalte senere: «Det er ikke så rart at vi ble skeptiske til å samarbeide med Tromsø.»¹³²

Da den tidligere nevnte ballettpedagogutdanningen var på trappene som et samarbeid mellom lærerutdanningen og NDH, gikk man stille i dørene, og svarte heller ikke da en representant fra Universitetet i Tromsø som var invitert til lanseringen, stilte spørsmålet «Hvorfor har ikke vi fått vite om dette?»¹³³

Det høye tempoet distriktshøgskolene ble etablert i med manglende sentral styring rundt 1970 bidro ifølge Ingjald Ørbeck Sørheim til å skape en innovasjonskultur. I 1973 skrev han om norske distriktshøgskoler i en OECD-rapport: «Den raske utviklingen overlot mange spørsmål til lærere, studenter og administrasjon i de nye institusjonene, og dette bidro til å skape en atmosfære av initiativ, ansvarfølelse og autonomi.»¹³⁴ Innovasjonskulturen i Bodø utfordret det mandatet Universitetet i Tromsø hadde for høyere utdanning i hele Nord-Norge, og dermed ble det vanskelig for de to miljøene å finne fram til en arbeidsdeling som begge var fornøyd med. Like fullt pågikk det hele tiden også et samarbeid mellom Bodø og Tromsø.

Siviløkonomstudium til Bodø

Næringslivet i Nordland trengte mer kompetanse innenfor økonomi og administrasjon. Det tilbudet NDH kunne gi, var for lite til å møte behovene til et stadig mer differensiert næringsliv. Derfor startet arbeidet så tidlig som i 1979 med å justere økad-kursene slik at de kunne passe inn i et studieløp for siviløkonomer. En pådriver for å få lagt et slikt studium til Bodø var tidligere nevnte Petter Thomassen fra Høyre, som hadde sin bakgrunn fra næringslivet. Thomassen hadde var sentral for å få distriktshøgskolen på plass i 1971. Magne Haakstad, som var rektor ved NDH fra 1979, understreker Thomassens rolle i disse to prosessene: «Petter Thomassen var uten tvil den viktigste, både når det gjelder å få NDH til Bodø, og i arbeidet for siviløkonomutdanningen.» I denne perioden var Thomassen også styreleder ved institusjonen.¹³⁵

De to årene med økad kunne danne grunnlaget for to nye år som resulterte i siviløkonom-tittelen. Norges Handelshøyskole (NHH) i Bergen hadde siden 1963 hatt en lovbeskyttet rett til å utdanne siviløkonomer, men klarte ikke å levere nok kandidater til å dekke behovet for arbeidskraft.¹³⁶ Siviløkonomutdanning måtte derfor tilbys også andre steder i landet, uttalte kollegiet ved NHH i Bergen våren 1978.¹³⁷

At dette ble realisert, var et resultat av en sterk institusjonell og regionalpolitisk vilje. Allerede samme høst fikk NDH i oppdrag fra Høgskolestyret å redigjøre for hvordan det toårige studiet i økad kunne bygges ut til en fireårig siviløkonomutdanning. Siden bare en av fem søkere fikk studieplass i Bergen, kunne

denne utdanningen regne med nasjonal rekruttering. Dermed ble det også viktig at kandidater fra andre distriktshøgskoler kunne søke påbyggingen til siviløkonom i Bodø.¹³⁸

I november 1979 skapte Høgskolestyret for Nordland, NDH og Nordlandsavdelingen av Norske Siviløkonomers Forening det første møtepunkt noensinne mellom de ulike tilbyderne av økonomisk og administrativ utdanning i Norge. «Bodøkonferansen» på SAS-hotellet hadde som overordnet problemstilling behovet for en alternativ siviløkonomutdanning i Norge, og samlet 85 delegater fra høgskolemiljøer, universitet, departement og næringsliv.

Rektor ved landets eneste handelshøgskole, Gerhard Stoltz, gjentok her at NHH ikke hadde som mål å møte det totale behovet for nye siviløkonomer. Institusjonen kunne bare utvide med 100 studieplasser til tross for at det manglet 500 plasser per studentkull.¹³⁹ Han kommenterte også at distriktshøgskolene var de mest aktuelle til å fylle gapet i etterspørselen siden det manglet initiativ fra universitetene. Petter Thomassen, som da var blitt stortingsrepresentant, hevdet i sitt innlegg under konferansen at distriktpolitikk i form av pengeoverføringer bare var «midlertidig førstehjelp». Han mente at distriktene nå måtte få satse på å utvikle sin egen kompetanse:

Det er verken nødvendig eller riktig at den nord-norske befolkning i årtier etter årtier skal måtte reise ut av sin landsdel for å skaffe seg den utdanning de ønsker. Av og til bør strømmen kunne snus den andre veien ... en ny handelshøgskole i Norge bør kunne legges til Nord-Norge og for eksempel knyttes til det vel utbygde administrative studium ved Nordland distriktshøgskole.¹⁴⁰

Bergens Tidendes overskrift «Ikke aktuelt med ny siviløkonomutdanning: Handelshøgskolen beholder monopolet» etter konferansen fortalte bare halve sannheten.¹⁴¹ Byråsjef Kari Østvedt i Kirke- og undervisningsdepartementet, som under konferansen måtte innrømme at problemstillingen kom «som julaften på kjerringa», opprettet nå en arbeidsgruppe som skulle se nærmere på saken.¹⁴²

Thomassen fortsatte å hamre løs i Stortinget for å bedre situasjonen for næringslivet i nord, hvor behovet for siviløkonomer var stort siden nyutdannede siviløkonomer sjelden reiste nordover igjen etter endt utdanning.¹⁴³ Mens tolv prosent av de uteksaminerte fra NHH var fra Nord-Norge, huset landsdelen bare 2,1 prosent av landets siviløkonomer. Den beste løsningen var derfor å etablere utdanningen her.¹⁴⁴ Dette synet fikk bred politisk oppslutning, til tross for at også Agder distriktshøgskole hadde meldt sitt kandidatur.¹⁴⁵

Selv om Universitetet i Tromsø (UiT) ikke hadde vist interesse tidligere, meldte institusjonen seg nå som interessant. Det ble harde fronter mellom Tromsø og Bodø før saken omsider kom opp i Stortinget høsten 1983. Thomassen anklaget UiT for å stjele NDHs idé, og UiT-rektor Helge Stalsberg svarte med at Thomassen ikke kunne mene at Tromsø «av ren pietet overfor en annen institusjon» skulle la være å melde sin interesse.¹⁴⁶ I et brev advarte Stalsberg om at NDHs «akademiske avdrift» på sikt kunne føre til at Nord-Norge fikk to «miniuniversitet».¹⁴⁷ Kultur- og vitenskapsminister Lars Roar Langslet fra Høyre, som hadde vært medlem av Ottosen-komiteen og en pådriver for etableringen av distriktshøgskolen, fikk også reaksjoner fra Trondheim på at ikke utdanningen ble lagt dit, og fikk «mange vondord» for å holde fast på Bodø i tiden som fulgte.¹⁴⁸

Da Langslet kom for å legge ned grunnsteinen for Campus Mørkved i 1983, advarte han mot at tautrekkingen i nord ville forsinke utviklingen av høyere utdanning i landsdelen.¹⁴⁹ Det ble ikke tatt til følge. Til forskjell fra da Universitetet i Tromsø og Nordland distriktshøgskole ble etablert, klarte ikke aktørene innen høyere utdanning i Nord-Norge denne gangen å samle seg om ett av alternativene. Saken kom opp i Stortinget den 6. desember samme året.¹⁵⁰ Her var det bred enighet om at det skulle legges en siviløkonomutdanning til Nord-Norge, men lokaliseringen ble gjenstand for en lang og hard debatt.¹⁵¹ Kirke- og undervisningskomiteens flertall anbefalte at myndighetene la studiet til Tromsø, og bare Venstres gruppe sto i utgangspunktet samlet bak Bodøs kandidatur.¹⁵²



Professor Øystein Gjerde (t.v.) foreleser i bedriftsøkonomi ved Handelshøgskolen i 2002 i Auditorium 5, som i dag er oppkalt etter Høyre-politikeren Petter Thomassen. Thomassen var sentral i arbeidet med å etablere et siviløkonomstudium i Bodø. Foto: Lars Westvig



Nordland sto foran store endringsprosesser på slutten av 80-tallet. Bildet viser ansatte ved Brønnøysundregisteret i 1988, en statlig arbeidsplass hvor mange som tidligere hadde arbeidet ved det nedlagte koksverket, fikk nytt arbeid. Foto: Kjell Ove Storvik

Regjeringen, med statsråd Langslet til stede, ønsket seg Bodø fordi denne løsnin-gen ville bli «enklere, raskere og med færre nye stillinger.»¹⁵³ Arbeiderpartiets re-presentant fra Troms, Ranja Haugli, innstilte på Tromsø, mens Høyres represen-tant fra Nordland, Thea Knutzen, la fram forslag til vedtak om Bodø. Knutzen fikk støtte fra representanter fra fylker som kunne identifiserte seg med problematik-ken rundt at et universitet ville ha retten til en utdanning som allerede delvis var etablert ved en høyskole.

Det tyngste argumentet var at det nå måtte gis distrikthøgskolene faglige utviklingsmuligheter. Bodø hadde det sterkeste fagmiljøet i landsdelen innenfor økonomi og administrasjon, med Nordlandsforskning som en viktig bidragsyter i tillegg til NDH, og derfor mente mange at det var mest naturlig å legge sivilø-konomutdanningen hit.¹⁵⁴ Høyres Petter Thomassen forsikret salen om at det her ikke var snakk om å bli mer enn en høyskole: «Det blir hevdet at siviløkonom-utdanning er universitetsutdanning, og at det er snakk om å etablere det andre universitet i Nord-Norge. Dette er ikke riktig.»¹⁵⁵ Engasjementet i salen gjorde at avstemningen ikke kunne gjennomføres før to timer etter midnatt. Da var stemnin-gen snudd slik at 101 representanter stemte for Bodø, og 30 stemte for Tromsø.¹⁵⁶ Statsråden kommenterte senere: «At Bodø seiret med så overbevisende flertall i Stortinget, skyldtes nok i ikke liten utstrekning de vektige argumenter vi kunne føre i marken for nettopp dette valget.»¹⁵⁷

«Vi»-formuleringen mer enn antydte at NDH var et av statsrådets hjertebarn. Bodø var nå en by å regne med i kampen om landets studenter, for på 80-tallet tok siviløkonomene over som bedriftsledere etter sivilingeniørene, noe som gjorde utdanningen svært attraktiv.¹⁵⁸

Men det kom snart skjær i sjøen for dem som ønsket en selvstendig handelshøgskole i Bodø. I tiden etter at Siviløkonomutdanningen i Bodø var vedtatt, kjempet nytilsatte professor John Skår for å bevare utdanningen som en fullt ut autonom enhet mens andre ønsket den som en del av Nordland distriktshøgskole.

Distriktshøgskolen for Nordland

DH-kulturen, kjennetegnet av ei lavere list for hvem som kunne studere og en lokal og regional kontekst for deler av kunnskapsformidlingen, virket rekrutterende på nye grupper. En stor andel av studentmassen, høsten 1980 var den på hele 40 prosent, ble tatt opp på annet grunnlag enn det tradisjonelle kravet om treårig allmennfaglig studieretning (eksamen artium).¹⁵⁹ Dessuten var det mange voksne studenter. Samme høst var snittalderen blant de nye studentene 26,5 år.¹⁶⁰ En annen suksessfaktor var den korte veien til forelesere og veiledere på distriktshøgskolen. Kontorene var for det meste åpne for studenter med flere spørsmål enn svar, og denne tilgjengeligheten hjalp nok mange gjennom vanskelige perioder i studietiden. Her kunne man komme som man var og bli opplyst. Det var ikke lenger bare «fiffen» som studerte.

I tillegg til at studentene fikk kompetanse på ulike fagfelt, produserte de selv kunnskap om regionen gjennom studentoppgaver og forskningsrapporter. Mange av de fagansatte hadde også en lokal og regional forankring i sin forskning og undervisning.

Hvilken betydning hadde etableringen av distriktshøgskolen for Nordland og Bodøsamfunnet? Kanskje burde spørsmålet stilles annerledes for å få fram hvor viktig denne institusjonen etter hvert hadde blitt. Hva ville skjedd der-



Distriktshøgskolen rekrutterte etter hvert studenter fra hele landet. Mange lot seg fascinere av nordlyset den første studie vinteren. Foto: Ernst Furuhatt



Flatvold Studenthjem ligger nær sentrum og omtrent en mil fra Campus Mørkved. Studenter fra hele verden bor i de over 200 leilighetene som eies av Studentsamskipnaden i Nordland. Foto: Lars Westvig

som Nordland ikke hadde fått en distriktshøgskole i 1971? Hva ville skjedd med utviklingen i Bodø dersom NDH ble lagt til Fauske? Svarene sier vel egentlig seg selv. Distriktshøgskolen var blitt en uatskillelig del av både byutviklingen og kompetansebyggingen i Nordland.

Siden 1971 hadde institusjonen utviklet kunnskap om Nordland som ellers ville vært vanskelig å få på plass. Nordlandsforskning sprang ut fra dette kunnskapsmiljøet og gjorde en formidabel innsats for å kartlegge forholdene i fylket. Nordland distriktshøgskole fylte en plass som ikke kunne erstattes med en utdanningsinstitusjon tilhørende et annet fylke. Det var dens egenart og fortrinn, samtidig som den rekrutterte studenter fra hele landet. Høsten 1980 var 85 prosent av studentene fra Nord-Norge. 68 prosent kom fra Nordland, 19 prosent fra Troms og en prosent kom fra Finnmark. Ellers var alle landets fylker representert i studentmassen med unntak av fire.¹⁶¹ Distriktshøgskolens nedslagsfelt var altså hovedsakelig Nordland, samtidig som hver femte student kom fra Troms og tilnærmet hele landet var representert i studentmassen.

Nordlandsungdommen måtte ikke lenger finne seg til rette i andre regioner og lære seg nye kulturelle og språklige kodekser for å kvalifisere seg til yrkeslivet. Nå kunne de ta imot medstudenter fra hele landet og ta dem med på Keiservarden for å se på midnattssola i juni, og kjøre ut av byen for å se på nordlyset vinterstid. Mange av dem var kunnskapsrike om sin egen region allerede før studiene. Det var et godt utgangspunkt for mestring.

Illustrasjonen kan sees i trykt bok.

Akvakultur var en stadig voksende næring som trengte kompetansen Nordland Distriktshøgskoles fiskerikandidater opparbeidet seg. Foto: Chris André Johnsen

Utviklingen innen høyere utdanning etter etableringen av Nordland distriktshøgskole var det ingen som kunne drømme om da institusjonen så dagens lys i 1971. Et særtrekk ved distriktshøgskolen var den innovasjonskultur som rådet innen fagutviklingen, muliggjort av friheten til selv å definere hva en distriktshøgskole var og hvilke fagtilbud som skulle utvikles. Spørsmålet alle stilte seg etter at siviløkonomutdanningen var lokalisert til Bodø, var om den virkelig skulle leve sitt liv adskilt fra distriktshøgskole-miljøet. Mot juletider i 1985 ble det bestemt at Siviløkonomutdanningen i Bodø skulle organiseres sammen med Nordland distriktshøgskole i det som fra høsten 1986 skulle bli Høgskolesenteret i Nordland.¹⁶² Audun Sandberg hadde da tatt over som rektor etter Magne Haakstad.¹⁶³

Om ledelse og fagansatte til nå hadde lurt på hva en distriktshøgskole skulle være, ble spørsmålet framover hvordan et høgskolesenters studietilbud så ut.

Tabell 3: NDH høsten 1976

Studium/kjønn ¹⁶⁴	Antall kvinner	Antall menn	kv/m i %
Økad	6	33	15/85
Fiskeriøkonomi	0	6	0/100
Historie	11	23	32/68
Samfunnsfag	11	33	33/67
Trygdelinja	1	11	9/91



Høgskolesenteret i Nordland

Da Høgskolesenteret i Nordland åpnet dørene i 1986, var byggetrinn I på Campus Mørkved, en mil utenfor bykjernen, endelig slutført. Det var drøye ti år siden anlegget ble tegnet inn på kommunens bydelskart.¹⁶⁵ Brakkelivet hadde fram til da vært en del av hverdagen for NDHs ansatte, og en del av personalet valfartet til slutt til Mørkved innimellom forelesninger og dypdykk i bøkene for å holde ut. Alt føltes bedre når de så enden på brakketilværelsen ta form med egne øyne.¹⁶⁶ Kontorsjef Eivind Sommerseth og NDH-rektor Magne Haakstad var begge viktige for etableringen av Campus Mørkved.¹⁶⁷

Det sto fremdeles dårlig til med utdanningsnivået i Nord-Norge på midten av 80-tallet.¹⁶⁸ Til tross for etableringen av Universitetet i Tromsø i 1968, distrikthøgskolene i Bodø og Alta og en rekke regionale høgskoler, var tallene fremdeles røde.¹⁶⁹ Det var over dobbelt så mange innbyggere i nord per studieplass sammenlignet med landsgjennomsnittet. 425 innbyggere sto bak hver studieplass som var næringslivsrettet, mot 160 på landsbasis. Sammenlignet med resten av landet var det halvparten av de ansatte i næringslivet i nord som hadde høyere kompetanse. I tillegg gikk bare fem prosent av statlige midler øremerket «forskning og utvikling» til Nord-Norge.¹⁷⁰ Flyttestrømmen, hvor spesielt unge kvinner bestemte seg for å forlate nord, var dessuten sterkest ut av Nordland.¹⁷¹ Det var derfor ikke unaturlig at rektor Audun Sandberg i uformelle møter med statssekretær Tove Veierød

og distriktshøgskolen i Stavanger i forkant av åpningen hadde staket ut en satsing på faglig bredde istedenfor høyde ved den nye institusjonen. Bare slik kunne den møte behovet for kompetanse og bli sterk nok til å oppnå status som vitenskapelig høgskole lenger framme.¹⁷² Høsten 1986 tok Høgskolesenteret i Nordland opp 580 studenter, et relativt beskjedent antall i forhold til landets øvrige distriktshøgskoler.

Som olje og vann

Siviløkonomutdanningen i Bodø (SiB) ble som nevnt organisert inn i det nye Høgskolesenteret i Nordland (HSN) i 1986 etter ett år som selvstendig høgskole. Det nye navnet markerte at Nordland Distrikthøgskole hadde løpt fra mange av de andre distriktshøgskolene i landet i forhold til hvilke utdanningsløp som ble tilbudt: De hadde nå «et spesialisert høystudium» i sin portefølje.¹⁷³ Som et kompromiss ga Kirke- og undervisningsdepartementet siviløkonomutdanningen i Stavanger og Bodø en faglig autonomi som de andre fagmiljøene ikke hadde, samtidig som den ble en administrativ og institusjonell integrert del av høgskolesentrene.¹⁷⁴ Siviløkonom-miljøenes kamp for autonomi ledet altså til den nye institusjonskategorien «høgskolesenter». Navnet var det bare distriktshøgskolene i Bodø og Stavanger som fikk tildelt dette året.¹⁷⁵

Nordlandsposten konkluderte med at det nå var «slutt på siv.øk.-striden».¹⁷⁶ Professor Skår uttalte til avisa at vilkåret for å lykkes med utdanningen var «at vi får fred og ro, hvis maktkampen fortsetter, er det umulig.»¹⁷⁷ Samtidig mente han at sammenslåingen var «til å leve med» og uttrykte forståelse for at enkelte oppfattet striden som en «sandkasse-krig.»¹⁷⁸ Det ble mange dragkamper også i tiden som fulgte mellom HSN-rector Audun



Etter hvert skulle bærbare pc-er og nettbrett erstatte skrivebøkene. Foto: Lars Westvig

Sandberg og professor Skår. Sandberg ønsket å bygge opp en enhetlig institusjon, mens Skår insisterte på SiBs selvstendighet i forhold til resten av HSN. Rektor Audun Sandbergs jobb var krevende, men da han senere skulle utarbeide vedtekter for distriktshøgskolen, var samarbeidsklimaet godt.¹⁷⁹

Den toårige utdanningen innen økonomi og administrasjon var verken samlokalisert eller delte personale med SiB, som holdt til i Torggården. Lønns- og arbeidsvilkår var også forskjellige, og skillet mellom de to delene av siviløkonomutdanningen ble forsterket av at SiB-ansatte kom på jobb i dress mens de økad-ansatte valgte en enklere kleskode.¹⁸⁰ SiBs autonomi ble problematisert av Einride Hveding, som ved åpningen av Høgskolesenteret var direktør for Høgskolestyret i Nordland. I en utredning på oppdrag fra Utdannings- og forskningsdepartementet understreket han sammen med tidligere statsråd Anne-Lise Bakken at Siviløkonomutdanningen i Bodø var en utfordring med hensyn til å bygge en enhetlig institusjon:

Her eksisterer et vedvarende problem så lenge høgskolen på den ene siden erklæres som *en* regional høgskole og på den annen side har et internt organisatorisk ledd som ikke er underlagt høgskolens styre og høgskolenes høyeste interne styringsorgan på samme måte som høgskolens øvrige ledd.¹⁸¹

Studiet var populært, de to årskullene ved Siviløkonomutdanningen i Bodø i 1990 var på til sammen 200 studenter.¹⁸² SiB forble skilt ut fra den øvrige virksomheten på Mørkved med eget budsjett og eget kollegium som ledet virksomheten helt til Høgskolen i Bodø ble etablert i 1994.¹⁸³

Titler og begreper som tidligere hadde tilhørt universitetsverdenen og Handelshøgskolen i Bergen, ble nå tatt i bruk på Mørkved. Den første professoren tilsett ved en distriktshøgskole i Norge var John Skår ved Siviløkonomutdanningen i Bodø. SiB fikk også sin egen dekanus i Skår, som ble valgt av de fagansatte til faglig leder ved SiB og leder for kollegiet. Kollegiet var betegnelsen på ledelsen ved SiB, som besto av dekanus, prodekanus, en representant fra økad og to studenter fra SiB. Benevnelsen brukes tradisjonelt om ledelsen ved et universitet.

I tillegg ble Siviløkonomutdanningen i Bodø omtalt som et institutt ved HSN.¹⁸⁴ Instituttbetegnelsen tilkjennega at Høgskolesenteret nå ikke bare drev med undervisning, men også med forskning. I universitetsverdenen er et institutt en benevnelse på et avgrenset fagfelt som sorterer inn under et fakultet sammen med andre, beslektede fagfelt.



Høgskolesenter med ambisjoner

Flyttingen til Campus Mørkved var et viktig skritt etter mange år i provisoriske lokaler. Byggetrinn I besto av et hovedbygg i tillegg til kantina. Til sammen hadde bygget 11 000 m² grunnflate.¹⁸⁵ Statsråd Langslet kalte bygget for «et eventyrslott» under åpningen av Campus Mørkved, og påpekte at

Distriktshøgskolene har vært en stor suksess i utviklingen av høyere utdanning i Norge ... Ennå er det nok en del innenfor disse høyskolene som drømmer om at de skal bli mest mulig lik universitetene ... Det er en dårlig drøm. [Høgskolene] står solid nok på sitt eget fundament, akkurat som dette nybygget er solid plantet på sin egen grunnmur.¹⁸⁶

Nå ble det mulig å ekspandere. Høsten 1986 var opptakstallene merkbart høyere enn året før.¹⁸⁷ Rektor Sandberg arbeidet hardt for å bote på lærermangelen som stadig meldte seg på ulike fagfelt. Statsråd Langslet lovt under åpningen at

Vi er innstilt på å prøve nye veier og utradisjonelle metoder for å sikre en så god rekruttering som mulig, ikke minst her i Bodø ... så langt det står til Storting og regjering, vil vi holde vår beskyttende hånd over det som her skal utvikle seg.¹⁸⁸



Biblioteket ved Høgskolesenteret i Nordland lå der trykkeriet har lokaler i dag, like ved inngang B. I skranken bibliotekar Anne Nysæter. Foto: Lars Westvig

At etableringen av Høgskolesenteret var et viktig steg på veien mot universitetsstatus, hadde ingen tanke for i Bodø på 80-tallet.¹⁸⁹ Nå var det ikke lenger slik at professorater var forbeholdt universitetene. Rene forskerstillinger hadde vært utskilt fra lærestedet gjennom Nordlandsforskning og Statens forsøksgård, men nå sto en dør på gløtt fordi HSN kunne huse stipendiater fra andre læresteder. Rektor Audun Sandberg bekjentgjorde allerede før semesterstart i 1986 at «en fredelig akademisk kappestrid med Universitetet i Tromsø ser jeg bare som en fordel».¹⁹⁰

Høgskolesenteret i Nordland hadde i utgangspunktet tre faglige tyngdepunkt som alle hadde vokst fram i løpet av perioden med Nordland distriktshøgskole. Det første var siviløkonomutdanningen som sammen med økad dannet et solid tilbud innen økonomiske og administrative fag. Det andre faglige tyngdepunktet lå på fiskeri og akvakultur, som dro veksel på de økonomiske og administrative fagene blant annet når det gjaldt fiskeriøkonomi. Det tredje tyngdepunktet var å finne i det samfunnsvitenskapelige miljøet, hvor sosialarbeiderutdanningen dannet et nav rundt en rekke andre fagtilbud.¹⁹¹ To av tre tyngdepunkt var altså fagområder Høgskolesenteret hadde kjempet seg til og vunnet gjennom politiske prosesser. Skulle det komme et nytt studium i Bodø, måtte man skaffe det selv.

I 1987 stiftet miljøet ved Siviløkonomutdanningen i Bodø og Nordlandsforskning, med støtte fra kommuner og næringsliv, Økonomisk Forskningsfond for å

kunne igangsette næringslivsrettet økonomisk forskning og dermed utvikle fagmiljøet ved SiB.¹⁹² Økonomisk Forskningsfond ble i 1998 registrert som en del av Nordlandsforskning. Høgskolen i Bodø gjorde seg bemerket ved at de på denne måten fulgte Stavanger og Kristiansands eksempel i deres bruk av eksterne finansieringskilder, noe som senere skulle bli viktig under selve universitetsprosessen. Samme året som forskningsfondet ble stiftet fikk fiskerifag endelig mulighet til å undervise studentene i egne laboratorier.

Fra selvlært til faglært journalist

I 1987 startet journalistutdanningen opp som et samarbeidsprosjekt mellom lærerutdanningen i Bodø og HSN som en del av Avdeling for humanistiske fag ved høgskolesenteret. Tilbudet skulle avlaste journalisthøgskolene sørpå og styrke journalistikken i regionen. Allerede i 1980 kom en innstilling fra et medieutvalg ved NDH som presenterte både regionale behov og situasjonen på landsbasis som argumenter for å få på plass utdanningstilbudet:

Utvalgets tilråding må ses på bakgrunn av at bare 13 prosent av de yrkesaktive journalistene i Nord-Norge har utdanning i journalist-/mediefag. Videre er søkningen ... svært stor, og bare 11 prosent av søkerne får studieplass.¹⁹³

Nordland trengte også flere kvinnelige journalister; bare en av ti var kvinner i de nordnorske redaksjonene.¹⁹⁴ Riften om studieplassene førte til at Høgskolesenteret i Nordland nå i sterkere grad trakk studenter sørfra. De første kullene ved journalistutdanningen rekrutterte 36 prosent av sine studenter fra Nordland, 20 prosent kom fra Troms og Finnmark mens hele 44 prosent av studentene kom fra Sør-Norge. 17 prosent av studentene sørfra hadde hjemsted på Østlandet.¹⁹⁵ I årene 1989 til 1995 foregikk opptaket etter lokale opptaksregler for å ivareta mangfoldet i studentgruppene.

Journalistutdanningen bidro til profesjonaliseringen av yrket slik at kvinnene nå for alvor kom på banen i de nordnorske redaksjonene. Den banet også veien for endrede arbeidsforhold og en sterkere bevissthet rundt det faglige aspektet ved journalistikken.¹⁹⁶

Under samme tak

Campus Mørkved var som tidligere nevnt allerede på tegnebrettet i 1975 i forbindelse med utarbeidelsen av Bodø kommunes bydelsplan. En Campus her var tenkt å forhindre at Mørkved ble en soveby. Campus Mørkved gjorde det mulig å ekspandere fordi det var rikelig med arealer å ta av for eventuelle framtidige utvidelser. Det forelå blant annet planer om en park hvor studentene kunne gå turer og samles, men områdene rundt Campus ble etter hvert omregulert til boligfelt for å skaffe det sterkt økende antallet bodøværinger tak over hodet.

Veksten ved Siviløkonomutdanningen i Bodø gjorde at utdanningen måtte leie den privateide Torggården for å få plass, fordi det var tatt høyde for bare 750 studenter og rundt 100 ansatte.¹⁹⁷ Samlokaliseringen med Nordlandsforskning og Norsk Arbeidslivsinstitutt, som hadde avdeling i Bodø fram til 1998, krevde flere kvadratmeter.¹⁹⁸

Arbeidet med å planlegge byggetrinn II startet derfor allerede i 1986, samme året som Høgskolesenteret flyttet inn i byggetrinn I. Utbyggingsplanene var tilpasset Siviløkonomutdanningen i Bodø og hadde Nordlandsforskning med som del-eier og bruker i bygget. Nordlandsforskning hadde nå vokst til å bli et av Norges største anvendte forskningsinstitutt. I 1992 hadde stiftelsen 50 ansatte og en omsetning på om lag 23 millioner, hvor 90 prosent av inntektene kom fra oppdragsforskningen.¹⁹⁹ Nå fikk de begge plass i hovedbygget på Campus Mørkved, som



Siviløkonomutdanningen holdt til i Torggården (t.v.) før den flyttet inn i nye lokaler i 1992. Foto: Anders Haukland

etter at byggetrinn II var ferdig i 1992 ble kalt «slottet i skogen». Navnet antydde at HSN bar mer preg av fuglesang og pollen enn flystøy og svevestøv.

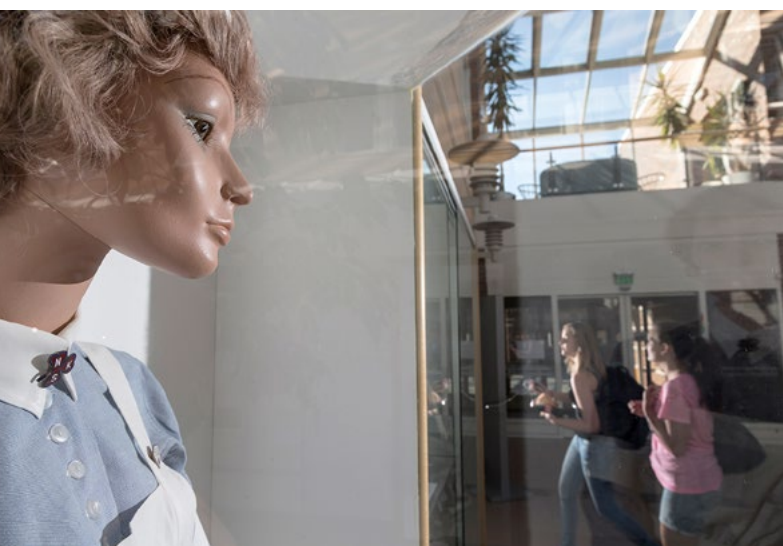
Det nye inngangspartiet, inngang A, tok imot studentene med informasjonsdisk og en kafeteria. I «glassgangen» var det høyt under taket og like høy trivselsfaktor blant studentene helt de verste vintermånedene satte inn. Da ble glassgangen kalt «is-slottet» fordi vindusflatene ikke isolerte godt nok mot vinterkulda.

«De tekniske muligheter som ligger innen data og utstyr i dette bygget gjør at vi står godt rustet for en utvidelse», sa daværende rektor for HSN, Nils M. Nielsen, under åpningen høsten 1992.²⁰⁰ Høgskolesenteret hadde da søkt Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet om å slå sammen siviløkonomutdanningen og Institutt for økonomisk administrative fag (økad) til «Handelshøgskolen Nord-Norge».²⁰¹ Bodø kunne nå levere arbeidskraft med høy kompetanse til offentlig sektor og næringslivet i sin egen region.

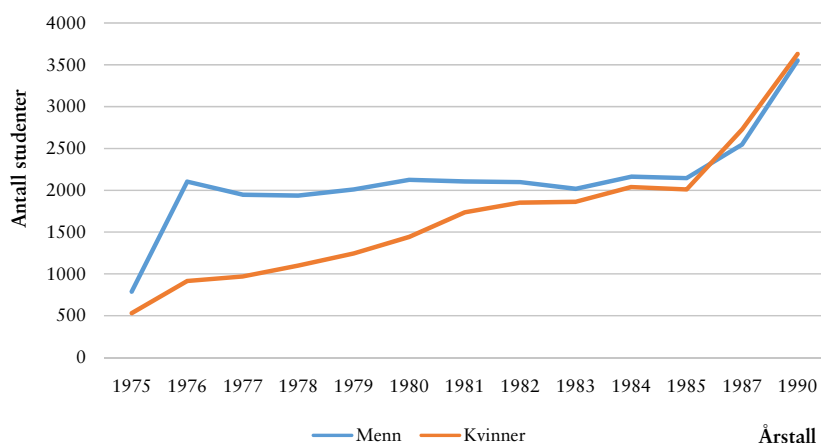
Kvinnene på banen

Mens antallet mannlige studenter ved statlige universitet og høyskoler som kom fra Nordland vokste markant midt på 70-tallet, kom nå antall kvinner opp på samme nivå og gikk forbi mennene.²⁰² Da Høgskolesenteret åpnet, var kvinnene fra Nordland for første gang i flertall av dem som tok høyere utdanning fra fylket. Noe av veksten kan tilskrives at sykepleierutdanningen gikk over i statlig eie i 1986 og dermed ble med på statistikken. I 1998 hadde Bodø en egenrekruttering av jenter til høyskolen fra regionen som lå godt over landsgjennomsnittet.²⁰³ Kvinnene tok imidlertid kortere utdanningsløp og havnet dermed i jobber med lavere lønninger,

en trend som har fortsatt fram til i dag. Dette gjenspeiler seg også i kjønnsfordelingen blant de ansatte. Selv om det var jevn fordeling mellom mannlige og kvinnelige dosenter i 2014, var 85 prosent av de i alt 50 professorene menn.²⁰⁴



Sykepleierutdanningen flyttet inn på Campus Mørkved samme året som Høgskolen i Bodø ble etablert. Foto: Anders Haukland



Figur 3: Studenter fra Nordland på landsbasis 1975–1990²⁰⁵

Arkiv i Nordland

Historiemiljøet ved NDH markerte seg helt fra 70-tallet gjennom å ta tak i lokal og regional historie, og etterlyste etter hvert en mulighet for at fylkets arkiver skulle være tilgjengelige i Bodø. Amanuensis i historie og leder for Avdeling for samfunnsvitenskap, Nils Henrik Fuglestad, ledet prosessen, godt hjulpet av blant andre arkivleder Bjørn Bjørnstad.

Miljøet hadde startet arbeidet med å kartlegge privatarkiv i fylket, og ønsket et eget arkiv for Nordland i Bodø. Det var også politisk drahjelp å få fra blant andre Stig Fossum, som var andre vararepresentant for Arbeiderpartiet på Stortinget. I november 1980 stilte han et spørsmål i Stortingets spørretime via stortingsrepresentant Bjarne Mørk-Eidem angående «ny statsarkivavdeling i Bodø og det disponible areal i planene for Nordland distriktshøgskoles nybygg».²⁰⁶ Noe statsarkiv ble det imidlertid ikke,



Arkiv i Nordland har vært sentral i arbeidet med å profesjonalisere arkivfeltet i fylket og å sikre arkivalier. Foto: Arkiv i Nordland

Bodø-miljøet måtte avfinne seg med at sentrale arkiv for statens virksomheter i fylket forsvant til Trondheim.

Nordland fylke etablerte Arkiv i Nordland (AiN) i 1985, og samlokaliseringen med Høgskolen i Bodø gjorde arkivmaterialet tilgjengelig både for studenter og forskere. Arkiv i Nordland fikk primært ansvaret for fylkets og kommunenes arkiver i tillegg til at virksomheten forvaltet en rekke private arkiv.²⁰⁷ Materialet ble oppbevart i skreddersydde magasin under jorden på Campus Mørkved.

For å sikre at kommunenes arkiver ble oppbevart på en forsvarlig måte, startet AiN etter hvert Interkommunalt arkivsamarbeid Nordland, en frivillig ordning hvor 31 av fylkets kommuner i dag er registrert som eiere. AiN representerer nok en kompetanseressurs på Campus Mørkved som vokser og som bidrar til å styrke fagmiljøet.



Mørkved ble etter hvert kalt «byen i byen» på grunn av bydelens sterke vekst. Her er forsker Stig Skreslett ved sjøvannsanlegget i Mørkvedbukta i august 1992. Foto: Ernst Furuhatt

Mot sammenslåing

Allerede i 1989 begynte arbeidet med å restrukturere det regionale høyskolesystemet. Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet engasjerte da avtroppende direktør for Høgskolestyret i Nordland, Einride Hveding, og tidligere statsråd Anne-Lise Bakken til å skrive en overordnet, nasjonal rapport om hvordan ordningen med de regionale høyskolestyrene hadde fungert siden opprettelsen i 1976.²⁰⁸ Rapporten forelå i 1991. Bakken og Hveding anbefalte en oppløsning av høyskolestyret slik at hver enkelt høyskole fikk sitt eget styre som lå direkte under Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet,

og at disse nå ble selvstendige institusjoner.²⁰⁹ Rapporten antydte et totalt antall høyskoler i landet mellom 20 og 30, og tok forbehold om at geografien kunne legge begrensning på å samle flere høyskoler i en felles institusjon. Dette bidro til at de fem høyskolene i Nordland ble slått sammen til tre istedenfor å gjøre alle om til én.²¹⁰ Bakken og Hveding tok dessuten til orde for en felles lov for all høyere utdanning, en lov som tidligere rektor for Høgskolesenteret i Nordland, Audun Sandberg, var med på å utrede, og som kom i mai 1995.²¹¹ I tillegg foreslo de eksterne represen-

ter i høgskolestyrene, noe som også ble tatt til følge.²¹² På oppdrag fra Råd for høgre utdanning i Nord-Norge ledet Sandberg og Magne Rasch fra Høgskolesenteret et utvalg som skulle skissere et forpliktende samarbeid mellom utdanningsinstitusjonene for å fremme FOU-virksomheten i Nord-Norge: Et Nord-Norgesnettverk som en del av Norgesnett. I utvalgets konklusjon het det at høgskolene i Nord-Norge måtte bidra til å rekruttere flere kandidater til de lengste akademiske studiene i Tromsø. En sentral del av utvalgets arbeid besto i å kartlegge overgangsproblemer for studenter mellom de ulike studietilbudene i landsdelen og å foreslå løsninger på disse.²¹³ Sentrale personer fra høgskolemiljøet i Nordland var altså aktivt med på å legge føringer inn i den videre utviklingen både nasjonalt og på landsdelsnivå.

Asterix som skrekkenes eksempel

Studietilbudet utviklet seg i raskt tempo rundt 1990. Nordland utdannet etter hvert sine egne journalister, barnevernspedagoger, siviløkonomer og sosionomer. Historikerne avdekket nye sider ved fortiden i regionen og styrket lærerstudentenes innsikt i lange linjer bakover mens samfunnsviterne kartla behovene i helsesektoren i fylket.

Det var forventet en nedgang i ungdomskullene med 10 000 personer i Nordland fra 1990 til 2005, likevel trodde Høgskolestyret at antallet studieplasser kom til å øke fordi en større prosent av kullene søkte høyere utdanning, og fordi voksne kunne rekrutteres inn i utdanningsløp dersom disse ble mer fleksible. Antallet studieplasser i Nordland var oppløftende statistikk. Mellom 1990 og 1991 økte studentmassen med 508 studenter, en økning på hele 16,8 prosent sammenlignet med året før.²¹⁴ I løpet av få år hadde trenden snudd slik at det for første gang var sterkere vekst i studenttallet i fylket sammenlignet med resten av landet.²¹⁵

I et brev til alle ansatte ved høgskolene i Nordland julen 1991 varslet Høgskolestyret for Nordland om at framtiden innebar store strukturendringer. Styret brukte tegneseriefiguren Asterix for å forberede de ansatte på det som skulle komme, og advarte mot å forsøke å reversere historisk nødvendige endringsprosesser:

Eventuelle forsøk fra lokale trollmenn på å mikse sammen et slikt brygg, kan føre til at nødvendig omstilling og organisasjonsutvikling stopper opp. Forstoppelser forårsaket av trylledrikk, rammer ikke først og fremst Cæsar, men kanalene i egen organisme og egen organisasjon.²¹⁶

Videre ble det hevdet i brevet at omstillingsevne er noe som har kjennetegnet mennesket fra tidenes morgen. Sammen med brevet kom strategiplanen *Nye tider, nye skikker. Strategisk plan for Nordland høgskoleregion 1992–1996*. Tittelen bar bud

om at Asterix virkelig var et viktig poeng for høgskolestyret; hans tapre kamp til tross; han fikk aldri stoppet romerne:

Både «Keiserens gave» og «Brann i rosenes leir» er tittelen på Asterix-eventyr. Om fem år kan en av disse titlene være dekkende for eventyret om statsråd Hernes og de fem forholdsvis små høgskolene i Nordland. Hvilken tittel som blir mest dekkende, avgjøres av den omstillingsvilje som legges for dagen i høgskolemiljøene i tiden framover.²¹⁷

Avslutningsvis ble personalet ønsket god jul og godt nytt år «med mange nye organisatoriske skikker» inn i 1992.²¹⁸

Omstillingsviljen var nok varierende blant de fem høgskolene i Nordland som nå skulle få en ny struktur; Nesna og Narvik, i tillegg til de tre i Bodø.²¹⁹ Det regionale høgskolestyret for Nordland var i høyeste grad en del av omstillingen selv; det skulle nedlegges etter å ha fungert som administrativ overbygning for høgskolene i Nordland siden 1976. Det siste året hadde styret utredet flere muligheter for fusjon mellom høgskolene i fylket, planer som ble presentert på en uvanlig kreativ måte.

«Strategix plan» skisserte dagens situasjon og hvilke behov Nordlands-samfunnet hadde framover i tid: I dag var høgskolene altfor «stats-avhengig». Framtiden krevde nye utdanningsløp i tillegg til en styrking av de ordinære høyere utdannings-tilbudene.²²⁰

Det var store utfordringer for fylket; antall studieplasser var stadig alarmerende få i Nordland. Mens Troms hadde en studieplass per 18 innbyggere i 1992, hadde Nordland en studieplass per 62 innbyggere. Landsgjennomsnittet lå på 29 innbyggere per studieplass.²²¹ Det var med andre ord tre ganger så mange studieplasser per innbygger i Troms som i Bodø, og to ganger så mange per innbygger på landsbasis.

For å ta igjen landsgjennomsnittet måtte det 8000 nye studieplasser til i Nordland. Dersom det skulle bli like mange studieplasser per innbygger som i Troms, måtte det opprettes hele 12 000 nye studieplasser. Til tross for at høgskolestyret hadde arbeidet i en årrekke for å få på plass en regional profil på utdanningstilbudet, var utviklingen av studietilbud svært overlappende med det som ble tilbudt sørpå. Styret følte seg overkjørt fra sentralt hold.

Sett fra Nordland er det et tankekors at departementet i liten grad har vært villig til å satse på de forslagene regionen selv har prioritert, og som springer ut av en behovsanalyse foretatt i regionen ... de prioriteringene som høgskolestyret gjør, settes til side til fordel for nasjonale prioriteringer.²²²

Blant annet var studietilbud i engelsk og russisk forretningsspråk, i tillegg til et reiselivskurs, avvist av departementet.

En god universitetskopi

I takt med økende kompetanse blant de ansatte ble nå framtidsvisjonene utvidet og stadig revurdert. Da Audun Sandberg takket for seg høsten 1990 etter to rektorperioder, var Nordlandsposten ikke snauere enn at de skrev at «kursen fremover er stukket ut mot noe som kan minne om et universitet».²²³ Selv uttalte Sandberg at doblingen av studenttallet til tusen studenter, siviløkonomutdanningen, åpningen av byggetrinn I og journalistutdanningen hadde vært høydepunkter i årene han hadde vært rektor mellom 1985 og 1990. DH var blitt et begrep over hele landet, og Nordland distrikthøgskole ga mange voksne en mulighet til å sette seg på skolebenken uten å måtte flytte fra familien. De ulike utdanningstilbudene gjorde det

lettere for næringslivet og det offentlige å rekruttere arbeidstakere som ikke bare kom innom for å skaffe seg et springbrett til en stilling sørpå, men som hadde et ønske om å bli boende. Slik bidro Høgskolesenteret til Bodøs vekst, i tillegg til at det rekrutterte stadig flere studenter til byen og selv var blitt en formidabel arbeidsplass.

Høgskolereformen sto for døren, og muligheten for en fusjon av de ulike høyskoleene i fylket ga blandede følelser hos de fleste fagansatte ved de ulike utdanningene. I Bodø var fusjonen mellom HSN, sykepleierutdanningen og lærerutdanningen kontroversiell. Høgskolesenterets egenart var annerledes enn profesjonsutdanningene ved lærer- og sykepleierhøgskolen: De to sistnevnte hadde en sterk seminarkultur og profesjonsidentitet som de ønsket å beholde.

Men noen så også muligheter i en forestående fusjon. Et arbeidsnotat av Audun Sandberg fra 1991 synliggjør at HSN-miljøet var bevisst på sitt kappløp med universitetsmiljøene allerede på dette tidspunktet. Han tok til orde for at den framtidige sammenslåingen av tre høyskoler til Høgskolen i Bodø slett ikke var negativ. Sandberg hevdet at friksjonen mellom Siviløkonomutdanningen i Bodø og resten av Høgskolesenteret hadde skapt stor oppmerksomhet og vekst som ellers ikke ville funnet sted. Han påpekte at det var mangfoldet i et økosystem som skapte stabilitet, ikke forenklinger. For å sikre framtiden for alle parter måtte forskningen ved Nordlandsforskning og undervisningen ved Høgskolesenteret nå bli to sider av samme sak:

At fagmiljøet holder i hevd de Humboldtske vitenskapelige idealer om enhet mellom forskning og undervisning betyr ikke nødvendigvis at man strever etter å lage en dårlig universitetskopi, det kan tvert imot være et uttrykk for at det er vilje til å lage en god universitetskopi – bedre enn originalen!²²⁴

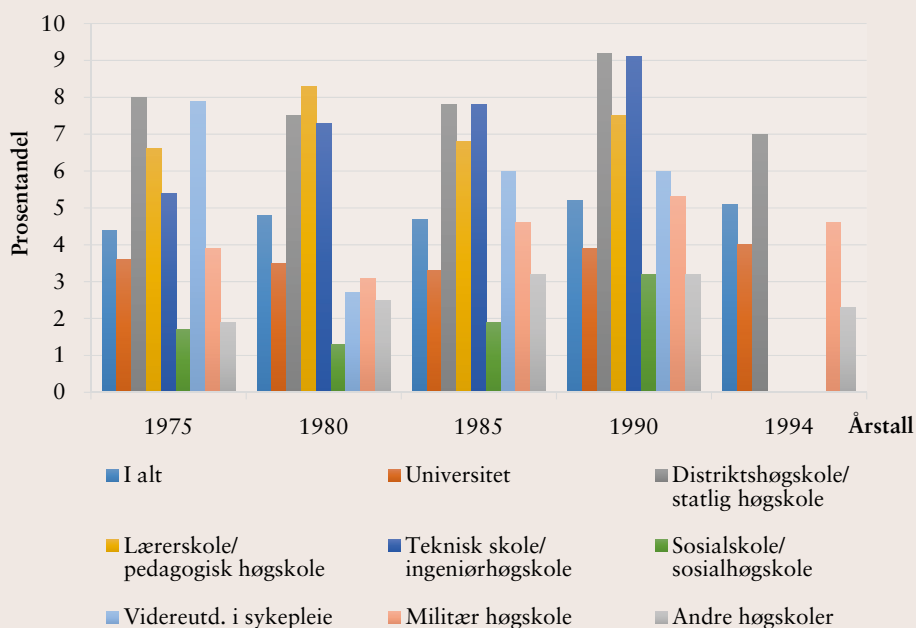
Kunstverket kan sees i trykt versjon

Kunstneren Oscar Bodøgaard (1923–2011) hentet sin inspirasjon fra lyset og naturen i Bodø-området. Verket «Børvasstinden» ble malt på 70-tallet og gjengir fjellrekken som utgjør utsikten fra Campus Mørkved. Foto: Anders Haukland

Sandberg presenterte videre en strategi for å integrere forskningen inn i HSN: lobbyvirksomhet sentralt, innflytelse i Nasjonale Forskningsråd, kompetanseheving blant de ansatte, personbasert nettverksbygging nasjonalt og internasjonalt, krav om at fagansatte skulle presentere papers for å motta reisestøtte til konferanser og krav om kvalitetssikring og publisering av forskningen.²²⁵ Alle disse elementene ble senere viktige faktorer i utviklingen mot universitetsstatus.

Det var ikke for å berge høgskolenes eksistensgrunnlag at Det regionale høgskolestyret for Nordland arbeidet mot en fusjon mellom de tre høgskolene i Bodø. Miljøene var i vekst, og etableringen av det nye høgskolesenteret på Mørkved en stor suksess både når det gjaldt studenttall og fagutvikling. Kvinnene var nå på banen som aldri før, og mangfoldet i studietilbud sikret en robust høgskole som hadde betydning langt ut over fylkets grenser.

Uansett hva fagfolkene ønsket seg, gikk det nå mot fusjon. Spenningene mellom nord og sør, mellom profesjonsfag og academia, mellom ledelse og fagfolk, og internt i forskningsmiljøene skulle vise seg å skape synergier som styrket utdanningstilbudet og forskningen i årene som fulgte.



Figur 4: Nordlendinger i statlige universitet og høgskoler 1975–1994

Slottet i skogen

...

Her finnes det ånd. Her henter de brød.
Her søker de mot sine grenser med glød,
studenter fra Nordland og Verden.
Her skal ingen fred få næring og gro,
her skal ikke bo noen status quo,
her er ikke stedet for rast eller ro.

...

Det begynte så smått. Det var nærmest et kott.
Noen titalls studenter, og prøven bestått,
og dermed var DH i dåpen.
De leste i rådhus, de pugget i brakke,
de hørte en håndfull lærere snakke,
og titalls ble hundrer. Så måtte de pakke.

...

La oss aldri si nok, vi må alltid ha mer,
og vi trenger de kloke som *føler* og *ser*;
Vi må gjerne bli fler, men aldri bli flokk.

Se slottet i skogen!

Det pynter seg med det nye symbolet,
en handelshøgskole
i annen etasje, og forskning i tredje,
og ingen kontorer står ledige!
Det gjelder å huske at Academia
var tempel for praxis og theoria.
Det vandrer en jeger i skogen.

Utdrag fra prolog skrevet av Jo Bech-Karlsen som også framførte den ved innvielsen av Høgskolesenteret i Nordlands byggetrinn II den 9. oktober 1992.

Noter

- 64 Rommetveit, 1971, 80.
- 65 Ibid.
- 66 Slagstad, 2008, 63.
- 67 Hveding, Einride, «Noen ord om bakgrunnen for NDHs tilblivelse», foredrag ved HBO 20.08.2001, 3. Fygle, 2001, 29.
- 68 Sitert i Fygle, 2001.
- 69 NF 07.05.1968. Sitert i Fygle, Svein, *Fem høyskoler blir til tre høyskolesektora: høyskolevirksomhetens historie i Nordland 1970–1994*, Nordlandsforskning, 1995, upublisert manus, 24.
- 70 Stortinget. Stortingsforhandlinger. 1969–70 7c. 29.05.1970, Sak 2 «Innstilling fra kirke- og undervisningskomiteen om utvidet prøvedrift ved distriktshøyskoler,» 2970.
- 71 Ibid., 3036.
- 72 Aas, 2012, 45. Eksempler på litteratur som har Nord-Norge som premiss: Niemi, Einar et al., *Trekk fra Nord-Norges historie*, Gyldendal Norsk Forlag, 1976. Drivenes, Einar Arne (red.), *Nordnorsk kulturhistorie*, Bd I og II, Gyldendal Norsk Forlag, 1994. Jensen, Eivind Bråstad, «Skoleverket og de tre stammers møte», *Eureka* nr. 7, 2005.
- 73 NF 10.02.1968.
- 74 NF 21.12.1968.
- 75 Ibid.
- 76 Fygle, Svein, «Forspillet til etablering av Nordland Distriktshøyskole». Gjengitt i Tømmeraas, 2001.
- 77 Stortinget. Stortingsforhandlinger 1974–75, 4635.
- 78 Aas, 2012, 277.
- 79 Ibid., 264.
- 80 Hveding, 2001.
- 81 Bakken og Hveding, 1991, vedlegg, 20.
- 82 Intervju Einride Hveding 02.06.2015.
- 83 Ibid.
- 84 Eriksen, 2006, 15.
- 85 Intervju Einride Hveding 02.06.2015.
- 86 Hveding, 2001, 3.
- 87 Solhjell, 1977, tabell 5, 96, tabell 6, 97. Fulsås, 1993, 170.
- 88 «Fellesrådets oppsummering». *Sosionomen, Tidsskrift for Sykehuskuratorenes Forening og Norsk Sosionomforbund*, nr. 21, 1971, 665. «Sosionomutdanning ved distriktshøyskolene? NOSO's formann Tor Rønning kommenterer Haugstvedt-komiteens første innstilling,» i *Sosionomen, Tidsskrift for Sykehuskuratorenes Forening og Norsk Sosionomforbund*, nr. 9, 1972, 266.
- 89 Ausdal, Oddbjørg, «Hva har skjedd i DH-saka?». *Sosionomen, Tidsskrift for Sykehuskuratorenes Forening og Norsk Sosionomforbund*, nr. 9, 1972, 272. «NOSO mot Bjørnssonkomiteens forslag om sosionomutdanning i Distrikthøyskolesystemet». *Sosionomen, Tidsskrift for Sykehuskuratorenes Forening og Norsk Sosionomforbund* nr. 21, 1971, 698.
- 90 «Sosionomutdanning ved Nordland DH», leder i *Sosionomen* nr. 5, 1974, 129. Lauglo, Sigrid, «Sosionomutdanning ved Nordland Distriktshøyskole,» intervju direktør Einride Hveding i *Sosionomen* nr. 5, 1974, 133.
- 91 «NOSO-avdelingen i Nordland har på årsmøte 11.3.73 vedtatt følgende uttalelse om Haugtvedtkomiteens innstilling,» *Sosionomen* nr. 5, 1974, 133.
- 92 «Sosionomlinja ved Nordland distriktshøyskole,» *Sosionomen* nr. 22, 1975, 818.
- 93 «Nordland DH: Våre sosionomer blir i Nord-Norge!», *Sosionomen* nr. 12, 1979, 25.
- 94 Fygle, 2001, 23.
- 95 Fygle, 1995, 65.
- 96 Nordland distriktshøyskole. Lier Madssen, Einar, «'Det er ingenting å være redd for.' 1976-kullets møte med samfunnet etter endt NDH-studium», 1977, 12.
- 97 Ibid., 25.
- 98 Ibid., 25.
- 99 NSD. Forvaltningsdatabasen. Nettside.
- 100 Kyvik, Svein (red.), «Evalueringsrapport», *Forskningsrådet*, 2.1.

- 101 Styrets reglement §8. Gjengitt Bakken, Anne-Lise og Einride Hveding, *Styringsordning for regionale høyskoler*. En utredning for Utdannings- og forskningsdepartementet, Bodø og Hamar, 1991, 6.
- 102 Ibid., 6, 7. Fygle, Svein, *Fem høyskoler blir til tre høyskoleentra*, Nordlandsforskning, 1995, 86, 93. St.mld. 17 (1974–75). Bakken og Hveding, 1991, 19.
- 103 Eriksen, 2006, 40.
- 104 Bakken og Hveding, 1991, 73, 77.
- 105 Opplysningene er hentet fra Hveding, Einride, *Nordlandsætta Hveding*, 1995, 205.
- 106 Bestemt ved Kgl. Res. 20.02.76. Bakken og Hveding, 1991, 5.
- 107 Bakken og Hveding, 1991, vedlegg, 20.
- 108 Stortinget. Stortingsforhandlinger 1974–75, 4660. Fygle, 2001, 29.
- 109 NOU 1998: 6. Økonomien i den statlige høyskolesektoren, 2.6.
- 110 Stortinget. Stortingsforhandlinger 1974–75, 4649.
- 111 Fygle, 2001, 29.
- 112 Rolv Lyngstad. Notat 26.11.2014. Lyngstad var medlem i Landsstyret for Universitets- og høyskolerådet på denne tiden og deltok i forhandlingene. Eksempel på internasjonal publisering: Haakstad, Magne, «The lateral movement of the coastal water and its relation to vertical diffusion», artikkel i *Tellus Series. A Dynamic Meteorology and Oceanography*, nr. 29, 1977, 144 – 150. Norske publiseringer: Haakstad, Magne (red.), «Undersøkelse av Misvær fjorden», Fiskerifaglig Avdeling, Nordland Distrikthøyskole, rapport 1, 1977. Skreslett, Stig, «Virkninger av vassdragsregulering på fiskerienes naturgrunnlag», Fiskerifaglig Avdeling, Nordland Distrikthøyskole, Rapport 2, 1977. Mohus, Åge, *Fersk fisk: kvalitet og kvalitetsendringer*, Fiskerifaglig Avdeling, Nordland Distrikthøyskole, 1979. Engen, Arnfinn, «To artiklar om utvandring», Nordland distrikthøyskole, Samfunnsvitenskapelig fagseksjon, 1977.
- 113 NF 03.06.1980, kopi fra Ole Johan Andersen.
- 114 Stortinget. Stortingsforhandlinger 1968–1969, 3910.
- 115 Nordlands Framtid 29.03.1968. Lederplass.
- 116 Solhjell, Dag, *Universitet, by og landsdel: om Universitetet i Tromsø og utbyggingen av Nord-Norge*, 1977, 99.
- 117 Ibid., 170.
- 118 Bakken og Hveding, 1991, 21. Fulsås, 1993, 44.
- 119 Solhjell, 1977, 121. Boka er basert på en utredning Solhjell gjorde i forbindelse med utbyggingen av universitetsanlegget i Breivika i Tromsø.
- 120 Ibid., 108.
- 121 Ibid., tabell 5, 96, tabell 6, 97. Det var totalt 1382 studenter fra Nordland, totalt 2364 studenter fra Nord-Norge og åtte studenter fra Nordland ved UiT høsten 1971.
- 122 Fulsås, 1993, 294, 295.
- 123 Intervju Einride Hveding 02.06.2015.
- 124 Fulsås, 1993, 294, 295.
- 125 Intervju Einride Hveding 02.06.2015.
- 126 UiN arkiv. «Nordland distrikthøyskole 10 år.» Pressemeldinger.
- 127 Intervju Einride Hveding 02.06.2015.
- 128 Bakken og Hveding, 1991, 21.
- 129 Ibid., 21. Fem forskningsråd for ulike fagfelt ble i 1993 slått sammen til Norges forskningsråd.
- 130 Høgskolestyret i Nordland. «Om virksomheten i første styreperiode 1976–1980», 1980.
- 131 Intervju Einride Hveding 02.06.2015. Utdanningen startet opp ved Høgskolen i Tromsø.
- 132 Ibid.
- 133 Ibid.
- 134 NAVs Utredningsinstitutt. Sørheim, Ingjald Ørbeck, «The Norwegian Regional Colleges,» *Short Cycle Higher Education. A Search for Identity*, OECD, Paris, 1973, 62. Sitert i Sandvand, Ole Johan, *Distrikthøgskolene – Universitetskopier eller alternative institusjoner?*, 1976:2, 44.

- 135 Intervju Magne Haakstad 19.11.2013.
- 136 Lov om Norges Handelshøgskole av 15. mai 1963, nr. 1.
- 137 Fygle 1995, 148.
- 138 Ibid., 148, 153.
- 139 Stoltz, Gerhard, «Det nasjonale behov for siviløkonomer i dag og i fremtiden. Hvordan bør høyere økonomisk/administrativ utdanning utbygges og organiseres?», i Danielsen, Åge et al., «Bodø-konferansen om siviløkonomutdanning 1979», Nordland distriktshøgskole, 1979, 17.
- 140 Thomassen, Petter, «Distrikt, arbeidsliv og utdanning», i Danielsen, Åge et al., «Bodø-konferansen om siviløkonomutdanning 1979», Nordland distriktshøgskole, 1979, 51, 52.
- 141 Bergens Tidende 07.11.1979.
- 142 Bergens Tidende 07.11.1979.
- 143 Thomassen hadde blant annet en interpellasjon i Stortinget den 12. november 1980, hvor de fleste som deltok i debatten som fulgte, gikk for en siviløkonomutdanning i Bodø. Stortinget. Stortingsforhandlinger 1983–84, 1731.
- 144 Fygle 1995, 152. NP 20.10.1979. «Presseomtale».
- 145 Stortinget. Stortingsforhandlinger 1983–84, 1731.
- 146 Fygle, 1995, 156. Fulsås, 1993, 175.
- 147 Fulsås, 1993, 176.
- 148 Høgskolesenteret i Nordland. Langslet, 1986, 11, 12.
- 149 Helgeland Arbeiderblad 04.11.1983.
- 150 Stortinget. Stortingsforhandlinger 1983–84, 1619.
- 151 Ibid., 1701.
- 152 Ibid., 1710. Høyre-representant Hans E. Strand fra Buskerud stemte for Tromsø, dermed var det ikke full oppslutning i Høyres gruppe for Bodø.
- 153 Ibid., 1702.
- 154 Fygle 1995, 153.
- 155 Stortinget. Stortingsforhandlinger 1983–84, 1704.
- 156 Ibid., 1750.
- 157 Høgskolesenteret i Nordland, 1986, 11.
- 158 Slagstad, 2008, 64.
- 159 UiN arkiv. Pressemelding 07.10.1980.
- 160 Ibid.
- 161 UiN arkiv. Pressemelding 07.10.1980.
- 162 Kgl.res. 12.12.1985. Statsministerens kontor.
- 163 NP 02.11.1985. E-post fra Audun Sandberg 27.06.2015.
- 164 Opplysningene er hentet fra Lier Madsen, 1977.
- 165 Bodø bygningsråd. «Disposisjonsplan for Mørkvedområdet, Bodø», 1975.
- 166 Sandberg, 1986, 14.
- 167 Høgskolesenteret i Nordland, 1986, 13.
- 168 Landsdelsutvalget for Nord-Norge og Namdalen. Lier Madsen, Einar, «Ny giv i nord», 1984.
- 169 Høgskolen i Finnmark startet med ulike fagtilbud i 1976. UiTs nettside.
- 170 Landsdelsutvalget for Nord-Norge og Namdalen, 1984, 17, 19.
- 171 Andreassen, Ole T., *Befolkningsutvikling, sysselsetting og flytting: et sammendrag omkring sentrale tema i debatten om Nord-Norge*, Nordlandsforskning, 1988, 21.
- 172 Intervju Audun Sandberg 14.11.2013.
- 173 Høgskolesenteret i Nordland, 1986, 12.
- 174 Kgl.res. av 12.12.1985, vedtatt i statsråd 13.12.1985. Planutvalget leverte sin innstilling direkte til departementet.
- 175 Ibid.
- 176 NP 18.12.1985.
- 177 Ibid.
- 178 Intervju Audun Sandberg 03.02.2011. NP 18.12.1985.
- 179 E-post fra Audun Sandberg 20.08.2015.
- 180 Intervju Magne Haakstad 17.12.10. Intervju Audun Sandberg 03.02.2011.
- 181 Bakken og Hveding, 1991, 73.
- 182 Fygle 1995, 280.
- 183 Intervju Audun Sandberg 03.02.2011.
- 184 Reglement for SiB, fastsatt av Kultur- og vitenskapsdepartementet 20.01.1987 med hjemmel i kgl.res. av 12.12.1985. I statsråd 13.12.1985. E-post fra KD 19.06.2015.
- 185 Høgskolesenteret i Nordland, 1986, 13.
- 186 Ibid., 11.
- 187 Sandberg, 1986, 15.

- 188 Høgskolesenteret i Nordland, 1986, 12.
 189 Eriksen, 2006, 15.
 190 Sandberg, 1986, 17.
 191 Ibid., 16.
 192 Økonomisk Forskningsfond, 2011. Informasjonsbrosjyre.
 193 Kopi av innstillingen fra dosent Hege Lamark i e-post 29.04.2015.
 194 Lamark, Hege, «Hvor ble vi av,» innlegg under «Svarte Nattakonferansen» i Tromsø 31. oktober 2009. Skrevet manus.
 195 Ibid.
 196 Bodøgaard, Jan Oscar, «Avisene som produkt og aktører (1970–2000)», kapittel 8 i Karlsen, Wilhelm og Svein Lundestad, *Start Pressen! Avisene i Bodø gjennom 150 år*, Akademika forlag, 2012, 189.
 197 Statens bygge- og eiendomsdirektorat, «Høgskolesenteret i Nordland: Siviløkonomutdanningen», 1992, 2.
 198 NSD. Forvaltningsdatabasen. Det regionale høgskolestyret for Nordland. Nettside. Sandberg, 1986, 15.
 199 Statens bygge- og eiendomsdirektorat, 1992, 2.
 200 NF 10.10.1992.
 201 Sammenslåingen ble gjort i forbindelse med etableringen av Høgskolen i Bodø i 1994. Næring i Nord 4, 1992.
 202 NOS B 240, Utdanningsstatistikk, Universiteter og høgschooler, 1981.
 203 Norsk institutt for by- og regionsforskning. *Høgskolenes regionale betydning*, prosjektrapport 2000: 9, 122. Bodø hadde 11, 9 prosent egenrekruttering mot et landsgjennomsnitt på 9,0 prosent.
 204 UiN Årsrapport 2014–2015, 34. DBH-basen.
 205 Norsk institutt for by- og regionsforskning NOS B 240, Utdanningsstatistikk, Universiteter og høgschooler, 1981. Gjelder *statlige* universitet og høgschooler, sykepleieutdanningen var eid av fylket fram til 1986 og er dermed ikke med før dette året.
 206 Stortinget 1980. II Alminnelige saker. S. tid. 623–624 (05.11.1980).
 207 Nordland fylkeskommune, «Kilder til Nordlands mangfoldige historie ... Plan for arkivfeltet i Nordland», 2005, 4.
 208 Bakken og Hveding, 1991, 3.
 209 Ibid., 134.
 210 Ibid., 134.
 211 NF 11.02.1992.
 212 Bakken og Hveding, 1991, 137.
 213 Sandberg, Audun (red.), «Utdanning på kryss og tvers i Nord-Norge. Kartlegging av studieoverganger mellom høgre utdanningsinstitusjoner i Nord-Norge», Råd for høgre utdanning i Nord-Norge, Tromsø, 1991, 4.
 214 Høgskolestyret i Nordland, 1991, 15.
 215 Ibid.
 216 Høgskolestyret i Nordland til alle ansatte ved høgschoolene i Nordland, 18.12.1991. Vedlegg til Høgskolestyret i Nordland. "Nye tider, nye skikker. Strategix plan for Nordland høgschooleregion 1992–1996», 1991.
 217 Høgskolestyret i Nordland til alle ansatte ved høgschoolene i Nordland, 18.12.1991.
 218 Ibid.
 219 Høgskolestyret i Nordland, 1991, 5.
 220 Ibid., 13.
 221 Tabellen er hentet fra tabell 3 i «Anno 1994. De nye høgschoolesentrene i Nordland,» Høgskolestyret i Nordland, 1993, 7.
 222 Høgskolestyret i Nordland, 1991, 17.
 223 Nordlandsposten 20.08.1990.
 224 Nordlandsforskning. Sandberg, Audun, *Muligheter og begrensninger ved tettere integrasjon mellom Nordlandsforskning og Høgskolesenteret i Nordland?*, Arbeidsnotat 1096, 1991.
 225 Ibid.

Kunstverket kan sees i trykt versjon

Del III

Den gjenstridige fusjonen (1994–2003)

De var så forskjellige. Profesjonsutdanninger og disiplin­fag, seminarister og akademikere. De hørte ikke sammen, men måtte likevel under samme tak på Mørkved fordi politikerne mente de skulle dra i flokk. En utadvendt, profesjonsrettet og ekspansiv høgskole med campus både i nord- og sørfylket tok etter hvert form. Fusjonen i 1994 mellom Høgskolesenteret i Nordland, Bodø lærerhøgskole og Nordland sykepleierhøgskole la grunnlaget for den sterke fagutviklingen som senere fulgte.

Kunstverket kan sees i trykt versjon

Høgskolen i Bodø

Høgskolen i Bodø (HBO) var med sine 3650 studenter fra høsten 1994 den nest største utdanningsinstitusjonen i Nord-Norge.²³¹ Studentene hadde tilbud om påbyggingsstudier ved alle de tre tidligere høgskolene, noe som rekrutterte nye studentgrupper. Både siviløkonomutdanningen og journalistutdanningen rekrutterte dessuten høyt kvalifiserte studenter fra hele landet.

Fusjonen mellom Høgskolesenteret, Bodø lærerhøgskole og Nordland sykepleierhøgskole kom etter et vedtak den 7. mai 1993 om at 98 regionale norske høgskoler skulle fusjoneres til 26 nye institusjoner.²³² Mens Aust- og Vest-Agder måtte dele på en høgskole, fikk Nordland beholde tre som eneste fylke i tillegg til Møre og Romsdal. De store avstandene var avgjørende for at det fortsatt ble høgskoler i Nesna og Narvik i tillegg til i Bodø.

HBO ble kalt «Norges lengste høgskole», med en kjøreavstand på 447 kilometer mellom det som i dag kalles Campus Vesterålen på Stokmarknes lengst i nord og Campus Helgeland på Mo i Rana lengst i sør.²³³ HBO hadde også inngått en samarbeidsavtale med Árran lulesamisk senter i Tysfjord om å fortsette arbeidet med å styrke kompetansen på lulesamisk språk og kultur, spesielt gjennom lærerutdanningen. De geografiske avstandene forsterket utfordringene som lå i å samle institusjonen. Bak den samtidige nedleggelsen av Høgskolestyret i Nordland lå en erkjennelse av at den tidligere strukturen ikke sikret institusjonene utviklingsmuligheter og god nok kommunikasjonsflyt på de ulike nivåene. Det nyttet ikke å samle trådene i styremøter, høgskolene måtte slås sammen for å kunne komme videre.

Høgskolen i Bodøs nye bibliotek var viktig for virksomheten. Her kunne både studenter og forelesere finne faglitteratur og forskningsressurser som hjalp dem videre: Billedhogger Geir Stormoens verk «Tidevann» foran hovedinngangen. Foto: Jaro Hollan

Høgskolen i Bodø hadde sitt eget styre med valgt rektor som styreleder, og opererte fra åpningen som en selvstendig enhet. Med styrket autonomi var det mange muligheter som åpnet seg. Fra å være sentralstyrt både administrativt og faglig, med budsjett på et detaljnivå som til og med omfattet frimerkeforbruket, hadde HBO nå ansvaret for sin egen faglige utvikling og administrasjon. Det la mer ansvar på den enkelte fagansatte, samtidig som disse fikk flere muligheter. Et viktig prinsipp var at undervisningen skulle være forskningsbasert.²³⁴ Dette krevde en ny mentalitet hos mange av de fagansatte, som måtte holde seg ajour med fagutviklingen både nasjonalt og internasjonalt for å kunne formidle godt under forelesningene.



Politi høgskolen satte sitt preg på Campus fra åpningen høsten 1997. Selv om utdanningen hadde eget bygg, hendte det ofte at uniformerte politistudenter marsjerte gjennom fellesarealene på vei til forelesninger, biblioteket eller kantina. Foto: Anders Haukland

I 1994 sto byggetrinn III ferdig, og sykepleierutdanningen kunne dermed etablere seg på Campus Mørkved. Samlokaliseringen var planlagt før fusjonen ble vedtatt, derfor kom dette så tidlig på plass.²³⁵ Neste prosjekt var å hente lærerutdanningen fra Rønvika. I arbeidet med å bygge en felles identitet var samlokalisering en viktig faktor for at hver avdeling skulle fungere som en del av høgskolen. For profesjonsutdanningene var det iblant bittært å måtte gi slipp på autonomi og merke at deres identitet og skolekultur ble utfordret av økt krav om kompetanse.²³⁶ «Akademiseringen så vi jo var både ønskelig og nødvendig, men samtidig ønsket vi ikke å miste vårt særpreg som profesjonsutdanning», forteller daværende pro-rektor ved Høgskolen i Bodø, Elisabeth Nilsen, som kom fra lærerutdanningen. Lærerutdanningen og HSN hadde som nevnt hatt overlappende faglige ansvarsområder hvor det allerede var etablert et samarbeid.²³⁷

Det HBO implementerte av endringer foregikk også ved landets øvrige høgskoler. Kravene om forskningsbasert undervisning gjorde at mange læ-

rere ved profesjonsutdanningene måtte på skolebenken. Teoretiseringen av fagene tok fokus fra praksis. For mange fagfolk ble dette assosiert med undergravingen av utdanningens opprinnelige hensikt; å ruste nye elever til god praksis, ikke å se til at studentene fordypet seg i teori og metode.

Omstillingsproblemene ble forsterket av at miljøet rundt Siviløkonomutdanningen målbar skeptisk til å innlemme «avanserte videregående skoler» som utdannet lærere og sykepleiere inn under en felles høgskoleparaply.²³⁸ Skepsisen delte de med sine nye kollegaer, men med motsatt fortegn; seminarister sto mot akademikere i møtet mellom disse to utdanningskulturene. Dette var en utfordring ved flere av de høgskolene som ble etablert ved fusjon i 1994, blant annet Høgskolen i Nord-Trøndelag.²³⁹

Hva var forskning godt for når god praksis utgjorde forskjellen for elever og pasienter? Forskningsbasert undervisning hadde allerede vært et krav til lærerhøgskolen i flere år, men nå strammet det seg til.²⁴⁰ Frykten var at profesjonsfagene skulle komme i skyggen for de mer akademisk rettede fagmiljøene. Denne ambivalensen ble senere forsterket av universitetsprosessen fordi den overkjørte mange andre hensyn og stilte krav til en utvikling i høyere tempo enn det som ellers ville vært mulig.²⁴¹

I 2006 ble tellekantsystemet innført, av kritikere kalt «Stjernegrissystemet», en publiseringsindikator som registrerte forskning kvantitativt og ga uttelling i form av forskningspoeng til forskere og finansiering til høyere utdanningsinstitusjoner.²⁴² Nå ble en del av finansieringen ved universitet og høgskoler basert på den enkelte institusjons vitenskapelige forskningsproduksjon.²⁴³ Kritikerne mente at premieringen av vitenskapelige publiseringer undergravde forskernes formidlingsarbeid.²⁴⁴ De fagansatte fikk nå, i tillegg til kravet om forskningsbasert undervisning, krav om å publisere forskning for å beholde forskningstiden sin. Frykten ved profesjonsutdanningene var altså ikke ubegrunnet.

Fusjonen var ikke et resultat av tre høgskoler som nærmet seg hverandre gradvis. Det var derfor langt fra enkelt å skape en institusjon med en felles identitet som samlet alle tre.²⁴⁵ I tillegg var det bare to år siden siviløkonomutdanningen hadde flyttet til Campus Mørkved. Nå ble den slått sammen med økonomi og administrasjon og etablert som Handelshøgskolen i Bodø. Det de ansatte ved siviløkonomutdanningen hele tiden hadde ønsket seg, var å få etablere seg som en selvstendig institusjon.

Høgskolen var delt opp i seks fagavdelinger med egne styrer og valgte avdelingsledere som ivaretok kontakten med høgskolens styre. En sentral oppgave for ledelsen var å utvikle samarbeidet mellom avdelingene. Avdeling for lærerutdanning hadde flest studenter, etterfulgt av Siviløkonomutdanningen i Bodø, Avde-

ling for samfunnsvitenskap og Avdeling for sykepleie og helsefag. Avdelingene med færrest studenter var Avdeling for humanistiske fag og Avdeling for fiskeri og naturvitenskap. Det var en hodepine for HBOs ledelse å finne veien videre sammen med så spredte studietilbud. Samtidig kom det flere til.

Etableringen av Politihøgskolen ble gjenstand for nok en konfrontasjon mellom Tromsø og Bodø da rektor Tove Bull ved Universitetet i Tromsø høsten 1996 tok initiativ for å få utdanningen dit. «Det er overraskende og svært beklagelig at universitetet kaster seg ut i konkurransen om et høgskolestudium», skrev HBO-rektor Inger Johanne Pettersen til Bull etter å ha blitt kjent med forholdet.²⁴⁶ Også høgskolene i Alta og Harstad ønsket seg utdanningen, og var svært skuffet over at denne ble lagt til Bodø. Høsten 1997 åpnet Politihøgskolen dørene, og studentene her ble en naturlig del av studentmiljøet på Mørkved selv om utdanningen lå under Politihøgskolen i Oslos ledelse. Det var stadig vanskeligere å få øye på hva som kunne samle miljøet og bygge en felles identitet med så mye «sprikende staur».

Høgskolereformen innebar en rasjonalisering med strammere rammer og mindre i kassa per student, i motsetning til det som opprinnelig var tenkt. Rektor Inger Johanne Pettersen reagerte sterkt på de dårlige rammebetingelsene som ble gitt etter at HBO var etablert. Da budsjettforhandlingene var ferdige i oktober 1996, holdt hun en tordentale for NP-journalist Reidun Kjelling Nybø:

Nå er grensen nådd. I år har vi 40 flere plasser på sykepleierutdanningen og en økning på 45 førskolelærerstudenter. Det har vi gjort for å være lojal mot departementet. Så får vi beskjed tilbake om at vi må dekke ekstraavgiftene innenfor dagens budsjett. Dette fører høgskolen inn i en uhyre vanskelig situasjon.²⁴⁷

Pettersen var bekymret for at dette nå hindret forskningen i å utvikle seg ved høgskolen, og var, ifølge journalisten, «redd for at Høgskolen i Bodø vil ende opp som en avansert videregående skole dersom departementet fortsetter sin ensidige fokusering på grunnutdanning».²⁴⁸ Pettersen hadde en visjon om å styrke forskningen og bygge fag i høyden ved HBO slik at institusjonen gjorde seg gjeldende både nasjonalt og internasjonalt «i 1. divisjon».²⁴⁹

NOU-rapporten *Med viten og vilje* som Hernes-utvalget hadde levert i 1988, definerte arbeidsdelingen mellom universitet og høgskoler, en deling som skulle sikre at det ble utviklet sterke fagmiljøer på de ulike fagfeltene og samarbeid på tvers av institusjonene. Den ble nå formalisert og fikk navnet Norgesnett, hvor fagmiljøene selv kunne melde seg som knutepunkter i nettverket og dermed få ansvar for å koordinere sitt fag på ulike nivå. Både universitetene og statlige og vitenskapelige høgskoler var med i Norgesnett, noe som på sikt bidro til at de to institusjonska-



I 2002 var byggingen av lokalene som skulle romme lærerutdanningen godt i gang. Bygget til sykepleierutdanningen i bakgrunnen. Foto: Lars Westvig

tegoriene nærmet seg hverandre. Målet var å sikre at sterke fagmiljøer tok overordnet ansvar for fagutviklingen på nasjonalt nivå i et «nasjonalt nettverk for høyere utdanning og forskning».²⁵⁰ En knutepunktfunksjon innebar ansvar for utdanning og fagutvikling på regionalt, landsdels- eller nasjonalt nivå. I tillegg til å definere arbeidsfordelingen innen høyere utdanning i Norge skulle Norgesnettets gjøre det enklere for studentene å fullføre studiene på flere campus og fremme spesialisering.

Rektor Inger Johanne Pettersen og nytilsatt direktør Stig Fossum, som kom fra stillingen som kultursjef i kommunen, var bevisste på to utfordringer som nå lå foran dem.²⁵¹ For det første gjaldt det å mobilisere flere i Nordland til å studere, med desentraliserte studier som virkemiddel. I Nord-Norge gikk bare to av ti ungdommer direkte over til høyere utdanning fra videregående i 1998, og studenter ble mer og mer et knapphetsgode.²⁵² For det andre ønsket ledelsen å etablere knutepunkter i Norgesnettverket.

Høgskolen i Bodø fikk tidlig en nasjonal knutepunktfunksjon innenfor innovasjon og entreprenørskap i bedriftsøkonomi. På landsdelsnivå hadde HBO knutepunkt både innenfor journalistikk og ved ballettpedagogutdanningen, samtidig som høgskolen drev et nettverkssamarbeid innenfor spesialpedagogikk.²⁵³ På regionalt nivå ivaretok HBO en knutepunktfunksjon når det gjaldt grunnutdanningene,

videreutdanninger og årsstudier på grunn- og mellomfagsnivå. Ambisjoner om å sikre seg knutepunkt på de ulike nivåene motiverte til å styrke fagmiljøene både i bredden og i høyden.

Statsråd Gudmund Hernes hadde innført Norgesnett for å sikre at høgskolene og universitetene ivaretok sin egenart. I perioden 1990 til 1995 kom det tydelige signaler fra statsråden, som ikke ønsket mer enn fire universitet, om at det var politikerne som avgjorde om en høgskole kunne endre institusjonskategori til universitet. Samarbeidet i Norgesnett førte likevel høgskolene nærmere universitetene, fordi disse nå ble gitt en anledning til å etablere nasjonale knutepunkter og dermed ble stimulert til å bygge i høyden gjennom å etablere hovedfag og doktorgradsløp.

Nå så ledelsen for seg at fagmiljøene hadde potensial i seg til å etablere nasjonale knutepunkter også innenfor velferds- og utdanningssamfunnets yrker, i tillegg til næringsrettede fiskeri- og akvakulturstudier. I tillegg hadde ledelsen ambisjoner om et nasjonalt knutepunkt innen journalistikk.²⁵⁴ De to førstnevnte skulle senere lede til to av doktorgradsutdanningene som dannet basis for universitetssøkningen.²⁵⁵ Det kom altså viktige steiner på plass i universitetets grunnmur i løpet av Inger Johanne Pettersens rektorperiode, selv om hun så for seg to søyler istedenfor fire: én i bedriftsøkonomi og en som samlet de andre fagtilbudene under paraplyen profesjonskunnskap.²⁵⁶

Ledelsen avsluttet sin hilsen i årsmeldingen for 1995 med ordspråket «Livets vesen består i å kaste seg utfor stupet og bygge våre egne vinger i fallet.»²⁵⁷ Stupet skulle vise seg å bli dypere enn noen opprinnelig så for seg, for de vanskelige økonomiske rammebetingelsene forsvant ikke med det første. Ifølge den nylig tiltrådte rektor Frode Mellemvik var disse årsak til at Høgskolen i Bodø driftsåret 1997 gikk med om lag tre millioner kroner i underskudd.²⁵⁸ Mellemvik hevdet høgskolen trengte fem millioner mer for å kunne gi studentene det tilbudet de hadde krav på. Ikke minst var det byggetrinn IV som måtte realiseres slik at studentene fikk de fasilitetene de fortjente.

Distriktshøgskolene hadde opprinnelig vært et distriktspolitisk prosjekt, og fremdeles var ungdommenes fraflytting fra Nordland en aktuell problemstilling. I februar 1998 oppnevnte Arbeiderpartiet, som da nettopp var kommet ut av regjeringskontorene, et utredningssekretariat med faggrupper i Oslo, Trondheim, Bergen og Bodø som skulle forske på distriktspolitiske spørsmål slik at partiet kunne komme fram til en empirisk forankret distriktspolitikk.²⁵⁹ Dekan ved Siviløkonomutdanningen i Bodø, Sverre Are Jenssen, som var leder for gruppa i Bodø, anså det å bli valgt ut som en av fire byer som en sterk anerkjennelse. «Høgskolen i Bodø har et sterkt faglig miljø. Skolen ligger dessuten i Nord-Norge, hvor fraflyttingen er størst», uttalte partileder Thorbjørn Jagland under sitt Bodø-besøk.²⁶⁰

I Bodø hadde kontakten med oljeselskapene vært god lenge; flere SiB-studenter skrev oppgavene sine på bakgrunn av bestillinger derfra. Men rektor Mellemvik så at blant annet Handelshøyskolen BI (Bedriftsøkonomisk Institutt), opprettet i 1943, også fikk finansiert stipendiatstillinger fra oljeselskapene. I mars 1998 gjennomførte han derfor samtaler med oljeselskapene Mobil og Amoco for å presentere fagmiljøet i Bodø og hva institusjonen kunne bidra med. Til tross for skuffende leteboringer på sokkelen utenfor Nordland, var Mellemvik optimistisk. «Høgskolen er en viktig faktor når det skal kjempes om å få lagt fasiliteter til en eventuell oljeutbygging hit til Bodø,» uttalte han til Nordlands Framtid.²⁶¹ Oljeselskapene skulle etter hvert bli viktige samarbeidspartnere. Blant annet var Det norske oljeselskap ASA interessert i å utrede ringvirkninger av petroleumsvirksomhet i nord, og involverte forskere fra HHB for å finne svar våren 2012.²⁶²

Forskning i regi av fylket

Ved høgskolen var ledelsen og fagfolk opptatt av å holde samme nivå som universitetene både på forsknings- og undervisningsfronten. Innsatsen ble lagt merke til. Da Jon Lilletun kom til Bodø for å delta på Kristelig Folkepartis landsmøte i april 1997, uttalte han til Nordlandsposten at «Bodø har en av landets beste høgskoler».²⁶³ På denne tiden var Høgskolen i Bodø en av de statlige høgskolene med høyest forsknings- og utviklingsaktivitet. 28 prosent av de fagansatte hadde forskningsstillinger som amanuensis, førsteamanuensis, dosent eller professor, med opptil femti prosent forskningstid. Det innebar at rundt 30 årsverk var øremerket forskning ved institusjonen, noe som ble realisert blant annet gjennom tidligere nevnte samarbeid med Nordlandsforskning.²⁶⁴ Likevel var bare 18 av i alt 235 fagansatte professor I og II i begynnelsen av 1998. 15 tilhørte Siviløkonomutdanningen i Bodø mens tre arbeidet ved Avdeling for samfunnsvitenskap.²⁶⁵ I 2000 var tallet oppe i 26.²⁶⁶ Samlokaliseringen med Nordlandsforskning ble sett på som en viktig faktor for å oppnå synergier mellom de to virksomhetene.²⁶⁷

Satsingen på forskning kom iblant i konflikt med målet om å være et unikt utdanningstilbud utenfor universitetsfamilien. Forskningsorienteringen – ofte kalt akademisk drift – var hjulpet fram av flere forhold. For det første ble det lagt til rette for at studentene som tok klassiske universitetsfag som historie og sosiologi, kunne fortsette utdanningen på et universitet eller bygge videre på studier derfra. Disiplinfagene startet opp allerede på 70-tallet, like etter etableringen av NDH. For det andre rekrutterte høgskolen mange fagfolk fra universitetsmiljøene, et trekk som var felles for alle distriktshøgskolene.²⁶⁸ For det tredje kunne HBO ha stipendiater fra andre læresteder så lenge institusjonen hadde tilsatte profes-

sorer.²⁶⁹ Et fjerde aspekt er de personlige fordelene høyere kompetanse ga i form av økt anerkjennelse og bedre lønnsvilkår. Nordlandsforskning forsynte i tillegg høgskolemiljøet med kompetanse gjennom å tilby doktorgradsløp finansiert av Forskningsrådet, fylkeskommunen og andre oppdragsgivere.

Om en fagperson ikke hadde forskningstid i sin stilling, kunne denne ta en doktorgrad på et prosjekt ved Nordlandsforskning for så å returnere til høgskolen igjen. På folkemunne gikk Nordlandsforskning for post doc-fabrikken fordi mange også kom tilbake og forsket i perioden etter doktorgraden. HBO og Nordlandsforskning samarbeidet om forskningsprosjekter, deltidsstillinger og vekslet i perioder på ansettelsesforhold innenfor de to institusjonene.

På denne måten kunne fagansatte ta en doktorgrad ved Nordlandsforskning i en permisjonsperiode og komme tilbake til jobben ved HBO med økt kompetanse. Mellom 1990 og 2000 var det til sammen ti doktorgradsstudenter som fullførte et slikt løp. Syv av dem avanserte senere til professor på grunnlag av forskning gjort ved Nordlandsforskning, og åtte av de ti endte opp i stillinger ved høgskolen. På denne måten har Nordlandsforskning vært en viktig bidragsyter i styrkingen av de ansattes kompetanse både før og etter at høgskolen kunne utdanne egne forskere.²⁷⁰ Spesielt har stiftelsen bidratt inn i fagmiljøene for økonomi og samfunnsfag. Ved utgangen av 1997, like før universitetsprosessen startet, var det i alt 40 fagansatte som var i gang med doktorgradsarbeider.²⁷¹

Tabell 4: Publiseringer ved Høgskolen i Bodø²⁷²

	1994 og 1995	1996
Vitenskapelige artikler	45	23
Bøker	15	26
Kapitler i lærebøker	38	13
Artikler/forskningsrapporter	184	152

Tverrfaglig samarbeid

Avdeling for lærerutdanning skilte seg ut fra de fleste andre lærerutdanninger i landet. For å møte behovene i fylket hadde avdelingen bygget opp fagtilbud ut over å utdanne lærere, og tilbød derfor en større bredde blant sine grunnutdanninger. I planleggingen rundt oppstarten av NDH i 1971 hadde Ottosen-komiteen sett for seg et tett samarbeid med Bodø lærerskole, men store kulturelle og faglige skiller hindret dette.²⁷³ «I stedet for at DH skulle komme til lærerskolen, så kommer lærerhøgskolen i dag til distriktshøgskolen», uttalte Einride Hveding i et foredrag

under HBOs 30-årsjubileum.²⁷⁴ På 70-tallet hadde han ivret for at de nye lokalene til lærerutdanningen i Nedre Rønvik også skulle romme Nordland distriktshøgskole. Nå var de to endelig under samme tak.

Høsten 1995 kunne studentene begynne på studieløp ved Avdeling for lærerutdanning som ga dem kompetanse som både førskolelærere, allmennlærere, pedagoger, handelslærere og ballettpedagoger.²⁷⁵ I tillegg hadde lærerutdanningen hatt et hovedfags-tilbud innenfor spesialpedagogikk en tid, først i samarbeid med Universitetet i Tromsø, så med Universitetet i Oslo. Syv av de fagansatte var i ferd med å ta en forskerutdanning eksternt. Rundt år 2000, da universitetsprosessen ble offentliggjort, hadde 30 kandidater tatt hovedfag i spesialpedagogikk ved Høgskolen i Bodø.²⁷⁶

I løpet av HBOs første leveår lyktes det å etablere et samarbeid mellom Avdeling for lærerutdanning, Avdeling for sykepleie og helsefag og Avdeling for samfunnsvitenskap med mål om å etablere et tverrfaglig hovedfag i profesjonsfag i høgskolens egen regi som så nærmere på velferdsstatens og utdanningssamfunnets yrker.²⁷⁷ Det ble nedsatt et styre bestående av prorektor Elisabeth Nilsen (Avdeling for lærerutdanning), dekan Øystein Henriksen (Avdeling for samfunnsvitenskap) og dosent Helga Finstad (Avdeling for sykepleie og helsefag) som skulle se nærmere på dette, men det kom aldri på plass et konkret studieløp.²⁷⁸

Da universitetsprosessen startet, ønsket Avdeling for lærerutdanning å bygge videre på sin kompetanse i spesialpedagogikk og etablere en doktorgradsutdanning innenfor dette fagfeltet. Da høgskoleledelsen etablerte Profesjonshøgskolen (PHS) den 1. august 2003, tok de ifølge daværende leder ved Institutt for lærerutdanning og kulturfag, Elisabeth Nilsen, ikke hensyn til det høye kompetansenivået ved instituttet: «Vi var mange som mente at dersom Høgskolen hadde satset på pedagogikk eller spesialpedagogikk, så ville vi kommet mye raskere i mål med en doktorgrad».²⁷⁹

Illustrasjonen kan sees i trykt bok.

Broen mellom lokalene til sykepleierutdanningen og lærerutdanningen skulle virke samlende på miljøet, men det var fortsatt vanskelig å finne en felles identitet. Foto: Helge Grønmo

For å markere at sykepleierutdanningen, lærerutdanningen og Senter for profesjonskunnskap ble slått sammen til Profesjonshøgskolen, ble det bygget en bro mellom de to fløyene, men mange følte seg fremdeles utilpass i de nye klærne. Det var mer en tvingstrøye enn en ressurs å skulle by på sin sterke profesjonsidentitet og finne fellestrekk mellom lærere og sykepleiere. Å bygge faglig i høyden ved hjelp av en doktorgrad i profesjonskunnskap ble ikke sett på som en god løsning verken ved lærerutdanningen eller sykepleierutdanningen. Professor i sykepleie Berit Støre Brinchmann gikk så langt som å si at hennes profesjon ble ofret i universitetsprosessen: «De mest forskningssvake fagene som det absolutt bør satses på, og de fag som er kvinnedominererte, ble satt tilbake på grunn av doktorgraden i profesjonskunnskap.»²⁸⁰

«Bodømodellen»

Samfunnsfagene sto sterkt i utviklingen av fagtilbudet i Bodø. I en ekstern evalueringsrapport av sosiologifaget ved HBO som ble ferdigstilt i 1995 ble Bodø-miljøets samfunnsfaglige profil, betegnet som «Bodømodellen», framhevet som unik for norske læresteder: Ved høgskolen var det etablert et sterkt samarbeid med Nordlandsforskning hvor velferdsforskning var et av hovedområdene, i tillegg til at tverrfaglighet i utdanningsløpene ble vektlagt.²⁸¹

Avdeling for samfunnsvitenskap ble etablert allerede i 1973 med et tverrfaglig undervisningstilbud hvor statsvitenskap og sosiologi også bidro. Gjennom sosionomutdanningen som ble etablert i 1975 tok den ene siden ved den karakteristiske «Bodømodellen» form, hvor profesjonsfag innen velferdsyrkene ble koblet med disiplinære samfunnsfag. Sosionomutdanningen hadde sterke innslag av sosiologi, i likhet med barnevernspeagogutdanningen som kom i 1991. Dette året kunne studentene også ta et grunnfag i sosiologi, et studietilbud som ble utvidet til mellomfag i 1995.

Illustrasjonen kan sees i trykt bok.

Matthias Bonsach Krogh gjorde seg bemerket gjennom sin innsats for å etablere Bodøs bystatus. Han var Nordlands første biskop og en foregangsmann for skoleverket i fylket. Auditorium 3 er i dag oppkalt etter han. Foto: Trondheim byarkiv, Olaf Olsen

Etter hvert som kandidatene i sosiologi ble uteksaminert, meldte behovet seg for å kunne gå videre til hovedfag. Gjennom et samarbeid med Universitetet i Tromsø tilbød avdelingen allerede fra 1999 hovedfag i sosiologi. Tilbudet fikk sterk støtte fra Kirke- og undervisningsdepartementet, selv om det på lang sikt styrket fagmiljøet i Bodø mot et eget hovedfag. All veiledning og undervisning ble gitt av ansatte ved HBO slik at det i praksis var på plass et hovedfag i Bodø før man formelt hadde utdanningen i sin studieportefølje. I 2003 kunne høghskolen tilby en bachelor i sosiologi med høghskolen som eksamenssted. En bachelor tilsvarte cand. mag.-graden, og er en lavere grad innenfor høyere utdanning. Den faglige fordypningen på 90 studiepoeng la vekt på sosiologisk teori, velferdssosiologi og arbeidslivssosiologi.

Avdeling for samfunnsvitenskap var også kjennetegnet ved den sterke koblingen mellom velferdsforskere ved Nordlandsforskning og sosiologer tilknyttet avdelingen. Dette tette samarbeidet mellom et forskningsinstitutt og en høghskole ble betegnet som særegent for norske forhold. Da Avdeling for samfunnsvitenskap senere skulle starte søknadsprosessen om å få etablere forskerutdanning ble de to institusjonene sett på som ett, et forhold som ble bekreftet av Forskningsrådet i 2010.²⁸²

I 2002 ønsket fagmiljøet å etablere en doktorgrad i velferdssosiologi. I et notat fra de fagansatte ble valget begrunnet slik:

... særpreget ved «Bodømodellen» gir sosiologifaget i Bodø både et tematisk og et visst tverrfaglig preg. Det tverrfaglige preget kjennetegnes ved et klart faglig, forskningsmessig og miljømessig fellesskap med beslektede fag ... Det tematiske preget er knyttet til profilerte forskningsområder, hvor sosiologisk velferdsforskning er det mest sentrale ... Dette gir en bakgrunn for at HBO ønsker å samle og spisse hele dette miljøet ved å gi forskerutdanning innenfor velferdssosiologi.²⁸³

Den tette koblingen mellom disiplin- og profesjonsfagene illustreres godt gjennom at alle de uteksaminerte studentene ved sosionom- og barnevernspedagog-utdanningen hadde grunnfag i sosiologi som en integrert del av sitt utdanningsløp.²⁸⁴ Dette ble videreført i forbindelse med etableringen av doktorgraden i sosiologi.²⁸⁵

Journalistutdanningen

Journalistutdanningen i Bodø gjorde seg nasjonalt bemerket på slutten av 90-tallet gjennom å etablere seg som nasjonalt knutepunkt for sitt fagområde i Norgesnett. Et resultat av dette var at SKUP-konferansen i regi av Stiftelsen for Kritisk og Undersøkende Presse (SKUP), som samlet 200 deltakere, ble lagt til Nord-Norge

for første gang i 1998.²⁸⁶ Bodø-miljøet hadde lavest inntakskrav i landet, men svært lite frafall av studenter til forskjell fra de andre journalistutdanningene. I 2005 var det ingen studenter som sluttet i Bodø, mens hver tiende journaliststudent sluttet studiene ved Journalisthøgskolen i Oslo, hvor opptakskravet for å komme inn var mye høyere.²⁸⁷ Trivselsfaktoren var høy i Bodø, en påminnelse om at kvaliteten på utdanning ikke alltid kan måles ved bare å se på karaktersnitt.²⁸⁸

Fra 1996 endret sammensetningen av studenter seg fra primært å være rekruttert fra Nordland til at to tredjedeler av studentene kom fra Sør-Norge. Denne tendensen har avtatt noe etter årtusenskiftet; mellom 2003 og 2008 var andelen fra Nord-Norge oppe i 38 prosent.²⁸⁹ Ideen om å utdanne sine egne slo til når det gjaldt de nordnorske studentene som utdannet seg til journalister i Bodø. I en undersøkelse gjort av dosent Hege Lamark kommer det fram at over 70 prosent av studentene med tilhørighet nordpå slo seg ned i landsdelen etter endt utdanning. Ti prosent av studentene som kom sørfra, gjorde det samme.²⁹⁰

Kompetansereformen

Kullene høgskolen rekrutterte studenter fra, var synkende. Kompetansereformen fra 1999, som trådte i kraft fra 2000, ga voksne rett til etter- og videreutdanning, noe som skulle bøte på situasjonen. Allerede mellom 1996 og 1997 hadde det vært 8000 færre søkere til høyere utdanning i landet på grunn av mindre ungdomskull.²⁹¹

Høgskolen i Bodø tilbød skreddersydde utdanningstilbud til bedrifter som et ledd i innføringen av reformen og demmet slik opp for synkende studenttall. Nå skulle de voksne på skolebenken. Kompetansereformen ga arbeidstakere som hadde jobbet i minst to år på en arbeidsplass, og som totalt hadde vært tre år i arbeidslivet, rett til å studere heltid eller deltid i opptil tre år med permisjon fra sin arbeidsplass. En betingelse ved denne rettigheten var at etterutdanningen skulle være yrkesrettet og at permisjonen ikke gjorde at arbeidsplassen ble lammet. «Det er kjøpers marked», uttalte koordinator for etter- og videreutdanningen ved høgskolen, Kjersti Furhovden, til Nordlandsposten høsten 2000.²⁹² Høgskolen hadde da solgt økonomkurs for ikke-økonomer til Statens vegvesen i regi av Siviløkonomutdanningen. Fjord Seafood og Norsk Marmor i Brønnøysund hadde kjøpt et innføringskurs i IKT for sine ansatte, og høgskolen jobbet nå videre med andre interessenter.²⁹³

Vendingen skapte reaksjoner blant en del ansatte som var vant til å arbeide i motsatt rekkefølge; at fagmiljøet selv bestemte hva kursene skulle inneholde. I tillegg var miljøet vant til at studentene kom til Campus, mens det nå var foreleserne som reiste til bedriftene. Internett var et viktig redskap for å kommunisere med studentene. «... det er en vanskelig omstilling for ansatte på høgskolen. For noen

Den varme Velkomsten

For de fleste er det en stor omstilling å begynne på en studietilværelse. Med et utvidet etterutdanningstilbud var det ikke lenger heltidsstudenten som preget miljøet på Campus. Mange kombinerte studiene med full jobb og nettstudiene som etter hvert ble introdusert, gjorde at mange bare var på Campus i forbindelse med eksamen. Det var en ny situasjon for både forelesere og studenter som gjorde det enda viktigere å ta vare på dem som kom til byen for å studere.

«Det føltes litt stort og skremmende å sette seg på flyet med flyttelasset», utbrøt Kathrine Beate Hansen fra Sørreisa da hun møtte Christian Florø fra Velkomsten,



Et viktig satsingsområde for studentvelferden var å ønske nye studenter velkommen og sørge for at de fikk tak over hodet. «Velkomsten» var det første møtet med Høgskolen for mange av dem. Her fra utdelingen av tøyposer med mat, toalettartikler og ulike studenttilbud høsten 2012. Foto: UiN, Svein-Arnt Eriksen

tjenesten som hjelper nye studenter med praktiske utfordringer rundt semesterstart, på flyplassen ved ankomst Bodø høsten 2000.²⁹⁶ For dem som var nye i byen og som ønsket å komme fort inn i studentmiljøet, var Velkomsten en viktig og ofte uforglemmelig opplevelse.

Tjenesten sikret studentene oppfølging kort tid etter at de var kommet inn på et studium. Først fikk de telefon med spørsmål om de trengte hjelp til tak over hodet og om de ville hentes på tog eller fly ved ankomst Bodø. I tillegg til henting av både student og flyttelass, fikk den nyankomne også en tøypose med alt som trengtes det første døgnet borte fra gutte- eller jenterommet hjemme: gavekort på middag i kantina, ga-

vekort på en startpakke fra studentbokhandelen, et kart over byen, nyttig info, håndkle, T-skjorte, appelsinjuice og kildevann, potetmos og ketchup – for å nevne noe.²⁹⁷

Fadderordningen innebar i tillegg at fem erfarne studenter fikk ansvaret for en gruppe nye. Studentvelferden arrangerte i samarbeid med fadderne sosiale treff, turer og konserter i løpet av studieårets to første uker, og på denne måten kunne nye studenter komme inn i studentmiljøet tidlig i studieåret. Høsten 2000 var imponerende 450 faddere involvert i å hilse nye studenter velkommen, og rundt halvparten av de nye studentene deltok i opplegget.²⁹⁸ To av dem som ble venner gjennom fadderordningen denne høsten, var førsteårsstudentene på økad Tore Karlsen og Bjørn Andreassen. De to fortalte at de var optimistiske med tanke på studenttilværelsen da de ble oppsøkt av Nordlandsposten under en «bli-kjent-kveld» på Samfunnet. Fadderperioden hadde koblet dem, og nå var de gode venner med både felles interesser og venner.²⁹⁹

Høsten 2000 fastslo Nordlands Framtid at Fadderordningen ved Høgskolen i Bodø var en av de beste i landet, og at dette årets fadderperiode hadde vært en «braksuksess».³⁰⁰ Fadderansvarlig Askil T. Hauge fortalte til avisa at han de siste to årene var blitt kontaktet av andre høgschooler som ønsket å vite mer om ordningen.



Aksjonen for nordnorsk rekruttering

Den 19. april 1994 ble Studentorganisasjonen i Bodø startet som et medlemslag av studentenes nasjonale interesseorganisasjon, Norsk Studentorganisasjon. Laget var organisert med et studentting med valgte delegater fordelt på de ulike studentforeningene, og antall delegater berodde på hvor mange studenter det var på studiet hver enkelt forening representerte. Studentorganisasjonen var engasjert under hele universitetsprosessen og bidro i sine fora med støtte til den utviklingen som skjedde lokalt. Studentorganisasjonen arbeidet også aktivt for å bidra til å hindre kompetansetapping fra Nordland. Gjennom «Aksjonen for nordnorsk rekruttering» våren 1998 synliggjorde de, med studentleder Bernt Charles Johansen i spissen, hvordan næringslivet sørpå rekrutterte nyutdannede siviløkonomer i Bodø mens næringslivet i Nordland sov i timen. Bedre var det ikke med sykepleiere som snart var ferdig student:

Nordnorske fylkeskommuner drar til Sverige, Finland og Danmark for å rekruttere sykepleiere, men gidder ikke engang å droppe innom høyskolene som kun krever bruk av rutebussen. Det gjør oss frustrert.³⁰¹

Aksjonen fikk presseoppslag i nordnorske aviser og førte til et sterkere samarbeid mellom studentene og arbeidsgiversiden i Nordland.

Tabell 5: Studentvelferd i Nord-Norge 1998

Høgskolen i Bodø var Nord-Norges nest største utdanningsinstitusjon i 1998 og lå omtrent likt med Universitetet i Tromsø når det gjaldt studentenes boforhold; omtrent hver sjetten student kunne tilbys en hybel. Verre var det med lesesalplasser.³⁰²

	<i>Antall studenter</i>	<i>Lesesal</i>	<i>Hybler</i>	<i>Barnehageplasser</i>
Universitetet i Tromsø	6800	2700	1045	156
Høgskolen i Bodø	3400	400	600	90
Høgskolen i Tromsø	2175	305	410	22 (lærerutd.)
Høgskolen i Finnmark	2021	196	457	72
Høgskolen i Nesna	1037	45	270	-
Høgskolen i Narvik	1000	450	350	90
Høgskolen i Harstad	977	148	32	14
Samisk høgskole	248	24	82	11

Tabell 6: Studietilbud ved Høgskolen i Bodø 1998/1999

Ettårige studietilbud
Akvakultur og fiskeri, basisår
Biologi og kjemi
Kulturkunnskap
Mediekunnskap
Nordisk språk/litteratur
Realfag
Statsvitenskap grunnfag
Velferdssosiologi grunnfag
Toårige studietilbud
Historie mellomfag (1,5 år)
Informasjonsteknologi
Journalistikk
Organisasjon og administrasjon
Økonomi og administrasjon
Økonomi og adm. med regnskap
Treårige studietilbud
Akvakultur
Barnevernspedagog
Edb og økonomi
Fiskeriteknologi
Fiskeriøkonomi
Førskolelærer
Sosionom
Sykepleier
Politihøgskolen
Hovedfag
Bedriftsøkonomi
Sosiologi
Pedagogikk



Det var stor mangel på sykepleiere i Nordland, men fylkeskommunen gjorde ikke mye for å rekruttere dem som var ferdig utdannet til arbeidsplasser i fylket. Det fikk studentene til å reagere. Fra en nattevakt ved Gravdal sykehus (Nordlandssykehuset Lofoten) rundt 1990. Foto: Kjell Ove Størvik

Illustrasjonen kan sees i trykt bok.

En høgskole – flere campus

Árran lulesamisk senter på Drag i Tysfjord, Campus Helgeland og Campus Vesterålen har alle sin egen unike historie hvor videre utvikling ble muliggjort av blant annet Høgskolen i Bodø.

Lenge før Stjernø-utvalget lanserte den såkalte «flercampus-modellen» hvor landets universitet skulle gjøre universitetscampuser ut av høgskolene som naturlig sognet til dem, var Nordland i gang med å tilby desentralisert utdanning.³⁰³ Kompetansenivået økte i Bodø, men ikke ellers i fylket. Høgskolen ønsket derfor å tilby desentraliserte kurs for å heve utdanningsnivået i distriktene. Spesielt på Helgeland og i Vesterålen utviklet det seg etter hvert et sterkt samarbeid. I møte med samiske elever på lærerutdanningen ble fagfolkene klar over at Nordland hadde to språkvarianter som var i ferd med å dø ut: pitesamisk og lulesamisk. Høgskolen i Bodø ble nå sentral i arbeidet med å reetablere lulesamisk som skriftspråk. Det krevde lærere som behersket språket. Responsen blant elever som valgte lulesamisk som sitt første- og andrespråk, lot ikke vente på seg.

Et stadig rikere utdanningstilbud har utviklet seg på Campus Helgeland. På bildet f.v.: Kristoffer Monsen Gløsen, Andreas Flaate Haukland, Cicilie Bjordal, Tina Jacobsen Sjøvik. Alle var bachelorstudenter i økonomi studieåret 2011/2012. Foto: Torbjørn Aag, Kunnskapsparken Helgeland

Árran lulesamisk senter

Etter at Lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold ble vedtatt av Stortinget i 1987, som lovfestet samenes rett til å sikre og utvikle sitt eget språk, fikk samenes situasjon i Nordland et sterkere fokus. Nordland er det eneste fylket i Norge som har befolkning med både sør-, lule- og nordsamisk språk.³⁰⁴ Hovedområdet for lulesamisk språk og kultur ligger her, fra Narvik i nord til Bodø i sør mot Botnisk bukt i øst.³⁰⁵ I tillegg er Bodø pitesamisk område.

Lulesamene har vært en samisk «minoritet i minoriteten» og dermed avhengig av drahjelp for å kunne bevare sitt språk og sin identitet.³⁰⁶ Allerede tidlig på 80-tallet startet rektor ved Bodø lærerhøgskole, Tor Schjølberg, et studietilbud i lulesamisk historie, kultur og språk.³⁰⁷ En av dem som la til rette for de samiske elevene, var daværende pedagogisk leder ved lærerutdanningen, Elisabeth Nilsen:

Jeg fikk etter hvert en forståelse av hvilken vanskelig situasjon denne delen av befolkningen hadde vært i. Svært mange av de lulesamiske ungdommene gjennomførte ikke videregående. Det var et stort arbeid vi gikk i gang med.³⁰⁸

Høyere utdanning ga både økt status og inntektsmuligheter, men utfordret samtidig sentrale verdier i den samiske kulturen. Derfor møtte ungdommene på en ambivalens med hensyn til deres utdanningsløp hos sine egne.³⁰⁹

De første årene kunne lærerstudentene ta fem vekttall i lulesamisk språk, senere ble tilbudet utvidet til ti, og mange studenter med lulesamisk bakgrunn fikk på denne måten formell kompetanse innen sin språklige og historiske forankring.³¹⁰ I juni 1989 fikk Høgskolen i Bodø et særlig ansvar for utvikling av studier for den samiske befolkningen i det lulesamiske området.³¹¹ Samtidig fikk lærerskolen egen lulesamisk fagseksjon med en stipendiatstilling i lulesamisk språk. Språkpionerene som i stor grad bidro til å sikre det lulesamiske språket, var selv lulesamer: Mikal Urheim, Anders Kintel og Kåre Tjihkkom la grunnlaget for at det kunne tilbys fagkurs i lulesamisk språk. Utgangspunktet var svenske utgivelser og Læstadius' grammatikk og oversettelse av Det nye testamente fra 1840-tallet.³¹² Grammatikken var ferdig utviklet midt på 80-tallet. Det nye testamente på moderne lulesamisk var klart i 2003, med førsteamanuensis ved UiN, Anders Kintel, som en av oversetterne.³¹³ Sammen med oversettelsen tjener Kintels lulesamiske ordbok i dag som et utgangspunkt for skriftspråket.

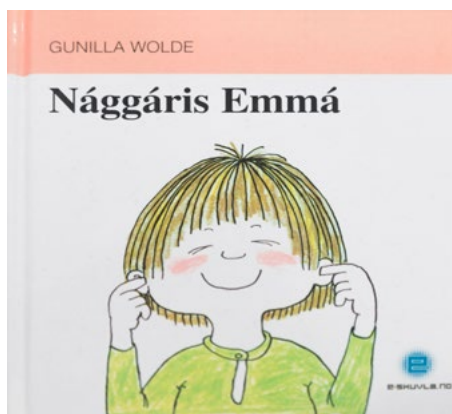
Samarbeidet med Árran lulesamisk senter førte til at høgskolen ga et unikt bidrag til den nasjonale kunnskapsallmenningen, noe som var viktig for institusjonen. Kunnskapsallmenningen var et begrep som tilkjennega en visjon for et «åpent

og tilgjengelig fellesområde» innen forskning hvor staten skulle «ta ansvar for å vedlikeholde og videreutvikle kunnskapsallmenningen» som sin «oppgave nummer en».³¹⁴

Etter hvert tok Avdeling for humanistiske fag ved Høgskolen i Bodø over kontakten med Árran. Etableringen av senteret i det lulesamiske kjerneområdet Tysfjord i 1995 gjorde kontakten med befolkningen enklere. I februar 1998 var behovene og mulighetene for et lulesamisk kurstilbud ved høgskolen ferdig utredet. Leder for utredningsarbeidet og direktør ved Árran, Filip Mikkelsen, kalte de nye planene ved høgskolen for banebrytende; ingen andre høgschooler hadde gjort noe lignende.³¹⁵ Høgskolens overordnede mål på dette området ble nå «At HBO skal dekke relevante behov innen det samiske samfunnet i det lulesamiske området når det gjelder høyere utdanning og forskning».³¹⁶

Mikkelsen tok til orde for at høgskolen både skulle etablere et åpent tilbud og et kurstilbud spesielt for den samiske befolkningen. Det var viktig å sikre kompetansen omkring det lulesamiske språket, som var i ferd med å gå tapt. Formingslærerne Ellen og Gunnar Kjellmo ved Bodø lærerskole var sentrale i oppbyggingen av fagtilbudet i duodje (samilsk brukskunst), en satsing som var like viktig som språket når det gjaldt å bevare den lulesamiske identiteten.

På en konferanse i regi av Statens Utdanningskontor i Nordland i mars 1998 ble det blant annet pekt på den prekære mangelen på læremidler innenfor lulesamisk i skolen, noe som førte til merarbeid



Oversettelsene av de populære barneøkene om Emma av Gunilla Wolde er et resultat av arbeidet med å etablere et lulesamisk skriftspråk, hvor Høgskolen i Bodø har vært en viktig bidragsyter. Foto: Anders Haukland

for lærerne og en uholdbar situasjon for elevene.³¹⁷ Det ble også påpekt at det var behov for et studiested både på Drag og i Bodø, og at også barnehagepersonalet trengte mer utdanning innenfor samisk språk. I 1998 ble det opprettet en fast stilling som høgskolelektor i lulesamisk. Stillingen ble lagt til Árran.³¹⁸ I 2000 hadde høgskolen hatt 28 studenter i lulesamisk språk, 23 studenter i samfunnsfag med hovedvekt på lulesamisk kultur og historie og 30 studenter i duodje. De fleste studentene hadde lulesamisk bakgrunn og kunne nå formidle lulesamisk språk og kultur til elever i grunnskolen i Tysfjord og andre lulesamiske områder.

Høgskolen tilbød sporadiske kurs fram til 2005. I mai dette året diskuterte Árran-direktør Filip Mikelsen og styreleder Tone Finnesen med direktør Stig Fossum og prorektor Asbjørn Røiseland mulighetene for et fast høgskoletilbud i Tysfjord.³¹⁹ I 2005 var universitetsprosessen over midtveis, og HBO så på dette som en måte å styrke universitetssøknaden på.

«Jeg regner uansett med at en mer fast etablering av undervisning og styrking av forskningsmiljøet på dette området er aktuelt og ser for meg etablering av et 'samisk senter' som skal administrere dette», uttalte Fossum til avisa, og la til: «Dette styrker jo også høgskolens muligheter for å bli universitet.»³²⁰ Det var mange utviklingsprosesser som fikk medvind på grunn av universitetsprosessen.

Illustrasjonen kan sees i trykt bok.

Elsa Laula Renberg (1877–1931) var sentral i arbeidet med å bygge en samisk identitet på begynnelsen av 1900-tallet. Samefolkets dag markeres til minne om at hun 6. februar 1917 arrangerte det første samiske landsmøtet, hvor samer fra hele Norden møttes i Trondheim. Hun var jordmor, oppmuntret til utdanning og la grunnlaget for samisk organisasjonsliv. Fra 1908 var hun bosatt i Vefsn. I dag er Auditorium 12 på sykepleierutdanningen oppkalt etter henne. Foto: Saemien Sijtes fotoarkiv

Et tilbud i samisk språk ville sikre en del av det nye universitetets egenart og dermed forsvare dets plass i den norske kunnskapsallmenningen, noe som var blant kriteriene for universitetsstatus. I det samiske miljøet var det stadig sterkere behovet for samisk språkopplæring i grunnskolen drivkraften; høsten 2005 var det dobbelt så mange elever i Bodø-skolen som ønsket samisk opplæring som året før, noe som stilte krav til flere lærere med lulesamisk kompetanse.³²¹

I november 2014 rapporterte Kunnskapsdepartementet at samisk som daglig-tale var i tilbakegang:

... Spesielt gjelder dette i områder hvor samisk språk har vært utsatt for sterkt press fra majoritetssamfunnet og i de små samiske språksamfunnene. Dette gjelder særlig i lulesamisk og sørsamisk område og i markasamiske og sjøsamiske områder.³²²

Lulesamisk er i dag oppført på Unescos liste over truede språk som «seriously endangered»; med bare 2000 lulesamer totalt er det få som potensielt kan språket, og de yngste velger det hovedsakelig som sitt andrespråk.³²³

Etter hvert fikk studentene også muligheten til å fordype seg i samenes fortid. Det historiefaglige miljøet tilbød samisk historie som en del av sin mastergradsutdanning fra høsten 2008, og etablerte et kurs på bachelornivå høsten 2013. I dag tilbyr Profesjonshøgskolen studentene 15-studiepoengskurs i samisk-lulesamisk som en del av barnehagelærerutdanningen, 30 studiepoeng i lulesamisk i samarbeid med Árran og 30 studiepoeng i samisk kulturkunnskap med fokus på lulesamisk område. Studentene kan også ta en bachelor i lulesamisk. Fakultet for samfunnsvitenskap tilbyr dessuten kurset «Sami Society and Identity» fra våren 2016.

Tabell 7: Lulesamisk i grunnskolen i Nordland

Årstall/Antall elever	Førstespråk	Andrespråk
2004 ³²⁴	30	18
2006 ³²⁵	31	42 ³²⁶
2008 ³²⁷	26	42
2010 ³²⁸	29	68
2012 ³²⁹	30	68

Campus Vesterålen

I takt med at Campus Mørkved etablerte nye studietilbud, bygde høgskolen som nevnt også fagtilbud i andre deler av fylket. Det var ytterligere to geografiske tyngdepunkt i det desentraliserte studietilbudet som utviklet seg; Campus Helgeland og Campus Vesterålen.³³⁰ Her var det allerede etablert et tilbud om høyere utdanning, men å fortsette under HBO-paraplyen ga rom for et bredere og sterkere tilbud. Campus Vesterålen har røtter like langt tilbake i tid som Campus Mørkved.

Sykepleierutdanningen har vært sentral i oppbyggingen av det høyere utdanningstilbudet i vesterålsregionen helt siden 1920, og er fremdeles et meget populært studium.³³¹ Bakgrunnen for at Hadsel Røde Kors startet arbeidet med å etablere utdanningen, var behovet for kvalifisert arbeidskraft ved regionssykehusene på Stokmarknes (i dag Nordlandssykehuset Vesterålen) og på Gravdal. Utkantdistriktene i Vesterålen og Lofoten trengte dessuten stabil og kvalifisert arbeidskraft.

Røde Kors overlot sitt pionerarbeid til Norske kvinners sanitetsforening i 1920. Skolen skiftet navn fra NKS sykepleierskole til Nordland fylkes sykepleierskole i 1967, og het Nordland sykepleierhøgskole fra 1983 til 1994. Det var i for-



Praksisrommet ved sykepleierutdanningen på Campus Vesterålen. F.v.: Randi Fredriksen, Borghild Breivik og Linda Larsen. Foto: UiN, Svein-Arnt Eriksen

bindelse med at utdanningen ble omgjort til statlig høyskole i 1986 at den ble en filial under Nordland sykepleierskole sammen med tilsvarende utdanninger i Narvik og Mo i Rana. Da denne ble fusjonert inn i Høgskolen i Bodø i 1994 ble utdanningene på Mo i Rana og Stokmarknes en del av den nye høyskolen.³³²

Dette var første steg mot etableringen av Campus Vesterålen. Utdanningen klarte seg gjennom tiår med sentraliseringspolitikk og samfunnsendringer fordi den genererte mange studenter og sikret kompetanse til regionen. Siden årtusenskiftet har nær 200 sykepleiere fått sin utdanning på Stokmarknes.³³³ Høsten 1995 fikk studentene tilbud om hovedfag i bedriftsøkonomi i Lofoten/Vesterålen, i tillegg til at sykepleierutdanningen ble tilbudt på deltid over fire år for første gang.³³⁴

Behovet for utdanning i nordfylket var stort, spesielt var det stor mangel på lærere. Mellom 2000 og 2010 drev Høgskolen i Bodø en desentralisert allmennlærerutdanning på studiested Stokmarknes med faste opptak annethvert år. Studiet var et samlingsbasert fulltids studium og hadde gode søkertall. Da den nettbaserte modellen ble lansert høsten 2010, ble Vesterålen reorganisert til praksisregion for utdanningen. All undervisning blir i dag gitt fra Bodø, via nett eller samlinger.

Etter hvert så flere fagmiljø ved HBO at det å legge studier til campus utenfor Bodø ga gode søkertall. Høsten 2003 var det klart for første kull ved sosionomutdanningen. Det ble en suksess for miljøet på Stokmarknes. Opptaket til sosionomutdanningen hadde 94 søkere til 30 studieplasser i 2007.³³⁵

Høsten 2005 la Handelshøgskolen Bodø en bachelor i økonomi og ledelse til Vesterålen med over 50 studenter ved første opptak, men fra 2007 ble tilbudet endret til et årsstudium i økonomi og ledelse, med utbygging innen markedsføring fra 2009.³³⁶ Dette har også vært en svært populær utdanning som har rekruttert godt både i og utenfor regionen. I 2007 ble førskolelærerutdanningen lagt permanent til Vesterålen, med opptak annethvert år. Her hadde studiestedet tidligere kjørt ett opptak i 1997 i samarbeid med Folkeuniversitetet Vesterålen. Parallelt med veksten i antall grunnutdanninger vokste behovet for videreutdanninger. Årsstudiet i Personalledelse og kompetanseutvikling ble tilbudt med jevne mellomrom siden 2007, mens andre har vært mer temporære utdanningsløp. Ifølge studieleder Barbro Fjellheim Holm har fleksibilitet preget studietilbudet:

Vi har blant annet hatt årsstudium i spansk, halvårsstudium i matematikk, IKT for førskolelærere, veiledning i et familie- og brukerperspektiv, palliativ behandling, i tillegg til spesialpedagogikk, for å nevne noen av videreutdanningene.³³⁷

I tillegg har fakultetene etter bestilling fra næringslivet og offentlig forvaltning skreddersydd studietilbud til regionen.

Høsten 2013 kunne studentene for første gang ta en master ved Campus Vesterålen. Master i klinisk sykepleie ble organisert slik at studenter kunne søke seg til egnet studiested sett i forhold til boplass. Undervisningen foregikk i all hovedsak fra Bodø, men studentene kunne følge undervisningen via Internett ved blant annet Campus Vesterålen.

Videreutdanningene i Vesterålen har stort sett vært innenfor skole-, helse- og sosialfag. Etter hvert kom det også på plass en videreutdanning innenfor merkantile fag gjennom at Handelshøgskolen i Bodø la sin Master i økonomi og administrasjon til Vesterålen, et studietilbud som fikk mange søkere.³³⁸

Gjennom årene har Høgskolen i Bodøs aktivitet i Vesterålen både skiftet navn og vært på flyttefot. Den tiden det bare var sykepleierutdanning, holdt aktiviteten til i Bergsmogården på Stokmarknes. Søkertallene til sykepleierutdanningen og lærerutdanningen var høye, og det meldte seg derfor et behov for større lokaler. Høsten 2001 flyttet det som til da het Vesterålen Høgskolesenter inn i lokalene til tidligere Hadsel folkehøgskole. Sentret fikk nå navnet Høgskolen i Bodø – avdeling Stokmarknes. Senere fikk studiestedet benevnelsen Høgskolen i Bodø, studiested Stokmarknes – og endelig Campus Vesterålen.

Campus Vesterålen har også aktivitet i Lofoten studie- og høyskolesenter på Leknes i Lofoten med tre fast ansatte på sykepleierutdanningen og nettbaserte videreutdanninger.

Campus Helgeland

Johanne Alteren og Ivar Hartviksen går i boka *Vi skal få det til. Høgskolen i Bodø på Helgeland gjennom 40 år* inn på hvilke utdanningstilbud som hadde råddet grunnen før høgskolen kom inn i bildet i sørfylket. Helt siden Høgskolen i Nesna etablerte seg i 1918, hadde det vært drevet høgskoleutdanning på Helgeland. NKI (Noréns korrespondanseinstitutt), senere NKI Fjernundervisning, tilbød ingeniørutdanning mellom 1967 og 1995 for å møte storindustrien i Mosjøen og Mo i Ranas behov. Lærere som ville ta en etterutdanning innen idrettsfag, ble dessuten tilbudt sommerkurs gjennom Mo kommunale høyere allmennskole. Friundervisningen tilbød kurs på universitets- og høgskolenivå i pedagogikk, spesialpedagogikk, forberedende og juss grunnfag. Det fantes også ulike kompetansekurs.

Tilbudene var likevel spredt på ulike aktører og verken koordinert eller samlokalisert. Det skulle igjen være sykepleierutdanningen som la grunnlaget for Bodøs akademiske ekspansjon; dette var den første utdanningen Høgskolen i Bodø tilbød i Rana. Filialen av Nordland fylkes sykepleierskole, som det het den gang, ble eta-



Campus Vesterålen har i likhet med Campus Mørkved en historie som går helt tilbake til 1920. Foto: UIN, Svein-Arnt Eriksen

blert høsten 1972.³³⁹ Det var behovet for flere sykepleiere som lå bak etableringen, og noen dager med teori samt praksisperioden ble lagt til Rana.

Perioden mellom 1988 og 1992 bar ifølge Alteren og Hartviksen preg av «Kulturendring, omstilling og høy aktivitet.»³⁴⁰ Det var i løpet av disse årene at Campus Helgeland for alvor tok form. I denne perioden foregikk en stor omstilling av næringslivet som endret sysselsettingsmønsteret i kommunen. Mange trengte omskolering etter å ha mistet jobben ved Norsk Koksverk AS, som ble lagt ned i perioden. Andre måtte tilpasse seg nye kompetansekrav i forbindelse med omstillingen av Norsk Jernverk AS. Takket være studietilbud og statlige arbeidsplasser førte omstillingen til en høyning av utdanningsnivået istedenfor arbeidsledighet og fraflytting.³⁴¹ Blant annet ble Nasjonalbibliotekavdelingen i Rana, Statens Innkrevningssentral og NRKs lisensavdeling etablert her.

Næringsdepartementets retningslinje var at tiltakene skulle være langsiktige: «Statlige midler som settes inn for å opprettholde Rana-samfunnet, må nyttes på områder som gir størst mulig effekt ut fra en samfunnsøkonomisk synsvinkel. Dette vil også tjene Rana-samfunnet best på lengre sikt.»³⁴² Mo var nå blitt statens by med en milliard i omstillingsmidler.³⁴³

Sykepleierelevene økte i antall, men det var vanskelig å få tak i lærerkref-ter. Studiestedet måtte hente inn fagansatte i Bodø for å gjennomføre teoridelen av studiet. Antall sykepleierstillinger økte ved Rana sykehus, Rødøy kommune ble lagt til sykehusets sirkumferens, og dermed økte behovet for sykepleiere. To-talt i Nordland var det et udekket behov for 850 uteksaminerte sykepleiere innen 1995.³⁴⁴ Høgskolestyret for Nordland løste situasjonen gjennom blant annet å øke elevtallet i Rana: «... inntil videre bør utdanningen i Rana søkes bygget ut med en videreføring av filialen av Nordland sykepleierhøgskole i Bodø, med sikte på tilnærmet fullstendig grunnutdanning i sykepleie i tilknytning til praksisplasser i Søndre Nordland.»³⁴⁵ Tre år senere vedtok Høgskolestyret et elevtak på 150 ved sykepleierutdanningen i Rana. Egne opptak kom i 1992. Nå kunne studentene ta alle tre årene ved sykepleierutdanningen på Helgeland.³⁴⁶

Sykepleierutdanningen hadde egne lokaler i O. T. Olsens gate på Mo, og lærerstabten holdt til i Strandgata. Ifølge avdelingsleder Anne Line Rognan var kon-takten med Bodø fremdeles viktig, selv om utdanningen gledet seg over sin nye selvstendighet:

Vi visste hva studentene fikk av undervisning, vi visste hvem foreleserne var, og hvilken bakgrunn de hadde. Samtidig hadde vi et godt samarbeid med Bodø om planene. Jeg tror det ble en god kvalitetssikring gjennom måten vi diskuterte og samarbeidet med Bodø.³⁴⁷

Høgskolesenteret i Nordlands andre bidrag i omstillingsfasen i Rana ble en utvi-delse av tilbudet gjennom en etablering av IT-utdanning på Mo i 1989. Stedet var allerede langt framme på området gjennom dataavdelingen ved Norsk Jernverk, og omstillingen krevde nå mer IT-kompetanse. Det første kullet på 15 studenter ble ifølge Alteren og Hartvigsen kalt for «Koksverkskullet» fordi de fleste ble rekrut-tert fra arbeidsstokken ved det nedlagte koksverket.³⁴⁸

I 1993 ble dette studiet flyttet til Campus Mørkved.³⁴⁹ Sykepleieutdanningen, som da var samlokalisert med Bedriftsøkonomisk Institutt (BI) Rana i Strandgata, fortsatte videre og arbeidet tett opp mot Bodø for å styrke tilbudet sitt til studen-tene.³⁵⁰ Avdeling Rana tilbød studentene 24 timers adgang til både datarom og bi-bliotek. På dagtid var resepsjonen alltid bemannet slik at elevene fikk svar og følte seg ivaretatt; Campus Helgeland var i ferd med å ta form.

I 1994 ble Nordland sykepleierhøgskole i Rana som nevnt organisert un-der Avdeling for sykepleie og helsefag da Nordland Sykepleierhøgskole inngikk i Høgskolen i Bodø. Etter hvert ble tilbudet utvidet til videreutdanning i psykisk helsearbeid. Fra 2003 ble utdanningen organisert under Profesjonshøgskolen. En stipendiat i sykepleiefaget ble ansatt i 2005 og disputerte i 2010.

I 2001 etablerte Avdeling for samfunnsvitenskap en bachelorgrad i sosialt arbeid på deltid i Mosjøen. De neste kullene fikk studiested på Mo. Vesterålen og Helgeland hadde studentopptak annet hvert år i sosialt arbeid, og utdanningen fylte et sterkt behov for kompetanse i regionene.

I 2004 la BI Nordland (tidligere BI Rana) ned sin virksomhet, og Handelshøgskolen ved Høgskolen i Bodø tok over dette utdanningstilbudet i økonomi og ledelse. Den smidige overgangen var mulig på grunn av mange års godt samarbeid mellom BI Rana og Høgskolen i Bodø. Det hjalp også på at HBO-rektor Frode Mellempvik var fra Mo og hadde undervist på Rana Bedriftsøkonomiske Høgskole tidlig på 80-tallet.

Både lærere og studenter ble med videre, det var en drømmesituasjon hvor Bodø kunne overta ei skute i fart, og slapp store oppstartskostnader i forbindelse med utstyr, lokaler og rekruttering av forelesere og studenter. Utfordringene med å være en avdeling under Bodø var nye i forhold til å være en BI-avdeling; HBO hadde i hovedsak sin oppmerksomhet vendt mot det som skjedde på Campus Mørkved. Men på Mo drev engasjementet gode prosesser framover. I 2009 kunne studiestedet tilby en samlingsbasert MBA (Master of Business and Administration) på deltid og tre stipendiater ble tilsatt.³⁵¹

Til tross for oppbyggingen av studietilbud har utdanningsnivået på Helgeland vist en negativ utvikling siden studiestedet ble etablert fordi landsgjennomsnittet har økt mer i samme periode.³⁵² Når det gjelder de korte utdanningsløpene, har Helgeland hatt fra 3,0 til 4,1 prosentpoeng lavere utdanningsnivå enn landsgjennomsnittet i perioden etter 1990.³⁵³ Gapet er større når det gjelder de lange utdanningsløpene: I 2012 lå snittet i de tre helgelandskommunene Rana, Vefsn og Brønnøy mellom 4,2 og 4,5 prosentpoeng lavere enn landsgjennomsnittet.³⁵⁴

I 2007 begynte arbeidet med å etablere en ny Campus midt byen hvor studietilbudene til høgskolene i Bodø, Nesna og Narvik skulle tilbys i samme lokaler. Bygget var også tenkt brukt som kulturhus. Prosjektet «Kult-i-Rana» ble først nedstemt, men Campusen kom på plass gjennom et omfattende politisk nettverksarbeid som løste ut sentrale midler slik at oppgraderingen ikke medførte økte husleieutgifter. Direktør Stig Fossum, sammen med Rana-ordførerne Inge Myrvoll og Geir Waage var sterkt involvert både i initieringsfasen og i gjennomføringen av prosjektet. Formelt ble Campus Helgeland åpnet av kunnskapsminister Kristin Halvorsen den 20. august 2013 som et samarbeidsprosjekt mellom Rana kommune, UiN, Høgskolen i Nesna og Høgskolen i Narvik.³⁵⁵ Alteren og Hartvigsen konkluderer i sin bok *Vi skal få det til*: «Med samarbeidet er det skapt en ny plattform for å tilby utdanning i samsvar med behovet til næringsliv og offentlig virksomhet, og for å heve utdanningsnivået på Helgeland.»³⁵⁶

Den virtuelle Campus

Høgskolens tilbud om nettstudier økte stadig. Denne studieformen er et generelt trekk ved høyere utdanning i Norge, og en utvikling som oppfyller mange av intensjonene som desentraliseringen av høyere utdanning i utgangspunktet bar med seg. Nettbaserte studier er studieprogrammer der undervisningsformen kjennetegnes av høy grad av fleksibilitet og studentene i hovedsak er fysisk adskilt fra hverandre og fra lærer. Undervisningen organiseres typisk over nettet innenfor digitale læringsrom, der tekniske hjelpemidler og ulike nettløsninger benyttes til formidling av lærestoff og til reell toveis kommunikasjon mellom student og lærested. Ved nettbasert undervisning med regionale eller sentrale samlinger er det en kombinasjon av nettbasert undervisning og campusundervisning.³⁵⁷

Det har vært motforestillinger til utviklingen på lik linje med reaksjonene på å forflytte lærekrefter til studenter ved ulike foretak eller å stykke opp studiene til mindre kurs. For det første truer nettstudentene den daglige pulsen av studentliv på Campus og kontakten mellom foreleser og student, hvor mye taus kunnskap



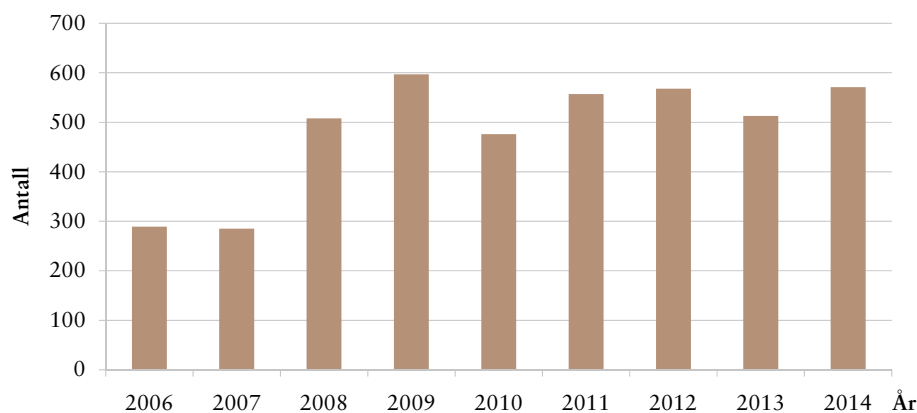
Studentene ved Høgskolen i Bodø fikk tidlig tilbud om stasjonære pc-er hvor de kunne skrive oppgaver og hjemmeeksamener. Etter hvert kom det også tilbud om nettstudier. Tore Gurandsrud var student ved lærerutdanningen i 2000. Foto: UiN

overføres og lovende studenter kan fanges opp og oppmuntres til videre studier. For det andre reises det spørsmål rundt læringsutbyttet. Blir dette like godt når studentene ikke deltar på forelesninger eller kollokvier?

Andre utdanningsinstitusjoners virtuelle campus kan også true UiNs studentrekruttering i framtiden. I Bodø er det imidlertid mye av formidlingen om Nordland og Nord-Norge som ikke kan erstattes med forelesere som har andre utgangspunkt.

For å utvikle nettstudiene i historie har Per Bjarne Ravnå og Arild Vaag Prestøy fra historiemiljøet gjennomført prosjektet «Gammel læringskultur med ny kommunikasjonsteknologi». De innførte blant annet nettbaserte diskusjonsgrupper og utviklet nettforelesninger som var kortere og mer poengtert. Slik kunne også nettstudentene utvikle seg faglig sammen med andre og ta del i undervisning fra foreleserne.³⁵⁸

Den virtuelle Campus tapper forelesningssalene for studenter slik at det ikke koker like mye som før når klokka er kvart over og Power Pointen varsler om temaet for dagens forelesning. På enkelte fag er fulle forelesningssaler historie selv om studentgjennomstrømningen er «all time high». Fram til i dag er det bachelorutdanningen i nordområdestudier som har hatt det største opptaket av nettstudenter, etterfulgt av årsstudiet i historie.³⁵⁹



Figur 5: Nettstudenter 2006–2014³⁶⁰



Internasjonalisering

Internasjonaliseringen ved HBO fikk drahjelp fra avslutningen av den kalde krigen i 1991, den stadig økende globaliseringen og arbeidet med å etablere et felles utdanningsmarked i Europa fra slutten av 90-tallet. Høgskolen i Bodø hadde internasjonalisering som en del av sitt satsingsområde helt fra starten i 1994. De ulike avdelingene sendte studenter og fagfolk til fjerne strøk for å høste erfaringer, utvikle språkferdigheter og ta del i internasjonal kunnskapsutveksling.

Uttekslingen av studenter og besøk til utenlandske universitet og høyskoler bidro til at fagansatte og studenter både fikk del i kunnskapsutveksling på høyt faglig nivå i tillegg til at de fikk tilført nye perspektiver. Spesielt var utviklingen av den kalde krigen viktig for Nord-Norge og et startsignal på HBOs mer offensive satsing ut over landegrensene. Det var samarbeidet østover til Russland som etter hvert skulle kjennetegne internasjonaliseringen ved høyskolen.

Internasjonalt på Campus Mørkved

Bare to prosent av studentene var fra utlandet studieåret 1995/96. Likevel hadde alle avdelingene som mål å trekke studenter fra andre land til Campus, og å sende egne. Hvert år kunne ti av studentene ved Siviløkonomutdanningen i Bodø tilbringe tredje semester i Frankrike, Spania, England eller Wales. Ved Avdeling for lærerutdanning bidro en utvekslingsavtale gjennom Nordplus-samarbeidet mellom Universitetet i Juväskylä, Høgskolan i Luleå og HBO til at lærerstudentene kunne ta deler av studiet i Finland eller Sverige.³⁶¹ Avdelingen hadde også fått betydelige midler fra Europa-kommisjonen til å drive prosjektet «From Takers to Creators of Jobs» hvor barn mellom ti og 16 fikk erfaring i entreprenørskap. Dette samarbeidet med universitet og høyskoler i Barcelona, Vila-Real/Porto, Hjørring, Luleå og Stavanger varte til utgangen av 1998.³⁶²

De ansatte ved Avdeling for samfunnsvitenskap gjennomførte både forsknings-samarbeid, forskningsopphold og samarbeid om studieplaner med høyere utdanningsinstitusjoner gjennom Nordplus i 1996, og Avdeling for sykepleie og helsefag benyttet seg også av de mulighetene denne avtalen ga for utveksling av kunnskap. Avdelingen hadde dessuten samarbeid med syv helsefagutdanninger i Sverige og



Våren 2003 kom en delegasjon på besøk til Høgskolen fra Beijing Institute of Technology. Gjestene ble tatt med på sightseeing til Åselistraumen. Foto: UiN, Magne Rasch



Det internasjonale innslaget på Campus Mørkved var stadig stigende. Bildet er tatt under Internasjonal uke i oktober 2014. Foto: UiN, Svein-Arnt Eriksen

Finland, i tillegg til Russland, og sendte studenter ut i praksis til Alicante i Spania.³⁶³ Vårsemesteret i 1995 hadde to av de fagansatte ved Avdeling for fiskeri og naturvitenskap forskningspermisjon i Japan og Oman for å styrke sin kompetanse. Avdeling for humanistiske fag medvirket også til et kurs for kvinnelige etablerere i Murmansk.³⁶⁴

I 1997 var internasjonaliseringen ved HBO blitt så omfattende at Internasjonal Utvalg ble opprettet for å følge opp samarbeidsavtaler og bidra til at koordineringen ble ivaretatt. Rektor Mellemvik var leder, og medlemmene i utvalget besto av representanter fra hver avdeling, to studenter og tre eksterne representanter.³⁶⁵

Bodø International Summer University

Sommeren 1999 inviterte HBO for første gang utenlandske studenter til Campus i regi av Bodø International Summer University (BISU).³⁶⁶ Å kalle seg for universitet i internasjonale fora var langt mindre kontroversielt enn å ta ordet i bruk her hjemme; Høgskolen i Bodø ble kalt Bodø Regional University på engelsk uten at andre enn nordmenn mukket. BISU var en del av virksomhetsplanen for å gjennomføre en internasjonalisering av studietilbudet slik at det ble åpnet opp for studenter fra andre land i større grad. Temaet «Managing Diversity» understreket at prosjektet også hadde et ideelt siktemål; med utgangspunkt i FNs menneskerettig-



Andreårsstudenter på studiet i organisasjon og ledelse på Campus Mørkved. F.v.: Michelle Brandtzæg, Lydia Kumi, Abdallah Hussin, Andreas Torstensrud. Foto: Anders Haukland

heter satte kurset fokus på konfliktløsning i forbindelse med personlige relasjoner, minoritetsproblematikk og storpolitikk. Leder for BISU, Martin Eide, var bevisst på dette aspektet:

Bodøs posisjon i vårt århundres største spenningsfelt kommer blant annet til uttrykk i den nesten fullstendige byutslettelse under siste verdenskrig, og i Bodø flystasjons rolle under den kalde krigen. Devisen *Managing Diversity* vil være et uttrykk for den av våre tradisjoner vi ønsker skal prege det årtusen vi nå går inn i.³⁶⁷

Mange av studentene meldte i ettertid om at det tre uker lange oppholdet på Mørkved gjorde inntrykk. Etter at kurset var omme, fikk Eide, som underviste i engelsk ved HBO, et brev fra den russiske politibetjenten Sergey Rebtsovsky:

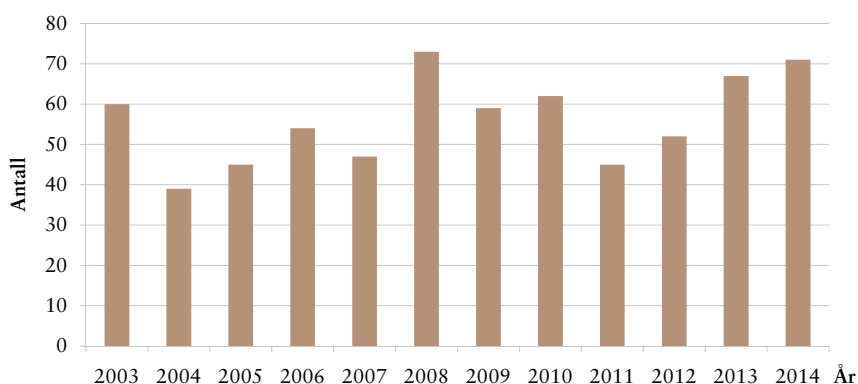
I forrige uke fikk jeg bruk for det jeg lærte på kurset da jeg måtte løse en konflikt mellom to naboer (en ung kvinne og en mann) ... Dette er ikke første gangen jeg har brukt det jeg lærte på kurset hos dere, og det blir sikkert ikke siste. Så takk nok en gang.³⁶⁸

BISU var ment å skulle ha en fredsbevarende funksjon gjennom å kombinere et ideelt siktemål tuftet på menneskerettighetene kombinert med akademisk innhold

og miljøarbeid. Fordi BISU lå i et skjæringspunkt mellom ideell og akademisk virksomhet, åpnet sponsorene lommebøkene, og studentene strømmet på. Landsdelsutvalget for Nord-Norge og Nord-Trøndelag, Utenriksdepartementet, Nor-Cargo Bodø A/S, Løvdal A/S, Nordlandsbr yggeriet, Studentsamskipnaden og Bodø Flystasjon var alle med som sponsorer for å kunne huse de 27 studentene som deltok. Adjunkt Karen Bjørseth tok studentene med seg fra Vatnlia til Skau – en fottur på en mil som gjorde sterkt inntrykk på grunn av den vakre naturen. I evalueringene kom det også fram at morgentrimmen hadde en positiv effekt:

Jeg var litt skeptisk til morgendansen før jeg selv ble med på den, men ble positivt overrasket. Det var veldig artig, vi ble bedre kjent og jeg tror det hjalp oss til å slippe hemningene og bli mer åpne overfor hverandre, noe som påvirket alle aspektene ved kurset.³⁶⁹

Organisasjonsutvalget, som ble nedsatt i 1998 for å se nærmere på organiseringen av HBO, hadde som mål at i løpet av 2003 skulle ti prosent av studentmassen være utvekslingsstudenter.³⁷⁰ I tillegg skulle alle avdelingene legge en egen plan for internasjonaliseringen, og det ble foreslått at denne delen av HBO fikk sitt eget sekretariat. Arbeidet med internasjonalisering ble intensivert i løpet av universitetsprosessen fordi dette både kunne øke studenttallene og i tillegg fylle de krav Nokut satte både til en fungerende høyskole og til institusjonsendringen. I 2007 hadde Høgskolen i Bodø inngått avtaler med over 80 utdanningsinstitusjoner verden over. Det foregikk en utveksling hvor høyskolen tok imot studenter, men også sendte egne til utlandet.³⁷¹ Spesielt var det mange russiske studenter som kom til byen.



Figur 6: Utvekslingsstudenter fra HBO/UiN

Tabell 8: Internasjonale studenter³⁷²

Antall studenter	2001 (HBO)	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012 (UIN)	2013	2014	2015
Avd. for helsefag	11	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Avd. for hum. fag	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Avd. for lærerutd.	5	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fakultet for biovitenskap og akvakultur	2	5	6	7	14	15	16	23	30	34	45	49	62	67
Fakultet for samf. vitenskap	14	27	56	101	80	108	86	254	228	275	305	397	335	311
Handels- høgskolen i Bodø	34	49	44	42	112	65	90	104	128	156	181	179	150	155
Profesjons- høgskolen	-	-	18	19	18	26	32	29	58	44,3	56	65	61	80
Sentral-admin.	2	25	2	14	14	10	11	20	1	11	-	-	4	8
SUM	75	114	126	183	238	224	235	430	445	520,3	587	690	612	621

Russland – nabo og kollega

Uttekslingsprogrammet ble i 1995 utvidet til også å gjelde Russland. Hvert år fikk nå ti russiske studenter siviløkonomutdanning ved Baltic State University i St. Petersburg med lærerkrefter fra SiB.³⁷³ Frode Mellemvik var i sine to rektorperioder mellom 1997 og 2007 svært engasjert i å etablere samarbeidet mot øst, hvor den kalde krigens slutt innebar omstilling og demokratisering. I 2000 hadde samarbeidet med Baltic State University utviklet seg til et toårig utdanningstilbud med til sammen 40 studenter.³⁷⁴ Dette samarbeidet var blant annet finansiert av Internasjonalt Senter for Universitetssamarbeid (ISU), en administrativ enhet under Universitetsrådet.

Samme året bidro høgskolen til prosjektet *Bridge to Business*, et Fyrtårnprosjekt med støtte fra Statens nærings- og distriktsutviklingsfond hvor norske kvin-



Rektor Frode Mellemvik ble utnevnt til æresdoktor ved Baltic State Technical University, St. Petersburg i 2001. Til venstre rektor Yuri Saveljeb, som senere ble medlem av det russiske parlamentet (Dumaen). Foto: UiN, Magne Rasch

nelige næringsdrivende hjalp kvinner i Nordvest-Russland til å etablere egne bedrifter. Høgskolens bidrag var å kontakte russiske kvinner som hadde utdannet seg innen næringsetablering de senere årene.³⁷⁵ Selv mente Mellemvik at kunnskapsutvekslingen over grensen var et kvalitetsstempel og et eksempel på at institusjonen markerte seg faglig i utlandet. «Ikke minst håper Mellemvik at samarbeidet vil telle positivt i høgskolens kamp om å få universitetsstatus», skrev Nordlands Framtid høsten 2001.³⁷⁶ Selv om dette ikke var et springende punkt i universitetssøknaden, var internasjonalisering et uttalt mål for hele universitets- og høgskolesektoren, og dermed en indikator på at høgskolen sto sterkt som utdanningsinstitusjon.

Offiserer i sivil

Mandag den 2. oktober 2000 var en historisk dag i Murmansk. Da åpnet Høgskolen i Bodø sammen med russiske myndigheter et studium for tidligere offiserer i den russiske Nordflåten. Etter at den kalde krigen var over, ble mange offiserer overflødige, og høgskolen tok nå ledelsen i arbeidet med å omskolere disse til sivile yrker i Murmansk.³⁷⁷ Omskoleringen var et resultat av en prosess som startet tre år



En helt ny verden åpnet seg i øst etter den kalde krigen. Høgskolen i Bodø ble etter hvert involvert både i utdanningstilbud og velferdsutvikling i Russland. Bildet er fra Festival of the North i Arkhangelsk i 1989, hvor 25 000 personer fra nordområdene i Sovjetunionen deltok. Foto: Kjell Ove Storvik

tidligere med sonderinger gjort av det norske forsvaret for å avhjelpe situasjonen i Russland. Forsvaret mente da at forholdene var så forskjellige mellom de to landene at de ikke kunne bidra. Avdelingsdirektør i Forsvarsdepartementet, Tore Bjønnes, tok derfor kontakt med Handelshøgskolen BI, Norges Eksportråd og Universitetet i Tromsø for å høre hvordan disse aktørene kunne bidra til at russiske offiserer ble omskolert til sivilister. Meldingen om dette på Dagsnytt i NRK P1 den 18. november 1997 fikk rektor Frode Mellemvik til å «rykke til i TV-stolen».³⁷⁸

... Bjønnes sier at det vil bli et meget stort antall offiserer som må omskoleres til sivil virksomhet. I den forbindelse har det russiske forsvaret henvendt seg til Norge ... en ser for seg en sivil utdanning eller omskolering, enten i Norge eller i institusjoner i Russland. Foreløpig er dette bare sonderinger, understreker Bjønnes.³⁷⁹

«Dette er det jo vi som kan best», tenkte Mellemvik og undret seg over hvorfor ikke Høgskolen i Bodø var nevnt blant omskoleringskandidatene.³⁸⁰ Mellom 20 og

25 studenter fra Russland hadde studert i Bodø de siste årene, i tillegg til at høyskolen hadde arbeidet med kursvirksomhet innenfor økonomi og administrasjon i Russland. Avdeling for samfunnsvitenskap og journalistutdanningen samarbeidet også bredt med russerne. Han tok kontakt med Forsvarsdepartementet, og etter hvert var en avtale om omskolering av russiske offiserer på plass mellom Høgskolen i Bodø og Baltic State Technical University i St. Petersburg. Offiserene fikk undervisning i blant annet bedriftsøkonomi.

I tiden etterpå kom høyskolen i søkelyset til Politiets Overvåkningstjeneste på grunn av de 22 russiske studentene som tilhørte siviløkonomutdanningen og journalistikkutdanningen våren 1998.³⁸¹ Russerne som studerte økonomi kom fra et universitet som tidligere var militært, de var sikkerhetsklarert på russisk side, og de fleste hadde løytnantsgrad. Overvåkningstjenesten inviterte rektor Mellemvik og ledende personer ved Siviløkonomutdanningen i Bodø til et orienteringsmøte om hvordan de kunne gi beskjed dersom de oppdaget noe mistenkelig i forbindelse med sin kontakt med Russland allerede sommeren 1997.³⁸² Siden Mellemvik startet samarbeidet over grensen i 1991, hadde han da tilbakelagt mellom 20 og 30 reiser til Russland. Selv uttalte han til avisa at «vi akademikere er nok rimelig lite interessante i denne sammenheng».³⁸³ Det samarbeidet Mellemvik hadde gått i bresjen for siden den kalde krigens slutt i 1991 og fram til våren 1998, var vel verdt å legge merke til av mange grunner.³⁸⁴ Mellom 500 og 600 russiske studenter hadde fått undervisning fra SiB-staben ved Baltic State Technical University. Det var etablert et forskningssamarbeid, og planene var klare om at Handelshøgskolen skulle være med og etablere en mastergrad i bedriftsøkonomi i St. Petersburg. Høgskolen hadde da også nylig etablert en avtale om studentutveksling med Arkhangelsk State Engineering University.³⁸⁵

Samfunnsfag med blikk mot øst

Avdeling for samfunnsvitenskap ble også med på den nye orienteringen østover. Ikke minst velferdsforskningen hadde mye å bidra med fra Bodø, lokalisert nær «et av de største velferdsskillene i verden».³⁸⁶ Avdelingen ønsket å etablere et forsknings- og utdanningssamarbeid og startet arbeidet med å bygge nettverk inn i Russland. Arbeidet resulterte i et samarbeidsprosjekt for å utvikle en russisk sosialarbeiderutdanning ved Pomor universitetet i Arkhangelsk, et samarbeid som ble kalt «Pomorprosjektet» mellom 1998 og 2002.

I Russland var det ikke etablert noen sosialarbeiderutdanning, og dekan ved det samfunnsvitenskapelige fakultet ved Pomor universitetet, Larissa Malik, kom

i mars 1998 til Bodø for å bli kjent med sine samarbeidspartnere i Norge – og for «å unngå enkelte problemer som kan oppstå i en tidlig fase, ved at vi tar med oss de beste norske erfaringene».³⁸⁷ I første omgang skulle lærekrefter og studenter utveksles. Ut fra dette samarbeidet ble det også etablert et samarbeid om forskning rundt arbeidet med kriesenter for kvinner som har vært utsatt for mishandling.³⁸⁸ Dette samarbeidet ledet videre til forskerkurset «Social policy and intervention – in a gender perspective» i Arkhangelsk i 2000.

Journalistutdanningen etablerte kontakt med Pomor universitetet for å utveksle studenter i forbindelse med det treårige prosjektet *Livskraft i grenseland*.³⁸⁹ Våren 1997 tilbød journalistikkutdanningen et treukerskurs for russiske journalister.³⁹⁰ Dekan Gjert Tømmerås mente utdanningstilbudet, med en prislapp på om lag 500 000 kroner, var svært vellykket og søkte Statens nærings- og distriktsutviklingsfond om nye midler for å tilby utdanningen til ti nye russiske journalister høsten 1998. Det ble innvilget kort tid etterpå.³⁹¹

Utdanningen hadde et demokratiperspektiv hvor deltakerne fikk innføring i kjerneverdier for en åpen og kritisk presse. «I løpet av kurset får de grundig innføring i etikk, holdninger og kildebruk i journalistikken», fortalte Tømmerås til journalist i Nordlands Framtid, Kjell Vidar Aune.³⁹² Tildelingen i 1998 var forbundet med stor oppmerksomhet fordi man nylig hadde avslørt spioner ved den russiske ambassaden i Oslo da den fant sted.³⁹³ Tømmerås merket godt at Politiets Overvåkningstjeneste fulgte med; en gang ble han kontaktet for å få en liste over russerne som var på besøk i Bodø. Men verken han, kollegaer eller studenter merket noe til uregelmessigheter i forbindelse med kontakten med Russland.³⁹⁴

Gjennom sitt samarbeid med University of the Arctic, et nettverk av universitet, høyskoler, forskere og andre aktører involvert i undervisning og forskning i og om nordområdene, rekrutterte Fakultet for samfunnsvitenskap flest studenter fra Russland ved høyskolen. Så sent som våren 2015 hadde fakultetet halvparten av alle utenlandske studenter ved institusjonen. Både Marit Sundet og Bjørn Sagdahl har vært viserektor ved University of the Arctic, og høyskolen har tjent som regionalt senter for nettverket. Bachelor in Circumpolar studies er fakultetets nordområdestudium som tilbyr studentene ett semester på Campus og resten av studiet som nettstudium. Fakultetet tilbyr dessuten en master i International Northern Development.

Ved Profesjonshøyskolen kan studentene dessuten ta en master i borderologi som er utviklet i samarbeid med Murmansk State Humanities University med studiested Kirkenes og Murmansk.

Nordområdesenteret

I regjeringen Stoltenbergs nordområdesatsing fra 2011 ble utdanning stadig trukket inn som en del av strategien for å styrke det norsk-russiske samarbeidet.³⁹⁵ Kontakten med Russland med utspring ved Fakultet for samfunnsvitenskap (FSV) og Handelshøgskolen i Bodø (HHB) fikk etter hvert et slikt omfang at regjeringen i 2006 slo fast at miljøet lå langt foran andre i å bygge nettverk inn i Russland.

Handelshøgskolen i Bodø hadde da etablert fem norsk-russiske mastergradsprogrammer innen økonomi og administrasjon, og over tusen studenter var uteksaminert fra disse programmene i Russland og Norge, i tillegg til at over 100 russiske studenter hadde fått utdanning ved siviløkonomstudiet i Bodø. HHB hadde også bidratt til omskoleringen av 1300 russiske offiserer fra Nordflåten i Murmansk til sivile jobber.³⁹⁶ Ikke minst var det samarbeidet med aktører i Russland innen olje og gass som hadde satt fart på utviklingen. I 2004 etablerte Høgskolen i Bodø «Russisk-norsk Institutt for Energisamarbeid» i samarbeid med blant annet det eneste statseide oljeselskapet i Russland, Rosneft.³⁹⁷ Bakgrunnen for satsingen var det stadig økende fokuset på oljeboring i nord som garanti for å opprettholde den såkalte «petrostaten».³⁹⁸

Det norsk-russiske energiprogrammet driftet fra Mørkved hadde rundt 60 studenter i 2007. Her var ledelse, prosjektstyring i tillegg til miljø, etikk og samfunnsansvar viktige fokusområder. I forbindelse med at verdens største gassfelt til havs ble funnet i russisk sektor, fusjonerte Norsk Hydros oljedivisjon sammen med Statoil dette året blant annet for å vinne innpass på russisk sokkel. HHB ble nå viktig på grunn av erfaringene fra det mangeårige samarbeidet med Russland.

I mars 2007 åpnet utenriksminister Jonas Gahr Støre Nordområdesenteret for næringslivet (NOS) ved HBO, med avtroppende rektor Mellemvik som direktør. Det var fylkeskommunen som var først på banen gjennom å etablere et samarbeid med Leningrad fylke allerede før murens fall, i 1987. Dette initiativet ble starten på det som senere ble kalt Barentssamarbeidet, og den senere nordområdesatsingen. «Det begynte her», proklamerte utenriksminister Jonas Gahr Støre da han åpnet Nordområdesenteret i mars 2007, og fortsatte:

Som nasjon har Norge i dag stor nytte av de relasjoner som Nordland utviklet til Leningrad fylke og St. Petersburg by ... De bidrar til å styrke nettverkene i Barentssamarbeidet og til å utvide kontaktene med Nordvest-Russland.³⁹⁹

NOS var altså en videreføring av det allerede påbegynte samarbeidet mellom Norge og Russland ved fylkeskommunen og HBO. Støre understreket i sin åpningstale at dette var et nasjonalt senter med adresse Bodø. Senteret hadde som mål å «bistå bedrifter, organisasjoner og offentlige institusjoner som ønsker å ta del i den økte aktiviteten i nordområdene, det være seg innen energi, handel, fiskeri, turisme, reiseliv eller andre næringer».⁴⁰⁰ De russiske studentene var alle tilknyttet senteret, og regjeringen etablerte nå en ordning med nordområdestipendier samtidig som den gjorde det enklere for russerne å få hjelp fra Statens lånekasse for utdanning i studietiden.

NOS ble fra april 2010 sekretariat for regjeringens nye Nordområdeutvalg, hvor Frode Mellemvik igjen ble direktør. Nordområdeutvalget har vært en viktig del av Universitetet i Nordlands nordområdeprofil. Utvalget identifiserte nye muligheter for utvikling og verdiskapning i nordområdene, og kom med forslag til tiltak og strategier som bygger opp om disse.



Arne O. Holm ved Nordområdesenteret overleverte Nordområdeutvalgets slutttrapport til statsminister Jens Stoltenberg den 23. august 2014. Holm var sekretær for utvalget. Foto: UiN, Svein-Arnt Eriksen

Tabell 9: Antall russiske studenter 2003–2014⁴⁰¹

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Fakultet for biovitenskap og akvakultur	1	2	1	1	1	2	6	8	10	7	11	14
Fakultet for samfunnsvitenskap	9	15	64	45	70	55	214	165	237	288	214	195
Handelshøgskolen i Bodø	31	28	22	73	28	27	26	48	66	50	52	21
Profesjonshøgskolen	-	4	4	3	2	1	5	4	6	5	11	3
Sentraladministrasjonen	6	-	2	1	1	-	2	-	-	-	1	-
SUM	47	49	93	123	102	85	253	225	319	350	289	233

Studenter fra hele verden

Gjennom internasjonaliseringen ved HBO etter 1994 var det nå studenter på Campus Mørkved både fra alle verdensdeler. Det stilte krav til forelesere og norske studenter om å kommunisere på engelsk i stadig økende grad. Spesielt gjorde dette seg gjeldende ved Fakultet for biovitenskap og akvakultur. Her foregikk etter hvert omtrent all kommunikasjon ved fakultetet på engelsk, inkludert personalmøtene.⁴⁰² Etter den kalde krigen gikk byen fra å være Nato-byen Bodø til å forberede russiske offiserer for en sivil tilværelse. Det var et fredsarbeid kledd i akademiske klær som ble lagt merke til og som gikk Nokuts krav i møte om internasjonalisering for høyskoler som ønsket å bli universitet.

Det stadig økende antallet studenter fra inn- og utland vitnet om stor omstillingsvilje, trivsel og relevante studietilbud, og studentenes evalueringer var egnet til å overbevise sentrale myndigheter om at i Bodø visste man hva man holdt på med både før og etter forelesning.

Et nav av bøker

Ved hovedinngangen på Campus Mørkved ligger biblioteket i tre etasjer med den karakteristiske glasskuppelen i sentrum, tegnet av arkitekt Ole Martin Hartløfsen etter kuppelen i det sixtinske kapell i Roma.⁴⁰³ Lokalene fylles daglig av ungdommer som sitter med bøker ut over lesepultene og diskuterer sosiologiske teorier eller hvordan algebra kan formidles til skolebarn på best mulig måte. De røde lenestolene ved de store vinduene skapte storm da de kom på grunn av den høye prisen, men er hyppig brukt av studentene for å kunne legge bena høyt mellom forelesninger og kollokvier.

Det var slett ingen selvfølge at Campus Mørkved skulle få et større bibliotek, men det var en forutsetning for å bli universitet. Da bibliotekleder

Lars Bauna begynte planleggingen av de nye lokalene på slutten av 90-tallet, var det trangt om plassen. Studentene satt i trapper og ganger for å ha kollokvier og for å diskutere siste forelesning. «Det seneste utslaget av plassmangel her ved HBO er at et av grupperommene er blitt omdisponert til kontor», skrev studentene Kurt Solbakken og Espen Kaastrup i NP i november 1997.⁴⁰⁴ For at studentene skulle få tak i grupperom, måtte de stille seg i kø klokken 07.45 mandag morgen og belage seg på en god halvtime med venting. En ny generasjon ungdommer med trening i gruppearbeid fra ungdomsskole og videregående krevde mer plass enn tidligere. Tradisjonelt hadde høyskolene sørget for studentenes forelesninger og sosiale aktiviteter, men nå sto selvstudiet og kollokviene for tur. Det krevde helt andre lokaler.

Biblioteket trengte både grupperom og områder hvor studentene kunne samles rundt bord mellom bokhyllene. Og det skulle se bra ut! En vedvarende hodepine var finansieringen. I studentavisa Tabula Rasa uttalte rektor Mellemvik høsten 1997 at det totalt manglet 15 000 kvadratmeter ekstra for å fylle plassbehovet.⁴⁰⁵ Utgiftene var stipulert til mellom 100 og 150 millioner kroner.⁴⁰⁶ Da direktør Stig Fossum kom tilbake til Bodø i desember 1997 etter en periode som statssekretær for kulturministrene Åse Kleveland og Turid Birkeland i Oslo, este omfanget av utbyggingen ut. I januar 1998 meldte Fossum til Nordlands Framtid at høyskolen trengte 17 000 kvadratmeter ekstra og at utbyggingen ville koste rundt 250 millioner kroner, altså 100 millioner mer enn først antatt.



Studenter og fagfolk kan boltre seg i tre etasjer på biblioteket. Andre etasje rommer stilleområde, stasjonære pc-er og grupperom. I første etasje er det tidsskrift og aviser samt nye bøker og utlånsautomat i tillegg til resepsjon. Underetasjen inneholder blant annet AV-samling, undervisningsdel, kompaktreoler og stasjonære pc-er i tillegg til faglitteratur. Foto: Anders Haukland

Han hadde brukt tiden i Oslo til å gjøre seg kjent med hvordan høgskolen kunne løse ut midler i Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, og hadde et godt nettverk han kunne benytte seg av. Fossum hadde dessuten et svært godt forhold til statsråd Lilletun, og hadde store forhåpninger etter samtaler med den nye statsråden om samlokalisering med lærerhøgskolen på Campus Mørkved.⁴⁰⁷ Saken hadde vært forsøkt løst de siste ti-femten årene, men uten hell.⁴⁰⁸ Sjefredaktør i Nordlandsposten, Iver Hammeren, skrev i sin leder under overskriften «Bygg ut»:

I dag disponerer studentene i Bodø 10,4 kvadrat per hode. Etter gjennomføringen av et nytt byggetrinn vil de komme opp i 13,5 kvadratmeter. Det er fortsatt under landsgjennomsnittet, som er på 13,9 ... Regjeringen Bondevik har derfor et godt utgangspunkt for å vise handlekraft når den sier den vil satse på distriktene.⁴⁰⁹

Ikke nok med det. Sykefraværet blant personalet i Rønvik var alarmerende høyt på grunn av dårlige forhold i kontorbrakkene som var satt opp som en midlertidig løsning på plassmangelen. Utpå nyåret i 1998 var det en del ansatte som søkte om overflytting til Campus Mørkved for å komme unna helsefarlige arbeidsforhold dokumentert i en rapport fra bedriftshelsetjenesten.⁴¹⁰ I februar 1998 gikk Forskerforbundets mann i Bodø, Ole-Kåre Mikkelsen, ut og oppfordret høgskoleledelsen til å holde tilbake husleien. «Vi er kommet til en grense nå», uttalte han til Nordlandsposten.⁴¹¹ Mellemvik mente forholdene ved de nåværende lokalene i Rønvika var alarmerende: «Bygget er for 400–500 elever, og nå er det nærmere 900 der. Det er overbefolket, og bygningene er ikke i god stand. Alle ser behovet for å få gjort noe, helst allerede innen inneværende år.»⁴¹²

Det skulle ordne seg raskt, blant annet fordi fylkeskommunen og kommunen i juni året før hadde garantert for etterbruk av lærerutdanningens lokaler.⁴¹³

Et lysende Soria Moria

Samlokalisering var tidligere gjennomført med sykepleierutdanningen, som fikk sin egen helsefløy allerede i 1994. Nå sto lærerutdanningen for tur gjennom realiseringen av byggetrinn IV.

Byggingen ble finansiert som et kurantprosjekt slik at leieutgiftene i Rønvik ble kanalisert inn i finansieringen av byggingen på Campus. Det var presist politisk håndverk som måtte til for å få den nye bygningsmassen på plass; i utgangspunktet var det mange som ønsket å bli i Rønvika.⁴¹⁴ Den 2. april 1998, to måneder etter at søknaden om byggetrinn IV var sendt, kom beskjeden; om tre år ville brakketilværelsen være omme.⁴¹⁵ Svaret kom raskt, takket være direktør Fossums strategi; Lilletun og medlemmer fra Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet kom på befaring i september 1997 og fikk se på forholdene selv. En oppussing av lokalene var stipulert til å koste like mye som

nybygget på Campus.⁴¹⁶ I tillegg hadde Fossum og Mellemvik vært mange turer i hovedstaden. Ordfører Oddleiv Olavsen i Bodø uttalte til Nordlandsposten året etter at utbyggingen tok høgsolen et steg nærmere universitetstittelen.⁴¹⁷

Det var en riktig vurdering. Fordoblingen av Campus var svært viktig for den utviklingen som senere skjedde; uten byggetrinn IV ville det ikke vært mulig å etablere Profesjonshøgsolen, som ble en av fire søyler i universitetsprosessen. I tillegg ville ikke byggetrinn IV-B blitt realisert – eller byggetrinn V, som det i realiteten var. Begge byggetrinnene var forutsetninger for at Nokut skulle godkjenne Campus i forbindelse med universitetssøknaden. Utbyggingen var også viktig for å kunne bli en helhetlig institusjon med en felles identitet i framtiden, og ifølge Organisasjonskomiteen var den avgjørende for universitetsprosessen: «Byggetrinn IV er en av de viktigste forutsetningene for at høgsolen skal kunne videreutvikles til Universitetet i Bodø.»⁴¹⁸

En del av byggetrinn IV var etableringen av et idrettsanlegg nedenfor Campus, noe som skjedde i samarbeid med eksterne aktører.⁴¹⁹ Nest etter Norges Idrettshøgskole fikk idrettsutdanningens fasiliteter nå landets mest kompakte infrastruktur. Mørkvedlia Idrettspark ble realisert gjennom at høgsolen som sentral aktør knyttet til seg private og offentlige medspillere; Studentsamskipnaden gikk inn med betydelige midler i anlegget til Stamina Hot for å utvide velferdstilbudet til studentene. Svømmehallen Mørkvedbadet ble realisert gjennom private aktører, men det var aldri noen tvil om hvem som var årsaken til at det ble gjennomført. «Hadde det ikke vært for Høgsolen i Bodø, ville vi aldri turt å sette i gang dette prosjektet», uttalte Geir-Ove Ludviksen, daglig leder i Bodø prosjektutvikling AS, og la til at potensialet for svømmehallen lå i studentene og miljøet knyttet til høgsolen.⁴²⁰

Høgsolen samarbeidet med Mørkvedhallen om flerbruk av hallen og kunstgressbanen, og med kommunen om flerbruk av friidrettsarenaen. Tanken var at studentene og elevene ved Bodin videregående skole skulle bruke anlegget på dagtid, mens innbyggerne skulle disponere det på ettermiddags- og kveldstid. Idrettsparken ble nå Bodøs største utendørsanlegg, og byens eneste friidrettsarena. Denne samarbeidsformen var en viktig årsak til at lærerutdanningen kunne flytte inn i formålstjenlige lokaler på Campus Mørkved i 2004. Selv om avdelingen ikke lenger hadde egen aula med scene til allmøter og avslutninger, var den bedre rustet enn noensinne: «Dette Columbi egg som de fant for idrettsfag ved at høgsolen kunne leie, slik at de slapp å legge det inn i byggeprosjektet, gjorde at man fikk litt bedre vilkår ved Avdeling for lærerutdanning.»⁴²¹ Da idrettsutdanningen kom til Mørkved allerede høsten 2003, var det et topp moderne anlegg som møtte dem.⁴²²

Byggearbeidet ga tilgang på store steinmasser som ledelsen så monn i. Nede i Mørkvedbukta hadde fiskerifag en feltstasjon som utgangspunkt for sin marine virksomhet, og ledelsen arbeidet nå med veien videre. Arealet var privateid, men i dialog med kommunen ble et kjøp muliggjort. I tillegg fikk høgsolen kjøpe steinmassene fra Campus ned i bukta, knuse dem og planere ut slik at det kom på plass et betydelig næringsareal. På bare noen måneder vedtok bystyret at det skulle etableres et næringsareal i Mørkvedbukta, og kommunen kjøpte deretter området.⁴²³

Kunstverket kan sees i trykt versjon

Wenche Gulbrandsens «Vannspeil» var en del av utsmykningen innendørs da byggetrinn II stod ferdig ved Høgskolesenteret i Nordland i 1992. I dag er den plassert på plassen utenfor gråsona. Bildet viser deler av skulpturen. Foto: Anders Haukland

Mens byggingen av byggetrinn IV var i gang, ble behovet for fellesarealer og nytt bibliotek bare større. Det var behov for nye spisesteder som kunne supplere hovedkantina og tilby mat der studentene befant seg. Men størst var behovet for et nytt bibliotek. Bibliotekleder Lars Bauna fant til sin overraskelse at lærerutdanningen hadde med seg sitt eget bibliotek uten at dette var tatt høyde for i planleggingen av byggetrinn IV. Han startet straks arbeidet med å se på hvordan de to boksamlingene på Campus kunne slås sammen.⁴²⁴

Biblioteket var allerede for lite, og heiser og trapper tilfredsstilte ikke kravene til et moderne og funksjonelt bibliotek. Høgskolens ledelse så at behovet for et utvidet bibliotek i tillegg til fellesarealer gjorde nye grep nødvendig i forbindelse med utvidelsen.

Høgskoledirektør Fossum så en løsning på problemet gjennom å prosjektere bygget til lærerutdanningen sammen med nye fellesarealer, og satte i gang prosessen med å få omdefinert byggetrinn IV til også å omfatte et byggetrinn IV-B. Ekspedisjonssjef i Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, Jan S. Levy, var ikke positiv til forslaget. Mens Levy var på ferie kom det imidlertid et positivt svarbrev den 1. april 1998 til Høgskolen i Bodø på forslaget om å definere de to byggeprosjektene som «byggetrinn IV-A» og «byggetrinn IV-B».⁴²⁵ Byggetrinn IV-A ble definert som et kurantprosjekt, og departementet var positiv til å finne midler til prosjektering av IV-B. Departementet presiserte i samme brev at byggetrinn IV-B ville «departementet betrakte som en separat byggesak».⁴²⁶

Det manglet like fullt *finansiering* til byggetrinn IV-B. Strategien var å realisere byggetrinn IV-A som et kurantprosjekt, og så finansiere det neste byggetrinn som et ordinært byggeprosjekt når det ble sysselsettingsproblemer i byggebransjen. De kom svært beleilig våren 2003 og skapte et press på regjeringen fra Stortinget for å løse ut midler til byggeprosjekter også i høgskolesektoren.⁴²⁷ Høgskolen hadde da hele grunnlaget for et nytt bygg ferdig og Statsbygg hadde gjennomført anbudene slik at firmaene som ferdigstilte byggetrinn IV-A kunne fortsette videre på IV-B. Samtidig som byggetrinn

IV-A var under ferdigstilling, i juni 2003, kontaktet Fossum representanter i Finanskomiteen. Budskapet var at byggetrinn IV-B var klart for iverksetting. Maskinene sto ennå på tomte og byggeprosjektene i byen var få, så å sysselsette arbeidsstokken videre var et vinn-vinn-prosjekt. Å utsette oppstarten innebar dessuten flere titalls millioner i økte utgifter. Byggetrinn IV-A hadde vært et kulantprosjekt, men nå ønsket ledelsen å få finansiert neste trinn som et ordinært statlig byggeprosjekt. Etter en mobilisering av høgskolens politiske nettverk og politisk kamp mellom ulike alternativer ble det flertall i Stortinget for å bevilge 134 millioner kroner til byggetrinn IV-B, som til sammen utgjorde en arealutvidelse av Campus Mørkved på 4650 m².⁴²⁸

Det var altså politisk håndverk og definisjonskunst som gjorde at det ble mulig å prosjektere byggetrinn V (som IV-B i dag kalles av Statsbygg) sammen med trinn IV. Da Jon Lilletun senere kom for å se på det nye Campus Mørkved, falt følgende muntre kommentar: «For så si det som det er; dere lurte oss trill rundt ...»⁴²⁹

Biblioteksjef Bauna planla i utgangspunktet en tredje etasje for masterstudenter og doktorander, men den ble satt på vent av mangel på midler. «Spørsmålet vi stilte oss hele tiden var hvordan vi skulle skaffe nok ressurser til å betjene et akademisk miljø», forteller Bauna.⁴³⁰ «Svaret ble at vi gikk inn med breisida for å gjøre elektroniske ressurser tilgjengelig for studentene.»

Satsingen begynte allerede i 1990, og etter kort tid var Høgskolen i Bodø forbi både Trondheim og Bergen i tilbudet av elektroniske ressurser til studentene. Det ble lagt merke til på nasjonalt nivå. Det var mange flere aktører som var viktige for fagutviklingen på avdelingene enn dem som hørte til der. En av dem var utvilsomt biblioteksjef Bauna og staben hans. Biblioteket skaffet til veie faglitteratur og kunnskapsbanker på nettet som gjorde forskning mulig for fagfolk og kommende stipendiater. Biblioteket tok også i bruk Bibsys, et system som ga tilgang på alle titler og artikler ved alle universitet, Nasjonalbiblioteket og en rekke andre høgskoler og fagbibliotek i landet. «Det ble arbeidet på høygir med dette», forteller Bauna, «Vi arbeidet hele tiden med å fylle kravene til faglitteratur og ressurser på nett for studentene».⁴³¹

«Endelig er hjertet i høgskolen på plass», skrev Avis Nordland på førstesiden av sitt helgebilag den 15. januar 2005. Over de syv neste sidene ble Mørkveds nye stolthet behørig presentert. Byggetrinn V var på mange måter et endelig farvel til «slottet i skogen». Fra en Campus sentrert internt mot høgskoletorget ble nå hovedinngangen og biblioteket vendt utover mot havet og Børvasstindan. Slottet hadde fått glasstårn og en fasade som både var utadvendt og imponerende. Avis Nordland var blant dem som lot seg fascinere da det sto ferdig:

Som et Soria Moria lyser det nye biblioteket på Mørkved velkommen til den svære bygningsmassen som utgjør høgskolen. Rektor Frode Mellemvik og studentleder Kristel Pedersen kan ta imot i et inngangsparti som er et universitet verdig ... Høgskolen i Bodø er ikke lenger bare en svær kropp med mangfoldige funksjoner ...⁴³²

Mørkved var nå en av landets mest moderne og kompakte Campus.⁴³³


Grenseløst studietilbud

Årene etter fusjonen hadde vært utfordrende når det gjaldt å finne en felles plattform for de seks ulike avdelingene ved Høgskolen i Bodø. Da byggetrinn V var på plass og seks avdelinger ble byttet ut med fire fakultet i august 2003, representerte det på mange måter slutføringen av «den gjenstridige fusjonen». Fakultet for biovitenskap og akvakultur, Fakultet for samfunnsvitenskap, Profesjonshøgskolen og Handelshøgskolen i Bodø hadde alle opplevd en gedigen fagutvikling og sto foran muligheter de bare kunne drømme om i 1994. Det var like fullt fremdels spenninger mellom fagfolk med seminarbakgrunn og dem med en mer akademisk tilnærming til sitt fagfelt.

Studietilbudene var nå ikke bare tilgjengelige på Campus Mørkved, men også på Helgeland og i Vesterålen.

Det internasjonale miljøet ved høgskolen var det ingen lenger som kunne unngå å legge merke til. Rett som det var hørtes klingende russisk og mer eller mindre forståelig engelsk mellom forelesningene. Den virtuelle Campus hjalp stedbundne studenter til ny kompetanse og åpnet høgskolen for nye studentgrupper i inn- og utland. Biblioteket representerte høgskolen på sitt mest gjestfrie. Her ble studentene invitert inn til arbeidsøker på lesesalen med tilgang til pc og faglitteratur, grupperom, kopi-maskin – og lokalavisa på hjemstedet – helt til kvelden kom.

Audun Sandbergs bemerkning om at mangfold skaper robusthet, skulle etter hvert vise seg å holde stikk. Det som lå bak hadde skapt et rom for videre ekspansjon og fagutvikling i høyden. Etter bare fire år som høgskole var universitetsprosessen i anmarsj.



Kunstverket kan sees i trykt versjon

Anne Katrine Dolvens «Pianolyd» henger i journalistutdanningens lokaler. Hun er en norsk flermedial kunstner bosatt i London, og har blant annet hatt ansvaret for utsmykningen av Stormen, Kulturkvartalet i Bodø. Foto: Anders Haukland

Noter

- 231 UiN arkiv. Fagprofilnotat (1995), 6, Sty-
rereferater HBO.
- 232 Kyvik, Høgskolereformevalueringen, 2.6
Sammenslåingsprosessen. Nettside.
- 233 UiN arkiv. Fagprofilnotat (1995), 20,
Styrepapirer Høgskolen i Bodø.
- 234 Fygle, 2001, 54.
- 235 Statens bygge- og eiendomsdirektorat,
1992, 2.
- 236 Intervju Elisabeth Nilsen 05.01.2011.
Intervju Berit Støre Brinchmann
04.02.2011. Intervju Arne Fjalstad
20.11.2010. Slagstad, 2008, 65.
- 237 UiN arkiv. «HBO årsrapport 1995». Fy-
gle, 2001, 54.
- 238 Intervju Stig Fossum 15.12.2010.
- 239 Slottemo, Hilde Gunn, *Gi oss et stort
HiNT!*, Fagbokforlaget, 2014, 12. Nor-
ges forskningsråd. Kyvik, Svein, *Evalue-
ring av høyskolereformen: Sluttrapport*,
Området for kultur og samfunn, 1999.
- 240 Lunde, 1993, 116, 117, 118.
- 241 Intervju Berit Støre Brinchmann
04.02.2011.
- 242 Kjeldstadli, Knut, *Akademisk kapitalis-
me*, Res Publica, 2010, 189.
- 243 Øyvind Østerud (red.): *Hvordan måle
vitenskap? Søkelys på bibliometriske
metoder*, Det Norske Videnskaps-Aka-
demi, Oslo, 2009.
- 244 Kjeldstadli, 2010, 189.
- 245 Intervju Frode Mellemvik 22.04.2014.
NP 25.11.1996.
- 246 NP 03.10.1996.
- 247 Ibid.
- 248 Ibid.
- 249 UiN arkiv. «Årsmelding 1995», Høg-
skolen i Bodø, 3.
- 250 Hernes-utvalget, *Med viten og vilje*,
NOU 1988: 28. Videreført i Stortings-
melding nr. 40 (1990–91) *Fra visjon til
virke*.
- 251 UiN arkiv. «Årsmelding 1995», Høg-
skolen i Bodø, 3.
- 252 UiN Arkiv. HBO styresak 36/98. HBO
styresak 50/00, «Foreløpig innstilling
fra OU-komiteen», 1.3.4 Måltall, 7
(vedlegg).
- 253 Adresseavisen 27.03.1998. Del 2. «De
statlige høyskolene».
- 254 UiN arkiv. «Årsmelding 1995», Høg-
skolen i Bodø, 3.
- 255 Ibid.
- 256 Intervju Øystein Henriksen 04.01.2011.
- 257 UiN arkiv. «Årsmelding 1995», Høg-
skolen i Bodø, 3.
- 258 NF 31.01.1998. «Høgskolen i minus –
men flyter på tidligere overskudd».
- 259 Nordlands Framtid 16.02.1998. «Ten-
ketank til Bodø.»
- 260 Fremover 16.02.1998. «Tenketank i
Bodø».
- 261 NF 24.03.1998. «Høgskolen på olje-jakt».
- 262 Forskningsavtale Det Norske. Nettside.
NP 17.04.97.
- 263
- 264 UiN arkiv. «HBO Årsrapport 1996», 15.
- 265 UiN arkiv. «HBO Årsrapport 1997», 16.
- 266 UiN arkiv. «HBO Årsrapport 2000», 20.
- 267 Bjørge, Narve (red.), «Nybrott og gjen-
reisning: ny kunnskapspolitikk for
Nord-Norge: Innstilling fra et utvalg
oppnevnt av NAVFs styre», Norges
allmennvitenskapelige forskningsråd,
Oslo, 1990, 90.
- 268 Sandvand, 1976, 142.
- 269 Intervju Audun Sandberg 02.03.2011.
- 270 «Doktorgrader avlagt av ansatte ved
Nordlandsforskning etter årstall, navn,
stilling og arbeidsgiver». Intervju Einar
Lier Madsen 03.03.2015.
- 271 UiN arkiv. «HBO Årsrapport 1997», 14.
- 272 UiN arkiv. «HBO Årsrapport 1996», 15.
- 273 Stortinget. Stortingsforhandlinger 1969–
70, 2970. «Nordland Distriktshøgsko-
le 30 år», foredrag ved Einride Hveding
20.08.2001, 3.
- 274 Ibid.
- 275 UiN arkiv. «HBO årsmelding 1995», 9.
- 276 Intervju Elisabeth Nilsen 05.01.2011.
- 277 UiN arkiv. «HBO årsmelding 1995», 9.
- 278 Intervju Elisabeth Nilsen 05.01.2011.
- 279 Intervju Elisabeth Nilsen 05.01.2011.
- 280 Intervju Berit Støre Brinchmann
04.02.2011.
- 281 UiN arkiv. «Forskerutdanning i velferds-
sosiologi (PhD)», foreløpig søknadsutkast
skrevet av Siv Oltedal, Per Arnt Pettersen,
Johans Sandvin og Øystein Henriksen,
notat vedlagt styresak 88/02 «Etablering
av PhD i velferdssosiologi». Det følgende
bygger på dette dokumentet.

- 282 Forskningsrådet. «Sociological research
in Norway. An evaluation», 2010, 12.
- 283 UiN arkiv. «Forskerutdanning i velferds-
sosiologi (PhD)» foreløpig søknadsutkast
skrevet av Siv Oltedal, Per Arnt Pettersen,
Johans Sandvin og Øystein Henriksen,
notat vedlagt styresak 88/02 «Etablering
av PhD i velferdssosiologi», 2.
- 284 Ibid., 1.
- 285 Ibid., 1.
- 286 NF 02.01.1998.
- 287 Aftenposten 25.05.2005, «Hver 10. gir
opp journalistiskolen,» 7.
- 288 Ibid.
- 289 Lamark, 2009.
- 290 Ibid.
- 291 NP 18.11.1997. «Sett utenfra: Utvik-
lingen av Høgskolen i Bodø» av rektor
Frode Mellemvik. NF 19.11.1997.
- 292 NP 18.09.2000. Intervju koordinator
Kjersti Furhovden. «Bedriftene bestiller
– høgskolen leverer».
- 293 Ibid.
- 294 Ibid.
- 295 UiN arkiv. «Årsmelding 1995», Høg-
skolen i Bodø, 3.
- 296 NF 21.08.2000. «Ønsker velkommen».
- 297 Ibid.
- 298 NF 08.09.2000. Intervju fadderansvar-
lig Askil T. Hauge. «Roses opp i sky-
ne».
- 299 NP 28.08.2000. «Fant nye venner».
- 300 NF 08.09.2000. Intervju fadderansvar-
lig Askil T. Hauge. «Roses opp i sky-
ne».
- 301 Nordlys 23.02.1998. «Blir hodehentet
til Sør-Norge. Nord-Norsk næringsliv
bryr seg ikke, hevder Bodø-studentene».
- 302 Tallene er bygd på opplysninger i NP
10.03.1998. «Tilbring studietiden i
Nord-Norge».
- 303 Kunnskapsdepartementet. NOU 2008:
3. 6.2.
- 304 Mikkelsen, Filip et al., *Utredning av be-
hov for lulesamiske utdanningstilbud
ved HBO*, HBO, 1998, 4. Arkiv Per
Ravna.
- 305 Jensen, Eivind Bråstad, «Skoleverket
og de tre stammers møte», *Eureka* nr. 7
2005, 16.
- 306 Intervju Elisabeth Nilsen 06.11.2014.
- 307 NP 06.03.1998. «Æres den som æres
bør – studier om lulesamiske forhold».
Kirke-, utdannings- og forskningsdepar-
tementet. NOU 2000:3, punkt 8.3.
- 308 Intervju Elisabeth Nilsen 06.11.2014.
- 309 Jensen, 2005, 200. Scott, Thomas L. et
al., «Access and Success for Students
from Indigenous Populations», kapittel
7 i Smart, John C. og Michael B. Paul-
sen (red.), *Higher Education: Hand-
book of Theory and Research*, Volume
27, Springer, 2012, 336.
- 310 Jensen, 2005, 100.
- 311 Kintel, Anders, «Et nasjonalt ansvar
for lulesamisk», i Lærerutdanningen
i Bodø. En kilde til kunnskap i 50 år.
1951–2001, Høgskolen i Bodø, 2001,
13.
- 312 Intervju Elisabeth Nilsen 06.11.2014.
- 313 Prosjektledelse: Olavi Korhonen, Les-
ter Wikström. Oversettere fra Sverige:
Susanna Angeus Kuoljok, Ann Christin
Skoglund, Karin Tuolja. Fra Norge: An-
ders Kintel, Kaia Kalstad, Kurt Tore An-
dersen, Kåre Tjikkom. E-post fra An-
ders Kintel 21.08.2015.
- 314 Hetland, Per, «Kunnskapsallmennin-
gen privatiseres», *Forskningspolitikk*
1/2006, 14.
- 315 NP 27.02.1998. «Et løft for lulesame-
ne».
- 316 Mikkelsen, 1998, 23.
- 317 Fremover 21.03.1998. «Vil ha samisk
fra vugge til grav».
- 318 Kirke-, utdannings- og forskningsdepar-
tementet. NOU 2000:3, punkt 8.3.
- 319 Lokalavisa Nord-Salten, 06.05.2005,
13.
- 320 Ibid.
- 321 AN 10.05.2005, 3.
- 322 Regjeringen.no. Fakta om samiske språk.
Nettside.
- 323 Salminen, Tapani. Unesco Red Book on
endangered Languages: Europe. Nettsi-
de.
- 324 Samisk statistikk 2006. Statistisk Sen-
tralbyrå. Nettside.
- 325 Samisk statistikk 2008. Statistisk Sen-
tralbyrå. Nettside.

- 326 Tallet gjelder andrespråk 2 og 3 (alle elever i grunnskolen).
- 327 Samisk statistikk 2010. Statistisk Sentralbyrå. Nettside. Tallet gjelder andrespråk 2 og 3 (alle elever i grunnskolen).
- 328 Samisk statistikk 2014. Statistisk sentralbyrå. Nettside.
- 329 Ibid.
- 330 For utviklingen av Campus Helgeland, se Alteren, Johanne og Ivar Hartviksen, *Vi skal få det til. Høgskolen i Bodø på Helgeland gjennom 40 år*, Universitetet i Nordland, 2013.
- 331 Opplysningene i dette avsnittet bygger i hovedsak på informasjon fra studiestedsleder ved Campus Vesterålen, Barbro Fjellheim Holm. Remen, Christer, «Nytt sykehus i Vesterålen!», Harstad Tidene, Vesteraalens Avis, magasin mai 2014, 38.
- 332 Opplysningene er gitt av Barbro Fjellheim Holm, studiestedsleder ved Campus Vesterålen.
- 333 Vesteraalens Avis.
- 334 UiN arkiv. HBO årsmelding 1995, 6.
- 335 SO, søkertall 2007, primærsøkere per studieplass (studiekode 204 081). Nettside. E-post fra SO 11.06.2015.
- 336 Ibid.
- 337 E-post fra Barbro Fjellheim Holm 10.06.2015.
- 338 Studiet startet fra høsten 2015.
- 339 Alteren og Hartviksen, 2013, 31.
- 340 Ibid., 45.
- 341 Ibid., 46.
- 342 Alteren og Hartviksen, 2013, 46.
- 343 Notat Leiv Nordstrand 18.06.2015.
- 344 Fygle, 1995.
- 345 Høgskolestyret i Nordland, sitert i Alteren og Hartviksen, 53, 54.
- 346 Ibid., 54.
- 347 Ibid., 55.
- 348 Ibid., 62.
- 349 Ibid., 63.
- 350 BI Rana tilbød utdanning innen administrasjon og økonomi.
- 351 Ibid., 101.
- 352 Ibid., 105.
- 353 Ibid., 105. Med kort utdanningsløp menes utdanninger under fire år. Lengre utdanningsløp er utdanninger over fire år. Tall fra ssb.no. Menn og kvinner over 16 år.
- 354 Alteren og Hartviksen, 2013, 105.
- 355 UiN arkiv. «Årsrapport 2014–2015», 42.
- 356 Ibid., 120.
- 357 Tabell på e-post fra Jørn Magne Hansen 10.08.2015.
- 358 Intervju Arild Vaag Prestøy 03.09.2015.
- 359 E-post fra Jørn Magne Hanssen 11.08.2015.
- 360 DBH. Nettbasert undervisning (med eller uten samlinger).
- 361 UiN arkiv. «HBO Årsmelding 1995», 8, 9.
- 362 UiN arkiv. «HBO Årsmelding 1996», 18.
- 363 UiN arkiv. «HBO Årsmelding 1995», 10, 11.
- 364 Ibid., 12, 13.
- 365 UiN arkiv. «HBO Årsmelding 1997», 15.
- 366 Det følgende bygger på rapporten Eide, Martin J., Jan Selmer Methi og Tine V. Westerberg, «Managing Diversity», BISU, Bodø Regional University, 1999.
- 367 Eide et al., 1999, 10.
- 368 Ibid., 4.
- 369 Eide et al., 1999, 4.
- 370 UiN arkiv. HBO styresak 36/98. «Foreløpig innstilling fra OU-komiteen», vedlegg til HBO styresak 50/00.
- 371 Opplysningene er hentet fra Jonas Gahr Støres åpningstale ved Nordområdesenteret 15.03.2007, publisert på regjeringen.no.
- 372 Tall hentet fra Internasjonalt kontor, UiN.
- 373 UiN arkiv. «Årsmelding HBO 1995», 8.
- 374 «HBO årsrapport 2000».
- 375 Sunnmørsposten, 01.11.2000, del 1, 14, «Kvinner er kvinner best.»
- 376 NF 19.09.2001, del 1, 2.
- 377 Nordlandsposten, 29.09.2000, «Øystein Singaas til Murmansk i oktober».
- 378 NF 05.02.1998. «Til Bodø for å bli sivilister?»
- 379 Dagsnytt, NRK P1, 18.11.1997 kl. 12.30, innslag. Tilgjengelig på NRK podcast.
- 380 NF 05.02.1998. «Til Bodø for å bli sivilister?»

- NP 21.03.1998. «POT passer på høgskolen».
- Ibid.
- NP 21.03.1998. «POT passer på høgskolen».
- Opplysningene er hentet fra NP 23.03.1998. «–Ikke overraskende at POT passer på».
- Ibid.
- UiN arkiv «Forskerutdanning i velferds-sosiologi (PhD)» foreløpig søknadsutkast skrevet av Siv Oltedal, Per Arnt Pettersen, Johans Sandvin og Øystein Henriksen, notat vedlagt styresak 88/02 «Etablering av PhD i velferdssosiologi», 15.
- NF 14.03.1998. «Høgskolen satser russisk». Dekan Rolv Lyngstad var også intervjuet.
- NP 16.03.1998. «Utveksle lærere og studenter».
- NP 21.03.1998.
- NF 11.03.1998. «Kurs for russiske journalister».
- NF 18.03.1998. «Får penger til å utdanne russere».
- NF 11.03.1998.
- NF 18.03.1998.
- NP 21.03.1998.
- Utenriksdepartementet. Meld.St. 7 (2011–2012). «Nordområdene. Visjon og virkemidler», 18.11.2011, 29, 44.
- Gahr Støre, Jonas. «Perspektiver på Regjeringens nordområdesatsing». Tale ved åpningen av Nordområdesenteret på HBO 15.03.2007. Nettside.
- AN 24.01.2006.
- Harstad Tidende 28.12.2011. «Meldinger mest for nord,» kronikk av Leiv Nordstrand.
- Tale av Jonas Gahr Støre under åpningen av Nordområdesenteret på Campus Mørkved den 15. mars 2007, publisert på regjeringen.no.
- HBOs nettside, lest 02.02.11.
- Kilde: DBH.
- Intervju Reid Hole 20.05.2015.
- Intervju Audun Sandberg 03.02.2011.
- NP 10.11.1997. Leserinnlegg av Kurt Solbakken og Espen Kaastrup. «Undrende studenter».
- Leserinnlegg av Kurt Solbakken og Espen Kaastrup. «Undrende studenter». Her oppgis det 1500 kvadratmeter, som er en skrivefeil. Tabula Rasa er ikke tilgjengelig i arkiv.
- NP 06.12.1997. «Endte opp med generell merknad».
- NP 04.12.1997. «Fossum på plass».
- NF 04.04.1998. «Høgskolen fordobles».
- NP 26.01.1998. Leder av sjefsredaktør Iver Hammeren. «Bygg ut».
- NP 31.01.1998. «Ansatte vil ut av dårlige kontor».
- NP 13.02.1998. «Frustrerte lærere på lærerskolen: – Ikke betal husleie».
- NF 19.01.1998. «Noe må skje».
- NP 04.04.1998. «– Nærmere universitet».
- NP 20.12.1997. «Gladmelding om samlokalisering».
- NP 04.04.1998. «Snart slutt på brakkelivet».
- Ibid. Dette kom blant annet av at etterbruken av lokalene var garantert.
- Ibid.
- UiN arkiv. HBO styresak 50/00.
- Bodø kommune. PlanID 2423 Mørkvedlia Idrettspark. Vedtatt 22.03.2001.
- NF 15.09.2000. Intervju Geir-Ove Ludviksen og Sverre Melby Hansen. «Nytt badeanlegg på Mørkved».
- Intervju Elisabeth Nilsen 05.01.2011.
- Intervju Stig Fossum 04.01.2011.
- Bodø kommune. Teknisk avdelings arkiv, Arkivkode L39, jnr. 01/1223. (Planutvalget sak 101/01).
- E-post fra Lars Bauna 10.10.2013.
- UiN arkiv. KUF til Høgskolen i Bodø 01.04.1998.
- Ibid.
- Stortinget. Stortingsforhandlinger 2003–2004, 184.
- Stortinget Stortingsforhandlinger 2003–2004, 185.
- Intervju Stig Fossum 15.12.2010.
- Telefonintervju tidligere biblioteksjef Lars Bauna 07.10.2013.
- Telefonintervju Lars Bauna 19.06.2014.
- AN 15.01.2005.
- Statsbygg. Nettside.

Illustrasjonen kan sees i trykt bok.

Del IV

Universitetet tar form (1998–2011)

Da universitetsvisjonen ble proklamert rundt årtusenskiftet, fikk ledelsen og de fagansatte ved HBO hendene fulle med å bli det de ikke var. Skulle byen få sitt eget universitet, måtte de til å smi forskerutdanninger. Det ble en bratt læringskurve for mange fagfolk ved Høgskolen i Bodø. Kravene sørfra dreide forskerutdanningene fra å være resultatet av lokale, faglige initiativ til å bli lokale svar på Nokuts krav. Det skapte ambivalens blant de fagansatte til selve prosessen, men visjonen om et universitet i Nordland stilte både fagfolk, næringsliv, de fleste kommuner og fylkeskommunen seg bak.



Ut på tur. Barn-
sen Pooh skal
reise jorda
rundt. Elise
Enoksen ønsker
«klassekama-
ten» god tur.

SIDE 4

FOTO: RUNE GRØNLE

Nå går Bodø for universitet



Nå ligger veien åpen for å utvikle høyskolen til universitet. I går sørget statsråd Jon Lilletun for at doktorgraden kom på plass. I tillegg fikk høyskolen landets eneste hovedfag i profesjonskunnskap og et nasjonalt kunnskapssenter for rehabilitering.

– Hvis Bodø vil, kan de helt klart jobbe seg fram til universitet, sier Jon Lilletun.

– Det klarer vi i løpet av tre år, mener direktør Stig Fossum.

SIDE 8 OG 9

Jul og 17. mai.
Det ble mye på en gang i går da statsråd Lilletun kom på gaveutdeling til rektor Frode Mellemvik.

FOTO:
BJØRN ERIK OLSEN

Vi har knallgode fond!
Vi gir deg de riktige rådene om sparing

Ring for råd nå! Tlf. 75 54 40 20

Den norske Bank

SEIKO
Genuine horloger i sølv
til 198,-
For 198,-
Nå 998,-
Bjørklund
URMAKER GJELSHED
Bodo, Glasstret Koch - Tlf. 75 52 55 88 Focus, Fauske - Tlf. 75 64 35 55

GRENSEHANDEL
GRADIS (red grønn) lund. 26.02. kl. 9-17
OST, KYLLING, KJØTTDEIG,
BACON I SKIVER,
NAKKEROST, HELGÅRDE,
BOKK OG LETTSALTET SØSLEK,
FALLKORV, KJØTSKIVER, M.M.
A. CHARK A.B.
Telefon 07 03 23 47 77/961 27 014

Konfirmant
VIC*
JOHANSON AS
Storgt. 28 - 8006 BODØ
Tlf. 75 52 44 24

Snart vinterferie!
Vinterferie i alpinbakken eller i godstolen?
Utstyret, maten og lesestoffet finner du hos oss!
GOD FERIE

GLASS Huset
I hjertet av Bodø sentrum

Geir A.
Jensen,
nærings-
megler

**Ta kontakt for formidling av
næringseiendommer/-lokaler
Vi har mange interessenter**

<http://www.notar.no>
NOTAR
STORGATEN 44 - POSTBOKS 817 - 8001 BODØ
TLF. 75 54 94 00 - FAX 75 54 94 40

Universitetsvisjonen materialiseres

Utviklingen ved Høgskolen i Bodø (HBO) i tiden etter 1998 var mulig på grunn av store europeiske og nasjonale endringer innen høyere utdanning. Norge sto utenfor EU og var derfor opptatt av å følge med i timen da Europa skulle få sitt eget utdanningsmarked med fri flyt av studenter og forelesere på lik linje med valuta, varer og tjenester. Fra å være et svært uensartet kontinent med nasjonale standarder for grader og karakterer, begynte en møysommelig prosess for å harmonere høyere utdanning. Dette la til rette for internasjonalisering. Den 25. mai 1998 signerte Frankrike, Tyskland, Italia og Storbritannia «Joint declaration on harmonisation of the architecture of the European higher education system», den såkalte Sorbonne-erklæringen, hvor ministrene fra de fire landene inviterte resten av Europa til å utvide unionen slik at den også innebar et samlet utdanningsområde. Ett år senere signerte 29 europeiske land Bologna-erklæringen, deriblant Norge, som var representert ved statsråd Lilletun. Erklæringen definerte satsingsområder og framtidssisjoner for høyere utdanning i Europa. Lisboa-konvensjonen ble ratifisert av Norge samme året. Det var en avtale mellom land i UNESCO og Europarådet for å legge til rette for akademisk mobilitet.⁴³⁴

Den 30. april 1998 nedsatte regjeringen Bondevik et utvalg som skulle se høyere utdanning i Norge under ett og utarbeide forslag til endringer «i lys av kunnskap om det høgre utdanningssystemet i andre land».⁴³⁵ Leder for utvalget var Ole Danbolt Mjøs, tidligere rektor ved Universitetet i Tromsø. Daværende fylkesmann i Rogaland, Tora Aasland, var nestleder, og rektor ved Høgskolen i Agder,

I februar 2000 gikk ledelsen ved Høgskolen i Bodø for første gang ut på eget initiativ og proklamerte universitetsplanene i forbindelse med statsråd Jon Lilletuns besøk på Campus Mørkved. Faksimile fra Nordlandsposten 24.02.2000.

Knut Brautaset var en av medlemmene. Sistnevnte var kjent som forkjemper for å gi høgschooler mulighet til å bli universitet. Høgskolene i Agder og Stavanger kom nå i en historisk posisjon for å kunne påvirke den framtidige politikken innenfor høgschool- og universitetssektoren. I Hernes-komiteen hadde bare Rogaland vært representert. Den 12. juni 2001 sluttet Stortinget seg til Mjøs-utvalgets forslag til strukturendringer i høyere utdanning.⁴³⁶

Før årtusenskiftet gikk samordningsprosessen av høyere utdanning i Europa parallelt med Kvalitetsreformen på nasjonalt nivå her hjemme, og på regionalt nivå sammenfalt den med universitetsprosessen i Nordland. Dette skapte historiske muligheter. Da Mjøs-utvalget la fram sin innstilling *Sett under ett – ny struktur i høyere utdanning* den 8. mai 2000 ga det dødsstøtet til Hernes-konstruksjonen Norgesnett. Innstillingen ordla seg slik at det ikke var noen tvil om at Hernes-perioden nå var over:

Forestillingen om et «Norgesnett» er utfordret fra mange kanter. Norge påvirkes av en internasjonal utvikling som gjør det naturlig å utvikle nettperspektivet utover landegrensene ... Utviklingen har ført til en viss konvergens mellom universiteter og høgschooler. Høgskolene har i mange sammenhenger blitt lik universitetene og motsatt ... Utviklingen har med andre ord ført til at det er et visst behov for å avstemme institusjonskartet med terrenget.⁴³⁷

Professor i historie, Narve Fulsås, pekte i artikkelen Frå binært til hierarkisk system i høgare utdanning i Historisk tidsskrift nummer 3 2000 på et systemskifte. Fra et binært system hvor universitet og høgschooler var to poler med motsatt fortegn, gikk utdanningsinstitusjonene nå inn i et system hvor det etter hvert ble meislet ut hva som krevdes for å kunne bruke institusjonskategorien universitet. Et

Så utenkelig var det at det skulle bli universitet i Bodø at Høgskolen brukte poenget for å framheve at studentene også kunne ta tradisjonelle universitetsfag på Campus Mørkved. Faksimile fra Nordlands Framtid 01.03.1997

UNDERSVISING



Universitet i Bodø?

Neida, -men du kan gjennomføre universitetsstudier her, f.eks.;

Grunnfag og mellomfag

- Historie
- Statsvitenskap
- Velferdssosiologi
- Biologi
- Nordisk språk og litteratur

Hovedfag

- Bedriftsøkonomi
- Sosialpolitikk/Sosiologi
- Spesialpedagogikk

Høgskolen i Bodø har i tillegg en rekke profesjonsutdanninger/yrkessrettede studier samt etter- og videreutdanninger.



HØGSKOLEN i Bodø

Høgskolen i Bodø, 8002 Bodø.
tlf. 75 51 72 00 fax 75 51 74 57

hierarkisk system hvor de beste institusjonene kunne kvalifisere seg til å bli universitet var nå på trappene og ble en reell mulighet etter etableringen av Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (Nokut) i 2003. Oppfylging av gitte kriterier for akkreditering kunne dermed for første gang resultere i at en høgscole entret universitetsfamilien.

Kvalitetsreformen sammenfalt med opprettelsen av Nokut, som skulle vurdere doktorgradssøknader og universitetssøknader ut fra faglige kriterier. Dette året ble et vannskille med hensyn til universitetsprosessen; fra å være en ren politisk prosess ble veien videre nå avhengig av akkrediteringer i Nokut med et påfølgende politisk vedtak.

Nokuts forskrift for akkreditering av høgscole til universitet kom først i 2006, og ga da sterkere retning til arbeidet med å slutføre universitetsprosessen. Det første kravet fra Nokut var at primæraktiviteten ved institusjonen var høyere utdanning og forskning. For det andre ble det stilt krav til HBOs organisering og infrastruktur. Undervisningslokaler, utstyr og rom for egenstudier og fagpersonale i tillegg til en god ivaretagelse av studentvelferden var viktige kriterier her. For det tredje skulle høgscole ha en stabil forskningsvirksomhet og faglig utviklingsvirksomhet av høy kvalitet på de ulike fagområdene. For det fjerde måtte de ansatte i undervisnings- og forskerstillinger samsvare med studietilbudet. For det femte måtte HBO tilby minst fem studietilbud av minst fem års varighet (mastergrad) samt lavere grads utdanninger innenfor flere fagområder for hver doktorgradsutdanning. For det sjette var det et krav om minst fire doktorgradsutdanninger, hvorav to var sentral med hensyn til verdiskapningen regionalt samtidig som de hadde nasjonal betydning. Det syvende kravet gjaldt internasjonalisering og gikk på at institusjonen skulle være tilknyttet nasjonale og internasjonale nettverk innenfor høyere utdanning og forskning. Det siste Nokut definerte som nødvendig for å skifte institusjonskategori, var et tilfredsstillende fagbibliotek.⁴³⁸

Ideen om et universitet i Bodø

Da planene ved Høgscole i Bodø fram mot år 2000 skulle kartlegges av et utvalg studenter og ansatte fra alle avdelinger i 1996, var universitetstanken helt fraværende. Utvalget strakte seg ikke lenger enn å si at høgscoles virksomhet måtte «holdes på samme faglige nivå som tilsvarende virksomhet ved universitetene».⁴³⁹

Ønsket om å bli universitet hadde imidlertid lenge vært tilstede i Bodø-miljøet. Allerede i desember 1996 antydte rektor Inger Johanne Pettersen at Høgscole i Bodø burde bli universitet. Hennes argumentasjon gikk den gang primært ut på at universitetene hadde bedre økonomiske og faglige betingelser. «Vi tror ikke tiden

er moden for å heve universitets-fanen. Dertil er vi usikker på om landsdelen har behov for to universitet. I våre øyne bidrar et slik utspill derfor bare til å forstyrre samarbeidsklimaet mellom Bodø og Tromsø», skrev redaktør i Nordland Framtid, Thor Woje, som en kommentar til Pettersens utspill.⁴⁴⁰ Initiativet var ikke fundert i styret ved høgsolen og var mer et ønske om like økonomiske betingelser enn et reelt forslag.

Noen dager senere foreslo Høyre-representant Erling Hagen at Rønvikjordene skulle brukes til nytt sykehus og «et eventuelt universitet», men trakk forslaget etter sterk motstand fra blant andre ordfører Oddleiv Olavsen fra samme parti, som mente timingen ikke var god.⁴⁴¹ Universitetstanken kom igjen opp i et intervju med Olafsen i Nordlandsposten den 12. februar 1997. Saken gjaldt fylkeskommunens eventuelle kjøp av lærerutdanningens lokaler i Nedre Rønvik. I sin begrunnelse lanserte ordføreren et framtidig universitet i byen:

Ved å samle alle høgscoleavdelingene under samme tak, får vi på sikt en mer effektiv og konkurransedyktig høgscoleenhet i Nordland. Dette vil gjøre oss betydelig sterkere i kampen om studentene, og da kan vi kanskje om noen år realisere tanken om et eget universitet i Bodø.⁴⁴²

Universitetstanken kom opp på høgsolen under rektorvalgkampen våren 1997. Frode Mellemviks motkandidat Rolv Lyngstad lanserte ideen som en del av sin visjon for institusjonens framtid, men den ble det aldri et sentralt tema. Det var heller ingen reell plan Lyngstad presenterte, men mer et ønske om å bygge høgsolen slik at muligheten til å bli universitet kunne komme i betraktning senere.⁴⁴³

Nordland Sentralsykehus hadde året før startet arbeidet sammen med fylkeskommunen opp mot Universitetet i Tromsø for å få lagt den kliniske undervisningen ved medisinstudiet til Bodø, men lite skjedde. Da Det regionale helse- og sosialutvalg for Helseregion Nord i august 1997 tok til orde for å utsette den planlagte utbyggingen ved Nordlandssykehuset, vakte dette sterke reaksjoner. Til Nordlandsposten understreket fylkesordfører Alf Ivar Samuelsen fra Senterpartiet at ambisjonene ikke var å utvikle et universitet i Bodø: «Dette er slett ikke noe forsøk på å tilrane seg universitetsaktiviteter, men et forsøk på å løse felles nordnorske problemer.»⁴⁴⁴ Initiativet førte til store protester også fra andre regioner i fylket.⁴⁴⁵ Resultatet ble ifølge fylkesvaraordfører Ivar Kristiansen en «alles kamp mot alle innad i Nordland» fordi «mange lokalsykehus hadde nok helst sett Nordland Sentralsykehus redusert til et lokalsykehus for Salten». ⁴⁴⁶ Denne doble fronten i nord mellom Bodø og Tromsø i tillegg til deler av eget fylke var tilstede under hele universitetsprosessen.



Ledersamling på Nybyggskolen på Kjøpstad i Gildeskål i november 1997, i regi av Nordnorsk Lederutvikling. Her kom universitetstanken opp som en utopisk femårsvisjon. Foran f.v.: Frode Mellemvik og Gjert Tømmerås
 Rad 2: Stein Markussen, Elisabeth Nilsen, Mona Liss Paulsen og Kåre Geir Lio. Rad 3: Magne Rasch, Anne Grete Solstad og Rune Madland. Rad 4: Rolv Lyngstad, Anne Merethe Kristiansen og Tor Schjølberg. Rad 5: Jarle Jørgensen, Helga Finstad og Torje Stokland. Rad 6: Geir Mikkelsen, Odd Hoika og Aasmund Holand. Rad 7: Magne Haakstad, Peter Glanfield og Ulf Hallan. Foto: UiN

Den 17. oktober 1997 gikk regjeringen Jagland av, og Kjell Magne Bondevik overtok som leder av en samarbeidsregjering mellom Kristelig Folkeparti, Venstre og Senterpartiet. Kirke-, undervisnings- og forskningsminister Jon Lilletun hadde et brennende engasjement for å realisere planene om et universitet i Agder, planer som hadde røtter langt tilbake i tid.⁴⁴⁷ Statssekretær Svein Helgesen i samme departement ble rekruttert fra Høgskolen i Stavanger. De to høyskolene i Stavanger og Agder fikk dermed en kobling med departementets ledelse de ikke hadde hatt tidligere.

Dette kunne også Høgskolen i Bodø dra nytte av siden den på mange måter sto i samme posisjon som Agder og Stavanger. Alle tre institusjonene var blitt distriktshøgskoler i tiden rundt 1970 og videreførte da samarbeidet som var etablert mellom lærerutdanningene. Alliansen mellom de tre fylkene ble senere kalt «trekløveret».⁴⁴⁸ Lilletun så etter hvert at det ville bli lettere å få igjennom universitetsplanene i Agder med et distriktspolitisk alibi i nord, men trekløveret var ennå ingen offentlig allianse. I likhet med argumentasjonen fra sentralt politisk hold for et universitet i Tromsø var det altså distriktspolitiske hensyn som igjen talte for et nytt universitet i Nord-Norge på det rikspolitiske planet.⁴⁴⁹

Den første gangen ledergruppa ved høyskolen diskuterte universitetsideen var under en ledersamling i regi av Nordnorsk Lederutvikling på Nybyggarskolen i Gildeskål i november 1997. Disse ledersamlingene var tenkt som et middel for å knytte avdelingene sammen slik at høyskolen etter hvert kunne bygge en felles identitet og oppnå sterkere slagkraft med felles målsetninger som institusjon. Tanken kom opp i forbindelse med en kreativ seanse hvor deltakerne skulle beskrive høyskolen fem år framover i tid, men da som et hårete mål mer enn et konkret forslag.

For dem som leste Kristiansand-avisa Fædrelandsvennen var det imidlertid klart fra tidlig på nyttåret 1998 at Høgskolen i Bodø arbeidet for å bli universitet. Det ledelsen ikke snakket høyt om hjemme, var ingen hemmelighet sørpå. Leder for Norsk Studentunion Høyskolene, Lars Birger Salvelsen, skrev i en kronikk i avisa den 6. januar:

Uansett hva motivet er, ønsker Norges Landbrukshøgskole, Høgskolen i Lillehammer, Høgskolen i Bodø, Høgskolen i Rogaland og altså Høgskolen i Agder å bli universitet ... Det er med andre ord mange om beinet. Utdanningsminister Lilletun kan ikke oppfylle alles ønsker ...⁴⁵⁰

I tillegg hadde Høgskolen Stord/ Haugesund, Høgskolen i Gjøvik og Høgskolen i Hedmark meldt sin interesse. De to største blant kandidatene, utenom Agder og Stavanger, var Bodø og Hedmark med henholdsvis 3400 og 3700 studenter.⁴⁵¹

Rektor ved Universitetet i Tromsø, Tove Bull, holdt en tordentale på en konferanse om høyere utdanning i Nord-Norge i Tromsø en måned senere. 595 millioner kroner var blitt investert i de nyutdannede som flyttet sørover året før; penger som var ment å skulle heve kompetansenivået i landsdelen. «(U)tdanningstilbud og studenter blir flytta sørover», sa Bull, og påpekte at sentraliseringspolitikken nå måtte stoppes:

Det Storting og regjering må satse på i styringen av de høyere utdanningsinstitusjonene, er differensierte virkemiddel som tar hensyn til flere forhold, som størrelse på institusjonen, geografi og avstand, fagpersonell og behovene i den regionen der institusjonene ligger.⁴⁵²

I Bodø kom sivilingeniør Einar Lier Madsen raskt på banen i lokalavisa Nordlandsposten og presenterte tanken om et andre universitet i Nord-Norge for å demme opp for kompetanseflukten; en løsning UiT-rektor Bull knapt nok visste fantes. Han hadde svaret på fraflyttingsproblematikken: «La Nordland få Norges femte universitet, og gi Nord-Norge alle nye studieplasser i landet de nærmeste årene.»⁴⁵³ Det var bodøværingene enige i. Fire av «fem på gata» bekreftet at det var nettopp universitet byen trengte for å holde på ungdommen.⁴⁵⁴

Utsippet ble møtt i media av rektor Frode Mellemvik, som ikke kunne røpe noe av det samarbeidet høgskolen da hadde innledet med statsråd Lilletun av frykt



Med utsikt til Børvasstindan kan studenter finne seg en plass i de røde stolene på biblioteket. Stolen «Egget» av designer Arne Jacobsen ble finansiert som en del av den kunstneriske utsmykningen av første etasje. Foto: Anders Haukland

for at avsløringen skulle hindre godkjenning av søknaden om doktorgradsutdanning i innovasjon og entreprenørskap. Han presiserte at et eventuelt universitet i Bodø ikke ville bli et tradisjonelt universitet, men Det nasjonale entreprenør-universitetet eller Det nasjonale innovasjons-universitetet:

Det er klart at universitetsnavnet i seg selv gir en rekke fordeler. Ikke minst internasjonalt. Samtidig har vi det problemet at den laveste stillingskategorien på et universitet er førsteamanuensis. Skulle vi få universitets-tittel, ville det kreve en voldsom skolering.⁴⁵⁵

En amanuensis er en fagperson med kompetanse på masternivå, mens en førsteamanuensis har kompetanse på doktorgradsnivå. I den forbindelse var høyskolens innslag av profesjonsfag, fagene som tilhørte de yrkesrettede utdanningene, den største utfordringen, forklarte Mellemvik.⁴⁵⁶ For ham var et universitet bygd på en doktorgrad i bedriftsøkonomi den mest realistiske løsningen på dette tidspunktet.⁴⁵⁷ Sjefredaktør i Nordlandsposten, Iver Hammeren, mente rektor Mellemviks respons var for famlende. I sin leder dagen etter skrev han:

Enkeltutspill og uttalelser fra Høgskolen i Bodø vitner om at man har et noe uklart syn på hva høgskolen skal bli «når den blir stor» ... Kompetanseflukten må møtes med en skikkelig satsing, blant annet på høgskolene. Og her står faktisk Bodø klar til å gjøre en jobb for nasjonen.⁴⁵⁸

Statssekretær Helgesen bekreftet noe senere overfor Stavanger Aftenblad at «fire er ikke noe hellig tall for oss» (jf. de fire etablerte universitetene), og at Lilletun ville ha en dynamisk utvikling med hensyn til universitetsstatus.⁴⁵⁹

Det var foreløpig stille fra høgskolens ledelse angående konkrete universitetsplaner, men både lokalt og nasjonalt var det en gryende bevissthet om at det i framtiden kunne åpne seg en mulighet for å endre institusjonskategori. Tildelinger av doktorgrader var første skanse som måtte tas om universitetsplanene skulle realiseres. Både Bodø, Kristiansand og Stavanger hadde nå doktorgradssøknader inne. Derfor var det «enighet om å tone ned universitetsambisjonene inntil saken var behandlet i Stortinget».⁴⁶⁰

I januar 1999 etterlyste førsteamanuensis ved Avdeling for samfunnsvitenskap, Bjørn Sagdahl, et sterkere engasjement fra høgskolen. «Høgskolens ledelse synes å ha nøydt seg med en faghøgskoleprofil», uttalte han i Nordlandsposten. Noe av bakgrunnen for stillheten, i tillegg til frykten for å miste et positivt svar på doktorgradssøknaden i bedriftsøkonomi, var at ledelsen ikke kunne være åpen om det som skjedde i Mjøs-utvalget selv om den ble løpende informert. Utvalget gikk blant annet bort fra Hernes-utvalgets retningslinje om et tak på fire universitet. Li-

kevel tok rektor Mellemvik til motmæle noen dager etter i samme avis: «Vi samarbeider med høgskolene i Stavanger og Kristiansand i spørsmålet om universitet ... Vi vil ha universitetsstatus, men ikke en kopi av Universitetet i Tromsø.»⁴⁶¹

Ledelsen møtte nå motstand fra Narvik. Rektor for Høgskolen i Narvik, Jan Håkon Dohmen, gikk i februar 1999 imot universitetsplanene og hevdet at Bodøs ambisjoner gikk på bekostning av andre byer i Nordland:

Vi som lever i «vasallstatene» til Bodø ... har lenge vært naive og trodd at Bodø, i kraft av å være såkalt fylkeshovedstad, kunne hjelpe oss med å få til vekst i våre regioner. Nå ser vi imidlertid at dette har vært en stor bløff.⁴⁶²

I en kronikk noen uker senere forsikret Mellemvik at når det gjaldt universitetstanken, kunne han ikke forhindre at folk tilknyttet Bodø eller høgskolen «sprudler over med mer eller mindre gode ideer uten at disse ideene har forankring i høgskolens styrer eller handlinger».⁴⁶³ At det ikke ble grønt lys fra Narvik og andre deler av fylket, kan ha virket samlende på sentrale aktører i Salten som senere bidro sterkt i universitetsprosessen både økonomisk og politisk.⁴⁶⁴

Det var ikke bare fagfolk på Mørkved som «sprudlet over». I Stortingets spørretime den 20. oktober 1999 gjorde statsråd Lilletun det klart at Bodø var aktuell for universitetsstatus:

Dei tre institusjonane som i dag har utvikla (universitetsambisjonen) lengst, er Høgskulen i Agder, Høgskulen i Bodø og Høgskulen i Stavanger. Sjølv sagt må kriteriet her vere likebehandling. Det er det faglege og ikkje geografi eller namn som skal avgjere dette.⁴⁶⁵

Statsråd Lilletun var en god støttespiller for ledelsen i universitetsprosessens første fase. Den 23. februar 2000 kom han til Bodø med gledesbudskapet om at høgskolen nå hadde doktorgradsrett i bedriftsøkonomi. Dermed kunne ledelsen fronte universitetssaken for første gang på eget initiativ i media sammen med landets Kirke-, undervisnings- og forskningsminister.

«Nå går Bodø for universitet» sto det å lese med fete typer på Nordlandspostens forside dagen etter. «Hvis Bodø vil, kan de helt klart jobbe seg fram til universitet», uttalte Lilletun til avisa. «Det klarer vi i løpet av tre år», kvitterte Fossum.⁴⁶⁶ Lilletun gikk langt i å love universitetsstatus lenger framme om høgskolen fortsatte i samme spor: «Nå er det bare opp til høgskolen selv, og Bodø vil klare å utvikle ambisjonene om å bli universitet. Hvis høgskolen utvikler enda to–tre fagområder helt til topps, så vil jeg helt klart gi den universitetsstatus.»⁴⁶⁷ Dagen etter skrev Dagens Næringsliv at «Norge kan få flere universiteter»⁴⁶⁸



Utvidelser av Campus var en viktig del av universitetsprosessen. Plassen utenfor hovedinngangen ble ferdigstilt kort tid etter at hovedbiblioteket var fullført i 2004. Foto: UiN

Det neste institusjonelle steget er etableringen av Universitetet i Bodø – og det vil være på plass om 3–5 år om vi alle gjør en innsats fremover etter samme mønster og med samme glød som det de gjorde, de som etablerte og utviklet innholdet i Nordland distriktshøgskole, Høgskolesenteret i Nordland, og dagens høgskole.

Rektor Frode Mellemvik og direktør Stig Fossum
i jubileumsskrift for HBO fra 2001⁴⁷³

Universitetstanken som identitetsbygger

For mange ansatte ved høgskolen representerte imidlertid universitetstanken på denne tiden «det glade vanvidd» kombinert med forstreckte, utopiske ambisjoner. Pål Pedersen, som senere ble rektor ved høgskolen, var på forskningsopphold i England i regi av Handelshøgskolen i Bodø (HHB) da han en høstmorgen sjekket Bodø-avisene på Internett og fikk vite om universitetsplanene for første gang. Han første respons var: «Dette er galskap!»⁴⁶⁹ Galskap, fordi han ikke forsto hvordan en så ambisiøs målsetting skulle kunne virkeliggjøres. Var det ikke mer ansvarlig å ta vare på det som nettopp var oppnådd: en doktorgrad i bedriftsøkonomi? Krevde ikke realiseringen av denne alle krefter om den skulle lykkes?

Studentleder Odd-Øyvind Lockertsen var heller ikke overbevist, og uttrykte sin bekymring for at et universitet i Bodø ville få et b-stempel på seg. «Når det er sagt, er vi positive til tanken så lenge bestrebelsene ikke går ut over undervisningen», uttalte han til Nordlandsposten høsten 2000.⁴⁷⁰

Til tross for blandet mottakelse skulle det vise seg at målet om å bli universitet virket samlende for høgskolen i årene som fulgte. Universitetsprosessen ga



Fra Campus Mørkved var det 550 mil til neste universitet. Dette var et av argumentene Høgskolen i Bodø førte til torgs i argumentasjonen for å endre institusjonskategori. Foto: Anders Haukland

HBO-ledelsen en etterlengtet mulighet til å etablere en identitet som favnet hele institusjonen. Ønsket hadde vært uttalt helt siden fusjonen i 1994, men tok aldri form på avdelingsnivå. Nå fikk institusjonen et felles mål å arbeide mot som de fleste mente var et nærmest uoppnåelig mål de første årene, men som de færreste tok til motmæle mot. Det var viktig for de aller fleste å bidra til å etablere et universitet i Bodø. Organisasjonsutvalget gjorde også et poeng av denne siden ved universitetsprosessen da de framla sin foreløpige rapport for styret i juni 2000:

... en må få til tiltak som fremmer en HBO-identitet hos *alle* medarbeidere og studenter ved Høgskolen i Bodø. Alle må bli HBO-byggere. En sak som kan fremme en slik utvikling er felles innsats for å skape, etablere og utvikle Universitetet i Bodø.⁴⁷¹

Utvalget konkluderte med at oppbyggingen av Universitetet i Bodø burde være HBOs høyeste prioritet i tiden framover.⁴⁷² Universitetsvisjonen hadde altså et potensial i seg til å samle en institusjon som spriket i mange retninger. Overordnede grep som i alle andre sammenhenger ville vært umulige for ledelsen å ta, ble gjennomført i tiden som kom for å nå målet om universitetsstatus.

Rektor Frode Mellemyk ble etter hvert kjent for å reise land og strand rundt med sine transparenter som illustrerte hvorfor det er behov for et universitet til i nord. Et viktig argument var den lange avstanden mellom Bodø og de nærmeste universitetene i Tromsø i nord og Trondheim i sør. Et ofte brukt argument var at det knapt fantes andre steder i Europa hvor det var behov for en forklaring på hvorfor befolkningen trengte et eget universitet når det var 550 km å kjøre til neste universitetscampus. Ledelsen var proaktiv i sin proklamasjon av universitetstanken; den presenterte et mål som var en framtidsutopi for mange ved institusjonen. Det skulle da også vise seg å bli en lang, besværlig – og like proaktiv reise.

Illustrasjonen kan sees i trykt bok.

Kampen om de fire søylene

Forutsetningen for universitetsdannelsen var at forskerutdanninger ble en del av porteføljen. Da universitetsprosessen startet, visste ingen hvor mange doktorgradsutdanninger som krevdes, men i juni 2001 vedtok Stortinget et krav om fire. Da var allerede doktorgradsutdanningen i bedriftsøkonomi i havn. Mens denne ble et utgangspunkt og premiss for universitetsprosessen, ble de andre tre et resultat av den. Dette kapitlet ser nærmere på hvordan doktorgradsutdanningene ved høgskolens fire fakultet kom på plass.

Doktorgradsutdanning i bedriftsøkonomi

I mars 1998, før Mjøs-utvalget ble nedsatt, søkte Høgskolen i Bodø om rett til å gi doktorgradsutdanning i bedriftsøkonomi med vekt på innovasjon og entreprenørskap. Den nye ledelsen i Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet hadde åpnet for at de regionale høgskolene kunne utvikle søknader om doktorgradsutdanninger. Landsdelsutvalget for Nord-Norge kom samtidig ut med nedslående tall angående kompetansesituasjonen i nord; bare 22 prosent av ungdommene her tok høyere utdanning, og landsdelen trengte 1391 nye forskerårsverk for å ha den andelen av landets forskere som svarte til folkemengden.⁴⁷⁴

Søknaden var i utgangspunktet ikke ment å skulle bygge annet enn Handels-høgskolen i Bodø, og eventuelt bidra til at denne kunne løsrive seg som egen høg-

Klatreveggen i Mørkvedhallen var populær og inviterte til anstrengelser i høyden. Ved Høgskolen i Bodø skulle man nå avansere faglig i høyden for å kunne etablere doktorgradsutdanningene det nye universitetet skulle bygges på. Foto: Øyvind Grønbech



Næringslivet vokste raskt og behovet for siviløkonomer i distriktene var stort på 90-tallet. En forskerutdanning ville tilføre regionen viktig kompetanse. Pundslett Laks i Lofoten på 90-tallet. Foto: Kjell Ove Storvik

skole. Rektor Mellemvik kom selv fra SiB-miljøet og var med på å utvikle doktorgradssøknaden.

Bodø var den første tidligere distriktshøgskolen i landet som søkte om å få tildelt rett til doktorgradsutdanning. Bakgrunnen var at regjeringen Bondevik åpnet for at dette kunne skje, og at Bedriftsøkonomisk Institutt i Oslo, en privateid stiftelse, nå lå an til å få tildelt en doktorgradsrett. Bergensmonopolet på doktorgradsutdanning i bedriftsøkonomi var dermed i ferd med å rakne, og nå ønsket Siviløkonomutdanningen i Bodø, som hadde relativt flere professorer ansatt enn BI, å få konkurrere på like vilkår.⁴⁷⁵ Det krevde at forskjellene mellom privathøyskoleloven av 1986, som åpnet for at de private høyskolene kunne ha egne doktorander, og loven for de statlige høyskolene, ble harmonisert.⁴⁷⁶

Litt senere søkte Stavanger om doktorgradsrett ved sin sivilingeniørutdanning, og etter påtrykk fra statsråd Lilletun leverte også Kristiansand inn sin søknad i nordisk språk og litteratur.⁴⁷⁷ Dermed var det bevegelse i alle de tre byene Lilletun så for seg ville få universitetsstatus innen kort tid.

I oktober 1998 møttes stortingsrepresentanter, fylkesordførere og ordførere tilknyttet Bodø, Kristiansand og Stavanger til et kontaktmøte i Oslo for å drøfte hvordan trekløveret kunne arbeide videre. I møtet ble det uttrykt sterk støtte til doktorgradssøknadene fra de tre høyskolene, som ble sett på som et strategisk første steg mot universitetsstatus. I Stortinget valgte de involverte imidlertid å holde kortene tett til brystet. Statsråd Lilletun forsikret her at det var «lite aktuelt å gi Høgskolen i Stavanger rett til å tildele egne doktorgradar ...» I stedet ønsket han at Norgesnettrådet skulle «få utgreidd kva krav som må stillast til eit fagmiljø for at det skulle få ansvaret for sjølv å utdele doktorgrad ...»⁴⁷⁸ Norgesnettrådet ble

etablert i 1997 blant annet for å «trekke opp retningslinjer for kvalitetssikringsarbeidet innen høyere utdanning».⁴⁷⁹

Søknaden om doktorgradsutdanning i Bodø ble først behandlet av en sakkynndig komité oppnevnt av Norgesnettrådet, som blant annet skulle utforme kriterier og vurdere søknader. Det var framsatt argumenter for en doktorgrad basert på det store kompetansebehovet i Nordland, at en doktorgradsutdanning ville gjøre det enklere å etablere et sterkt fagmiljø, og lette næringslivets rekruttering til kompetansearbeidsplasser.⁴⁸⁰ Den sakkyndige komiteen avsto søknaden, men delte likevel ut lovord i omtalen av fagmiljøet:

Siviløkonomutdanningen ved HBO har et stabilt og svært godt forskningsmiljø. Forskningsaktiviteten ligger på et nivå som tilsvarer nivået ved andre institusjoner i Norge, men miljøet mangler nødvendig faglig bredde ... komiteen har fått inntrykk av en entusiasme og samarbeidsånd som lover godt for den fremtidige utviklingen ved HBO.⁴⁸¹

Innenfor bedriftsøkonomisk analyse var likevel ikke kompetansen sterk nok, og dessuten måtte kvalitetskontrollen styrkes. Det var en bitter pille, frustrasjonen var sterk hos dem som hadde arbeidet fram søknaden. Rektor Frode Mellemvik reagerte spesielt på at premissene for komiteen ikke var de samme som Stortinget hadde signalisert:

Vi var opptatt av at doktorgraden skulle være spisset slik Stortinget hadde bestemt, men komiteen ville ha en tradisjonell doktorgrad. De hadde ikke tatt inn over seg de politiske signalene. Vi så det samme senere da vi søkte om doktorgradsrett i sosiologi.⁴⁸²

De nye retningslinjene var ikke lett å akseptere for fagfolk med bakgrunn i tradisjonelle doktorgradsutdanninger, og dermed ble komiteene en flaskehals for høgschooler som søkte om rett til doktorgrad. Strategien HBO-ledelsen brukte i denne situasjonen, ble senere anvendt også på de mange søknadsrundene med de tre neste doktorgradsutdanningene; det gjaldt å ventilere, orientere seg med støttespillere lokalt og nasjonalt, og finne konstruktive løsninger før de gikk til media og myndigheter. Etter kort tid fikk ledelsen øye på invitasjonen som lå i avslaget. Mellom linjene sto det at om fagmiljøet sørget for en større bredde, ville det kunne få godkjent søknaden.

Norgesnettrådet hadde bedt Høgskolen i Bodø om å følge opp anbefalingene fra komiteen og så sende en redegjørelse tilbake for ny vurdering. Bodø-miljøet jobbet i stedet opp mot departementet for om mulig å påvirke den politiske beslutningsprosessen. I et brev til Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet den

17. januar 2000 redegjorde høgskolen blant annet for to nye professor II-stillinger og et samarbeid med Handelshøgskolan ved Göteborgs universitet, som skulle sikre den faglige bredden.⁴⁸³ På et spontant møte på Hotell Plaza i Oslo foreslo Fossum veien videre for statssekretær Svein Helgesen:

Løsningen var at departementet godkjente doktorgraden per brev. Svein var enig og satte i gang forberedelsene, men embetsverket nektet å skrive brevet. Ingen ville gjøre det. Til slutt sa Lilletun at Svein skulle skrive brevet selv.⁴⁸⁴

Bodø-saken anno 2000 kulminerte med at statsråd Jon Lilletun overprøvde Norgesnettrådet. Den 22. februar ga han grønt lys for en doktorgradsutdanning i bedriftsøkonomi, foreløpig for to år. Ledelsen ved høgskolen, som fikk godkjenningsbrevet til gjennomlesing før det ble sendt, understreket overfor statsråden at regionale hensyn ikke burde nevnes, men Lilletun lot det likevel stå fordi doktorgradsutdanningen for ham også var en distriktpolitisk sak. Doktorgradsretten skapte sterke reaksjoner både i det faglige og i det politiske miljøet. Norgesnettrådet uttalte: «Departementet overtok saksbehandlingen i stedet for å la prosessen gå gjennom Norgesnettrådet slik prosedyrene for slike søknader sier».⁴⁸⁵

Lilletun mente selv at han hadde rett og plikt til å fatte avgjørelser i slike saker ved å bruke politisk skjønn.⁴⁸⁶ Universitetsrådet oppfordret sine medlemmer i Norgesnettrådet til å nedlegge sine verv i protest. Prorektor ved NTNU, Kathrine Skretting, fulgte oppfordringen og uttalte til Universitetsavisa: «Departementet har i 'Bodø-saken' satt alle faglige hensyn til side, og dessuten endret de reglene som gjaldt for behandling av slike saker. Det kan vi ikke akseptere ...»⁴⁸⁷ I samme avis bedyret rektor Frode Mellemvik at tildelingen av doktorgrad i bedriftsøkonomi ikke var et resultat av lobby-virksomhet:

Rektor ved Høgskolen i Bodø, Frode Mellemvik, avviser bestemt at man der har bedrevet lobbyvirksomhet overfor departementet. – Vi har derimot i brevs form holdt KUF (Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, forf. anm.) orientert om vårt arbeid med å oppfylle de krav kommisjonen stilte for at vi skulle få rett til doktorgradsstudium. Det oppfatter jeg som å tilfredsstille kommisjonens krav, sier han. Han ser derfor rådenes reaksjonsform som underlig og lite konstruktiv ...⁴⁸⁸

Lederen i Norgesnettrådet var på denne tid professor i norrøn filologi ved Universitetet i Oslo, Magnus Rindal. Han var oppnevnt til Norgesnettrådet av departementet og ble på post, men konstaterte at rådet var satt ut av spill så lenge

medlemmene protesterte gjennom å legge ned sine verv. Til og med Det norske høgskolerådet raslet med sablene på grunn av doktorgraden ved Siviløkonomutdanningen i Bodø. «Selv om vi er glad for at statlige høgskoler nå har fått tillatelse til å tildele doktorgrader, mener også vi at det utelukkende må være faglige kriterier som legges til grunn», uttalte rådets leder, Kari Blom, til Universitetsavisa.⁴⁸⁹ Blom var til daglig rektor ved Høgskolen i Bergen.

Styreleder for Universitetsrådet og UiT-rektor Tove Bull var i harnisk. «Når høgskolen også har uttrykt klare ønsker om å få universitetsstatus, blir vår bekymring enda større», skrev hun til departementet den 2. februar 2000.⁴⁹⁰ Rektor Frode Mellemvik mente det måtte være «motiver som går på å verne monopoler og budsjetter» som var bakgrunnen for de sterke reaksjonene.⁴⁹¹ Den 19. april 2000 uttalte generalsekretær i Universitetsrådet, Per Nyborg, til Dagsavisen at konflikten endelig var over:

Med unntak av Bodø har universitetene og høgskolene vært samkjørte i denne saken. Høgskolerådet og Universitetsrådet skal nå slås sammen. Denne enigheten mellom institusjonene har vist at gamle skillelinjer mellom universiteter og høgskoler ikke er til stede lenger, noe som lover godt for samarbeidet i et fellesorgan.⁴⁹²

Bodø-saken førte altså de to sektorene i høyere utdanning sterkere sammen gjennom at de ble forent i kampen mot distriktspolitiske hensyn ved tildelingen av doktorgradsutdanninger. Tildelingen i Bodø banet også vei for at andre fikk doktorgradsrett midlertidig under forutsetning av at fagmiljøet samarbeidet med eksterne institusjoner. Blant annet fikk Høgskolen i Molde en doktorgradsrett i logistikk midlertidig en tid etterpå.⁴⁹³

Siviløkonomutdanningen hadde et skilt ved inngangen hvor det sto «Handels-høgskolen i Bodø», til departementets forargelse. Da departementet kom på besøk, ble det gitt beskjed om at skiltet skulle skrus ned. Det hadde ledelsen lydig gjort for så å sette opp et mindre skilt i gangen istedenfor. Det var stor forargelse i Oslo og stor munterhet i Bodø over dette grepet. Under et besøk fra departementet flyttet studiesjef Magne Rasch noen yuccapalmer foran skiltet slik at det ikke skulle bli oppdaget. I august 2001 kunne stridsøksa legges ned. «Sammen med dekanus Stig Ingebrigtsen på den nyslåtte Handelshøgskolen løftet Mellemvik palmen bort fra det lille skiltet i går for å markere begivenheten,» skrev Nordlandsposten.⁴⁹⁴

I 2003 gjennomførte Nokut en ny sakkyndig vurdering av doktorgraden i bedriftsøkonomi. Konklusjonen var positiv, og høgskolen fikk rett til permanent doktorgradsutdanning i faget.

Bodø-saken førte til at kravet om at definerte kriterier heretter skulle avgjøre i slike saker og ikke distriktpolitiske avveininger vant fram i slutfasen av Mjøs-utvalgets arbeid. Akkreditering av høyere utdanning skulle heretter skje primært på faglig grunnlag. I Mjøs-utvalgets rapport het det: «Et uavhengig organ vil kunne få et sterkere fokus på de kvalitetsmessige sidene ved utdanningstilbud enn et departement, i og med at sistnevnte også har en klart definert politisk rolle.»⁴⁹⁵

Politiske vurderinger ble heretter tilsidesatt til fordel for sakkyndige ved behandling av doktorgradssøknader. Dette skulle gjøre prosessen enklere mot de tre neste doktorgradsutdanningene; høyskolen fikk nå konkrete faglige krav som måtte innfris og var ikke lenger like avhengig av politisk velvilje for å få godkjent en forskerutdanning. I Stortingsmelding 27 *Gjør din plikt – krev din rett* sto det i tillegg svart på hvitt at «(d)epartementet foreslår at høyskoler med rett til å tildele doktorgrad kan søke overgang til universitetsbenevnelse.»⁴⁹⁶

Gjennom doktorgradsutdanningen i bedriftsøkonomi utfordret Bodø-miljøet Universitetet i Tromsø for andre gang når det gjaldt etableringen av høyere studier i økonomi og administrasjon; nå hadde Bodø også et tilbud om forskerutdanning på dette fagområdet. Muligheten for å bli universitet på grunnlag av definerte krav istedenfor rene politiske vedtak var dermed gitt for første gang i norsk historie. «Stortingsmelding 27 kommer til å avgjøre hele vår framtid», slo rektor Frode Mellemvik fast overfor ledergruppa i juni 2001.⁴⁹⁷ Men å skifte ham skulle bli en krevende øvelse.

Hvilke tre nye «søyler»?

Styret vedtok at mottoene for Universitetet i Bodø skulle være de samme som for HBO: «studenten i sentrum» og «vi tar utfordringen».⁴⁹⁸ Den så uensartede høyskolen måtte nå nærme seg det som skulle bli en paraply over alt som var i huset; handelshøgskolemiljøet måtte ut av sin «splendid isolation», mens Fakultet for samfunnsvitenskap, Fakultet for biovitenskap og akvakultur, og det som etter hvert ble Profesjonshøgskolen, måtte styrkes faglig. De skulle alle få sin egen «søyle». Disse var ifølge Fossum symboler på at ingen lenger skulle heve seg over andre: «Om dette skulle bli en velfungerende institusjon, var det viktig å definere fag på en slik måte at alle følte at de hadde en likeverdig plass ...»⁴⁹⁹

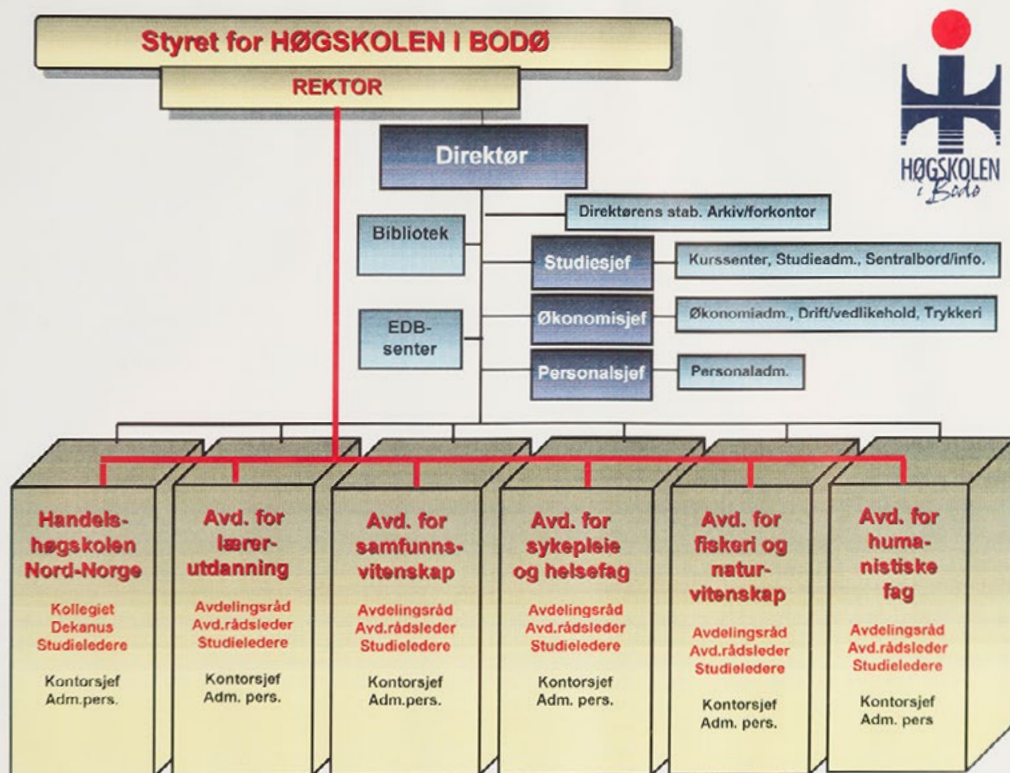
Det var en rekke formelle krav som skulle på plass for å kunne forsvare universitetsprosessen.⁵⁰⁰ Landets etablerte universitet var blitt tildelt en status hvor kompetanse og finansiering fulgte med i utgangspunktet. For Bodøs del ble det et spørsmål om å innta bit for bit av det akademiske landskapet.



Høgskolen i Bodø startet tidlig med lederutviklingsprogram i regi av Nordnorsk Lederutvikling (NNL). Her fra en samling i Lofoten på slutten av 90-tallet på Nyvågar Rorbuhotell. Bakerst f.v.: Magne Rasch, Stein Markussen (NNL), Anne Merethe Kristiansen, Frode Mellemvik, Rolv Lyngstad, Geir Mikkelsen og Peter Glanfield. Rad 3: Torje Stokland, Jarle Jørgensen, Odd Hoika og Gjert Tømmerås. Rad 2: Stein Markussen (NNL), Stig Fossum, Mona Liss Paulsen, Elisabeth Nilsen og Grete Solstad. Rad 1: Helga Finstad, Rune Madland og Magne Haakstad. Foto: UiN

På et ledermøte i Galway, Irland, i juni 2001, en uke etter at Stortingsmelding 27 var vedtatt i Stortinget, ble diskusjonen for alvor reist om *hvilke* fire søyler det nye universitetet skulle hvile på. Høgskolen hadde da en doktorgradsutdanning i bedriftsøkonomi, og mastergradsutdanninger i bedriftsøkonomi, profesjonskunnskap, sosiologi og spesialpedagogikk.⁵⁰¹ Valget av satsingsområder ville prege hele institusjonen, og derfor var det svært viktig hvordan og hvor høgskolen satset. Hvordan skulle et framtidig universitet se ut? Hva skulle forskningsplattformene til det nye universitetet være?

Utgangspunktet var fire søyler med fagområdene bedriftsøkonomi, profesjonskunnskap, dessuten helse, velferd og rehabilitering, og i tillegg som det fjerde doktorgradsområdet marine fag og ressursforvaltning.⁵⁰² Handelshøgskolen i Bodø ble trukket inn da doktorgradsutdanningen i profesjonspraksis hang i et tynn tråd; kanskje høgskolen skulle satse på entreprenørskap isteden? Det var altså en viss bevegelse med hensyn til de tre nye områdene som ble meislet ut.



Organisasjonskart over Høgskolens fagavdelinger og administrasjon fra 1995. Foto: UiN arkiv, reproduksjon: Anders Haukland

Nordnorsk Lederutvikling var sentral i arbeidet med å tilrettelegge for gode prosesser i ledergruppa som besto av lederne for fakultetene og fellesadministrasjonen. For å fremme lederkulturen, iscenesatte de rollespill og oppmuntret til allsang i Galway. Peter Glanfield trakterte gitar og munnspill og fikk alle med på «Wild Rover»:

And it's No, Nay, never,
 No, nay never no more
 Will I play the wild rover,
 No never no more

Heretter skulle ingen streife rundt som en «Wild Rover,» fritt oversatt «en ustudert røver», uten felles mål, nå gjaldt det å gå i takt!

Det var mange spørsmål rundt veien videre. Hvordan etablere en felles identitet ved høgskolen? Hvilke fagområder skulle en fokusere på? Hvordan skulle det bygges videre for å kunne bli et universitet? Etter lange samtaler kom gruppa fram til at en doktorgrad i velferdssosiologi var det fagmiljøet ønsket å bygge Avdeling

for samfunnsvitenskap på i høyden. Det var en god avklaring som gjorde at avdelingen kunne sette kreftene inn tidlig på det som gagnet universitetsprosessen.

Senter for profesjonsstudier ble nå løftet fram som noe høyskolen kanskje kunne bygge videre på. Lærerutdanningen og sykepleieutdanningen fikk ikke etablere egne doktorgradsløp selv om de hadde mange studenter fordi ledelsen ville bygge en faglig bro mellom de to gjennom en doktorgrad hvor begge utdanningene kunne rekruttere stipendiater.⁵⁰³

Innenfor marine fag var det vanskeligere å finne veien, og det skulle ta lengre tid før fagmiljøet klarte å meisle ut et fokusområde. Det ble en tøff prosess som skulle vare i ett år før avdelingen landet på å gå i retning av akvakultur.⁵⁰⁴

Politikk eller faglighet?

Det drøydde før universitetsvisjonen kunne realiseres. Sentral i arbeidet med å få godkjent de neste tre doktorgradssøylene var blant andre tidligere leder av Norgesnettrådet, Magnus Rindal, som i utgangspunktet ikke ble sett på som noen støttespiller. Da departementet i mai 2003 ringte og spurte om Rindal var aktuell som ekstern styremedlem ved HBO, gikk det varmt i ledelsen i Bodø. Var dette en strategi for å trenere universitetsplanene? Hvilken agenda lå bak denne utnevnelsen? Ledelsen gjorde som den pleide; tok frustrasjonene ut på kammerset og ringte kontakter som visste mer. Ingen ville bli styremedlem i ei skute man ikke ønsket til havn, ble det svart, og dermed ble responsen fra Bodø positiv.

Magnus Rindal var som nevnt leder for Norgesnettrådet da faglig komité her sa nei til doktorgraden i bedriftsøkonomi med vekt på innovasjon og entreprenørskap. «Det vil ikke være rett å si at Norgesnettrådets leder, Magnus Rindal, på dette tidspunktet ble sett på som en faglig ledestjerne ved Høgskolen i Bodø. Men det skulle endre seg», skrev Fossum senere.⁵⁰⁵

Til tross for Rindals nei til doktorgraden i bedriftsøkonomi hadde hans engasjement i universitets- og høyskolesektoren stor betydning for at UiN senere kunne bli en realitet. For det første insisterte han fra starten av på at Norgesnettrådet, som ble opprettet av Stortinget i 1997, skulle være faglig forankret og ikke politisk.⁵⁰⁶ Dermed banet Norgesnettrådets arbeid vei for opprettelsen av Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen i 2003. I realiteten viste det seg imidlertid at Nokut drev med institusjonspolitik, de også.

Etter en tid i Norgesnettrådet så Rindal at Gudmund Hernes' plan om en arbeidsfordeling mellom høyskolene og universitetene med ulike knutepunkter som bindeledd i Norgesnett, ikke fungerte. For høyskolene var knutepunktstatusen attraktiv, og bare i 1995 ble det tildelt 30 knutepunkt til disse institusjonene. En



Arkitekt Ole Martin Hartløfsen ved Arkitektstudio AS i Bodø har tegnet alle byggetrinn fram til byggetrinn V på Campus Mørkved. Foto: Anders Haukland

utfordring var at det ikke fulgte ressurser med ansvaret for å koordinere fagmiljøet nasjonalt. Rindal gjorde opp status i 2000; knutepunktene burde erstattes med et nytt system som sikret en overordnet nasjonal styring. Dermed var knutepunktene ute, men et nytt nasjonalt system kom ikke på plass.⁵⁰⁷

I det styringsvakuemet som oppsto fikk fagmiljøene i samarbeid med lokalt entreprenørskap og regionalt interessefellesskap nytt spillerom fordi faglige kriterier spilte en stadig sterkere rolle, og politikerne på alle nivå kunne dermed påvirkes til å bidra med midler uten at de gikk på tvers av overordnede nasjonale føringer. «Ironisk nok er det dei grepa Gudmund Hernes gjorde da han var KUF-statsråd, som har gjort det mulig for fleire statlige høyskolar å aspirere til universitetsstatus», skrev rektor ved Universitetet i Tromsø, Tove Bull, i en kronikk i Dagbladet i mai 2001. «Ironisk, fordi Hernes sjølv var sterkt imot den utviklinga politikken hans i ettertid har ført til.»⁵⁰⁸

Som leder av Norgesnettrådet hadde Rindal en sterk tillit både i Universitetsrådet og i Høgskolerådet. Han spilte en viktig rolle i dialogen mellom disse to aktørene, som ble slått sammen til Universitets- og høgskolerådet i 2000.⁵⁰⁹ Sammenslåingen førte, ifølge Steinar Stjernø, til at «spørsmålet om nasjonalt grep og nasjonale prioriteringer skulle vike for konkurranse og insentiver».⁵¹⁰ Styringsvakuemet stimulerte innovasjonskulturen ved HBO til fagutvikling i høyden.

Stråmannen «departementsnissen»

Politikerne hadde fremdeles en viktig rolle på det overordnede planet, selv om doktorgradsutdanningene nå ble vurdert av Nokuts fagkomitéer. Tidligere rektor ved Høgskolen i Agder, professor Ernst Håkon Jahr, har understreket hvor sentrale Stortinget og statsrådene var i å meisle ut de tre nye universitetene i Agder, Rogaland og Nordland. I løpet av årene 2000–2007 ledet han prosessen i Agder, og kjente på motkreftene som hovedsakelig kom fra Utdanningsdepartementet. Også regionsavisa Fædrelandsvennen, som ifølge Jahr som regel var kritisk mot det som skjedde på Campus Kristiansand, så dette, og mer enn antydnet på lederplass under overskriften «En stat i staten» hvem som spøkte i kulissene:

... embetsverket i Utdanningsdepartementet har i alle år vært de etablerte universitetenes forlengede arm inn i norsk utdanningspolitikk. Det de ikke har fått gjennomslag for i Stortinget, har de fått embetsverket til å trenere eller stoppe.⁵¹¹

I forbindelse med godkjenningen av doktorgraden i bedriftsøkonomi hadde Bodø-miljøet erfart dette da statssekretær Svein Helgesen selv måtte føre godkjenningsbrevet i pennen. For å styrke kampmoralen innførte Jahr begrepet departementsnissen til stor munterhet hos sine rektorkollegaer.

«Legg merke til hvis statssekretæren har med manus», sa jeg, «da står det alltid at en høgskole ikke må jobbe for å bli universitet. Da er det departementsnissen som er ute igjen» ... Departementet prøvde å stikke kjepper i hjula og gi de nye universitetene et klart b-stempel formelt sett under hele min rektorperiode. Men vi fikk Stortinget til å gå imot og si at dette var feil.⁵¹²

Departementsnissen som stråmann var fiktiv, departementet var ledet av regjeringen og ikke omvendt, men likefullt skjedde det ved fem tilfeller at Stortinget endret ordlyden i stortingsmeldinger, lovforslag og andre tekster etter at Mjøs-utvalgets innstilling var gitt våren 2000.⁵¹³ For å få et innblikk i hvordan HBO-ledelsen opplevde den politiske utviklingen som åpnet opp for universitetsstatus, er denne definisjonskrigen interessant.

Både Stortingsmelding 27 om Kvalitetsreformen fra 2001, Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets forslag til forskrifter for Nokut i 2002, utkastene til universitets- og høgskoleloven i 2002 og 2005 i tillegg til forskningsmeldingen «Vilje til forskning» fra 2005 var tekster som inneholdt elementer hvor nye universitet i utgangspunktet ble kategorisert adskilt fra de etablerte. I Stortings-

melding 27 om kvalitetsreformen fra 2001 framsatte departementet et forslag hvor det bare krevdes ett doktorgradsområde for å bli akkreditert som universitet, noe som ble sett på som en innføring av «b-universitet».

Mens høgskolene i Agder og Rogaland reagerte kraftig på dette og arbeidet bevisst mot det, var ledelsen i Bodø positiv.⁵¹⁴ Kanskje var dette muligheten som åpnet seg og som gjorde universitetsprosjektet mulig også for Nordland? Var det å sitte igjen med et universitet bygd på bare én doktorgradsrett eneste farbare vei?

Nordland nøt godt av at de kom om bord på et tog hvor Stavanger og Kristiansand hadde vært i fart siden 60-tallet. Opprettelsen av Universitetet i Tromsø i 1968 var en strategi departementet hadde brukt for å avverge en allianse mellom Nord-Norge og Sør-Vestlandet som ville resultert i enda flere nye universitet: «I departementet gjorde det seg gjeldende en frykt for at en på stortingsplan ville få en Nord-Norge/Stavanger allianse der en ville gå inn for 5 universitet ...»⁵¹⁵

Hernes-komiteens retningslinje om fire universitet satte en midlertidig stopper for nye universitetsdannelser.⁵¹⁶ Universitetet i Tromsø måtte ikke bygge forskerutdanninger og Campus før institusjonen kunne kalle seg for et universitet, slik tilfellet skulle bli i Stavanger, Kristiansand og Bodø. I Tromsø var det sentrale myndigheter som sto for initiativene i initieringsfasen på 60-tallet.⁵¹⁷

Alliansen Nord-Norge og Sør-/Vestlandet, skulle tretti år senere gjøre seg sterkt gjeldende både på stortingsplan og institusjonsnivå. Byen som representerte Nord-Norge var da Bodø istedenfor Tromsø.⁵¹⁸

At høgskolen ble en del av trekløveret var en viktig forutsetning for å komme i mål med universitetsplanene. «Det går raskere enn vi hadde trodd – selv om argumentene hele tiden har vært sterke. I løpet av året kan Høgskolen i Bodø høyst sannsynlig skifte navn til Universitetet i Bodø», skrev Nordlands Framtid på lederplass den 3. mars 2001.⁵¹⁹ Ved Handelshøgskolen i Bodø var det da en sterk vilje til å bygge et universitet på den ene doktorgraden høgskolen allerede hadde, inspirert av etableringen av slike universitet i 1999 i Karlstad, Örebro og Växjö i Sverige.⁵²⁰ En utfordring ledelsen ved HBO sto overfor på denne tiden, var at den nye kunnskapsministeren, Trond Giske, ikke var like oppmuntrende angående universitetsplanene som sin forgjenger.⁵²¹ Da statsråden satte seg i gravemaskinen foran inngang A på Campus og tok det første gravetaket i anledning byggestarten på byggetrinn IV i juni 2001, var han nylig blitt nedstemt i Stortinget på forslaget om det skulle innføres universitet med bare en doktorgradsutdanning.⁵²² «Det tar bare litt lengre tid enn vi helst hadde ønsket», uttalte han til NP.⁵²³ Det hadde skjedd mye siden han som nyinnsatt statsråd året før kom tomhendt til byen under universitetskonferansen og uttalte at han ikke var «så opptatt av navnet» og at det bare var i teorien Bodø kunne få sitt eget universitet.⁵²⁴ Forslaget om universi-

tetsstatus på grunnlag av én doktorgradsutdanning falt i Stortinget fordi flertallet ikke ønsket et skille mellom de gamle og de nye universitetene som var i emning.⁵²⁵

I Bodø visste ingen om dette var kroken på døra for en prosess som i utgangspunktet var «det umuliges kunst» eller om det kunne lykkes å etablere flere doktorgrader. «Håpet brast for universitet i Bodø», skrev Nordlandsposten den 8. juni 2001 sammen med et bilde av Mellemvik som så uvanlig mellomfornøyd ut.⁵²⁶ Men i intervjuet forsikret han om at selv om prosessen nå ble forskjøvet, så var universitetsmålet fortsatt «høyst levende»: «Vår strategi videre er å bli en institusjon med en viss bredde, og innen tre til fem år skal vi ha utviklet fire doktorgrader.»⁵²⁷

Den eneste bekymringen Mellemvik luftet med avisa, var finansieringen. I Agder og Rogaland pustet man derimot lettet ut over at universitet bygd på én doktorgrad ikke ble realisert.⁵²⁸

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets utkast til forskrifter for Nokut var nok et eksempel på motviljen mot nye «fullverdige» universitet. I den-

Illustrasjonen kan sees i trykt bok.

ne omgangen forsøkte departementet å heve kravene. Stortingets krav om «stabile forskerutdanninger» ble her tolket som et krav om at høyskolene måtte ha uteksaminert kandidater på tre av fire programmer. Reaksjonene var sterke fordi dette kravet forsinket universitetsprosessen og ble tolket som en trenering. Det tok flere år før de nyeste doktorgradsutdanningene kunne uteksaminere kandidater. På et møte mellom departementet og rektorene i Bodø, Kristiansand og Stavanger den 29. oktober 2002 uttalte statsråd Kristin Clemet at disse tre hadde skapt den største stormen hun noen gang hadde opplevd.⁵²⁹ I møtet kom partene overens om at ordlyden ikke skulle bli stående, men at Nokut i det videre skulle utvikle sine forskrifter selv. I Nokuts styremøte den 5. mai 2003 ble endelig stabil forskerutdanning definert slik: «Institusjonen har en stabil forskerutdanning når den har utdannet kandidater på minst to fagområder og på minst to andre områder har igangsatt organisert forskerutdanning.»⁵³⁰ For Agder og Nordland innebar dette fremdeles en forlenging av universitetsprosessen, mens Stavanger allerede fylte kravene.

Det første utkastet til felles universitets- og høyskolelov inneholdt elementer hvor universitetenes faglige rettigheter var ulike for eldre og nye universitet. Til tross for at Stortinget avviste lovteksten enstemmig, kom det inn en lignende ordlyd også i neste utkast, som også ble nedstemt.⁵³¹

Et femte eksempel på definisjoner fra departementet som kunne ha påvirket de tre universitetsprosessene, var å definere de fire eldste universitetene som «forskningsuniversiteter» i Forskningsmeldingen som kom i 2005:

Gjennom å profilere seg som forskningsuniversiteter i denne forstand vil breddeuniversitetene fremstå som kvalitativt forskjellige fra nye og spesialiserte universiteter. Denne utviklingen er i tråd med intensjonene. Kvalitetsreformen åpner for flere universiteter, men ikke for flere som ligner på dem vi allerede har ...⁵³²

I debatten rundt meldingen i Stortinget ble saken avklart gjennom at KUF-komiteens formann, Jan Olav Olsen (H) poengterte at innstillingen fra komiteen ikke var i tråd med intensjonene i den opprinnelige stortingsmeldingen:

Universitetene tilhører ikke ulike kategorier. De skal konkurrere på like formelle og faglige vilkår, og det er kvaliteten på det de leverer, som skal være avgjørende, ikke en forhåndsinnndeling i for eksempel forskningsuniversiteter og andre. Det er viktig at dette er slått tydelig fast i innstillingen.⁵³³

Det som ikke kom fram i debatten, var at trekløveret Agder, Rogaland og Nordland sto bak finlesingen av innholdet på side 149 i meldinga hvor departementet forsøkte å legge inn støtet mot de nye universitetene som var i anmarsj. Det var som regel Agder, Rogaland og Nordland som informerte Stortingets medlemmer om formuleringskrigen. «Stortingets intensjon er ikke, og har ikke vært, at universitetene skal typologiseres ... Mon tro om det nå endelig vil synke inn?» skrev Jahr lakonisk i Forskerforum noe senere.⁵³⁴

For Bodøs del var erfaringen med departementets motvilje på langt nær over etter disse fem rundene i Stortinget. Høgskolen i Bodø fortsatte sin doktorgrads-maraton i tre nye og avgjørende etapper. Veien skulle vise seg å bli både steinete og lang, og ta institusjonen i en retning som ingen hadde forestilt seg på forhånd. Stig Fossum oppsummerte ett år etter universitetsetableringen at

... vi er nok i dag mer universitets-lik enn det vi ønsket i utgangspunktet. Vi ønsket å ha tydeligere, profilerte doktorgradsområder, men har i dag en bredere profil på noen av fagområdene enn det som var tanken da vi startet arbeidet ...⁵³⁵

Doktorgrad i sosiologi

I arbeidet med å etablere de ulike doktorgradsprogrammene var fagmiljøene toneangivende. Det var mange hensyn å ta i prosessene. For det første måtte det være et faglig grunnlag på Campus for å kunne utvikle og drive doktorgradsutdanningen. Innhold og faglig retning for søknadene måtte samtidig meisles ut med stor respekt for de krav Nokuts sakkyndige komité ville stille.

To overordnede krav var at de nye doktorgradsutdanningene skulle tjene regionale behov samtidig som de bidro til å utvikle den nasjonale kunnskapsallmenningen. Det var et sterkt fagmiljø som nå gikk løs på oppgaven. I 1999 utgjorde samfunnsviterne ved HBO og Nordlandsforskning til sammen det største fagmiljøet innen samfunnsvitenskap ved landets høgskoler.⁵³⁶ Arbeidsgruppa ved Avdeling for samfunnsvitenskap skrev et notat i desember 2001 hvor den tok til orde for å bygge en forskerutdanning innenfor velferdssosiologi. Kravet om at utdanningen skulle være et unikt bidrag til den nasjonale kunnskapsallmenningen lå bak valget; velferdssosiologien representerte noe nytt i forhold til de disiplinære og brede doktorgradene som allerede ble gitt i Norge i sosiologi. Dessuten var det innenfor sosiologi at Avdeling for samfunnsvitenskap hadde professorer.

I tillegg ville en doktorgrad i velferdssosiologi videreføre det tette samarbeidet mellom disiplinære fag og yrkesrettede profesjonsutdanninger – den tidligere



Studieadministrasjonen ved Høgskolen i Bodø på seminar i Lofoten. Bakerst f.v.: Terje Sotberg, Anders Wold og Tine Viveka Westerberg. Rad 2: Aina Johnsen, Gunn Jensen, Ellinor Markussen, Ingjerd Fredriksen, Odd Magne Johnsen, Edin Farstad, Anne-Kristin Fjellstad, Randi Torland og Lars Andersen. Rad 1: Arna Jakobsen, Kjersti Furhovden og Hanne Hustad Nilsen. Foto: UiN, Magne Rasch

nevnte «Bodø-modellen» – som kjennetegnet miljøet ved Høgskolen i Bodø.⁵³⁷ En doktorgrad i velferdssosiologi hadde potensial i seg til å møte de store behovene for forskning innenfor området.⁵³⁸ Den brede tilnærmingen med en tverrfaglig profil ville også sikre god rekruttering til utdanningen, mente arbeidsgruppa, som arbeidet innenfor en ramme som skulle gi drahjelp til den overordnede universitetsprosessen.⁵³⁹ Arbeidet med doktorgradsutdanningene skjedde altså både ut fra fagmiljøenes faglige tyngdepunkt og høgskolens universitetsambisjoner, noe som la føringer på prosessen.

Den 12. mars 2003 søkte HBO om akkreditering av en doktorgradsutdanning i velferdssosiologi. Til grunn for programmet lå fire samfunnsvitenskapelige masterstudier. Avdeling for samfunnsvitenskap kunne da tilby studentene masterstudier med vekt på sosiologi, sosialt arbeid, praktisk kunnskap og spesialpedagogikk. I tillegg var fagmiljøet i gang med planlegging av mastergrader i helhetlig re-

habilitering, samfunnsvitenskap med vekt på statsvitenskap og samfunnsvitenskap med vekt på historie. Søknaden ble avvist av Nokuts sakkyndige komité i april 2004. Det var imidlertid opp til fagmiljøet å velge veien videre, komiteen slo fast at problemet lå i valget av velferdssosiologi: «... i miljøet omkring ASF (Avdeling for samfunnsvitenskap, forf. anm.) ved Høgskolen i Bodø er det grunnlag for et doktorgradsstudium i den retning som er beskrevet i søknaden.» Videre ville komiteen «se det som positivt om et slikt tilbud blir realisert. Vårt inntrykk av miljøet er positivt hva angår vitenskapelig styrke, indre sammenheng og samarbeid, ambisjon og vilje til videreutvikling, infrastruktur m.m.»⁵⁴⁰

Komiteen pekte likefullt på uklartheter rundt studiets innhold, intensjon og at nødvendige prosedyrer manglet. Komiteen mente også at det ikke var hensiktsmessig å kalle utdanningen for en doktorgrad i velferdssosiologi, og at den målbar «motstridende intensjoner i ett og samme opplegg». Komiteen ba høgskolen om å velge mellom et doktorgradsstudium i sosiologi og et flerfaglig definert program bygget opp rundt begrepet «velferd».⁵⁴¹

Nå ble det store spørsmålet: Hva skulle barnet hete? Fagmiljøet ønsket en doktorgrad i velferd, men veien fram kunne bli så lang at den forhalte universitetsprosessen. Etterhvert landet fakultetet på en doktorgrad i sosiologi fordi det var mest sannsynlig å få denne godkjent, og fordi det var her den mest konsekvente teoretiske begrunnelsen kunne utmeisles.⁵⁴² Også i denne prosessen benyttet høgskolen seg av prinsippet om å vente med offisielle kommentarer til man ble konstruktiv nok til å se løsninger. Komiteen hadde pekt på at det var ønskelig at forskningsmiljøet i Bodø etablerte et doktorgradsstudium. Det holdt ledelsen fast på utad mens fagmiljøet holdt misnøyen med avslaget internt og utviklet planene videre.

Utviklingsarbeidet foregikk innenfor knappe tidsrammer. Rektor Mellemvik hadde allerede under Forskningsdagene året før gitt uttrykk for at dette var en kamp mot klokka: «... når det gjelder utviklingen av Universitetet i Bodø har vi dårlig tid. Den jobben som skal gjøres for å ha Universitetet i Bodø på plass i år 2005, og det er ikke en dag for tidlig, er krevende ...»⁵⁴³ Selv om dette påvirket fagutviklingen lot fagmiljøet seg motivere av at de gjennom en universitetsstatus fikk faglig autonomi og senere kunne opprette de mastergradene som miljøet selv syntes var tjenlig.

I tråd med tilbakemeldingene fra sakkyndig komité kalte fakultetet nå doktorgraden for «PhD i sosiologi». Dette rådet fra Nokut gikk på tvers av råd som var gitt tidligere til blant annet Høgskolen i Agder, som ikke fikk etablere en doktorgrad i matematikk, men måtte spisse seg mot matematikkdiraktikk (formidling av matematikkfaget) for å få sin søknad igjennom.



Styret ved Høgskolen i Bodø med sekretariat i 2003. F.v.: Roar W. Olsen, Siri Vasshaug, Anita Eriksen, Magnus Rindal, Eva Skaiaa, Stig Fossum, Tom Jacobsen, Inger Lise Wang, Rolv Lyngstad, Kari Økland, Jan P. Fossum, Asbjørn Røiseland og Frode Mellemvik. Foto: UiN, Svein-Arnt Eriksen

I neste svar fra Nokuts sakkyndige komité i desember 2004 ble spesielt to punkter etterlyst. For det første en tilfredsstillende klarering av hvilke opptakskrav og hvilket rekrutteringsgrunnlag doktorgradsutdanningen hadde. I tillegg fant man at kursdelen manglet en god nok beskrivelse av innhold og omfang. Konkret var det en spesifisering av at studentene skulle få opplæring i både kvalitativ og kvantitativ metode som ble etterlyst i kursdelen. Som sedvanen var blitt, lot ledelsen frustrasjonen legge seg før de svarte media. Etter en kort tid grep søkerne fatt i noen linjer som bar bud om at det bare var et spørsmål om tid før doktorgraden var sikret:

På de fleste punkter gir den omarbeidete søknaden tilfredsstillende avklaringer på de uklarheter komiteen pekte på i den opprinnelige søknaden, avklaringer som gjør at denne omarbeidete søknaden står langt sterkere enn den opprinnelige.⁵⁴⁴

Beskjeden fra dekan ved Fakultet for samfunnsvitenskap, Øystein Henriksen, til Avisa Nordland kom fem dager etter avslaget: Begrunnelsen for avslaget var så marginal at det var vanskelig å se hvorfor en doktorgrad i sosiologi ikke var like rundt hjørnet. På spørsmål om han så avslaget som vrangvilje fra komiteen, var svaret negativt. Hans svar viser tydelig hvor opptatt HBO-miljøet var av å dyrke samarbeidet med Nokut, og at det bevisst ikke ble operert med stråmenn og fiendebilder.

Rektor Mellemvik uttalte i samme avis at avslaget ikke var dramatiske nyheter: «Det hadde vært verre hvis profilen på studiet hadde sterke mangler eller at fagmiljøet ikke var sterkt nok. Jeg føler meg sikker på at vi skal få doktorgraden og være klar til å starte til høsten.» Han benektet samtidig at avslaget forsinket universitetsarbeidet; det var tross alt to doktorgrader til som skulle i havn: en doktorgrad i praktisk kunnskap og en i marine fag. «Jeg tror ikke vi blir sett på som en mindre kraftfull institusjon på grunn av dette», sa Mellemvik til avisa.⁵⁴⁵

Dette andre avslaget skapte likevel bølger av frustrasjon også innad på fakultetet. Enkelte røster tok til motmæle mot det raske tempoet og de store endringene som nå ble gjort. Mot juletider i 2004 satte daværende førsteamanuensis i statsvitenskap, Ole Johan Andersen, seg like godt ned ved tastaturet og diktet følgende rim i et notat som han distribuerte til alle ansatte ved fakultetet:

Abstrakt⁵⁴⁶

De vise har talt,
og Universitetsdrømmen kvalt?
I alle fall har de Vise
brakt avdelinga inn i en krise
Men ledelsen vet råd,
og maner til dåd
Hardhet må vi tåle,
Skal vi med de store jentene og guttene skåle
Når man inn på Universitetenes enemarker trår,
man lett riper i lakken får
Nå skal vi i bordet med sosiologisk teori og metode slå,
for da vil vi sikkert akkreditering få
Eller bør vi kanskje ta en liten tenkepause
for å unngå å gjøre en flause?
For ikke alltid er det det gode argumentet som rår,
men heller makta som i inngangsporten står
Innpakning og markedsføring er ikke vår sterke side,
og for det vil vi dessverre måtte lide

Andersens ironiske tekst var en kommentar til den grunnleggende motviljen han mistenkte at utvalget hadde mot å godkjenne en doktorgrad ved høghskolen. «Tatt i betraktning vårt grundige svar på utvalgets innsigelser ved forrige korsvei, er det likevel nærliggende å spørre om det er mer overordnede strategiske grunner som ligger til grunn for utvalgets motvilje», skrev han i notatet. Andersen målbar også en tretthet av å skulle finne ut av «de Visers» krav rundt neste sving for å dra i land doktorgraden.⁵⁴⁷

Han var ikke alene om å oppleve prosessen som krevende. Den første søknaden var en søknad om forskerutdanning innen feltet velferdssosiologi, den siste innen disiplinen sosiologi. Fra å innovere et nytt forskningsfelt skulle fakultetet nå produsere PhD-kandidater med en mer tradisjonell fagprofil. Samtidig falt mange fagfelt ved FSV utenfor doktorgradsutdanningen. Styrkingen av den institusjonelle autonomien som fulgte med en universitetsstatus, lå som et premiss for det sterke samarbeidet ved de ulike fakultetene for de fire doktorgradsutdanningene.

Finlesningen skulle vise seg å gi resultater. I januar 2005 sendte høghskolen et brev som redegjorde både for opptakskrav og rekrutteringsgrunnlag i tillegg til at man utdypet kriteriene doktorgradskursene skulle bygges opp etter.⁵⁴⁸ Nokut hadde anbefalt en omarbeiding av søknaden, men svaret var tre sider med avklaringer. Dermed slapp fakultetet en ny søknadsrunde, og godkjenningen kom som forventet, «like rundt hjørnet»; etter at sakkyndig komité godkjente endringene som var foreslått, ga Nokuts styre tommelen opp for akkrediteringen av en PhD i sosiologi ved Høghskolen i Bodø.

Den 7. juni 2005 skrev Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet til høghskolen at departementet tok «Nokuts vedtak til etterretning» og godkjente utdanningen.⁵⁴⁹ HBO-miljøet kunne dermed feire at de nå hadde den første doktorgradsutdanningen i sosiologi utenfor universitetsfamilien i Norge samme dag som hele landet flagget for 100 års selvstendighet fra Sverige.

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet spilte kun en formell rolle i prosessen så gratulasjonene hadde allerede haglet over fagmiljøet og ledelsen. «Gratulerer med doktorgraden», skrev Avisa Nordland alt på lederplass den 18. april, og gjenga litt av stemningen ved høghskolen: «Hurra, hurra, hurra var reaksjonen til høghskolerektor Frode Mellemvik da Høghskolen i Bodø lørdag fikk godkjent doktorgradsprogrammet i velferdssosiologi.»⁵⁵⁰ Redaktør Tone Jensen slo fast at rektor Mellemvik hadde all grunn til å rope hurra: «med doktorgrad nummer to på plass er høghskolen halvveis til universitetsstatus. Når utvalget i tillegg var enstemmig i sin innstilling på godkjenning, tilsier det at det faglige nivået så absolutt holder mål.» Entusiasmen lokalt var hele tiden med på å bygge opp under universitetsprosessen.

Doktorgrad i profesjonspraksis: praktisk kunnskap i fokus

Høgskolens ledelse ønsket som nevnt å forene lærerhøgskolen og sykepleierhøgskolen under samme paraply, og finne en forskerutdanning som forenet dem begge i en felles søyle. Det viste seg tidlig at fagområdet praktisk kunnskap, eller profesjonskunnskap, var noe som kunne forene både praksis og teori, og som derfor hadde potensial i seg til å bli et satsingsområde for en doktorgradsutdanning.

Senter for profesjonskunnskap, som ble etablert i 1997 som en knoppskyting fra lærerutdanningen, arbeidet fram hovedfagstudiet i profesjonskunnskap, som hadde en sosiologisk orientering. De første studentene ble ønsket velkommen høsten 2000. I dette arbeidet var Elisabeth Nilsen, tidligere rektor ved lærerutdanningen, en sentral person. Jon Lilletun var også svært opptatt av å få igjennom dette fagtilbudet som etter hvert rekrutterte mange studenter. Han kom selv til Campus Mørkved høsten 2000 med beskjeden om at studiet var akkreditert.⁵⁵¹

Hovedfaget, som etter hvert ble til en master, rekrutterte studenter fra mange ulike profesjoner og hadde mange søkere fordi deltidsstudiet gjorde det mulig å kombinere arbeid og studier. Studiet innebar refleksjoner og forskning på

egen praksis, og siden lærere, sykepleiere og offiserer hadde ulik bakgrunn, ble samlingene svært interessante. Målet med studiet var å kombinere teori og praksis for å komme fram til en dypere forståelse av profesjonene, og utgangspunktet hadde vært et samarbeid mellom lærerutdanningen, sykepleie og samfunnsfag ved HBO.

Det videre arbeidet som etter hvert skulle resultere i en doktorgradsutdanning i praktisk kunnskap skjedde ved senteret med Ruth Helene Olsen i spissen. Hun hadde sin fagbakgrunn fra både pedagogikk og sykepleie. I forbindelse med etableringen av Profesjonshøgskolen fikk senteret det nye navnet Senter for praktisk kunnskap den 1. august 2003, og satsingen på dette fagområdet ble intensivert. Det var en dyp kløft mellom det profesjonsutdanningene i utgangspunktet hadde sett for seg og det som senteret nå etablerte. Både innholdet og betegnelsen på



Praktisk kunnskap var en døråpner for refleksjon over ulike profesjoners praksis og rekrutterte studenter fra mange forskjellige yrkesgrupper. Foto: Kjell Ove Storvik

studiet ble endret. Det nye doktorgradsområdet ved Profesjonshøgskolen ble en overbygning som mange fagansatte ikke klarte å identifisere seg med. I utgangspunktet hadde ledelsen tenkt at denne skulle forene de to.⁵⁵²

Samtidig ble Profesjonshøgskolen etablert med Arne Fjalstad som dekan. Han beskriver arbeidet med å etablere en felles identitet mellom lærerutdanningen og sykepleierutdanningen som en krevende jobb, mens det å skulle integrere Senter for praktisk kunnskap som en del av Profesjonshøgskolen i utgangspunktet kunne virke umulig.⁵⁵³ Fjalstad hadde sin bakgrunn i lærerutdanningen, og ble dermed sett på som denne profesjonens representant. Begge profesjonene hadde ønsket å ha en egen dekan, men fikk en fagdekan med begrenset handlingsrom.

Lærerutdanningen flyttet inn på Campus Mørkved i januar 2004, ti år etter at den fusjonerte med sykepleierutdanningen og høgskolesenteret til Høgskolen i Bodø. Mørkvedlia Idrettspark hadde da tatt imot studenter siden høsten året før. Søknaden om å få doktorgradsrett i praktisk kunnskap ble sendt til Nokut den 4. november 2004. En viktig fagperson bak denne søknaden var professor i filosofi ved Universitetet i Tromsø, Jakob Meløe.⁵⁵⁴ I tillegg var professor i filosofi Jens Ivar



Fredrik Pettersen (masterstudent i statsvitenskap, femteåret) og Anja Jensen Hervik (masterstudent i marin økologi, andreåret) fortsetter studiene ute i solveggen høsten 2015. Foto: Anders Haukland

Nergård ved UiT og professor Ingela Josefson, den gang ved Södertörns högskola, sentrale bidragsyttere sammen med Ruth Helene Olsen og fagansatte ved fakultetet.

I mars 2005 konkluderte den sakkyndige komiteen med at søknaden ikke var godkjent, noe som førte til avslag fra Nokut.⁵⁵⁵ I avslaget påpekte komiteen at temaet «praktisk kunnskap» var spennende og faglig utfordrende og at det kunne være behov for et doktorgradsstudium innen området. Likevel mente komiteen at:

(D)et foreliggende søknadsgrunnlaget ikke er godt nok. Komiteen er også i tvil om det sterke fokuset på et filosofisk studium av erfaring kan skape et godt nok grunnlag for et doktorgradsstudium som kan forbinde kunnskap og praksis.⁵⁵⁶

To måneder etter avslaget tilbakeviste rektor Frode Mellemvik i Avis Nordland påstandene om at høghskolen hadde vært for rask til å sende inn søknaden.⁵⁵⁷

I likhet med det som skjedde i søknadsrundene for å opprette doktorgraden i sosiologi, bidro tilbakemeldingene fra den sakkyndige komiteen nå til å styre den videre prosessen. Fagmiljøet og ledelsen fant at avslaget inneholdt konstruktive tilbakemeldinger som gjorde at man i løpet av kort tid kunne drive prosessen videre. Mellemvik uttalte i media at «med bakgrunn i at dette er et nytt fagområde, må vi forvente at det tar tid å få til et grunnlag for doktorgradsutdanning som alle kan godkjenne. Vi pløyer nytt land ...»⁵⁵⁸ Et sentralt aktivum i pløyingen var altså tilbakemeldingene fra sakkyndig komite, tilbakemeldinger som var både avgrensende og retningsgivende slik at fagmiljøet på kortest mulig tid kunne skyte blink i Nokuts trange nåløy. Kanskje kan det kalles for HBO-versjonen av «if you cannot beat them – join them». Det var nok i utgangspunktet ikke en bevisst strategi, men tjente likevel til å framskynde prosessen.

Arbeidet med å fremme en ny og omarbeidet søknad startet med at Profesjons-høgskolen i mai 2005 opprettet en prosjektgruppe ledet av dekan Arne Fjalstad. Gruppen skulle etterkomme innvendingene fra Nokut og endre søknaden i henhold til dem, og en av de sentrale her var professor i filosofi, Steen Wackerhausen fra Aarhus Universitet, som ble ansatt ved høghskolen i en professor II-stilling. Wackerhausen var spesielt viktig med hensyn til arbeidet mot kommisjonen. Daværende professor II, idéhistoriker Eva-Lena Dahl, ble engasjert til å skrive søknaden sammen med fagstaben ved HBO.

Den nye prosjektgruppen tok nå for seg den samfunnsvitenskapelige teorien og metoden doktorgraden skulle basere seg på, og løftet fram tverrprofesjonalitet, fagstabens sammensetning samt det forskernettverket fakultetet var en del av slik at dette ble skrevet inn i søknaden.⁵⁵⁹ Utgangspunktet var komiteens uttalelse om at praktisk kunnskap var et spennende og faglig utfordrende felt hvor det kun-

ne være behov for en doktorgradsutdanning. I mars 2006 sendte fagmiljøet på bakgrunn av gruppas arbeid en ny søknad. I april 2007 ba Nokut om dokumentasjon angående blant annet «*studiets kjerne og egenart*».⁵⁶⁰

En måned senere tordnet professor i statsvitenskap ved Universitetet i Oslo, Bernt Hagtvet, over at fagfolk ikke deltok i samfunnsdebatten. Han etterlyste at de engasjerte seg mot de såkalte «stankelbeinuniversitetene» under spalten «Signert» i Aftenposten.⁵⁶¹ Universitetet i Stavanger hadde da vært en realitet siden 2005, og Universitetet i Agder var like rundt hjørnet. Hagtvet mente at «nå kommer det universiteter på hvert nes i Norge» og advarte sterkt mot utviklingen som også innebar et universitet i Bodø:

Tenk om vi kunne få en satsing på et par tre gode universiteter i dette land og ikke de pseudo-universiteter som innen overskuelig fremtid vil forbli lokale suppestasjoner – hvis man legger et normalt universitetsbegrep til grunn ...⁵⁶²

Hagtvet målbar en holdning som han delte med mange innenfor de etablerte universitetene. Motstanden mot nye universitet kom først og fremst herfra. Universitetsbegrepet ble tømt for innhold når høyskoler kunne kle seg i universitetsklær gjennom å oppfylle, ifølge Hagtvet, «nokså vilkårlige kriterier».⁵⁶³ Budskapet fra Mørkved var hele tiden at det nye universitetet ikke skulle bli en blåkopi av de etablerte, argumenter som ikke var ulik dem som ble brukt i forbindelse med etableringen av Universitetet i Tromsø.⁵⁶⁴

Året etter ble Dannelsesutvalget, som skulle se nærmere på hvordan den akademiske dannelsen ble ivaretatt ved høyere utdanningsinstitusjoner, nedsatt av Universitets- og høyskolerådet. Hagtvet ble da utnevnt til medlem sammen med professor i praktisk filosofi ved Høgskolen i Bodø, Anders Lindseth. Begge kom nå fram til samme konklusjon; både høyskolene og universitetene trengte mer akademisk dannelses.⁵⁶⁵

I Agder og Nordland førte motvinden til et sterkere engasjement og et skjerpet fokus. I motsetning til rektor ved Høgskolen i Agder, Ernst Håkon Jahr, mente Mellemvik at universitetssatsingen i Bodø også skulle fokusere på profesjonsstudier, og på denne måten supplere de allerede etablerte universitetene. I utgangspunktet hadde han ønsket et universitet basert på doktorgraden i bedriftsøkonomi, men etter hvert som Nokuts krav ble definert, var dette ikke lenger en mulighet.

Utfordringen med et b-stempel som Hagtvet målbar, gjorde at Agder hele veien understreket at de siktet mot å etablere et breddeuniversitet.⁵⁶⁶ Tanken ved HBO var å bidra med noe unikt på den norske kunnskapsallmenningen, en tanke som hadde vært levende også før selve universitetsprosessen startet. Motivasjonen var da blant annet at ledelsen ønsket å rekruttere flere studenter sørfra; hele 72 prosent

av studentmassen kom nordfra i studieåret 1997/98.⁵⁶⁷ Det lå et stort potensial i å rekruttere studenter utenfor fylkesgrensene, samtidig som det fremdeles var behov for en heving av utdanningsnivået i Nordland.

Skulle HBO nå fram, måtte doktorgraden i praktisk kunnskap snart komme på plass. I august 2007 takket Frode Mellemvik av som rektor og begynte som direktør for det tidligere nevnte Nordområdesenteret. Som nytilsatt rektor var doktorgradsutdanningen i praktisk kunnskap det første Pål Pedersen fra Handelshøgskolen tok fatt på. Dette var høgskolemiljøets største utfordring, og veien videre var til dels uklar. Utspillet fra rektor ved Universitetet i Tromsø, Jarle Aarbakke, i april samme år virket nok som en styrkedrikk for fagmiljøet på Mørkved; «Jeg mener det bør komme ett universitet for hele Nord-Norge. Universitetet i Nord», skrev han i en kronikk i Nordlys den 28. april 2007.

At universitetsplanene også var en overlevelsesmanøver kom senere fram i Stjernøutvalgets rapport fra 2008 om framtidens universitets- og høgskolesektor. Her ble det slått fast at «et aktivt samspill mellom universiteter og høyskoler og samfunnet omkring er viktig for innovasjon og næringsutvikling regionalt og på nasjonalt nivå».⁵⁶⁸ Som nevnt var dette en sterk beveggrunn for å avansere inn i universitetsfamilien. Videre i rapporten sto det imidlertid i forbindelse med presentasjonen av «storhøgskolemodellen» hvor hver landsdel har hver sitt universitet:

Nord-Norge byr på utfordringer i denne modellen. Hvis Høgskolen i Tromsø slås sammen med universitetet og Høgskolen i Bodø også blir universitet, blir det lite grunnlag igjen for en slagkraftig institusjon i tillegg. Dette tilsier at all høyere utdanning i Nord-Norge også i denne modellen slås sammen i en felles institusjon, som i flercampusmodellen.⁵⁶⁹

Det var med andre ord en reell mulighet for å bli en av Universitetet i Tromsøs campuser.

Den sakkyndige komiteen kom to ganger til Campus Mørkved for å vurdere fagtilbudet i praktisk kunnskap. Begge gangene etterlyste komiteen den faglige kompetansen fakultetet bygde doktorgraden på. Professor Ruth Helene Olsen ledet en prosjektgruppe som leverte en redegjørelse for dette til Nokut i januar 2008.⁵⁷⁰ Nå anbefalte komiteen å akkreditere doktorgraden med tre stemmer mot en. Komitemedlemmet som hadde stemt imot akkreditering, hadde høgskoleledelsen bedt om å få fjernet fordi man visste at vedkommende i utgangspunktet ikke anerkjente fagfeltet.

For første gang siden etableringen overprøvde Nokut-styret nå den sakkyndige komiteens faglige vurdering, og leverte et nytt negativt svar i november 2008.⁵⁷¹ Her viste Nokut seg som utdanningspolitisk aktør mer enn en faglig fundert akkrediteringsinstitusjon.

Stig Fossum kalte dette avslaget senere for *det absolutte nullpunktet* i universitetsprosessen. Ledelsen drøftet på dette tidspunktet om det skulle etableres en alternativ femte søyle i innovasjon og entreprenørskap, men landet på at man ville fortsette den prosessen som allerede var begynt.⁵⁷²

De to foregående svarene på avslag var utarbeidet av fagfolkene i samarbeid med tidligere rektor Frode Mellemvik, Pål Pedersen og Stig Fossum. Ledelsen gikk inn i prosessen, ikke bare som ledere, men også som veiledere, ifølge Fjalstad: «Både rektor og direktør var kjempeviktig for å beholde drivkraften videre med å utarbeide nye søknader.»⁵⁷³ Det var altså ikke bare rammene for den nye forskerutdanningen ledelsen bidro med. De gikk også inn i faglige diskusjoner for å dele hva som måtte til for å møte Nokut på hjemmebane. «... både Pål Pedersen og Frode Mellemvik var med i faglige diskusjoner ... Erfaringene de hadde for å utvikle andre doktorgradsområder og deres kompetanse i forhold til å drifte doktorgraden i bedriftsøkonomi, var viktig.»⁵⁷⁴

Ledelsen ville unngå gnisninger med Nokut, selv om styret der hadde overprøvd flertallet i sin egen fagkomite og dermed tatt seg en rolle som gikk på tvers av forvaltningsloven. Divergensen i komiteen kan ha bidratt til dette. Fossum og Rindal gjorde Nokut oppmerksom på forholdet.

... i løpet av de neste halvannen til to ukene hadde vi landet en forståelse med NOKUT om at begge hadde et problem, og at det egentlig bare var et felles grep som kunne løse dette. Så ble vi enige om at høyskolen skulle skrive et brev hvor vi problematiserte og utdypet våre merknader til flertallets innstilling ... Derfor gikk vi aldri høyt på banen og laget noen krise.⁵⁷⁵

Som utdanningspolitisk aktør var Nokut dømt til å mislykkes. Selve tanken bak etableringen av Nokut var at doktorgradsutdanninger skulle vurderes på faglig grunnlag.

Fra første søknad ble sendt i 2003 var det skjedd en storstilt faglig utvikling og en like sterk bygging av stab ved Profesjonshøgskolen. Miljøet hadde da blant annet administrasjonsansvar for det nasjonale Profesjonsetisk nettverk.⁵⁷⁶ Totalt hadde fakultetet nå seks fulltidsansatte professorer, i tillegg til to på deltid. Fakultetet hadde dessuten styrket staben med fire professor II-stillinger og holdt gjennom disse kontakten med lignende fagmiljøer ved Aarhus universitet, Södertörns högskola, Universitetet i Oslo og Universitetet i Tromsø.⁵⁷⁷ I tillegg var tolv førsteamanuensiser tilknyttet fakultetet. Ingen av de andre doktorgradssøknadene hadde så mange fagfolk bak seg.

Illustrasjonen kan sees i trykt bok.

Kristoffer Grorud fra Sørreisa i Troms boltrer seg i litteratur på biblioteket. Han var lærerstudent studieåret 2012/2013. Foto: Helge Grønmo

HBO skrev nå til Nokut og redegjorde for hvordan høgsolen ville imøtekomme de innsigelsene som flertallet i den sakkyndige komiteen hadde hatt. Blant annet endret doktorgraden navn til PhD i studier av profesjonspraksis, og redegjorde for den videre utviklingen av studiet.⁵⁷⁸ Den 3. mars 2009 godkjente Nokut utdanningen, og departementet fulgte opp i brev av 4. april 2009.⁵⁷⁹ Det var et aldri så lite kunststykke med tanke på at komiteen som hadde stått for avslagene, var den samme som sto for godkjenningen. Høgsolen i Bodø tilbød dermed Norges første og eneste doktorgradsutdanning i profesjonspraksis fra høsten 2010. Etter denne søknadsrunden endret Nokut praksis slik at søker ikke lenger kunne få tilbakemeldinger fra sakkyndig komite i flere omganger. Heretter ble fagkomiteenes anbefalinger sendt direkte til Nokuts styre.⁵⁸⁰

Konfliktene ved Profesjonshøgsolen la seg imidlertid ikke selv om fakultetet nå hadde en doktorgradsutdanning. Så sent som høsten 2010 kom det fram på et fellesmøte ved fakultetet at mange ansatte var frustrerte over at de ikke kunne utvikle et doktorgradsløp innen deres eget profesjonsområde. En del ønsket å gå tilbake til organiseringen med sykepleieutdanning og lærerutdanning for seg.⁵⁸¹ Stridens eple var nettopp universitetssøknaden som hadde drevet utviklingen på fakultetet på tvers av fagmiljøenes ønsker. De senere årene har det ifølge Fjalstad vært en utvikling ved Profesjonshøgsolen hvor doktorgradsretten har favnet bredere ved fakultetet.

Doktorgrad i akvakultur

Et av Nordland distriktshøgskoles første satsingsområder var fiskerifag, et fagområde som var spesielt viktig for Nordland. NDH tilbød fiskerifagstudiet allerede fra oppstarten i 1971, samme år som den første oppdrettslaksen ble slaktet.⁵⁸² Hele 70 prosent av verdiskapningen i Nord-Norge i forbindelse med oppdrettsfisk fant sted i fylket på midten av 80-tallet.⁵⁸³ I dag har det faglige tyngdepunktet dreid over fra fiskerifag til akvakultur, fordi denne næringen er blitt viktigere for Norge både når det gjelder sysselsetting og eksport. Næringen ligger i dag blant Norges største med hensyn til eksportverdi.

Fiskerifagmiljøet var tidlig ute med forskningsaktivitet. Da universitetsprosessen skulle materialiseres, var et av kriteriene fra Nokut at to av fire forskerutdanninger var «sentrale i forhold til regionale virksomheters verdiskapning».⁵⁸⁴ Siden

Nordland var et viktig oppdrettsfylke var det naturlig å vurdere at en søyle i universitetsbygningen tilhørte Avdeling for fiskerifag. Det var imidlertid vanskelig å rekruttere nye studenter, og utdanningen var truet med nedleggelse på 90-tallet som følge av dette.⁵⁸⁵ Det sviktende studentgrunnlaget skapte en vanskelig økonomisk situasjon, og høgskolens nye fokus på forskningsbasert virksomhet krevde at man samlet krefter.

Fiskerifag hadde spredt seg faglig på flere områder slik at det ikke ble etablert tunge nok faglige kjernepunkter å dreie virksomheten rundt. Forskningsfartøyet var for stort til å ta inn i Mørkvedbukta, hadde få overnattingsplasser for studenter og forskere, og var dyrt i drift. I tillegg var det for lite til å drive ren havforskning. Departementet hadde i sin tid bevilget penger til fartøyet under forutsetning av

at driften ble finansiert av institusjonen, og nå var utgiftene altfor store i forhold til antall studenter og den forskningen som foregikk. Sammen med stadig synkende studenttall skapte dette debatt om fiskerifag var liv laga. På 70- og 80-tallet hadde studiet vært svært populært, men nå var trenden snudd.

Illustrasjonen kan sees i trykt bok.

Fakultet for biovitenskap og akvakultur er et av Norges ledende akademiske miljøer innen feltet med klima og miljø som sentrale problemstillinger. Foto: Øyvind Grønbech

Mot slutten av 90-tallet begynte avdelingen å se veien videre. I 1998 leverte Statistisk Sentralbyrå for første gang en oversikt over de ulike fylkenes inntekter fra fiskeeksport. Nordland kom på 4. plass på grunn av det lave innslaget av videreforedling av fisken som ble eksportert. I alt eksporterte Nordlands-fiskeriene for 2,2 milliarder i 1997, en andel på bare 30 prosent av all eksport ut av fylket.⁵⁸⁶ Ledelsen kom til slutt fram til at om institusjonen skulle være en utdannings- og forskningsaktør i Nordland fylke, måtte fiskerifag utgjøre en del av kjernevirksomheten.⁵⁸⁷

Fiskerifag hadde ikke utviklet mastertilbud for sine studenter, men utdannet rundt halvparten av landets fiskerikandidater i et treårig studieløp.⁵⁸⁸ Sentral i utviklingen som fulgte, var dekan Magne Haakstad. Han hadde vært leder for Avdeling for fiskeri og naturvitenskap mellom 1973 og 1978, og var dekan i perioden mellom 1990 og 2000. Etter dette bidro han også sterkt til utviklingen. Da beslutningen om å fortsatt satse på fiskerifag var tatt, ble det behov for å spisse inn fagkompetansen slik at man forente kreftene om et doktorgradsløp. Forskningsfartøyet var en stadig kime til avsporing; det krevde store midler og bidro i liten grad til faglig utvikling. Avgjørelsen om at det skulle selges, ble ifølge Fossum begrunnet med avdelinga måtte samle krefter: «... vi hadde da tre forskningsplattformer; det ene var Mørkvedbukta, det andre var laboratoriet oppe på platået, og det tredje var forskningsfartøyet. Vi valgte å avvikle forskningsfartøyet for å kunne styrke de to andre.»⁵⁸⁹

Etter hvert som Avdeling for fiskeri og naturvitenskap styrket de to gjenværende forskningsplattformene, kom det løs midler til å drive dem fram mot en doktorgrad. I september 2000, samme dag som den nye KUF-ministeren, Trond Giske, kom tomhendt til universitetskonferansen *Hva vil vi med et universitet i Bodø?*, fikk avdelingen på plass en avtale verdt fem millioner kroner til opplæring av Fjord Seafood-ansatte.⁵⁹⁰ I løpet av en treårsperiode skulle lærerne ved høyskolen komme til Fjord Seafoods anlegg i Brønnøysund og foreta en storstilt kompetanseheving blant selskapets 600 ansatte. Dette skulle styrke selskapet inn i framtiden. Det hører med til bildet at leder for Fjord Seafood, Paul Birger Torgnes, var tidligere fiskerikandidat fra NDH.

En del av tankegangen bak kompetanseløftet var at havbruksnæringen måtte styrke seg foran en framtid hvor denne skulle overta for det norske oljeeventyret; fiskeriene ville være Norges framtidige inntektskilde på linje med oljen, og kompetanse var avgjørende for om samfunnet skulle klare omstillingen. Fjord Seafood var Norges andre og verdens fjerde største oppdrettskonsern, og oppdraget var dermed en bekreftelse på at høyskolen hadde en unik plass på den norske kunnskapsallmenningen med et internasjonalt nedslagsfelt. Salten Regionråd hadde al-

Illustrasjonen kan sees i trykt bok.

Forskerne innen akvakultur leverer forskning på høyt internasjonalt nivå innen fiskehelse, reproduksjonsbiologi og sjømatkvalitet. Foto: Lillian Andersen

lerede året før stilt seg bak en styrking av forskningsinnsatsen på fisk i Nordland. Den 19. november 1999 vedtok rådet å etablere et olje/fisk/miljøsender i Nordland for å styrke forskningsmiljøene ved HBO og Nordlandsforskning.⁵⁹¹ Dekan Terje Solberg uttalte til Nordlandsposten at kompetanse var svaret for framtiden:

Rapporter viser at fiskeri- og oppdrettsnæringens årlige omsetning kommer til å ligge på rundt 240 milliarder om 30 år ... En av utfordringene ligger i å rekruttere mennesker for deretter å gi dem kompetansen som skal til innenfor næringen.⁵⁹²

Rekrutteringen av lærerkrefter var vanskeligst. Det var et stort underskudd av akademikere, og avdelingen var nødt til å se seg om i utlandet for å kunne bygge i høyden. Forskningen innen molekylærbiologi (kunnskap om cellenes genetikk og oppbygging) var også krevende både med høye krav til lokaliteter og forskningsutstyr.

Etter hvert var det fagfolk på plass til de tre fagområdene akvakultur, marin økologi og genomikk (vitenskapen om å forstå geners funksjonalitet) som avdelingen kunne bygge videre på. De tre områdene tangerte hverandre, men ingen hadde til da samlet disse som et felt i sin studieportefølje i Norge selv om kombinasjonen mellom dem var i ferd med å utvikle seg internasjonalt. Steinar Johansen fra Det helsevitenskapelige fakultet ved Universitetet i Tromsø ble ansatt som professor ved FBA i halv stilling og bidro når det gjaldt molekylærbiologi. Denne kombinasjonen av genforskning og marine fag åpnet opp for nye muligheter også innenfor det medisinske området: I 2009 mottok Johansen en forskningspris fra SpareBank 1 Nord-Norge på 250 000 kroner for sin forskning på brystkreft.

Johansen slo fast at Høgskolen i Bodø var viktig for å få til prosjektet:

Prisen har stor betydning for meg og vår forskningsgruppe ved UiT, sier en glad Steinar Johansen. Dette brystkreftprosjektet er et høgteknologisk forskningssamarbeid mellom molekylærmedisin ved Det helsevitenskapelige fakultetet og genomikk ved Høgskolen i Bodø.⁵⁹³

I januar 2005 fikk HBO sin mastergrad i havbruk.⁵⁹⁴ Ni av de femten søkerne fikk tilbud om dette studiet i Bodø.⁵⁹⁵ Bare ett år senere ble den første søknaden om å tilby doktorgradsutdanning sendt. Da var den storstilte utbyggingen av HBOs fasiliteter i Mørkvedbukta gjennomført og staben styrket, spesielt innenfor akvakultur, der det hadde lyktes å rekruttere flere utenlandske forskere med internasjonal publisering. Bakgrunnen for direktør Fossums initiativ til å utvikle Mørkvedbukta, var nettopp planene om å satse på en doktorgrad i akvakultur i forbindelse med universitetsprosessen. Et våtlaboratorium i Mørkvedbukta måtte på plass for å få realisert planene. Høgskolen samarbeidet med kommunen og etter hvert Siva om utvikling av et næringsbygg som senere ble overtatt av Statsbygg.

I løpet av universitetsprosessen investerte høgskolen og andre aktører til sammen rundt 150 millioner kroner i Mørkvedbukta. I 2010 ble den nye forskningshallen tilknyttet Fakultet for biovitenskap og akvakultur (FBA) åpnet, et anlegg med en prislapp på over 30 millioner kroner.⁵⁹⁶ Fra å ha et bygg på 500 m² disponerer i dag feltstasjonen en innvendig flate på rundt 5000 m².

Den sakkyndige komiteen oppnevnt av Nokut kom med en negativ konklusjon i mars 2007. En vesentlig innvending fra komiteen var at for få i staben hadde publisert internasjonalt innenfor fagområdet akvakultur, som skulle være i sentrum for forskerutdanningen. Høgskolen kom med sine kommentarer til komiteens rapport i april 2007, men komiteen innstilte likevel negativt til Nokut i oktober samme året. Verken før eller etter den første innstillingen fra mars 2007 hadde den sakkyndige komiteen funnet tid til å gjennomføre noe institusjonsbesøk i Bodø, noe som var vanlig praksis ved vurdering av doktorgradssøknader. For å unngå et avslag fra styret i Nokut trakk HBO derfor søknaden.

HBO forventet at Nokut oppnevnte en helt ny sakkyndig komité da de sendte inn en ny søknad om doktorgradsutdanning i akvakultur i februar 2008.⁵⁹⁷ Staben på akvakultur var da blitt styrket ytterligere med flere forskere fra Japan, Storbritannia, Polen, Portugal og Australia.⁵⁹⁸ De kom med sine familier og utgjorde dermed en stabil kjerne i fagmiljøet. I løpet av 2008 sendte høgskolen inn supplerende informasjon, etter dialog med Nokut og den sakkyndige komiteen, og i januar 2009 fikk høgskolen anledning til å kommentere en foreløpig rapport fra komiteen. Da den endelige vurderingen kom i februar 2009, var det ingen tvil. Høgskolen

fikk sin til da mest utvetydige og uforbeholdne godkjenning av en doktorgradsøknad. Den endelige godkjenningen av doktorgradsutdanningen i akvakultur ble gjort av Kunnskapsdepartementet i brev av 11. mai 2009. Dermed kom de to siste godkjenningene med vel en måneds mellomrom.

Doktorgraden i akvakultur skiftet navn til PhD i akvatisk biovitenskap i august 2013.⁵⁹⁹

Fire utfordrende søyler

På ulike vis utfordret og endret de fire doktorgradssøylene den praksis som var etablert, eller som myndighetene ønsket å etablere, innen høyere utdanning.⁶⁰⁰ Lil-

letuns godkjenning av doktorgraden i bedriftsøkonomi skapte sterke reaksjoner mot at en politiker intervenerte i en sak som gjaldt godkjenning av faglige studieløp. Politikerne beholdt sin formelle makt, men etablerte nå et system for akkreditering som var mer fagstyrt enn politisk. Det initierte etableringen av Nokut, som i neste omgang skulle vurdere de tre neste doktorgradsutdanningene, ideelt sett på rent faglig grunnlag. Det viste seg imidlertid at politikk kan drives fram av fagfolk både i Nokut og ved Høgskolen i Bodø. Doktorgraden



SpareBank 1 Nord-Norge bidro med elleve millioner til selve universitetsprosessen. Bildet viser banksjef Trude Glad ved en overrekkelse av åtte av dem på Campus Mørkved i september 2009. Foto: UiN, Per Jarl Elle

i sosiologi ble godkjent ved at fagmiljøet så på avslagene som en kontinuerlig prosess i samarbeid med sakkyndig komite slik at behandlingen i Nokut-styret ikke kom før man hadde fått et allerede bebudet positivt utfall.

Siden de nye fagområdene ble utviklet under tidspress for å få universitetsstatus i havn, var fagmiljøene avhengig av disse tilbakemeldingene for å komme videre. I løpet av søknadsrundene med doktorgraden i profesjonspraksis reagerte Nokut og satte en stopper for at fagmiljø kunne oppnå godkjenning gjennom flere tilbakemeldingsrunder. Dermed kunne det ikke etableres nye doktorgrads-

utdanninger basert på løpende tilbakemeldinger fra komiteen lengre. Heretter skulle søknader sendes rett til styret etter behandling i sakkyndig komite.⁶⁰¹ Døren var dermed i ferd med å lukke seg for HBOs tredje og fjerde søyle.

Doktorgraden i profesjonspraksis kom i mål takket være en juridisk akilleshæl for Nokuts styre. Det har ikke skjedd verken før eller senere at Nokut har overprøvd sine sakkyndige komiteer. Det kunne vært kroken på døra for universitetsprosessen, men på Campus Mørkved hadde man for lenge siden lært seg at et nei kunne bli til et ja.

Doktorgraden i akvakultur utfordret også, og da Nokuts institusjonsbesøk i november 2006 ble utsatt, elleve dager før de skulle komme og uten en ny dato, tolket ledelsen det slik at bakgrunnen var den sterke motviljen i komiteen mot søknaden.⁶⁰² Den offisielle begrunnelsen var at «ett av medlemmene i komiteen hadde måttet melde forfall på grunn av et lengre tokt».⁶⁰³ Her valgte høgscholen å trekke søknaden slik at det kunne bli oppnevnt en ny fagkomite; et av mange eksempler på at ledelsen valgte å arbeide opp mot myndighetene når prosesser stoppet opp. Den nye fagkomiteen som ble utnevnt, opererte med tidsfrist – noe ingen komite verken før eller senere har hatt – etter en uformell avtale med direktør Stig Fossum.

Kanskje var det «No, Nay, Never» som ringte i bakhodet på utviklerne på Mørkved når de aldri gikk i strupen på verken Nokut eller andre som bidro til at universitetsprosessen trakk ut i tid, både av faglige og mer prinsipielle årsaker. Galway-allsangene hadde i så fall gjort en god gjerning ut over å bygge lederteamet; cowboyen brukte intellektet istedenfor revolveren i møte med motstanderne. Allsangen fra Irland setter ord på det som gjennomsyret hele universitetsprosessen slik at det var få fiender da man endelig var i mål. Nå skulle cowboyen bli vant med sin nye hverdag. Det var mange melodier lokalt som ikke var like konstruktive, og mange fagområder utenom de fire doktorgradsområdene ønsket seg også «en plass i solen». Det ble det ikke noe av på høyere nivå enn master i tiden som fulgte.

Illustrasjonen kan sees i trykt bok.

Det buede glasstaket i gråsona utenfor biblioteket var landets mest moderne høydeform i 2004. Foto: Jaro Hollan

Illustrasjonen kan sees i trykt bok.

Endelig universitetsstatus!

De siste brikkene for å kunne sende inn universitetssøknaden var nå på plass; Høgskolen i Bodø hadde innfridd Mjøs-utvalgets intensjon om at de nye universitetene burde tilby doktorgradsutdanninger på nye fagfelt, og Campus Mørkved svarte til de behovene et universitet genererte. Høgskolen hadde vunnet styrke med hensyn til internasjonalisering og studentvelferd og hadde tre ganger så mange masterutdanninger som det Nokut krevde. Med lange og krevende søknadsprosesser innenfor de nye feltene profesjonskunnskap og akvakultur hadde høgskolen valgt den tøffeste veien mot universitetsstatus – og kanskje også fått den tøffeste behandlingen.

Høgskolen i Stavanger hadde fått universitetsstatus allerede i oktober 2004, og Høgskolen i Agder i august 2007. Nå var det Nordlands tur, men først måtte man finne ut hva barnet skulle hete. I det løpet som nå var tilbakelagt hadde høgskoleledelsen vært bevisst på å ikke framkalle motkreftene i fylket mot en høyere utdanningsinstitusjon i Bodø som skulle bre sine vinger over andre høgskoler med lang fartstid og sterk identitet. Navnet Universitetet i Bodø var derfor et bevisst valg for å ikke signaliserte at man nå bygde et universitet som alle høgskoler i fylket etter hvert måtte fusjoneres med. Styreleder Magnus Rindal var ikke i tvil om at det likevel måtte bli Universitetet i Nordland som snart skulle lyse mot alle besøkende ved hovedinngangen. I juni 2007 vedtok høgskolestyret at institusjonsnavnet skulle være Universitetet i Nordland.⁶⁰⁴ At det likevel sto «Vi bygger Universitetet

Med godkjent doktorgradsutdanning i akvakultur var de fire søylene i universitetet på plass og universitetssøknaden kunne skrives. På bildet: overingeniør ved Fakultet for biovitenskap og akvakultur Bente Sunde. Foto: Lillian Andersen



Statsråd Tora Aasland gratulerer styreleder Magnus Rindal og rektor Pål Pedersen med det nye universitetet da hun kom til Campus Mørkved timer etter at det var blitt vedtatt. Foto: UiN, Per Jarl Elle

i Bodø» på høgskolens nettsider helt fram til universitetsstatusen var et faktum, er et eksempel på hvor varsomt høgskolen trådte overfor Narvik og Nesna, som opplevde universitetsprosessen som en trussel mot sin framtidige autonomi.

Da den siste doktorgraden ble akkreditert, var arbeidet med selve universitetssøknaden allerede godt i gang. Første utkast var ferdig sommeren 2009. For å styrke søknaden ble det opprettet en skrivestue hvor en skrivegruppe møttes hver morgen for å diskutere ulike sider ved søknaden med direktør Fossum, for så å fortsette skriveprosessen. Prorektor Arne Brinchmann og rådgiver Ida Pinnerød var sentrale i utformingen av teksten, og arbeidet lange kvelder for å komme i mål. Rådgiver Berit Eliassen sørget for vedlegg og kvalitetssikring. Arbeidet besto blant annet i å granske hvilke sider ved driften Universitetet i Stavanger og Universitetet i Agder hadde fått spørsmål rundt i sine søknadsrunder, og å svare på dette allerede i den første søknaden slik at den inneholdt en så komplett dokumentasjon på Høgskolen i Bodøs virksomhet som mulig.

Nokuts sakkyndige komite besøkte høgskolen 27.–28. april 2010 for å ta Campus i nøyere øyesyn og vurdere om høgskolens virksomhet møtte kriteriene for å kunne bli universitet. For anledningen hadde Høgskolen i Bodø innredet møterom 3003 med stilsikre taklamper, ovalt møtebord og moteriktig stumtjener utformet som et tre; her skulle institusjonen vise seg fra sin beste side. Nokut snakket også med studentene, og fikk inntrykk av at det var mye trivsel på Campus. Den 16. september samme år konkluderte Nokuts styre med at Høgskolen i Bodø kunne akkrediteres som universitet. Dermed var det bare en formalitet hos kongen igjen før høgskolen kunne bestille nye skilt.

Grunn til å juble

Da nyheten om at Nokut hadde bekreftet at HBO innfridde kravene til universitetsnavnet kom i september 2010, fulgte Dagsnytt Atten opp saken.⁶⁰⁵ Daværende prorektor Berit Skorstad forklarte i beste sendetid at for Bodø-miljøet var sterkere faglig autonomi en viktig drivkraft i universitetsprosessen. Styremedlem ved Universitetet i Oslo, Egil Myklebust, lot sin skepsis runge over eteren; Norge trengte absolutt ikke et åttende universitet. Hans innlegg var en av motstandernes siste krampetrekninger. For Myklebust var bekymringen størst over kvaliteten i utdanningen. På listen over verdens to hundre beste universitet var det bare to av landets syv universitet som nådde opp. En befolkning på fem millioner kan ikke bære så mange universitetsmiljøer på et høyt nivå, mente Myklebust. Men Skorstad visste råd for det også. Med tiden trodde hun at de nye universitetene ville bidra positivt til utviklingen av kvalitet i akademia i Norge. Det lave utdanningsnivået i fylket ville høgskolen ta ansvar for selv, og de andre universitetene hadde ikke fylt behovene på dette området. Myklebust ville gjerne ha en høgskole med profesjonsutdanningsprofil i Bodø, men doktorgradsstudenter, det ville de etablerte universitetsmiljøene bære selv. Statssekretær for forskning og høyere utdanning, Kyrre Lekve, avviste Myklebusts påstand om manglende ressursgrunnlag:

Det er en vesentlig feilslutning i dette resonnementet. I løpet av de siste tyve-tretti årene har det vært en dobling i studentantallet og antall doktorgradsstudenter er tre-firedoblet, antall vitenskapelig ansatte er tilsvarende tre-firedoblet og ressursene til høyere utdanning er også mange-doblet, så det finnes et grunnlag ... Vi tror ikke at vi trenger universitet som er lik Universitetet i Oslo, men som har spesialisert seg der de har forutsetninger og muligheter for å lykkes ... Vi kommer til å trenge mange flere doktorgrader i framtida.⁶⁰⁶

Lekve fortsatte med å melde en enda sterkere akademisering av profesjonsutdanningene, og dermed enda flere doktorgradsutdanninger. Det var et gammelt og et nytt universitetssyn som møttes denne torsdags ettermiddagen, to fronter som målbar et elitistisk og et pragmatisk universitetsbegrep. Statssekretær Lekve kunne ikke love universitetsstatus, selv om feiringen allerede var i gang i Bodø: «Vi skal se på de punktene Nokut har vært kritisk på ... men det skal godt gjøres at regjeringen gjør om på et så klart råd som Nokut har kommet med her.»⁶⁰⁷ Selv om Myklebust prøvde å helle malurt i begeret, så kunne prorektor Skorstad fortsette å juble i dag, konkluderte programleder Sverre Tom Radøy. Og det gjorde hun.

Veien fram til universitetsstatus var nå nesten tilbaketrukket, den 19. november vedtok Kongen i statsråd universitetssøknaden etter at Stortinget hadde godkjent

Norges åttende universitet. Statsråd for forskning og høyere utdanning, Tora Aasland, var like begeistret som de ansatte ved den snart historiske Høgskolen i Bodø:

Med den nye statusen følger ingen nye penger, nesten ingen ekstra fullmakter – ikke høyere lønn for fagpersonalet eller bedre karakterer for studentene. Det dere får som universitet, er mer ansvar, større forventninger og en enda sterkere forpliktelse til å fortsette å vokse og utvikle dere. Den opptakten dere har gjort i arbeidet fram mot universitetsstatus, viser at dere har den evnen til stadig utvikling.⁶⁰⁸

Nyheten om universitetsstatus slo godt an også i distriktene. Fram til Universitetet i Nordland var et faktum, var Campus Vesterålen lokalisert ved Vesterålen høgskolesenter. Større kull og behov for en mer moderne infrastruktur gjorde at Campusen høsten 2011 ble flyttet inn i Hurtigrutens Hus i sentrum av Stokmarknes.⁶⁰⁹ Dermed kunne Universitetet i Nordland kombinere både universitetsmarkering i Vesterålen og markering av at studiestedet flyttet inn i nye og mer tilpassede lokaler i oktober 2011. Siden HBO over år hadde jobbet med å være til stede i hele fylket, ønsket UiNs ledelse at dette skulle gjenspeile navnet også på studiestedene. UiNs nordligste Campus fikk derfor navnet Universitetet i Nordland, Campus Vesterålen. Navnet synliggjorde regionsperspektivet i aktiviteten i nordfylket.

De ansatte som kjørte på jobb etter nyttår 2011, kunne følge skiltene til Universitetet i Nordland, og kjøre opp Universitetsalléen. Kronprins Haakon åpnet Universitetet i Nordland offisielt under en høytidelig seremoni i en fullsatt og feststemt Mørkvedhall den 31. mars 2011.



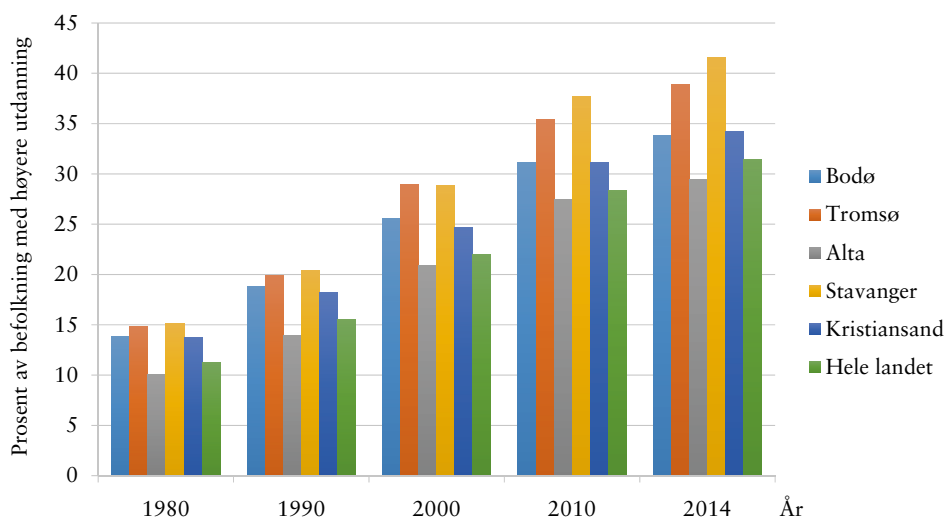
Rektor Pål Pedersen orienterer de ansatte om fusjonsforhandlingene med Høgskolen i Nesna og Høgskolen i Nord-Trøndelag i august 2015. Foto: Anders Haukland

Universitetsprosessen

- Februar 1997: Ordfører Oddleiv Olafsen skriver til fylkeskommunen at om denne kjøper lærerutdanningens lokaler i Rønvik, kan et universitet enklere realiseres. Brevet blir en sak i lokalpressen.
- Våren 1997: Rolv Lyngstad lanserer universitetsstatus som et teoretisk mål å strekke seg mot for Høgskolen i Bodø under rektorvalgkampen.
- November 1997: Under en idémyldring kommer universitetstanken fram som et hårete femårsmål under en ledersamling på Kjøpstad.
- 6. januar 1998: Fædrelandsvennen slår fast at Høgskolen i Bodø vil bli universitet.
- 14. mars 1998: «– Nordland bør få eget universitet», uttaler Einar Lier Madsen på Nordlandspostens førsteside.
- 7. januar 1999: Rektor Frode Mellemvik uttaler seg i media for første gang om universitetsplanene og om samarbeidet med Høgskolen i Agder og Høgskolen i Stavanger.
- 10. mars 2000: Doktorgradsutdanningen i bedriftsøkonomi godkjennes av kirke-, utdannings- og forskningsminister Jon Lilletun.
- April 2000: Byggetrinn IV-B (senere omgjort til V) godkjennes.
- 15. november 2000: Universitetsutvalget nedsettes av høgskolestyret.
- 7. juni 2005: Doktorgradsutdanningen i sosiologi godkjennes av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet.
- 28.09.2005 Ny handlingsplan for etableringen av «Universitetet i Bodø» vedtas av høgskolestyret.
- 4. april 2009: Doktorgradsutdanningen i studier av profesjonspraksis godkjennes av Kunnskapsdepartementet.
- 11. mai 2009: Doktorgradsutdanningen i akvakultur godkjennes av Kunnskapsdepartementet.
- 7. september 2009: Høgskolen i Bodø søker Nokut om universitetsstatus.
- 30. juni 2010: Nokuts fagkomite anbefaler Høgskolen i Bodøs universitetssøknad.
- 16. september 2010: Nokuts styre vedtar Høgskolen i Bodøs universitetssøknad.
- 27. september 2010: Høgskolen i Bodø søker Kunnskapsdepartementet om endring av institusjonsstatus.
- 19. november 2010: Kongen i statsråd vedtar universitetssøknaden.
- 1. januar 2011: Høgskolen i Bodø endrer institusjonskategori til Universitetet i Nordland
- 31. mars 2011: Kronprins Haakon åpner Universitetet i Nordland under en høytielig åpningsseremoni i Mørkvedhallen.

Utdanningsnivået 1980–2014

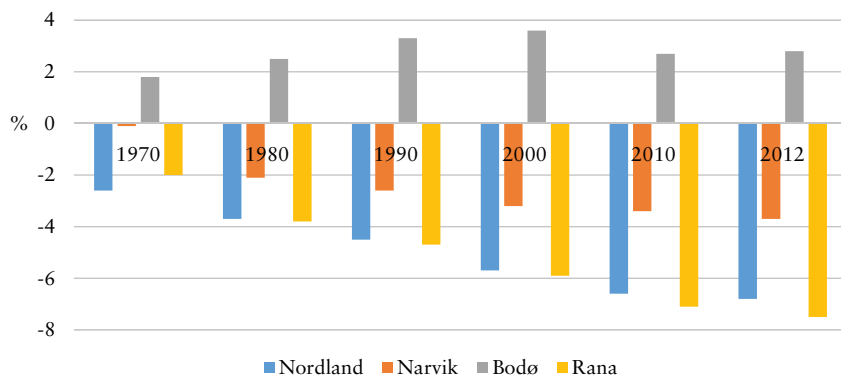
Utdanningsnivået i Nordland har alltid vært under landsgjennomsnittet. Likevel har det skjedd mye på dette området i tiårene etter etableringen av ulike høgschooltilbud. Dersom man ser på utviklingen i Bodø alene, viser tallene en sterk utvikling. Figuren tar for seg andel av befolkningen over 16 år etter høyest fullførte utdanningsnivå for begge kjønn i Bodø, Tromsø, Alta, Stavanger og Kristiansand i årene 1980 til 2014.⁶¹⁰ Figuren viser at Bodø hadde et høyere utdanningsnivå enn Kristiansand helt fram til 2010, og at Tromsø har hatt et stadig økende forsprang i forhold til Bodø i perioden. Differansen mellom de to byene gikk fra ett prosentpoeng i 1980 til 5,1 prosentpoeng i 2014. Kilde: Statistisk Sentralbyrå.



Figur 7: Utviklingen i utdanningsnivå

Byenes utdanningsnivå

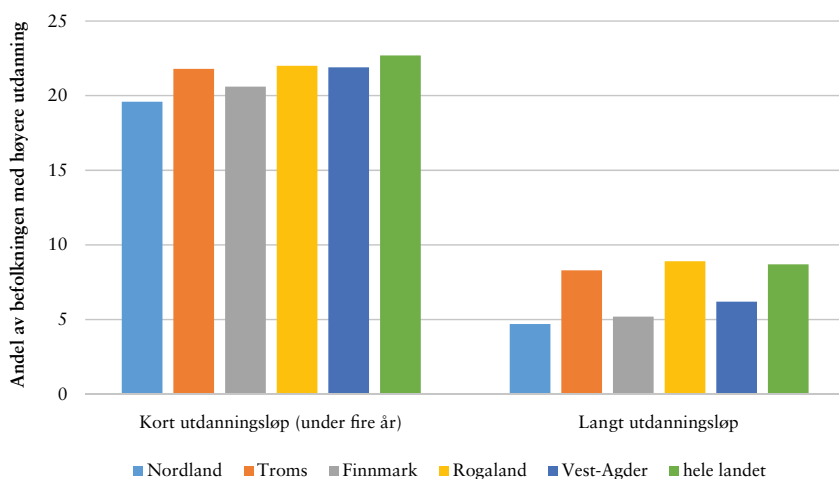
Tallene gjelder for andelen menn og kvinner som har kortere eller lengre utdanning i Nordland og i de tre kommunene Narvik, Bodø og Rana. Figuren tar utgangspunkt i landsgjennomsnittet som er lik null.



Figur 8: Tre byer i Nordland 1970–2012⁶¹¹

Fylkenes utdanningsnivå

Sammenlignet med Troms har Nordland et større gap når det gjelder utdanningsløp over fire år. Fylket ligger 3,1 prosentpoeng under landsgjennomsnittet når det gjelder kortere utdanningsløp og 4,0 prosentpoeng under når det gjelder lengre utdanningsløp. Tallene er hentet fra Statistisk Sentralbyrå og gjelder andel menn og kvinner over 16 år etter høyest fullførte utdanningsnivå i de ulike fylkene. Kilde: Statistisk sentralbyrå.



Figur 9: Utdanningsnivå 2014

Noter

- 434 Prosessen startet gjennom Lisboa-konvensjonen i 1997.
- 435 Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. NOU 2000:14. 1.1 Utvalgets mandat.
- 436 Stortinget. Stortingsforhandlinger 2000–01, 3714.
- 437 Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. NOU 2000:14.
- 438 Nokut. «Forskrift om standarder og kriterier for akkreditering av studier og kriterier for akkreditering av institusjoner i norsk høyere utdanning», 25.01.2006. Kapittel 3. Utfyllende kriterier for akkreditering av institusjoner. På e-post fra seniorrådgiver i Nokut, Gro Hanne Aas, 30.01.2015.
- 439 UiN arkiv. HBO styresak 03/96, 14. 05.1996. *Utfordringer fram mot år 2005*, utredning fra utvalg ved Høgskolen i Bodø, november 1996, 11. Egen mappe.
- 440 NF 12.12.1996. Det er uklart i hvilken sammenheng Inger Johanne Pettersen kom med utspillet. Wojes kommentar er den eneste i lokalpressen som refererer til dette.
- 441 NP 16.12.1997.
- 442 NP 12.02.1997.
- 443 Notat fra innlegg i rektorvalget i begynnelsen av april 1997. I e-post fra Rolv Lyngstad 18.11.2014. Intervju Rolv Lyngstad 03.02.2011.
- 444 NP 27.08.1997.
- 445 Referert til i NP 10.02.1999. «Mot universitet i Nordland». Debattinnlegg fra rektor ved HiN Jan Håkon Dohmen som refererer til konfliktlinjene under sykehusdebatten i 1997.
- 446 NP 27.08.1997.
- 447 Universitetskomiteen for Sørlandet ble oppnevnt i 1963. Jahr, Ernst Håkon, «Fra Seminaret på Holt til Universitetet i Agder», Årsmøteforedrag, Agder Vitenskapsakademi, 27.10.2007, publisert på agderkultur.no, lest 06.06.2015.
- 448 Intervju Stig Fossum 19.12.12. Intervju Svein Helgesen 06.10.2015.
- 449 Rommetveit, Kåre, «Framveksten av det medisinske fakultet i Tromsø: en undersøkelse av beslutningsprosesser», Masteroppgave, UiB, 1971, 199.
- 450 Fædrelandsvennen 06.01.1998. Stavanger Aftenblad 09.06.1998.
- 451 Stavanger Aftenblad 09.06.1998. «Tror Norge får seks universitet». Adresseavisen 27.03.1998. Del 2.
- 452 Nordlys 20.02.1998. «Sør-Norge beiter på kunnskap fra nord».
- 453 NP 14.03.1998. Kronikken «Flere kompetansearbeidsplasser i nord!» hvor Einar Lier Madsen tok til orde for universitet i Nordland ble publisert i følgende aviser: Fremover 10.03.1998, Vesterålen 11.03.1998, Helgelands Blad 16.03.1998, Rana Blad 16.03.1998. Nordlands Framtid og Nordlands-posten trykket kronikken så sent som 03.04.1998. NP 27.03.1998, NF 31.03.1998: «Kunnskap for framtiden». Spesialkonsulent ved Nordland fylkeskommune, Morten Selnes, bidro også med flere leserinnlegg i forbindelse med lanseringen av universitetstanken.
- 454 NP 16.03.1998. «Vi 5».
- 455 NP 18.03.1998. «Ikke et vanlig universitet».
- 456 Ibid.
- 457 Intervju Frode Mellemvik 03.01.2011.
- 458 NP 19.03.1998. «Famling». Leder av sjefsredaktør Iver Hammeren.
- 459 Stavanger Aftenblad 09.06.1998.
- 460 Eriksen, 2006, 120.
- 461 NP 07.01.1999.
- 462 NP 10.02.1999. «Mot universitet i Nordland».
- 463 NP 24.02.2000.
- 464 Intervju Oddbjørn Paulsen, 07.05.2015.
- 465 Stortingets spørretime 20.10.1999, spørsmål fra representant Inge Lønning (Høyre). Tilgjengelig på Internett: <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Referater/Stortinget/1999-2000/991020/ordnarspørretime/16/>, lest 13.06.2015.
- 466 NP 24.02.2000.
- 467 Ibid.

- 468 Dagens Næringsliv 25.02.2000.
- 469 Intervju Pål Pedersen 17. 12. 2010.
Haukland, Linda og Svein Lundestad,
Fra høgskole til universitet, Universitetet i Nordland, 2011, 36.
- 470 Nordlandsposten 02.10.2000.
- 471 UiN arkiv. HBO styresak 50/00.
- 472 Ibid.
- 473 Fygle, 2001, 55.
- 474 Nordlys 20.02.1998. «Nord-Norge er taperen».
- 475 NP 28.01.1998. «Høgskolen søker om doktorgrad».
- 476 Stavanger Aftenblad 04.03.1998. Del 3. «BI får tildele doktorgrader».
- 477 Intervju tidligere rektor ved Høgskolen i Agder (2000–2007) Ernst Håkon Jahr 19.03.2014. Hegerstrøm, Turid, «Tre statlige høgskoler og retten til å tildele doktorgrad», *Norgesnettrådets rapporter*, 2001.
- 478 Stortinget. Stortingsforhandlinger 1997–98, 208, 209. Spørsmål i Stortingets spørretime den 29. oktober 1997 fra representant for FrP, Jan Simonsen, til statsråd Jon Lilletun.
- 479 St.prp. nr. 32 (1996–97). KUF til Norgesnettrådet 29.06.1998. Sitert i Haugland, Oddvar og Tove Bytt Holmen, «Norgesnettrådets pilotprosjekt med utvikling av et kvalitetssystem. Kvalitetsarbeid i høyere utdanning: dokumentasjon og evaluering. Erfaringer fra et forsøk med ekstern evaluering. Rapport fra ekstern komité», *Norgesnettrådets rapporter*, 2002, 23. Nettside.
- 480 NP 28.01.1998. «Høgskolen søker om doktorgrad».
- 481 Hegerstrøm, 2001, 41, 42.
- 482 Intervju Frode Mellemvik 03.01.2011. Intervjuet ble gjennomført sammen med kollega Svein Lundestad.
- 483 Ibid.
- 484 Intervju Stig Fossum 07.05.2015.
- 485 Hegerstrøm, 2001, 41, 42, 80.
- 486 Sitert etter Eriksen 2006, 118.
- 487 Olstad, 2000. Prorektor oppfordrer til boikott. *Universitetsavisa*, 2000: 5. Trondheim, NTNU. Publisert på http://www.ntnu.no/universitetsavisa/0500/opp_fordrer.html, lest 03.02.2014.
- 488 Ibid.
- 489 Ibid.
- 490 NP 10.03.2000.
- 491 Ibid.
- 492 Dagsavisen 19.04.2000. Intervju Per Nyborg.
- 493 Høgskolen i Molde. «Årsrapport 2003». Aftenposten 03.08.2002.
- 494 NP, 23.08.2001, 4.
- 495 Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. *NOU 2000: 14 Frihet med ansvar. Om høgre utdanning og forskning i Norge*, 527.
- 496 St.meld. nr. 27 (2000–2001), 53. Stortinget. Stortingsforhandlinger 2000–01, 3714.
- 497 Filmopptak fra Galway gjort av Magne Rasch, 09:49.
- 498 Fygle, 2001, 53.
- 499 Intervju Stig Fossum 04.01.2011.
- 500 Stortinget. Stortingsforhandlinger 2000–01, 3714.
- 501 UiN arkiv. Styresak HBO 41/01 22.06.2001. 2000/1750/02, vedlegg 1.
- 502 UiN arkiv. HBO styresak 36/98 og 50/00, «Foreløpig innstilling fra OU-komiteen», 14.
- 503 Intervju Stig Fossum 04.01.2011.
- 504 Ibid.
- 505 Fossum, Stig, «Et universitet i hver vik? Et lite innsyn i og noen utsyn fra UiN», i *Streiftog i norsk utdannings- og forskningspolitikk. Festskrift til Magnus Rindals 70-årsdag*, NOVA, Oslo, 2012, 47.
- 506 Stjernø, 2012, 41. Stortinget. Stortingsforhandlinger 1996–97, 2630.
- 507 Stjernø, 2012, 42.
- 508 Dagbladet, 07.05.2001, 44.
- 509 Stjernø, 2012, 42.
- 510 Ibid.
- 511 Fædrelandsvennen 12.07.2002, 2. Leder av Finn Holmer-Hoven.
- 512 Intervju Ernst Håkon Jahr 19.03.2014.
- 513 I det følgende i dette avsnittet bygger jeg på intervju Ernst Håkon Jahr den 19.03.2014 dersom ikke annet er anført.

- 514 Stortingsmelding 27 (2000–2001), 46. Intervju Frode Mellemvik 03.01.2011. NP 18.03.1998. «Ikke et vanlig universitet». Intervju rektor Frode Mellemvik.
- 515 Rommetveit, 1971, 84. Påstanden bygges på et intervju med daværende ekspedisjonssjef i KUF, Kjell Eide, 03.02.1970.
- 516 Rommetveit, 1971, 85. Sitert i Fulsås, 1993, 31. Wold Johnsen, Bodil, *Fra universitetsvisjon til høyskoleintergrasjon*, Avhandling for graden dr. art. ved Universitetet i Bergen, 1997, 12.
- 517 Rommetveit, 1971, 87.
- 518 Ibid., 85.
- 519 NF 03.03.2001.
- 520 Intervju Frode Mellemvik 03.01.2011. Lind, Ingemar, *Akademisk Resa*, Forlaget Futurum, 2005, 274, 287.
- 521 Nordlands Framtid, 27.09.2000, «Giske ville ikke gi noen løfter».
- 522 Stortinget. Stortingsforhandlinger 2000–01, 3714. NP 28.06.2001, 12.
- 523 NP 28.06.2001, 12.
- 524 NF, 27.09.2000, «Giske ville ikke gi noen løfter». AN 25.10.2003.
- 525 St.meld. nr. 27 (2000–2001), Innst. S. nr. 337 (2000–2001), vedtak 551.
- 526 NP 08.06.2001.
- 527 Ibid.
- 528 Fædrelandsvennen, 12.06.2001, del 1.
- 529 Intervju Ernst Håkon Jahr 19.03.2014. Se også Eriksen, 2006, 153.
- 530 Eriksen, 2006, 154.
- 531 Utdannings- og forskningsdepartementet. NOU 2003: 25, 23. Intervju Ernst Håkon Jahr 19.03.2014.
- 532 St. meld. nr. 20 (2004–2005), *Vilje til forskning*, KUF, 2005, 149.
- 533 Ibid.
- 534 Jahr, Ernst Håkon, Stortinget avviste nok en gang at «Noen universiteter er likere», *Forskerforum*, nr. 7, 2005.
- 535 Fossum, 2012, 52.
- 536 Fygle, 2001, 35.
- 537 UiN arkiv. «Bodø-modellen» er beskrevet i Oltedal, Siv, Per Arnt Pettersen, Johans Sandvin og Øystein Henriksen, *Forskerutdanning i velferdssosiologi (PhD)*, vedlegg til styresak 88/02 i saksmappe 2002/2263 Etablering av doktorgrad i velferdssosiologi, arkivkode 411.
- 538 UiN arkiv. Forskerutdanning i velferdssosiologi, notat utarbeidet av Siv Oltedal, Per Arnt Pettersen, Johans Sandvin og Øystein Henriksen, 2001, 9, 10. Mappe doktorgrad i sosiologi.
- 539 UiN arkiv. Styresak 88/02, sak nr. 02/2263/411.
- 540 UiN arkiv. Rapport fra sakkyndig komité april 2004, 17, mappe doktorgrad i sosiologi.
- 541 UiN arkiv. Rapport fra sakkyndig komité april 2004, 7, 8, mappe doktorgrad i sosiologi.
- 542 UiN arkiv. «Forskerutdanningssøknaden, betenkning om faglige veivalg», notat av Øystein Henriksen, 20. april 2004, 6.
- 543 AN 19.09.2003, «Er sterkere Nord-Norge,» kronikk av rektor Frode Mellemvik i forbindelse med Forskningsdagene 2003.
- 544 UiN arkiv. Brev fra sakkyndig komite til Nokut 07.12.2004, mappe doktorgrad i sosiologi.
- 545 AN 11.12.2004, del 1, 18.
- 546 Notat av professor Ole Johan Andersen distribuert til de ansatte ved FSV 12.12.2004. Upublisert.
- 547 Ibid.
- 548 UiN arkiv. HBO til Nokut 18.01.2005.
- 549 UiN arkiv. KUF til HBO 07.06.2005.
- 550 AN, leder, 18.04.2005.
- 551 NP 24.02.2000.
- 552 Intervju Arne Fjalstad 20.11.2010.
- 553 Det følgende er bygd på intervju Arne Fjalstad 20.11.2014.
- 554 Intervju Arne Fjalstad 20.11.2010.
- 555 UiN arkiv. HBO styresak 78/05.
- 556 UiN arkiv. Rapport fra sakkyndig komite, brev fra NOKUT til HBO 2.3.2005, 5, mappe doktorgrad i praktisk kunnskap.
- 557 AN 19.05.05.
- 558 Ibid.
- 559 UiN arkiv. Rapport fra sakkyndig komite, brev fra Nokut til HBO 2.3. 2005, 5, mappe doktorgrad i praktisk kunnskap.
- 560 UiN arkiv. Styresak 146/08, ref 2003/240, mappe doktorgrad i praktisk kunnskap.
- 561 Aftenposten 26.05.2006, del 2, 2.
- 562 Ibid.

563 Ibid.
 564 Fulsås, Narve, *Universitetet i Tromsø 25 år*, Universitetet i Tromsø, 1993, 53.
 565 Aftenposten 28.01.2009, del 2 kultur, 10–11.
 566 Intervju Ernst Håkon Jahr 19.03.2014.
 567 Vesterålen 21.01.1998. «Vil ha flere studenter sørfra».
 568 Kunnskapsdepartementet. NOU 2008: 3, *Sett under ett*, 11.
 569 Ibid.
 570 UiN arkiv. HBO til NOKUT 21.12.07, mappe doktorgrad i praktisk kunnskap.
 571 UiN arkiv. Nokut til HBO 17.11.08, mappe doktorgrad i praktisk kunnskap.
 572 Intervju Stig Fossum 04.01.2011.
 573 Intervju Arne Fjalstad 20.11.2014.
 574 Ibid.
 575 Intervju Stig Fossum 04.01.11.
 576 Ibid.
 577 UiN arkiv. ePhorte 2006/246. HBO til Nokut 01.08.2009. Vedlegg 5.
 578 Ibid.
 579 UiN arkiv. Nokut til HBO 03.03.2009. KD til HBO 04.04.2009.
 580 Intervju Stig Fossum 04.01.2011.
 581 Intervju Arne Fjalstad 20.11.2014.
 582 Intervju Reid Hole 20.05.2015. Fygle, 2001, 28.
 583 Landsdelsutvalget for Nord-Norge og Namdalen. Lier Madsen, 1984, 33, 34. Tabell ut fra opplysninger i rapporten viser at Nordland var en sentral aktør:

Antall konsesjoner 1984			
	Matfisk	Settefisk	Skalldyranslegg
Namdalen	28	7	3
Nordland	90	29	36
Troms	28	13	2
Finnmark	28	5	0
Sum	174	54	41

584 Utdannings- og forskningsdepartementet. NOU 2003: 25, 23.
 585 Intervju Stig Fossum 04.01.2011.
 586 NP 28.01. 1998. «Fiskerinæringen i Nordland kan doble eksporten».
 587 Intervju Stig Fossum 04.01.2011.
 588 UiN arkiv. HBO årsmelding 2000, 2001.

589 Intervju Stig Fossum 04.01.2011.
 590 Helgeland Arbeiderblad 28.09.2000. «Fem millioner til opplæring».
 591 Meløyavisa 25.11.1999. «Fisk/olje/miljø-forskning».
 592 NP 26.09.2000. «Flere må inn i fiskerinæringen».
 593 Intervju Steinar Johansen på UiTs nettside.
 594 UiN arkiv. HBO styresak 44/05. KUF til HBO 13.10.2004.
 595 Lofotposten, 15.01.2005, 19.
 596 UiN arkiv. «UiN årsrapport 2010–2011», 22.
 597 UiN arkiv. Søknad sendt i brev fra HBO til NOKUT 20.02.08, mappe doktorgrad i akvakultur.
 598 Intervju Magne Haakstad 17.12. 2010.
 599 UiN arkiv. Styresak 20/2013.
 600 Intervju Stig Fossum 04.01.11.
 601 Ibid.
 602 UiN arkiv. 20066/708 PhD i akvakultur (havbruk), NOKUT til HBO 16.11.2006. (ephorte). Intervju Stig Fossum 04.01.11.
 603 UiN arkiv. 20066/708 PhD i akvakultur (havbruk), fiskeriprodukter NOKUT til HBO 16.11.2006. (ephorte).
 604 UiN arkiv. HBO styresak 45/07.
 605 Dagsnytt Atten 16.09.2010. På NRKs hjemmeside.
 606 Ibid.
 607 Ibid.
 608 Hilsen fra statsråd for forskning og høyere utdanning Tora Aasland framført i fellessamlingen på Petter Dass-auditoriet på Campus Mørkved noen timer etter at Kongen i statsråd hadde godkjent universitetssøknaden fredag den 19. november 2010. Talen er sendt forfatter på e-post fra Kunnskapsdepartementet.
 609 E-post fra studiestedsleder Barbro Fjellheim Holm 10.06.2015.
 610 Bodø: Statistisk sentralbyrå. Kart over utdanningsnivå. Nettside. Nordland: Statistikk – Nordland. Befolkning, sysselsetting og utdanningsnivå. Nettside.
 611 Alteren og Hartvigsen, 2013, 108.



Del V | Det umuliges kunst



Det var mange andre høyskoler i tillegg til HBO som ønsket seg universitetsstatus rundt år 2000. Hvorfor lyktes universitetsprosessen akkurat i Bodø? Svaret ligger delvis i at både fagansatte og ledelse hadde sterke ønsker som de så oppfylt i endringen av institusjonskategori, og at de to gruppenes universitetssyn overlappet hverandre. I tillegg var det mange faktorer, forhold og krefter som dro i riktig retning helt fra de første utdanningstilbudene kom i byen og fram til etableringen av universitetet.

Campus Mørkved rommer i dag blant annet det nye studenthotellet Nordavind (lys bygning oppe til høyre i bildet).
Foto: Ernst Furuhatt



Høgskolen i Bodøs fortrinn

Etableringen av Nokut i 2003 forandret landskapet for høyere utdanning i Norge. Antall universitet gikk fra fire til åtte. I tillegg posisjonerte enkelte høyskoler seg gjennom fusjon med allerede etablerte universitet.⁶¹² Ifølge Nokut-direktør Terje Mørland trakk «alle virkemidlene i samme retning» og det rådet «et sterkt ønske i hele sektoren om 'å rykke opp'». ⁶¹³ Det er nærliggende å spørre hvorfor Høgskolen i Bodø fikk universitetsstatus som en av bare tre høyskoler?⁶¹⁴

Internasjonale og nasjonale reformprosesser gjorde det mulig for HBO å entre universitetsfamilien. Men dette er ikke en tilstrekkelig forklaring. Mulighetsrommet som åpnet seg blant annet gjennom Mjøs-utvalgets arbeid, Bologna-prosessen og kvalitetsreformen, var tilgjengelig også for andre høyskoler. Hvilke faktorer, krefter og forhold bidro internt ved høgskolen, lokalt og regionalt, til at universitetsstatus ble oppnådd? Med faktorer menes politiske utviklingstrekk samt indre forhold i Nord-Norge og Nordland. Med krefter menes private, institusjonelle, offentlige og politiske aktører, mens forhold peker på den samfunnsaktuelle konteksten utviklingen skjedde i. Denne delen belyser hvordan det nye mulighetsrommet ble utnyttet av Høgskolen i Bodø og andre lokale og regionale aktører slik at prosessen kom i mål. Hva var Høgskolen i Bodøs fortrinn? Det er naturlig å begynne med noen lange historiske linjer.

Profesjonsutdanninger og innovasjonskultur

Gjennomgangen av utviklingen innen høyere utdanning i Bodø fra midten av 1800-tallet fram til etableringen av Universitetet i Nordland tilfører universitetsprosessen dybdesyn. Det er flere faktorer, krefter og forhold som kjennetegner utviklingen kontinuerlig helt fra skolebyens start fram til Bodø ble universitetsby. Et sentralt forhold er at velferdsstatens institusjoner og yrker har krevd stadig flere utdanningstilbud i de snart hundre årene som er gått siden NKS sykepleierskole ble etablert i Bodø.

Som fylkeshovedstad var Bodø opprinnelig et sentralsted for Nordland, definert som et sted som ivaretar behov og løser oppgaver på vegne av omlandet.⁶¹⁵ Etter andre verdenskrig fikk byen i stadig økende grad en «alminnelig, flersidig sentralfunksjon» i fylket.⁶¹⁶ Bodø var den eneste kommunen med jevn, sterk og

vedvarende vekst i folketallet i Nordland i perioden etter 1960.⁶¹⁷ Nå gikk Bodø forbi Narvik i antall innbyggere og ble Nordlands største og Nord-Norges nest største by. Fra 1964 ble Bodø og de andre byene regnet med som en del av fylkeskommunen. Ti år senere innførte myndighetene direkte valg til fylkestinget, og de politiske partiene overtok for ordførertinget. Dette innebar at fylkeskommunen nå fikk sin egen økonomi basert på fylkesskatten, og at distriktene tapte terreng i forhold til byene. Tidligere hadde hver ordfører, uansett størrelse på kommunen, én stemme på fylkestinget. Nå var det partipolitikken som gjaldt, og Bodø fikk en dominerende rolle som nok utfordret en del distriktskommuner og byer i nord- og sørfylket.

En viktig årsak til at byen ble et utdanningssentrum, er at den hadde et mer differensiert arbeidsliv enn i de andre byene i fylket; handelsbyen Bodø var mer robust i møte med framtiden og kunne tilby en større variasjon av arbeidsplasser. De tre neste byene i størrelse, Mo i Rana, Narvik og Mosjøen, hadde mer preg av «company towns» med ett eller flere store industriforetak som nav i arbeidslivet, og

Illustrasjonen kan sees i trykt bok.

Nanna With (1874–1965) fra Andenes var sentral i arbeidet med å bedre velferden i hovedstaden for studenter fra nord. Innsatsen førte blant annet til at Nordnorsk Elevhjem åpnet i 1960. Elise Danielsens maleri av Nanna With henger i Hurtigrutens Hus på Stokmarknes. Auditorium 4 er i dag oppkalt etter henne. Foto: Oslo Museum

var dermed svært følsomme for konjunktursvingninger og rasjonalisering.⁶¹⁸ Etter hvert ga ikke dette godt nok grunnlag for vekst.⁶¹⁹

Ved utgangen av 60-årene hadde Nordland lavest utdanningsnivå i hele landet, blant annet på grunn av det sterke innslaget av primærnæringer.⁶²⁰ Utbyggingen av sekundær- og tertiærsektoren, industri og tjenesteyting, krevde utdannet arbeidskraft, og Bodø fikk nå en sterkere rolle som tilbyder av høyere utdanning i regionen.⁶²¹ Nordland sykepleierhøgskole (1920), Bodø lærerhøgskole (1951), Statens spesialscole i psykiatrisk sykepleie (1959) og Nordland distriktshøgskole (1971) var institusjoner i vekst, som stadig formet nye studietilbud fram til etableringen av Høgskolen i Bodø i 1994.⁶²² Dette var spesielt viktig for byen i tiden etter at den kalde krigen var slutt fordi den i økende grad hentet sin vekstkraft fra utdanning og næringsliv.⁶²³ Ifølge byhistoriker Ola Svein Stugu var disse faktorene avgjørende for videre vekst:

Byer som hadde store utdannings- og forskningsmiljøer og i tillegg ytte omfattende forretningstjenester for et større omland, ble i stor grad vinnere i vekstkonkurransen. Taperne var industribyer uten større sentrumsfunksjoner og utdanningsinstitusjoner. Utviklingen i Nord-Norge illustrerer dette. Der framsto Tromsø og Bodø i tiltakende grad som de to store sentrene.⁶²⁴

Et trekk ved utviklingen i hele perioden var at profesjonsutdanningene banet vei, og at lokale initiativ kombinert med lokal og regional politisk vilje var viktige for at institusjonsbyggingen skulle skyte fart. Om det manglet utdanningstilbud i Bodø, ble disse ofte initiert fra lokalt og regionalt hold. Distriktpolitiske hensyn har spilt en viktig rolle for å vinne gehør hos sentrale myndigheter. En sentral drivkraft har vært ønsket om å utdanne sine egne for å heve utdanningsnivået og hindre fraflytting fra regionen. I tillegg tegner det seg en omsorg for kompetanse spesielt designet for nordlandssamfunnet i hele perioden parallelt med at institusjonene bidro på den norske kunnskapsallmenningen og fikk en sterkere autonomi. Det regionale høgskolestyret for Nordland fungerte aldri som styringsorgan for utviklingen ved høgskolene i fylket, som i stor grad bestemte kursen selv. Høgskolen i Bodøs autonomi styrket seg kontinuerlig, med innføringen av enhetlig ledelse i 2006 som den største endringen.⁶²⁵ En stadig sterkere institusjonell autonomi var viktig for veien mot universitet.

Både etableringen av Nordland distriktshøgskole i 1971, Høgskolesenteret i Nordland i 1986, Høgskolen i Bodø i 1994 og åpningen for at faglig utvikling kunne føre til endret institusjonskategori rundt årtusenskiftet, skapte et styringsvakuum som ble utnyttet lokalt for å styrke institusjonen. Spørsmålet om hva en dis-

triktshøgskole, og, tretti år senere, hva et universitet skulle være, besvarte ledelsen og de fagansatte i samarbeid med studentene gjennom den innovasjonskulturen som dette vakuumet skapte. Lokalt initiativ og vilje til stadig videre utvikling var også en viktig del av lærerutdanningens institusjonskultur. Gjennom hele perioden maksimerte lokale og regionale aktører de mulighetene reformene innen høyere utdanning representerte. En del av utviklingen kan også sies å ha vært motivert av ønsket om å samle institusjonen rundt en felles identitet.

Hele perioden kjennetegnes av en sterk institusjonell vilje hvor fagfolk og ledelse dro lasset sammen. Det har vært til dels sterke konflikter, men disse har i overveiende grad bidratt til et mangfold og skapt fruktbare synergier istedenfor å hemme vekst og fagutvikling. De sterkeste og mest langvarige konfliktlinjene her tegner seg i enkelte utdanningskamp om egen faglig autonomi, som ved siviløkonomutdanningen, lærerutdanningen og sykepleierutdanningen. Etableringen av de fire forskerutdanningene og universitetsprosessen kan også sees på som en kamp om å skaffe seg råderett over egen framtidig fagutvikling.

De ulike byggetrinnene var viktige for universitetsprosessen og peker på en kontinuerlig prosess fra NDH ble etablert og trengte egne lokaler. Byggetrinn I til III var utgangspunktet for campusutvidelsene på 2000-tallet. Uten realiseringen av byggetrinn IV og V ville høgskolen ikke fått godkjent sine fasiliteter som universitetscampus av Nokut. Utvidelsene muliggjorde en trinnvis samlokalisering av Siviløkonomutdanningen i Bodø, Nordlandsforskning, Arkiv i Nordland, sykepleierutdanningen og lærerutdanningen, og var viktig for å få til utviklingen av de fire doktorgradsutdanningene.

Fra tiden rundt 1970 har akademisk drift vært en sentral drivkraft i fagutviklingen og forskningsaktiviteten ved institusjonen. Akademiseringen var initiert av myndighetene, men tjente også som en lokal strategi for etablere nye studietilbud både i bredden og høyden. En del av bildet her er at høgskoler og universitet har nærmet seg hverandre, og at spesielt kvalitetsreformen innebar en viss «skolifisering» av academia med redusert akademisk frihet for både studenter og fagfolk.⁶²⁶ Dermed ble universitetsstatus til en viss grad enklere å oppnå. Den politiske støtten fra sentralt hold var avgjørende for å komme i mål, samtidig som initiativene fra Campus Mørkved møtte massiv motstand fra departementet og de etablerte universitetene. I dette bildet har spesielt Universitetet i Tromsø spilt en dobbel rolle.

Både konkurransen og samarbeidet med Universitetet i Tromsø var viktig for å dra universitetsstatusen i havn. Å bli en avdeling under universitetet lenger nord var et ris bak speilet ingen ønsket ved høgskolen. Både Nordland distriktshøgskole og Universitetet i Tromsø nøt godt av et samlet Nord-Norge da studiestedene ble vedtatt i Stortinget, men i tiden etterpå ble arbeidsdelingen mellom de to en kime



Nye studenter får hjelp med bolig og praktiske utfordringer og ønskes velkommen per telefon av studentambassadørene. Tilbudet bidrar til økt trivsel og flere studenter. F.v.: Brynjel Toft, Liza-Mari Widnes Isaksen, Ørjan Heldal og Assad Munir. Foto: UiN, Svein-Arnt Eriksen

til konflikt. Samtidig var en del av fagutviklingen i Bodø avhengig av Universitetet i Tromsø. Samarbeidet med institusjonen bidro blant annet til etableringen av doktortragsutdanningen i sosiologi, gjennom å tilby hovedfag i sosiologi ved HBO fra 1989 med Tromsø som eksamenssted og høgskolens fagfolk som forelesere.

Et annet aspekt ved Universitetet i Tromsøs rolle er at en del av fagfolkene ved høgskolen hadde fagbakgrunn og praksis herfra når de kom til byen og vice versa. Det har også vært en utstrakt utveksling av sensorer mellom de to lærestedene. Like fullt avdekker de lange linjene et kontinuerlig spenningsforhold med varierende styrke mellom de to institusjonene fra etableringen av distriktshøgskolen i 1971. Både samarbeidet og konkurransen har styrket institusjonen og bidratt på ulike måter til framveksten av universitetet.

Bodø-miljøet har også påvirket utviklingen nasjonalt på ulike måter. Allerede før Nordland distriktshøgskole åpnet i 1971, var lærerutdanningen i samarbeid med tilsvarende utdanninger i Agder og Rogaland. Dette samarbeidet fortsatte, og ble senere svært viktig for strukturendringene i sektoren i tiden før og under selve universitetsprosessen. Einride Hvedings forslag til Kirke,- forsknings- og utdanningsdepartementet om en reduksjon av antall høgskoler i Norge til mellom 20 og 30, i tillegg til forslaget om en felles universitets- og høgskolelov, var viktige i tillegg til forslaget om at Nordland som en av to fylker fikk beholde tre høgskoler. Tidligere HSN-rektor Audun Sandberg ledet blant annet et utvalg som skulle fremme samarbeidet mellom Universitetet i Tromsø og høgskolene i Nord-Norge.

Direktør Stig Fossums tid som statssekretær i Kulturdepartementet gjorde at han kjente de politiske nettverkene i hovedstaden og kunne dra veksel på dem slik at initiativ lokalt kunne finansieres fra sentralt hold.

Gjennom etableringen av NDH så en institusjon dagens lys som utfordret Nord-Norge som utdanningspolitisk størrelse. Nordland ble nå en utdanningsregion som gjorde seg gjeldende i stadig sterkere grad også nasjonalt. Da Siviløkonomutdanningen i Bodø ble etablert, ble denne posisjonen styrket samtidig som veien åpnet seg også for andre siviløkonomstudier. Høgskolen fikk etter hvert det nasjonale ansvaret for lulesamisk språk og kultur og var sentral i arbeidet med å revitalisere lulesamisk som språk. «Bodø-modellen» inspirerte andre forskningsmiljø til å samarbeide med eksterne aktører. Journalistutdanninga bidro til profesjonalisering av journalistyrket i redaksjoner landet over, men var spesielt viktig for utviklingen av nordnorsk presse, for å nevne noe.

Selve universitetsprosessen påvirket også på nasjonalt nivå. Gjennom en utstrakt lobbyvirksomhet og bruk av politiske nettverk bidro Bodø-miljøet til utviklingen av Mjøs-utvalgets arbeid. Da HBO fikk rett til doktorgradsutdanning i bedriftsøkonomi, skapte de sterke reaksjonene mot statsråd Jon Lilletuns tildeling tross sakkyndig komites innsigelser, ny presedens hvor faglighet nå ble tillagt større vekt. I løpet av universitetsprosessen endret i tillegg Nokut praksis ved søknader om forskerutdanning på grunnlag av erfaringene med blant annet HBOs søknadsrunder. Fagkomiteenes svar ble nå sendt direkte til Nokuts styre uten at søker fikk komme med innspill først. I tillegg til dette ble internasjonaliseringen ved HBO, som etter den kalde krigen skjøt fart mot øst, lagt merke til av sentrale myndigheter. Etableringen av Nordområdesenteret for næringslivet var ett av mange signal på at Høgskolen i Bodø utgjorde en nasjonal plogspiss i arbeidet med å etablere samarbeid med akademia i Russland.

Fra tiden før første elev ved sykepleierskolen startet i 1920, skjedde det en storstilt utbygging av velferdsstaten med tilhørende yrker som trengte kompetent arbeidskraft. Nestor innen høyere utdanning i Bodø, Einride Hveding, har satt ord på hva som motiverte mange fagfolk og politikere til utviklingen av masseutdanningssamfunnet: «Individet skulle uhindret av økonomi, sosial status og geografi kunne arbeide seg opp gjennom utdanningssystemet helt til topps, om vedkommende ønsket det og hadde evner og krefter til det.»⁶²⁷

Masseutdanningsperioden gikk over i en ny fase i tiden da universitetsprosessen startet. Demokratisering og sosial rettferdighet som drivkraft tapte terreng for det historiker Knut Kjeldstadli kaller for akademisk kapitalisme.⁶²⁸ Sosiologene Pierre Bourdieu og Jean-Claude Passeron har i tillegg belyst tendenser i akademia hvor institusjonenes kamp for tilværelsen gjør at de opprettholder sosiale ulik-

heter.⁶²⁹ Nå, når «alle» har tilgang til studier og studielån, hva da? Blir bachelor-kandidatene den nye arbeiderklassen i Norge?⁶³⁰ Universitetet i Nordlands tilblivelse var mulig gjennom reformer som gjorde at landets høyskoler og universitet i større grad enn før ble kunnskapsbedrifter. Etableringen av et felles utdanningsmarked i Europa hadde blant annet som mål å styrke den enkelte utdanningsinstitusjon, noe som i realiteten innebar en styrking av sentraladministrasjonen.⁶³¹ Lokalt førte dette til at fagfolkene mistet innflytelse i fora med reell makt i løpet av universitetsprosessen. Selv om utviklingen ikke var et resultat av den alene, framskyndet og legitimerte universitetsprosessen til en viss grad endringene. Hva var bakgrunnen til at høyskolens fagansatte likevel støttet universitetsvisjonen? I det følgende drøfter jeg hvilke faktorer, krefter og forhold som gjorde seg gjeldende internt ved høyskolen, lokalt i Bodø og regionalt i Nordland under selve universitetsprosessen.

Felles kart med ulikt terreng

En Questback-undersøkelse i juni/juli 2014 kan belyse ledelsens og de fagansattes forhold til universitetsprosessen, og dermed få ny innsikt i deres rolle i den.⁶³² Utvalget besto av fagansatte og ledelse, her definert som styret i tillegg til faglig og administrativ ledelse fra 1999 til og med 2010.⁶³³ Siden undersøkelsen ble gjennomført i etterkant av universitetsprosessen, og utvalget dermed kan ha beveget seg i forhold til hvor de sto under selve prosessen, ble det poengtert at undersøkelsen tok sikte på å kartlegge respondentenes syn i tiden før etableringen av UiN. Svarprosenten var lav, men bekreftet tendensen i intervjuene, og blir i det følgende brukt sammen med muntlige og skriftlige kilder til å belyse ulike sider ved høyskolen som bidro til at institusjonen fikk universitetsstatus.

To ulike universitetssyn

Intervjuene med sentrale aktører i universitetsprosessen danner et bilde av at det var stor enighet rundt universitetstanken både i ledelsen og blant fagansatte ved institusjonen.⁶³⁴ En mulig forklaring var at ledelsen og de fagansatte så for seg ulike resultat av universitetsstatusen. I boka *Universitetet som beslutningsarena* presenterer Arild Underdal to motstridende idealtyper av universitetssyn innenfor norsk høyere utdanning: universitetet som *akademi* versus universitetet som *kunnskapsbedrift*.⁶³⁵ De to universitetssynene gjelder primært universitetets formål og virksomhetens karakter, forholdet til omgivelsene og verdier og normer arbeidsfellesskapet baserer seg på.⁶³⁶ Universitetet som akademi betegner en fagorientering



Hvilket universitet var det egentlig som ble etablert i Nordland? Mens ledelsen så det som en kunnskapsbedrift, hadde de fagansatte et universitetssyn som lå mellom akademia og kunnskapsbedriften. Her lå det en kime til konflikt, men ikke rundt målet om å bli universitet. Foto: Lars Westvig

med stor individuell frihet for forskere og studenter. Overfor samfunnet har universitetet her en «kritisk funksjon» og en finansiering som ikke baseres på publiseringer og antall studenter som gjennomfører sine utdanningsløp.

Universitetet som kunnskapsbedrift har primært som formål å yte tjenester og har en sterkere styring og fastere organisering av forskere og studenter. Dette synet vektlegger hvilken nytteverdi institusjonen har for samfunnet. Finansieringen er delvis basert på studentgjennomstrømning og kunnskapsproduksjon.⁶³⁷

Spørreundersøkelsen søkte å kartlegge de fagansattes og ledelsens syn på universitetets formål, samfunnsfunksjon og kultur. De to ulike universitetssynene, kunnskapsbedrift og akademi, gjenspeilet seg i ulike påstander for å finne ut hvor respondentene sto.⁶³⁸ Skillet er verken entydig eller representativt for hver enkelt i den sentrale ledelsen eller den enkelte fagansatte. Undersøkelsen avdekket forskjeller mellom de fagansattes og den overordnede ledelsens universitetssyn. Mens ledelsen langt på vei betraktet universitetet som en kunnskapsbedrift, så de fagan-

satte det som en hybrid mellom akademiet og kunnskapsbedriften.⁶³⁹ Dette funnet bekreftet det som kommer fram i intervjumaterialet.

Ledelse og fagansatte hadde to ulike mål som sto nær hverandre, og som begge ble oppfylt i universitetsvisjonen.⁶⁴⁰ Dette var en av forutsetningene for at samarbeidet ble konstruktivt mellom fagansatte og ledelse. At de fagansatte bygde fagene i høyden, la grunnlaget for at kunnskapsbedriften kunne styrkes, og at ledelsen sikret en god drift var forutsetningen for at de fagansatte kunne oppnå større faglig autonomi. Målet om å styrke kompetansen, studentrekrutteringen og heve utdanningsnivået i regionen gjennom universitetsstatusen forente de to. At de fagansatte hadde et universitetssyn som tilsvarte en kombinasjon av akademi og kunnskapsbedrift, kan forklare at konfliktnivået under universitetsprosessen ikke ble så høyt at det hindret etableringen av UiN.

Perspektivet tilfører også innsikt i hvorfor veien fram bar preg av motsetninger. Slike motsetninger er ikke unike for utviklingen av Universitetet i Nordland, men snarere et allment trekk ved institusjonelle endringer hvor en organisasjons grunnverdier rokkes ved.⁶⁴¹ I intervjuene har enigheten med hensyn til målet om universitetsstatus iblant stått i kontrast til konfliktnivået i prosessen som ledet dit.⁶⁴² En forklaring er at ledelsen og de fagansatte ikke var bevisst på at de så for seg ulike universitetsmodeller. Når denne forskjellen viste seg i veivalg, skapte det konfliktsituasjoner. Kvalitetsreformen og tellekantsystemet, som i stor grad la til rette for universitetet som kunnskapsbedrift, gjaldt imidlertid også for landets høyskoler, og var dermed ikke noe som kunne treneres lokalt verken av fagansatte eller av ledelsen. Dersom disse initiativene hadde vært lokale, ville reformene ikke vært mulig å gjennomføre.

Det latinske begrepet for universitet, *universitas*, betegner en definert gruppe personer som arbeider mot et felles mål. Et viktig premiss for etableringen av Universitetet i Nordland var nettopp en stor grad av enighet rundt målet lokalt og et sterkt samarbeid i løpet av prosessen. Det betyr ikke at det var en skute med alle mann om bord som satte kurs mot universitetsstatus. For å sitere professor i historie, Sivert Langholm: «det er snarere å sammenligne med en flåte eller armada – en flåte av farkoster av høyst ulik tonnasje, bemanning og destinasjon, ofte med kursen satt i helt forskjellige retninger i forhold til hverandre.»⁶⁴³ I universitetsprosessen fant flåten en felles kurs å navigere etter. Ledelsen håndterte de strukturelle kravene Nokut hadde, samtidig som institusjonens fagmiljøer utviklet seg i høyden. Det ble et tospann som dro i samme retning. Denne kombinasjonen av administrativ og faglig kraft ble spesielt viktig for de to siste doktorgradssøknadene. I spenningsfeltet mellom kunnskapsbedriften og akademiet oppsto det positive synergier som fremmet prosessen.



Akademisk drift

Akademisk drift, definert som «tendensen til at institusjoner som ikke blir begrenset, kopierer prestisjetunge institusjoners funksjon og oppdrag» (forf. overs.), er en sentral forklaring på hvorfor samarbeidet mellom fagansatte og ledelse forble konstruktivt gjennom hele perioden.⁶⁴⁴ Universitetsprosessen tilbød en akademisk stige å klatre på, og mange fagansatte var motivert av at universitetsstatusen innebar en sterkere faglig autonomi. Denne beveggrunnen ble utfordret av en stadig sterkere sentraladministrasjon.

Parallelt med utviklingen av fire doktorgradsløp ved fakultetene var det mange som kvalifiserte seg til høyere stillinger. I spørreundersøkelsen oppga tolv prosent av de fagansatte at de avanserte til professor og dosent i løpet av perioden 1999–2010. Elleve prosent avanserte til førsteamanuensis eller førstelektor i samme periode.⁶⁴⁵ Kompetansehevingen som skjedde, var viktig for å kunne akkrediteres som universitet.

Ifølge spørreundersøkelsen ble majoriteten av de fagansatte sterkt påvirket av de strukturelle og faglige endringene som skjedde, primært gjennom økt arbeids-



Nye doktorander fra de fire fakultetene ble presentert under Akademisk årsfest i november 2013.

Bak f.v.: Dekan Hanne Thommessen (FSV), dekan Arne Fjalstad (PHS), dekan Bjørn Olsen (HHB), Thor-Erik Sandberg Hansen (HHB), Are Severin Ingulfsvann (HHB), rektor Pål Pedersen, Alexander Jüterbock (FBA) og Anita Berg (FSV).

Foran f.v.: Arvind Yegambaram Meenakshi Sundaram (FBA), dekan Jan Reid Hole (FBA), Natalia Andreassen (HHB), Inger J. Danielsen (PHS), Nadezda Nazarova (HHB), Anusha K. S. Dhanasiri (FBA), Carina Fjellidal (FSV), Yan Zhao (FSV) og Gunn Elin Fedreheim (FSV). Foto: UiN, Svein-Arnt Eriksen

mengde og økende krav til kompetanse.⁶⁴⁶ Å bygge fag i høyden og kvalifisere seg til høyere stillingstitler preget hverdagen til de fagansatte på Campus Mørkved under universitetsprosessen. En av fire fagansatte oppga at de daglig ble sterkt påvirket av universitetsprosessen.

Akademisk drift kan sees både som en realisering av universitet som akademi og, etter hvert som lønnsomheten ble knyttet opp mot kunnskapsproduksjon, en realisering av universitetet som kunnskapsbedrift. I tillegg sammenfaller dette med ønsket om å realisere personlige mål om høyere stillingsnivå, lønn og faglig kompetanse. Siden kunnskapsproduksjon genererte en sterkere økonomisk basis for institusjonen, sammenfalt nå realiseringen av universitetet som kunnskapsbedrift med mange fagansattes ønske om et universitet som en hybrid mellom kunnskapsbedrift og akademi. Satsing på forskning og akademisk virksomhet styrket både fagmiljøene og institusjonens økonomi – og gjorde samtidig mest nytte i regionen. Akademisk drift var en viktig drivkraft bak universitetsprosessen.

Konsensuskultur og enhetlig ledelse

Det var flere forhold internt i ledelsen og i relasjonen mellom ledelse og fagansatte som virket konfliktdempende i perioden 1999 til 2010.

En viktig side var at ledelsen ved HBO praktiserte sømløse overganger mellom direktørs og rektors rolle. De signerte på vegne av hverandre og ble dermed svært effektive. Det tette samarbeidet mellom rektorene og direktør i perioden 1999 til 2010 gjorde det mulig å orientere seg etter funksjon mer enn posisjon, og dermed bruke alle krefter til å dra universitetsstatusen i land.

En del av de fagansatte problematiserte at begge rektorer i perioden kom fra Handelshøgskolen, hvor fagmiljøet gjennom årene hadde bygd sin egen identitet snarere enn en kollektiv. For å lette denne situasjonen ble det åpnet en kanal direkte til direktør Fossum som fakultetsdekanene kunne bruke. Både i Mellemviks og Pedersens rektorperioder ble det gitt direktør Stig Fossum vide fullmakter til å ta beslutninger og møte de fagansatte dersom de selv var forhindret. Et eksempel er arbeidet med doktorgraden i sosiologi. Her oppgir dekan ved Fakultet for samfunnsvitenskap, Øystein Henriksen, Fossum som sin viktigste støttespiller i ledelsen: «Spør du meg hvem vi forholdt oss til, også i faglige spørsmål, vil jeg si Fossum.»⁶⁴⁷ Dette bidro også til at de fagansatte hadde flere ledere det var legitimt å forholde seg til, og dermed større mulighet for å få gjennomslag for sine ressursbehov og hjelp med ulike utfordringer. «Det var et institusjonsprosjekt ... vi hadde en arbeidsform hvor vi hver ettermiddag ga hverandre rapporter om hva som skjedde og hva vi skulle gjøre ...»⁶⁴⁸

Ledelsen fungerte som et fleksibelt team hvor alle bidro med sine styrker. Store deler av staben i administrasjonen var mobilisert inn i prosessen. Kulturen var løsningsorientert, ledelsen endret strukturer og brukte uformelle kanaler for å nå fram til myndigheter og hente inn økonomiske ressurser fra eksterne aktører i tillegg til å legge rammene for faglig utvikling i de fagmiljøene som skulle aksle en doktorgrad.

I spørreundersøkelsen kom det fram at 60 prosent av respondentene opplevde et økt konfliktnivå med ledelsen i løpet av prosessen. En del av forklaringen ligger i en utvidet kontaktflate mellom fagmiljøet og ledelsen i arbeidet med søknadene om doktorgradsrett: En tilsvarende andel oppga at de samarbeidet tettere med ledelsen enn tidligere. Det er naturlig at konfliktene oppsto oftere fordi fagansatte og ledelse samarbeidet nært om en endringsprosess. En annen forklaring er at åtte av ti opplevde en sterkere styring fra administrativt nivå i perioden. Ledelsens involvering i universitetsprosessen påvirket med andre ord de fagansattes arbeidssituasjon sterkt, men likevel oppgir ni av ti at de opplevde entusiasme rundt målet om



En av forutsetningene for at høgskolen skulle bli universitet, var en god studentvelferd og fornøyde studenter.
Foto: UiN

å bli universitet. Konfliktene var uunngåelige når så mange strukturelle endringer var påkrevd for å få på plass en akkreditering, og når fagfolk skulle samarbeide tett med sentraladministrasjonen. Det kan virke som om enigheten om målet gjorde konfliktene konstruktive, og at de gjenspeiler et stort engasjement snarere enn at selve prosessen ble hindret. Bare en av ti oppga at de aktivt motarbeidet universitetsprosessen.

Gjennom kvalitetsreformen fikk universitetsprosessen sterk drahjelp fordi den ga institusjonen sterkere autonomi. Med den større institusjonelle friheten kom det også krav om økt rapportering og kvalitetssikring. Kvalitetssikringssystemet ble ikke godkjent før i 2005, og arbeidet med dette medførte en sterkere forståelse

se nedover i organisasjonen for at den nye måten å drive på måtte implementeres; vide rammer fra departementet, men samtidig strengere krav om rapportering. Det var slutt på tiden da ledelsen måtte søke om å flytte penger til frimerker over til posten for telefoni.⁶⁴⁹

At reformene ble innført fra nasjonalt nivå, gjorde som tidligere nevnt at ledelsen kunne implementere dem uten å miste egen kredibilitet. Enkelte så ikke forskjellen på en generelt tiltakende byråkratisering og de strukturendringene som fulgte selve universitetsprosessen, men etter hvert etablerte det seg en forståelse på alle nivå i institusjonen av at reformene var viktige for å kunne plassere seg i familien av høyere utdanningsinstitusjoner i Europa. De nye rammene stoppet ikke samarbeidet lokalt på Campus fordi det ikke var ledelsen som fortalte hvordan tingene skulle være, men Nokut og departementet.

Høgskolen gikk over fra valgt til ansatt rektor gjennom det såkalte «Moskva-vedtaket», som ble vedtatt på et styremøte i Moskva i 2006.⁶⁵⁰ Nå fikk rektor øverste ansvar både for den faglige og den administrative delen av høgskolen, noe som innbar at enhetlig ledelse ble innført på institusjonsnivå.⁶⁵¹ Ved Høgskolen i Stavanger førte denne endringen til at direktøren gikk over til en stilling som kontorsjef.⁶⁵² I Bodø fortsatte Stig Fossum som direktør. Posisjonen som styreleder tilfalt nå et eksternt styremedlem, Magnus Rindal. Han var den som, mot direktørens innstilling, kjørte saken om ansatt rektor igjennom i styret. Dette var viktig for å vise at ledelsen var styringsdyktig og robust; selv om styreformen var valgfri, hadde Mjøs-utvalget anbefalt ansatt rektor fordi han eller hun ellers «ville ha en uavhengig posisjon i forhold til styret og en autoritet avledet av dem som har valgt ham».⁶⁵³

Ved høgskolen var det en utpreget kollegial kultur i styret som etterstrebet å arbeide med sakene slik at man kom fram til konsensus om hva som var til det beste for institusjonen.⁶⁵⁴ Dette illustreres ved at både direktør og rektor var enige med Mjøs-utvalget om at ansatt rektor var å foretrekke, men fordi begge visste at majoriteten av de ansatte ønsket valgt rektor, anså de det som uaktuelt å fremme et slikt forslag. Ledelsen hadde som et kompromiss sendt på høring et forslag om tilsatte dekaner, noe fagforeningene gikk inn for. Etter styrevedtaket om ansatt rektor var fasit at både dekaner og rektor skulle tilsettes. Det resulterte i et opprop med protester fra fagforeningene Norsk Tjenestemannslag, Norsk Sykepleierforbund, Utdanningsforbundet, Akademikerne, Parat og Forskerforbundet, men til ingen nytte.⁶⁵⁵

En rapport fra Rokkansenteret har konkludert med at det motsatte var tilfellet for styret ved NTNU; her satte styremedlemmer interesser opp mot hverandre slik at det skapte konflikter.⁶⁵⁶ Dersom ledelsen ved HBO selv hadde foreslått ansatt

rektor som ny styreform, ville det vært som å skyte seg selv i foten fordi det ville skapt en front mot de fagansatte. Dette styrevedtaket skapte sterke reaksjoner, men siden det var fremmet av Rindal istedenfor rektor, som fram til da var styreleder, og siden direktøren hadde innstilt på valgt ledelse, ble skyldspørsmålet fordelt på alle styremedlemmene som hadde stemt for, inkludert rektor. Bare tre styremedlemmer stemte imot. Dette var en av til sammen ti saker som styret trengte å votere over i styreperioden 2006–2009.⁶⁵⁷

Beslutningen om å innføre enhetlig ledelse endret styrets arbeidsform. Det ble nå innført en åpnere linje hvor styret diskuterte sakene som ble lagt fram på en grundigere måte. I 2006 ble 16 prosent av sakene endret etter styrebehandling, i 2009 var andelen dobbelt så høy.⁶⁵⁸ Samtidig som styret fikk en sterkere rolle, ble studentenes og de ansattes innflytelse svekket. Styret, hvor de hadde hatt en dominerende posisjon, fikk nå en sterkere tyngde på den eksterne siden. De eksterne bidro mer, var mer aktive og la flere premisser enn tidligere. De fagansatte mente vedtaket om enhetlig ledelse skapte et demokratisk underskudd i institusjonen mens ledelsen så på det kontroversielle vedtaket som viktig for å kunne ta overordnede institusjonelle grep. I universitetssøknaden het det:

Styret for HBO så det som viktig at styringsmodellen skulle angi tydelige styringslinjer fra høgskolestyret og høgskoleledelsen til de ulike nivåene i institusjonen, og at rektor fikk en klar instruksjonsmyndighet overfor dekan. Det var et viktig poeng å legge til rette for enda sterkere styring fra høgskolestyret og høgskoleledelsen. Med økt konkurranse, økt behov for ekstern finansiering, økte frihetsgrader for institusjonen, sterkere fokus på kvalitetssikring og virksomhetsstyring ble det vurdert som viktig å sikre høgskolestyrets og høgskoleledelsens innflytelse på beslutninger som treffes på ulike nivå ved høgskolen.⁶⁵⁹

I realiteten var det lite som ble forandret mellom direktør og rektor; en sømløs arbeidsdeling hvor de spilte på hverandres styrker og signerte for hverandre, var fremdeles praksis i tiden etterpå.⁶⁶⁰ Den nye styreformen fremmet universitetsprosessen, men konsensuskulturen ble satt under press ved innføringen av enhetlig ledelse og økte konfliktnivået mellom ledelsen og de fagansatte. Konflikten gjaldt imidlertid ikke målet om å bli universitet, men veien dit, og dermed trenerte den ikke prosessen. Frode Mellemvik, som var rektor ved HBO fram til 2007, og Stig Fossum, som fremdeles er direktør ved institusjonen, spilte på mange måter en avgjørende rolle for universitetsprosessen.

Illustrasjonen kan sees i trykt bok.

De første studentambassadørene for det nye universitetet bidro til å gjøre studietilbudet kjent for potensielle studenter våren 2011. F.v.: Mikael Skarshaug Pedersen, Jonas Ali Ghanizadeh og Therese Korsvik Eliassen. Foto: Helge Grønmo

Studentenes rolle

Tidligere nevnte spørreundersøkelse rangerte studentene som gruppen med minst påvirkning på universitetsprosessen.⁶⁶¹ Dette kan være riktig når det gjelder direkte påvirkning, men studentenes evaluering av høgskolens studie- og velferdstilbud bidro til at den kom videre. Studentenes tilfredshet var et viktig premiss for å kunne avansere; skulle det bli universitet, måtte man først presentere en vel fungerende høgskole. Deres dom var en viktig indikator på om HBO var en veldrevet institusjon.

Studentenes evalueringer av høgskolen var positive. I 2002 var 64 prosent av sykepleierelevne ved høgskolen svært godt fornøyd med lærestedet sitt, og fire år etter ble historiestudentene løftet fram i media som de mest fornøyde i hele landet. Hele 79 prosent var svært godt fornøyd med historieundervisningen på Campus.⁶⁶² Slike positive tilbakemeldinger var viktige med hensyn til Nokuts krav om at fagpersonalet skulle være «tilpasset virksomheten», og at fagpersonalet og undervisningen var «i samsvar med studentenes behov» for å kunne akkreditere høgskolen som universitet.⁶⁶³

Anna Cecilie Jentoft, som var studentleder mellom 2008 og 2010, var i utgangspunktet negativ til at høgskolen skulle bli universitet, men etter hvert ble hun en støttespiller i likhet med sine forgjengere. Det var ingen selvfølge; NSU-leder

Lars Birger Salvesen gikk blant annet imot et universitet i Kristiansand.⁶⁶⁴ Jentoft frontet universitetstanken i Studentenes Landsforbunds sentrale fora, drev informasjonsarbeid blant studentene og samarbeidet tett med ledelsen, som inkluderte studentene i prosessene.⁶⁶⁵

Studenttallet ved høyskolen vokste sterkere enn ved mange andre høyere utdanningsinstitusjoner; mens antallet som hadde HBO som førstevalg vokste med 1173 studenter fra 2000 til 2010, gikk tilsvarende antall ved Universitetet i Oslo i perioden ned med 4216. Ved Universitetet i Bergen var nedgangen på 2285 førstevalgsstudenter i samme periode.⁶⁶⁶

Kvalitetssikringssystemet fanget etter hvert opp studentenes avviksmeldinger og slik kunne forhold forbedres fortløpende. Mot 412 avviksmeldinger fra studentene i 2005 ble det bare meldt inn 59 til Læringsmiljøutvalget i 2008.⁶⁶⁷ Studentene spilte på ulike måter en viktig indirekte rolle i universitetsprosessen.



Det nye universitetet tiltrakk seg flere studenter enn tidligere. Bildet viser studenter fra andre året på barnehagelærerutdanningen høsten 2015. Fra venstre: Ivan Otnæs, Kaia Restad, Elise Dahl, Siri Høyenes, Nanna Rask. Foto: Anders Haukland

HBOs lokale og regionale «tredje misjon»

Universitet blir ofte holdt fram som et ankerfeste for regional økonomisk utvikling, noe som benevnes som deres tredje misjon.⁶⁶⁸ Forskningsaktivitet har lenge vært sett på som en viktig kilde for tilførsel av ny kunnskap og teknologi til den regionen denne foregår i.⁶⁶⁹ Fra sentralt hold i EU påpekes det at universitet plikter å være «en del av det nettverket som bygger et kunnskapsbasert, inkluderende



Næringslivets bidrag var vesentlig for å komme i mål med universitetsprosessen. I januar 2004 donerte Salten Kraftsamband 1,5 millioner kroner og Bodø Energi en million kroner til Høgskolen i Bodø ved rektor Frode Mellemvik. Foto: UiN, Per Jarl Elle

samfunn både på globalt og regionalt nivå», og at den regionen et universitet tilhører, «bør kjenne på fordeler av universitetets aktivitet». ⁶⁷⁰

Et mål for denne spillover-effekten er i hvor stor grad forskningsresultatene utnyttes slik at de kommer næringslivet og samfunnet til gode. ⁶⁷¹ I senere forskning har personlige kontakter og nettverk mellom forskningsinstitusjonen og regionen vært trukket fram som viktige faktorer for at utbyttet skjer. ⁶⁷² I Bodø var den tredje misjon avgjørende for universitetsprosessen.

Lokalt var både direktør for Bodø Næringsforum, Åshild Movik og banksjef i Nordlandsbanken, Toril V. Lundestad, på offensiven i starten av universitetsprosessen. «Selv om dette ligger et stykke fram i tid, er en god del av næringslivet opp tatt av Høgskolens målsetting om å bli universitet», uttalte Lundestad til Nordlandsposten. ⁶⁷³

Movik appellerte til statsråd Giske, som var på vei til Nordland for å delta under den første universitetskonferansen på Campus Mørkved høsten 2000, om å bidra økonomisk til universitetsprosessen: «Vi forventer at ministeren ... gir for-

samlingen den gode nyhet om at det ligger fem millioner i neste års statsbudsjett til Kunnskapsparken.»⁶⁷⁴ Samtidig mobiliserte hun sine medlemmer til å delta under selve konferansen, som ble gjennomført i samarbeid med Nordland fylke, NHO Nordland, LO Nordland og Kommunenes Sentralforbund.⁶⁷⁵ Selv om Giske som tidligere nevnt kom tomhendt og ikke var «så opptatt av navnet», ble han likevel en støttespiller lenger framme.⁶⁷⁶

Kort tid senere, i november 2000, ble det avgjort i høgskolens styre at det skulle nedsettes et universitetsutvalg som fikk i oppdrag å se nærmere på hvordan hele nordlandssamfunnet kunne løfte institusjonen opp til et nytt nivå.⁶⁷⁷ Sentrale personer fra fylkeskommunen, næringslivet i Salten og Bodø kommune i tillegg til politikere arbeidet primært med hvordan man kunne selge universitetsideen som en strategi for regionsbyggingen, og dermed løse ut eksterne midler. Strategiene som ble lagt, fikk store ringvirkninger: Samarbeidet med eksterne partnere ble nå intensivert. Året etter ble det etablert et strategisk fond som skulle styrke samarbeidet mellom næringslivet og utviklingen av forskningen ved HBO.⁶⁷⁸

Da Høgskolen i Bodø feiret 30 år i 2001, var det spesielt fire faktorer ordfører Odd-Tore Fygle påpekte at institusjonen hadde bidratt med til byutviklingen. For det første hadde den sørget for at kompetansen ble værende «i landsdelen og i Bodø». For det andre hadde høgskolen hindret fraflytting. For det tredje var høgskolens stadig økende antall arbeidsplasser viktig. Dessuten hadde høgskolen styrket Bodøs rolle som «region-, fylkes- og landsdelssenter».⁶⁷⁹ Byen og regionen

Illustrasjonen kan sees i trykt bok.

Illustrasjonen kan sees i trykt bok.

Forskningsstasjonen i Mørkvedbukta fikk fire millioner kroner i DA-midler i 2008 for å kunne etablere seg som nasjonalt forskningssenter for marine arter. Foto: ArcticAerial, Bård Solheim og Øyvind Grønbech

kjente med andre ord på fordeler ved høgskolens virksomhet. Det motiverte til lagspill. Ekstern finansiering ut over de ordinære driftsmidlene var en del av forutsetningen for å etablere UiN og for å kunne ta institusjonen videre etterpå, siden det ikke fulgte sentrale midler med det nye navnet.

Forskningsutvalget ved Handelshøgskolen i Bodø forvaltet avkastningen av Økonomisk Forskningsfond og vurderte søknader fra fagmiljøer i Nord-Norge i to årlige søknadsrunder. Dette førte til at fagstrategiske hensyn var utgangspunktet for tildelingene.⁶⁸⁰ Fondet ble dermed viktig også i universitetsprosessen. «Økonomisk Forskningsfond har gjort det mulig for oss å arbeide med forskning på et slikt nivå at vi nå er blitt universitet», uttalte tidligere rektor Frode Mellemvik etter at universitetsstatusen var sikret.⁶⁸¹

Grunnlaget for denne praksisen ble lagt allerede ved etableringen av Nordland distriktshøgskole, som var et svar på de kompetansebehovene i fylket og landsdelen. NDH var et distriktpolitisk tiltak som utdannet egne ungdommer til fylkets kompetansearbeidsplasser for å hindre fraflytting. Målet var det samme da universitetsprosessen startet. Både nærings- og arbeidslivet i fylket, spesielt i Salten-regionen, bidro derfor etter hvert økonomisk til universitetsprosjektet. «Vi ... vil utvikle Universitetet i Bodø i den tradisjonen som har preget Høgskolen i Bodø, dvs. fornying og utvikling gjennom samhandling med arbeids- og næringslivet», slo rektor Frode Mellemvik og prorektor Asbjørn Røiseland fast i et innlegg i Avisen Nordland i oktober 2003.⁶⁸²

Historisk sett har en felles identitet stått svakt i Nordland. Nordlandssamfunnet har ikke identifisert seg med én by, men med flere avhengig av hvor i fylket den enkelte innbygger eller institusjon var. Kommuner utenfor Salten-regionen har til dels følt på at Bodø har vokst på bekostning av dem de siste tiårene. Det var først og fremst det lokale næringslivet i Bodø og Salten som støttet universitetsprosessen økonomisk. Et unntak her er de regionale bankene. SpareBank 1 Nord-Norge bevilget blant annet 22 millioner til høgskolen i perioden 2007 til 2011.⁶⁸³

I flere år før universitetsprosessen hadde Bodø-ordførerne Per Pettersen (Ap), Oddleif Olavsén (H) og Odd-Tore Fygle (Ap) arbeidet målrettet for å fremme samarbeidet mellom Salten-kommunene. En viktig del av satsingen var avfallsselskapet Iris (Interkommunal Renovasjon i Salten), hvor alle kommunene var representert med kommunestyrerepresentanter. Daglig leder ved Iris, Oddbjørn Paulsen, var skeptisk da han først hørte om universitetsvisjonen, men etter hvert forsto han at ledelsen ved Høgskolen i Bodø mente alvor, og begynte å framsnakke universitetstanken i næringslivskretser.⁶⁸⁴ Hans argument var at en student tilsvarte en arbeidstaker med hensyn til forbruk. De som skulle leve av forbrukerne, burde sikre framtiden til en «arbeidsplass» med fem tusen «ansatte»; det eneste kommunen ikke fikk fra studentene sammenlignet med ordinære arbeidstakere, var eventuelle skatteinntekter.⁶⁸⁵



Fakultet for biovitenskap og akvakultur tilbyr blant annet et masterstudium i marin økologi som omhandler hvordan klimaendringer og havbruksnæringen påvirker økosystemet langs kysten. Foto: UiN



Universitetsprosessen bidro positivt til byutviklingen og var med å legge grunnlaget for videre vekst.
Foto: Anders Haukland

En del av grunnlaget for at Iris kunne bidra med flere millioner årlig fram til 2010, var at et fagområde ved høyskolen tangerte selskapets profil. Senter for økologisk økonomi og etikk ble opprettet i 2005 og bygd opp av midler fra Iris Salten. Et slikt studietilbud var det ingen andre handelshøgskoler som kunne tilby.

Viljen til å søke midler utenfor de tradisjonelle kanalene var en av faktorene som gjorde universitetsutviklingen mulig. Da sosiologifaget ble evaluert i 2010, sto fagmiljøene i Bodø og Tromsø i en særstilling i landet fordi de ikke hentet sin eksterne finansiering bare fra Forskningsrådet.⁶⁸⁶ Kontakten med det samfunnet høyskolen skulle betjene, og midlene dette genererte, bidro også til at virksomheten ved HBO, fikk en sterkere forankring i regionens behov.

Bodø som fylkeshovedstad var en viktig forutsetning for universitetsprosessen. Etableringen av Nordlandsforskning i 1979 er et eksempel på fylkets involvering i utviklingen av kompetansemiljøene i byen. Høyskolens tredje misjon var kjærkommen også for fylkeskommunen, som gjennom DA Bodø bidro sterkt til finansieringen av sluttfasen av universitetsprosessen. Bakgrunnen for DA Bodø var utfordringene knyttet til den differensierte arbeidsgiveravgiften myndighetene innførte i 1975 for å stimulere bosetting og sysselsetting i distriktene.⁶⁸⁷ Fra 2003 til og med 2006 ble ordningen satt ut av spill på grunn av innsigelser fra Eftas kontrollorgan Esa. Da ordningen kom i gang igjen i 2007, måtte Tromsø og Bodø ak-

Illustrasjonen kan sees i trykt bok.

Alexandria i gråsona er et populært tilholdssted for studenter mellom forelesningene. Foto: Øyvind Grønbech

septere en økning i avgiften, og dermed ble kompensasjonsordningen Differensiert Arbeidsgiveravgift (DA) innført. Denne ordningen bidro sterkt til finansieringen av universitetsprosessens avslutningsfase og synliggjør fylkeskommunens rolle i universitetsetableringen.

Gjennom DA Bodø fikk Nordland fylkeskommune overført midler fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet til virksomhet som fremmet utvikling i Bodø og Nordland. I 2008 bestemte DAs Bodø-styre at 50 millioner kroner skulle gå til byggingen av Universitetet i Bodø de neste syv årene. «Går alt etter planen åpner universitetet i 2009. Både byen og regionen vil nyte godt av et akademisk løft», uttalte rektor Pål Pedersen og direktør Stig Fossum til DA Bodø etter at beslutningen var tatt.⁶⁸⁸ Mellom 2008 og 2014 gikk over 62 millioner kroner i DA-midler til HBO og UiN (se tabell 10). I tillegg ble det gitt mange bevilgninger til prosjekter i regi av Kunnskapsparken med UiN som samarbeidspartner.

Fylkets økonomisjef Børge Wahl var med i arbeidet med å finne finansiering til kompetanseoppbyggingen ved høgsolen. Dette resulterte i en plan hvor marine fag fikk et stipendiatprogram finansiert av fylket, og handelshøgsolen fikk midler gjennom at det ble etablert et konsortium av kraftselskaper i Salten. Først ute var Bodø Energi, som stilte fem millioner kroner til disposisjon. Etter hvert ble flere kraftselskaper og energiverk med Salten Kraftsamband i spissen med i konsortiet.

Salten-kommunene kom etter, og stilte midler til disposisjon for å understøtte Profesjonshøgskolens doktorgradsutdanning.

Utfordringen Nordland fylkeskommune og Bodø kommune hadde med lavt utdanningsnivå sammenlignet med resten av landet var viktig for deres involvering i universitetsprosessen. Høgskolens viktigste bidrag til samfunnet rundt var kompetansearbeidskraft. Den mest effektive måten å heve utdanningsnivået på for både byen og fylkeskommunen var å bidra til at universitetsetableringen fant sted.

Tabell 10: DA-midler til HBO/UiN 2008–2014

År ⁶⁸⁹	Prosjekt	Beløp	Til sammen
2008	Mørkvedbukta som nasjonalt forskningssenter for marine arter	4 000 000	14 500 000
	Nordområdesenteret for næringslivet	1 500 000	
	Senter for prestasjonsutvikling	9 000 000	
2009	Etablering av «Forskningsinstitutt for urfolksstudier» i samarbeid med Årran	4 000 000	5 950 000
	HHB forskningsprosjektet «Klar for elbil»	1 500 000	
	Nordområdesenteret: seminarserie for næringslivet	450 000	
2010	Senter for prestasjonsutvikling, «Klubb Nordland»	5 250 000	7 250 000
	MarLip, forskning på torskeoppdrett	2 000 000	
2011	HHB Et kunnskapsbasert Nord-Norge	323 000	403 000
	Start UiN – Venture Cup i Bodø 2011	80 000	
2012	High North Innovation Center	6 567 000	21 537 000
	Nordområdesenteret 2018	8 250 000	
	Maritimt kompetanseløft	1 500 000	
	Genomikkplattform ved FBA	5 000 000	
	Bachelorkurs i opplevelsesdesign	220 000	
2013	Maritim beredskap i nordområdene	3 000 000	7 700 000
	Konferansen Arctic Dialogue	3 000 000	
	Styrking av FSVs nordområdekompetanse	1 700 000	
2014	HHB: Simulatorplattform for maritim beredskapsledelse	5 000 000	5 000 000
		I perioden	62 340 000

Da Universitetet i Tromsø (UiT) ble vedtatt i 1968, var tanken at dette skulle «gjø landsdelens ungdom det same høvet til utdanning som ungdom frå andre landsdelar» og at dette «var det einaste som kunne sikre Nord-Norge ein stabil tilgang på universitetsutdanna arbeidskraft».⁶⁹⁰ Argumentasjonen hadde i sin tid gått på at fødested og sted for utdanning avgjorde hvor ferdig utdannede studenter etablerte seg. Dermed måtte Nord-Norge få sitt eget universitet som kunne utdanne sine egne og beholde kompetansearbeidskraften nordpå.

Tre tiår senere var status i Nordland at Tromsø ikke fungerte slik for landsdelens sørligste fylke, noe man i utgangspunktet heller ikke hadde regnet med.⁶⁹¹ Rundt 1980 var bare rundt 20 prosent av studentene i Tromsø fra Nordland, noe Narve Fulsås begrunner med den geografiske avstanden samtidig som studietilbudet i Nordland ekspanderte.⁶⁹² I 1989 var bare en tredjedel av samtlige universitetsstudenter fra fylket tilknyttet UiT.⁶⁹³ Utdanningsnivået i Nordland var dessuten atskillig lavere enn i Troms.⁶⁹⁴ Erfaringen med et nordnorsk universitet 550 km unna viste at dersom utdanningsnivået skulle heves i fylket, måtte Nordland ta saken i egne hender. Den «tredje misjon» måtte man sørge for selv. Dersom spillover-effekten i form av «stabil tilgang på universitetsutdannet arbeidskraft» skulle intensiveres i Nordland, mente mange at fylket måtte få sitt eget universitet.⁶⁹⁵ Høgskolen i Bodøs geografiske plassering var også viktig for universitetsetableringen.



En viktig side ved universitetsetableringen var at den fremmet rekrutteringen av flere unge til høyere utdanning slik at næringslivet og det offentlige i Nordland lettere fikk tilgang på kompetent arbeidskraft. Bildet viser radio-masten i Henningsvær rundt 1990. Foto: Kjell Ove Størvik

Universitetsplanene i Bodø vakte sterke protester fra steder og utdanningsinstitusjoner i Nord-Norge som definerte seg selv enten som sentrum eller periferi med hensyn til sitt tilbud innen høyere utdanning i forhold til Bodø. De mest iøynefallende protestene kom fra Universitetet i Tromsø, Høgskolen i Narvik og Høgskolen i Nesna. I svært emosjonelle innlegg i lokalavisene skapte blant andre rektor ved Høgskolen i Narvik, Jan Håkon Dohmen, fronter mot prosessen i startfasen:

Høgskolen i Bodø har ikke engang brydd seg med å informere Høgskolen i Narvik eller Høgskolen i Nesna om at de har slike ideer – vasaller tas ikke med på råd, de har bare å innrette seg etter fyrstens luner ... Vi vil ha oss frabedt at de skal vokse på andres bekostning ... (de) må ikke spise oss mens vi sitter ved samarbeidsbordet.⁶⁹⁶

Dohmen fikk støtte på lederplass i Narvik-avisa Fremover: «Denne vekstsyken er patetisk – og veldig snevert Bodø-orientert ... Høgskolen i Bodø og deres medløpere bidrar til en nordnorsk rivalisering som bare landsdelen selv taper på.»⁶⁹⁷ Heller ikke Bodø-pressen var udelt positiv da universitetstanken ble lansert. Sjefsredaktør Iver Hammeren i Nordlandsposten var negativ til et universitet i byen, selv om han etter godkjenningen av byggetrinn IV justerte seg på lederplass:

NP har på denne plass markert skepsis til en slik målsetting. Det er en skepsis som primært knytter seg til å etablere et nytt universitet av tradisjonell type. Men dette bør ikke stå i veien for at høyskoler får status og muligheter som står i forhold til sitt faglige nivå. Her har Høgskolen i Bodø satt seg i respekt og bør få utvikle seg videre, gjerne i tett samarbeid med de to andre høyskolene i Nordland, uten hensyn til om skolen har universitetsstatus eller ikke.⁶⁹⁸

I 2002 ble Bodøs to aviser, Nordlands Framtid og Nordlandsposten, fusjonert til Avisa Nordland. Den nye avisa hadde en positiv tilnærming til universitetsplanene, noe som ga prosessen god drahjelp i forhold til eksterne støttespillere.

Et eksempel på motstand fra Tromsø sto på trykk i Nordlandsposten noen dager etter den første universitetskonferansen i Bodø høsten 2000: «Jeg tror ikke flere universitet er bra for nasjonen», slo Tromsø-rektor Tove Bull fast, og mente at man burde dyrke mangfoldet i stedet og bremse akademiseringen av profesjonsfagene.⁶⁹⁹ «Det handler om mer penger. Men hvorfor ikke heller diskutere dagens finansieringssystem? Det ville vært ærligere.»⁷⁰⁰

Motstanden fra andre byer i fylket med egne utdanningsinstitusjoner å forsvare kan ha virket samlende på Bodø-miljøet og skapt synergier som ellers ikke ville oppstått mellom fagmiljøer, Salten-kommunene og deler av fylkeskommunen på både politisk og administrativt nivå. Sjefsredaktør i Nordlandsposten Iver Hammerens kommentar etter at byggetrinn IV var sikret, setter ord på dette samarbeidet:

Det er flere som skal dele æren for det resultat som foreligger. Først og fremst ledelsen ved Høgskolen selv, men også Bodø kommune og Nordland fylkeskommune har jobbet målbevisst og konstruktivt for samme mål. På denne måten er løsningen for Høgskolen en studie i hva som kan oppnås når det blir jobbet godt på flere hold.⁷⁰¹

I løpet av de ti årene universitetsprosessen pågikk, ble motstanden gradvis byttet ut med støtte både lokalt og ute i distriktene. Utviklingen av desentraliserte campus bidro til å bygge broer mellom Salten, Helgeland i sør og Vesterålen i nord.

At Bodø kunne komme til å bli en campus under Tromsø i framtiden, var motiverende når det gjaldt å utvikle institusjonen mot et universitet. Universitetskravet fra det mest folkerike fylket i Nord-Norge kan altså sees på som en dragkamp med Universitetet i Tromsø om hvorvidt det skulle være ett eller to akademiske tyngdepunkt i Nord-Norge i framtiden. Argumentet om at Nordland hadde lavere andel av befolkningen med lengre universitets- eller høgskoleutdannelse enn Troms, ble viktig her.

Et universitet i Nordland var en del av framtidssvisjonen til både Bodø og Nordland fylkeskommune. Som fylkeshovedstad opplevde byen sterk vekst etter andre verdenskrig i en region som ellers stagnerte. Et viktig suksesskriterium var å kunne utdanne sine egne, heve utdanningsnivået for å tiltrekke seg nye bedrifter og sørge for at regionen ikke opplevde kompetanseflukt og stagnasjon gjennom ytterligere fraflytting. Et universitet i Nordland ble derfor ansett for å være en lokal og regional garantist for framtidig utvikling og mobiliserte dermed næringslivet i regionen sammen med andre regionale og lokale aktører i prosessen fram mot universitet. Støtten kom både i form av økonomiske tilskudd og offentlige støtteerklæringer, i tillegg til at partene inngikk i et tettere samarbeid med høgskolen. Et universitet i Nordland har fungert som et sterkt symbol på at regionen er liv laga. Den tredje misjons ringvirkninger med etablering av desentraliserte campus og samarbeid med fylkeskommunen, kommuner og næringsliv i Salten var viktig for å reise støtte til universitetsprosessen. Den tredje misjon var sterkt til stede og svært virksom ved Høgskolen i Bodø i perioden 1999 til 2010.

Nord universitet

Selv med universitetsstatus på veggen var ikke Universitetet i Nordland fredet. Under åpningen av studieåret 2014/2015 kom det en tydelig beskjed fra Bodø-ordfører Ole Henrik Hjartøy:

Vi må ha to utdanningsmotorer, to universitet i Nord-Norge. Både for å kunne gi utdanningstilbud på høyeste nivå, men også for å få til en dedikert, målrettet utdanning på ulike områder i mulighetenes landsdel. Konkurransen universitetene imellom er den beste investeringen i framtiden for oss alle.⁷⁰²

Hjartøys budskap nådde imidlertid aldri fram til kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen. Elleve dager senere kunne avisa *Fremover* avsløre at Kunnskapsdepartementet hadde skrevet til Universitetet i Tromsø og meddelt at landsdelen Nord-Norge var så klar for strukturendringer innen høyere utdanning at myndighetene ikke ville vente på stortingsmeldingen som skulle evaluere hele sektoren. Siden det var Kongen i statsråd som vedtok sammenslåing av universitet, kunne ett universitet i Nord-Norge bli en realitet før man visste ordet av det, forklarte statssekretær Bjørn Haugstad til *Narvik-avisa*.⁷⁰³ Ekkoet fra Stjernø-utvalgets rapport i 2008, *Sett under ett*, hvor utvalget hevdet at det var nok med ett universitet nord for Trondheim, fikk nordlandssamfunnet til å se rødt.⁷⁰⁴

Det ble noen nervepirrende, men også svært aktive uker; det ble debattert, skrevet og agitert så sterkt at statsråden til slutt ikke kunne ignorere responsen. Som vanlig tok Bodø-ledelsen det hele med fatning utad og sa fra på en måte som tok vare på relasjonene. Den 7. oktober kunngjorde kunnskapsministeren til NRK at saken om ett universitet i Nord-Norge nå lå død, fordi den ellers ville overskygge alt annet i den kommende strukturdebatten. Før 1. november skulle alle institusjonene melde inn hvordan de så for seg en omlegging av strukturen når det gjaldt høyskolene i Narvik og Nesna. For å få arbeidsro var det dette man nå måtte konsentrere seg om i Nordland.

Den første runden i bokseringen som universitet var bestått, men den synliggjorde en fare som lenge hadde vært reell; muligheten for å ende opp som en campus under Universitetet i Tromsø. For å vinne i ringen var universitetsstatusen viktig. Uten den ville Bodø på tross av sin størrelse etter all sannsynlighet blitt fusjonert inn i universitetsfamilien. Universitetssatsingen var også drevet fram av overlevelseshysteri, og det nye navnet trakk som forventet flere studenter. Mellom 2010 og 2015 økte antall førstevalgsstudenter ved UiN med 85 prosent, og økningen var størst i gruppa med søkere mellom 20 og 25 år.⁷⁰⁵

På et personalmøte på Campus Mørkved i midten av oktober 2014 forsikret rektor Pål Pedersen de ansatte om at relasjonene med Tromsø fremdeles var gode. Her var det ingen knuter på tråden, selv om avklaringen om to universitet nok var mer gledelig for Bodø. Ledelsen var nå spent på veien videre, for statsråd Røe Isaksen hadde forsikret om at endringene som kom, skulle være vel fundert i de institusjonene som skulle fusjoneres. Høgskolen i Nesna, som nevnt med røtter helt tilbake til 1918, blir som et resultat av denne prosessen en del av UiN den 1. januar 2016.⁷⁰⁶

Høgskolen i Narvik, derimot, valgte å fusjonere med Universitetet i Tromsø. Den ambivalensen som hele tiden har vært i fylket mot at Bodø etablerte seg som kunnskapsby og etter hvert universitetsby, har dermed splittet Nordland på en måte som må sies å være et nederlag for dem som har ønsket seg en samling av høyere utdanning i regionen.

Den 30. september 2015 besluttet styret ved Høgskolen i Nord-Trøndelag at institusjonen skulle påbegynne fusjonsforhandlinger med UiN. Styremedlem og pensjonert førstelektor Knut Grendstad uttalte i forkant av vedtaket til Trønder-Avisa: «... i en tid der Nord- og Sør-Trøndelag arbeider for å slå seg sammen til ett Trøndelag, svarer HiNT med å gå nordover ... det er veldig synd for regionen.»⁷⁰⁷ Ifølge NAFs ruteplanlegger tok det nå 16 timer å kjøre fra Campus lengst sør opp til Campus lengst nord ved det fusjonerte universitetet.

I forbindelse med fusjonene kunne Universitetet i Nordland ikke lenger beholde navnet. Etter bare fem år var UiN blitt et universitet for deler av Nordland og Nord-Trøndelag. Fusjonene innebar dessuten at universitetet fra januar 2016 har opp mot dobbelt så mange ansatte og studenter.⁷⁰⁸ «Vi vil få et mer slagkraftig universitet», slo påtroppende rektor Bjørn Olsen fast til Avisa Nordland.⁷⁰⁹ Universitetet passerer gjennom fusjonene Universitetet i Stavanger i antall studenter og kommer på linje med Universitetet i Agder. Universitetsstatusen har styrket institusjonen innfor framtiden gjennom å fremme vekst i antall studenter og åpne opp nye muligheter for fusjoner og forskning, samtidig som den bidrar til at institusjonen får beholde sin autonomi og fortsatt forankre virksomheten i regionens behov og utvikling.

Denne boka har presentert faktorer, krefter og forhold som preger utviklingen av utdanningstilbudet i Bodø fra den første eleven ble tatt opp på sykepleierskolen i 1920 og fram til dagens universitet. Veien til universitetsstatus var en reise gjennom skiftende politiske, økonomiske og sosiale landskap hvor rammebetingelsene stadig endret seg på regionalt, nasjonalt og internasjonalt nivå. Universitetets framvekst er fortellingen om hvordan den sterke institusjonelle viljen lokalt utnyttet de mulighetene disse endringene ga. Det er også en fortelling om små gjennombrudd, sterke motkrefter og dristige avgjørelser, om personlig mot og spenninger internt, kunnskapshunger, overlevelsedrift – og akademisk drift som ikke lot seg temme.

Skjønne sammenhenger

Så må vi gå litt lenger
Inn dit ingen riktig rår
Og skjønne sammenhenger
Skjult for oss i går
De skal la oss se
Og ta oss med
Inn dit hvor vitenskapet står

Finn nye mørke soner
Spørsmål ennå ikke stilt
Blant myter og ikoner
Tvil, der få har tvilt
Så vil nye frø
Se dogmer dø
Nytt lys, om ennå ustabilt

Sitt ikke fast i troen
Kloke koner, vise menn
Søk uro mer enn roen
Gjør veiviser av den
Her i lek og lyst
Ved Nordlands kyst
Finns litt av selve sannheten

Kom og let og lær
Den finnes her
En liten flik av sannheten

«Universitetssangen» er skrevet og komponert, og ble også urframført, av Bodø-artisten Halvdan Sivertsen under den offisielle åpningen av universitetet den 31. mars 2011. Sivertsen har sin lærerutdannelse fra Bodø og Nesna.

Noter

- ⁶¹² Nokut. Mørland, Terje, «ENQA Review of NOKUT. Self-evaluation Report – February 2013», 2013, 5.
- ⁶¹³ DN 17.06.2013. «Alle vil spille i eliten». Intervju Nokut-direktør Terje Mørland.
- ⁶¹⁴ Ibid.
- ⁶¹⁵ For videre definisjon av sentralsted, se Helle et al., 2006, 12.
- ⁶¹⁶ Helle et al., 2006, 14.
- ⁶¹⁷ Lundestad, Svein, «Folketallet stagnerer og går tilbake,» i Fygle et al., *Banken, folket og fylket*, Nordlandsbanken, 1993, 301.
- ⁶¹⁸ Porteus, J.D., «The Nature of the Company Town», artikkel i *Transactions of the Institute of British Geographers*, nr. 51, 127–142, 1970.
- ⁶¹⁹ Intervju Oddbjørn Paulsen 07.05.2015.
- ⁶²⁰ Fygle, 1995, 7.
- ⁶²¹ <http://snl.no/Nordland/n%C3%A6ringsliv>.
- ⁶²² <http://www.nsd.uib.no/polsys/data/forvaltning/utvalg/6152000>.
- ⁶²³ Stugu, Ola Svein, «Fra ting til tegn», kapittel 21 i Helle et al., *Norsk byhistorie. Urbanisering gjennom 1300 år*, Pax Forlag, 2006, 473.
- ⁶²⁴ Helle et al., 2006, 478.
- ⁶²⁵ «Universitetet i Nordland», søknad om akkreditering av Høgskolen i Bodø som universitet, 28.
- ⁶²⁶ Kehm, Michelsen og Vabø, 2010, 242.
- ⁶²⁷ Hveding, 2001, 1.
- ⁶²⁸ Kjeldstadli, 2010.
- ⁶²⁹ Bourdieu, Pierre og Jean-Claude Passeron, *Reproduction in Education, Society and Culture*, Sage Publications, 1990, 54.
- ⁶³⁰ Kjeldstadli, 2010, 15.
- ⁶³¹ Haukland, Linda, *The Bologna Process: The democracy-bureaucracy-dilemma*, Journal of Further and Higher Education, publisert 24.09.2015. Nettside.
- ⁶³² Utvalget besto av 316 personer. Svarprosenten var på 36. 37 prosent av respondentene var kvinner og gjennomsnittsalderen var 52 år.
- ⁶³³ De fagansatte i utvalget var ansatt i perioden 2007 til 2009 og tilsatt ved UiN per 21.03.2014.

- ⁶³⁴ March og Olsen, 1995, 33.
- ⁶³⁵ Underdal, A., «Mellom akademi og bedrift», kapittel 9 i Christensen, Tom og Knut Midgaard (red.), *Universitetet som beslutningsarena*, Fagbokforlaget, 1997, 213–226.
- ⁶³⁶ Underdal, 1997, 214.
- ⁶³⁷ Underdal, 1997, 220. Underdal presenterer forskjellene skjematisk slik:

Akademi	Kunnskapsbedrift
Stor individuell frihet, institusjonen som rammeverk	Institusjonen har ansvar og styringsrett
Løs organisering («frie studier», «kontorfellesskap»)	Fast organisering («skole», kontraktstenkning)
«Kritisk» funksjon	Vekt på tjenesteyting
Orientering mot faget selv («sannhet» som overordnet verdi)	Brukerorientering (vekt på samfunnsmessig «nytte»)
Faglig kvalitet og kompetanse («brutto»)	Kostnadseffektivitet («netto»), produktivitet
Prinsipp for ressursallokering: Varsom justering etter «behov»	Prinsipp for ressursallokering: (marginal) «avkastning»

- ⁶³⁸ Spørsmålene var utredet fra tabellen over. Ibid.
- ⁶³⁹ Ledelsen ligger 36 prosent nærmere et bedriftssyn enn de fagansatte. De fagansatte scorer 37 prosent høyere på påstander om universitetet som akademi enn ledelsen. Ledelsen identifiserer seg 75 prosent med et rent bedriftssyn på universitetet, de fagansatte 50 prosent med et rent akademisyn.
- ⁶⁴⁰ Lokalt entreprenørskap som forklaring på etableringen av Universitetet i Nordland støttes av Simon K. Johannsson: «... the institution, backed by its wider local network of actors can be understood to have driven the process.» Johannsson, 2011, 58.
- ⁶⁴¹ March og Olsen, 1995, 33.
- ⁶⁴² Påstanden baseres på et tjuetalls intervjuer gjennomført mellom desember 2010 og oktober 2014 i tillegg til mange uformelle samtaler i samme periode.

- ⁶⁴³ Langholm, Sivert, «Hvordan gripe universitetet ...?», i *Universitet, Samfunn og politikk. 18 innlegg om universitets- og vitenskapshistorie*, Forum for universitetshistorie, Skriftserie 2, 1997, 13.
- ⁶⁴⁴ Berdahl, 1985, 303. Se også Johannsson, 2011, 24.
- ⁶⁴⁵ Prosenten er regnet ut fra respondentens stillingstittel ved ansettelse og stillingstittel i 2010 kategorisert i gruppene A. professor, dosent, seniorforsker, B. førsteamanuensis/førstelektor, C. amanuensis/høgskolelektor og D. høgskolelærer. N for stilling ved tilsettelse var 70, N for stilling i 2010 var 73 respondenter.
- ⁶⁴⁶ 40 prosent opplevde økt arbeidspress i stor grad, 70 prosent oppgir at de fikk økt arbeidsmengde og 64 prosent møtte krav om økt kompetanse i større eller mindre grad.
- ⁶⁴⁷ Intervju tidligere dekan Fakultet for samfunnsvitenskap Øystein Henriksen 04.01.2011.
- ⁶⁴⁸ Intervju Stig Fossum 04.01.2011.
- ⁶⁴⁹ Intervju plan- og utviklingsdirektør Magne Rasch 21.12.2010.
- ⁶⁵⁰ UiN arkiv. HBO styresak 51/06.
- ⁶⁵¹ Kunnskapsdepartementet. NOU 2008: 3, 79.
- ⁶⁵² Intervju Johans Tveit Sandvin 11.11.2014.
- ⁶⁵³ Kunnskapsdepartementet. NOU 2008: 3, 79.
- ⁶⁵⁴ Øien, Petter Roman, «Faktorer som påvirker styrets arbeid og hvordan disse har bidratt til å videreutvikle styrerollen ved Høgskolen i Bodø», MBS oppgave 2010, 34.
- ⁶⁵⁵ HBO styresak 51/06. Medlemmene Inger Lise Wang, Rolv Lyngstad og Kjersti Furhovden stemte mot tilsatt rektor. Frode Mellemvik (leder), Inger Benson, Anita Eriksen, Jan-Petter Fossum, Magnus Rindal, Kari Økland, Therese Tindvik og Trond Linchaussen Blom stemte for. Medlemmene Inger Lise Wang, Rolv Lyngstad og Therese Tindvik stemte mot tilsatt dekan. Frode Mellemvik (leder), Inger Benson, Anita Eriksen, Jan-Petter Fossum, Magnus Rindal, Kari Økland, Kjersti Furhovden, og Trond Linchaussen Blom stemte for. Inger Lise Wang stemte også mot at rektor ble erstattet av medlem valgt av fagansatte i styret. Reaksjoner: HBO styresak 69/06. Norsk Tjenestemannslag/ LO til HBO 27.10.2006. NSF, Utdanningsforbundet, Akademikerne, Parat, Forskerforbundet, NTL til HBO, udatert.
- ⁶⁵⁶ Rokkansenteret. Hope, Ringkjøb og Rykja: «Evaluerer av styring og ledelse ved NTNU», Rapport 4, 2008. Omtalt i Øien, 2010, 33.
- ⁶⁵⁷ Øien, 2010, 34.
- ⁶⁵⁸ Øien, 36, 37. Andelen i 2009 var 34 prosent.
- ⁶⁵⁹ UiN arkiv. «Universitetet i Nordland», søknad om akkreditering av Høgskolen i Bodø som universitet, 28.
- ⁶⁶⁰ Intervju Stig Fossum og Pål Pedersen 28.01.2015.
- ⁶⁶¹ Respondentene ble bedt om å rangere aktørene etter hvem som først og fremst muliggjorde universitetsprosessen på en skala fra 1–7: Toppledelsen, styret, fakultetsledelsen ved Fakultet for samfunnsvitenskap, Handelshøgskolen, Profesjons-høgskolen og Fakultet for biovitenskap og akvakultur, fagansatte ved de samme fire fakultet, enkeltpersoner, studenter og eksterne aktører.
- ⁶⁶² Stud.mag-undersøkelsen utført av NIFU STEP og TNS Gallup på oppdrag av Adresseavisen, Aftenposten, Bergens Tidende, Fædrelandsvennen og Stavanger Aftenblad 2002 og 2006. ePhorte, 2006/795, «Samlemappe – Emneundersøkelser – 2005/2006 – 2006/2007 – 2007/2008 – 2008/2009 – 2009/2010 – 2010/2011». I 2002 var det totalt 22 sykepleiestudenter som deltok, i 2006 totalt 19 historiestudenter.
- ⁶⁶³ Nokut. «Forskrift om standarder og kriterier for akkreditering av studier og kriterier for akkreditering av institusjoner i norsk høyere utdanning», 25.01.2006. Kapittel 3. Utfyllende kriterier for akkreditering av institusjoner. På e-post fra seniorrådgiver i Nokut, Gro Hanne Aas, 30.01.2015.
- ⁶⁶⁴ Fædrelandsvennen 06.01.1998. «Universitet i Kristiansand, drøm eller virkelighet?» Synspunkt.
- ⁶⁶⁵ Intervju tidligere studentleder Anna Cecilie Jentoft 13.11.2013.
- ⁶⁶⁶ DBH-basen. Fra PP «presentasjon UiN»
- ⁶⁶⁷ UiN arkiv. EPhorte, 2006/795 «Samlemap-

- pe – Emneundersøkelser – 2005/2006 – 2006/2007 – 2007/2008 – 2008/2009 – 2009/2010 – 2010/2011», 2009/100/.
- 668 Steven Casper henviser til Audretsch og Feldman 1996, 2003 og Jaffe et al. 1993. Steven Casper (2013) henviser til Hage 2011 og National Academies 2007.
- 669 Casper, Steven, «The spill-over theory reversed: The impact of regional economies on the commercialization of university science», *Research Policy* 42, 2013, 1313–1324, 1313.
- 670 Nazare, Maria Helena, «Reimagining Democratic Societies: Challenges to European Higher Education», forelesning på The Council of Europe Conference i Oslo 27.–29. juni 2011. Nazare var da EUAs visepresident. Nettside.
- 671 Norsk institutt for by- og regionsforskning. *Høgskolenes regionale betydning*, prosjektrapport 2000: 9, 56.
- 672 Casper, 2013, 1313.
- 673 NP 25.09.2000. Intervju NB-banksjef Toril V. Lundestad. «– Universitet fordi fylket trenger kompetansen».
- 674 NF 22.09.2000. Intervju Åshild Movik og Bjørn Roald Olsen i Bodø Næringsforum. «Vil knytte nærmere kontakt med høgskolen». NP 22.09.2000. Intervju Movik og Olsen. «– Fem millioner nå, takk!»
- 675 AN 25.10.2003, leserinnlegg av rektor Frode Mellemvik og prorektor Asbjørn Røiseland, «Samhandling for universitet.»
- 676 NF, 27.09.2000, «Giske ville ikke gi noen løfter».
- 677 UiN arkiv HBO styresak 101/00.
- 678 UiN arkiv. HBO styresak 39/01. Nordland 2010.
- 679 Fygle, 2001, 21.
- 680 Økonomisk Forskningsfond, 2011, 5.
- 681 Ibid., 4.
- 682 AN 25.10.2003. «Universitet gjennom samhandling».
- 683 UiN arkiv. SNN til HHB 31.10.2007. SNN til HBO 23.10.2009. SNN til UiN 22.02.2011. SNN til UiN 31.03.2011. 11 millioner ble innvilget før universitetsstatus var oppnådd.
- 684 Intervju Oddbjørn Paulsen 07.05.2015.
- 685 Norsk institutt for by- og regionsforskning. *Høgskolenes regionale betydning*, prosjektrapport 2000: 9, 23, 33.
- 686 The Research Council of Norway, 2010, 25.
- 687 Kompetansearbeidsplassutvalget. Her-
vik, Arild og Mette Rye, «Drøfting av differensiert arbeidsgiveravgift som virkemiddel for utvikling av kompetansebaserte arbeidsplasser,» notat, 2010, 1.
- 688 Øyvann, Heidi, «50 millioner gir akademisk løft,» publisert 25.06.2008 på www.dabodo.no.
- 689 Opplysningene i tabellen er hentet fra www.dabodo.no, lest 24.06.2015. For sammenligning mellom RDA Tromsø og DA Bodø: Evanger, Gjermund, «RDA-koden,» Masteroppgave i samfunnsplanlegging og kulturforståelse, Universitetet i Tromsø, våren 2010.
- 690 Begge sitat: Fulsås, 1993, 43. Fulsås henviser her blant annet til argumentasjonen i Ruud-komiteens innstilling fra januar 1965.
- 691 Ibid., 293.
- 692 Ibid., 218.
- 693 Ibid., 220.
- 694 SSB.
- 695 Fulsås, 1993, 43.
- 696 NP 10.02.1999. «Mot universitet i Nordland».
- 697 Fremover 12.02.1999. «Bodø drømmer om universitet».
- 698 NP 06.04.1998. «Godt jobbet». Leder av sjefsredaktør Iver Hammeren.
- 699 NP 26.09.2000. Intervju rektor ved Universitetet i Tromsø, Tove Bull. «– Nok universitet».
- 700 Ibid.
- 701 NP 06.04.1998. «Godt jobbet». Leder av sjefsredaktør Iver Hammeren.
- 702 AN 12.08.2014.
- 703 Fremover 23.08.2014.
- 704 Kunnskapsdepartementet. NOU 2008: 3, 64.
- 705 Samordna Opptak høsten 2015.
- 706 Stortinget. Innstilling 348 S (2014–2015) (midlertidig), 1. Sammendrag. Nettside. Meld. St. 18 (2014–2015). Kgl. Res. 19.06.2015.
- 707 Trønder-Avisa 26.06.2015.
- 708 Fra nyttår vil institusjonen ha i overkant av 1100 ansatte og 11 000 studenter. AN 01.10.2015.
- 709 Ibid.

Forkortelser

AiN – Arkiv i Nordland

AN – Avisa Nordland

DA – differensiert arbeidsgiveravgift

FBA – Fakultet for biovitenskap og akvakultur

FSV – Fakultet for samfunnsvitenskap

HBO – Høgskolen i Bodø

HHB – Handelshøgskolen i Bodø

HSN – Høgskolesenteret i Nordland

KD – Kunnskapsdepartementet

KUF – Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet

NDH – Nordland distriktshøgskole

NF – Nordlands framtid

Nokut – Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen

NHH – Norges Handelshøgskole

NOS – Nordområdesenteret

NOSO – Norsk Sosionomforbund

NP – Nordlandsposten

PHS – Profesjonshøgskolen

SiB – Siviløkonomutdanningen i Bodø

SO – Samordna opptak

St.mld. – Stortingsmelding

St.prp. – Stortingsproposisjon

UiN – Universitetet i Nordland

UiT – Universitetet i Tromsø

økad - økonomisk-administrativ utdanning

Kilder og litteratur

- Alteren, J. og I. Hartviksen, *Vi skal få det til. Høgskolen i Bodø på Helgeland gjennom 40 år*, Universitetet i Nordland, 2013
- Andreassen, O. T., *Befolkningsutvikling, sysselsetting og flytting: et sammendrag omkring sentrale tema i debatten om Nord-Norge*, Nordlandsforskning, 1988
- Arnekleiv, S., B. Kvam og A. Langset, *Nesna lærarskole femti år: 1918 – 1968*, Nesna lærerskole
- Bakken, A.-L. og E. Hveding, *Styringsordning for regionale høyskoler. En utredning for Utdannings- og forskningsdepartementet*, Bodø og Hamar, 1991
- Berdahl, R. O., «Strategy and Government: U.S. State Systems and Institutional Role and Mission», *International Journal of Institutional Management in Higher Education*, 9, s. 301–307, 1985
- Bjørge, N. (red.), «Nybrott og gjenreisning: ny kunnskapspolitikk for Nord-Norge: Innstilling fra et utvalg oppnevnt av NAVFs styre», Norges allmennvitenskapelige forskningsråd, 1990
- Bodø bygningsråd, «Disposisjonsplan for Mørkvedområdet, Bodø», 1975
- Bodøgaard, J. O., «Avisene som produkt og aktører (1970–2000)», kapittel 8 i Karl- sen, W. og S. Lundestad, *Start Pressen! Avisene i Bodø gjennom 150 år*, Akademika forlag, 2012
- Bourdieu, P. og J.-C. Passeron, *Reproduction in Education, Society and Culture*, Sage Publications, 1990
- Casper, S., «The spill-over theory reversed: The impact of regional economies on the commercialization of university science», *Research Policy*, 42, 2013
<https://doi.org/10.1016/j.respol.2013.04.005>
- Christensen, T. og K. Midgaard (red.), *Universitetet som beslutningsarena*, Fagbokforlaget, 1997
- Drivenes, E. A. (red.), *Nordnorsk kulturhistorie*, Bd I og II, Gyldendal Norsk Forlag, 1994
- Eide, M. J., J. S. Methi og T. V. Westerberg, «Managing Diversity», BISU, Bodø Regional University, 1999
- Eriksen, E. L., *Fra høyskole til universitet. Universitetet i Stavanger blir til*, Wigestrands Forlag, 2006
- Evanger, G., «RDA-koden», Masteroppgave i samfunnsplanlegging og kulturforståelse, Universitetet i Tromsø, våren 2010
- Forskningsrådet, «Sociological research in Norway. An evaluation», 2010
- Fossum, S., «Et universitet i hver vik? Et lite innsyn i og noen utsyn fra UiN», i *Streiftog i norsk utdannings- og forskningspolitikk. Festskrift til Magnus Rindals 70-årsdag*, NOVA, 2012
- Fulsås, N., Frå binært til hierarkisk system i høgare utdanning?, *Historisk tidsskrift* nr. 3, 2000

- Fulsås, N., *Universitetet i Tromsø 25 år*, Universitetet i Tromsø, 1993
- Fygle, S., *Fem høyskoler blir til tre høyskolesentra: høyskolevirksomhetens historie i Nordland 1970 – 1994: et Nordlandsforsknings-prosjekt*, Nordlandsforskning, upublisert manus, 1995
- Fygle, S., *Fiskerihistorie for Meløy 1850–1991*, Meløy kommune, 1991
- Fygle, S., *Jubileumsskrift. Høyskolen i Bodø 30 år*, Høyskolen i Bodø, 2001
- Glomsaas, K., «Nordland og Troms – oppgaver og problemer», *Sosionomen, Tidsskrift for Sykehuskuratorenes Forening og Norsk Sosionomforbund*, 19, 1971
- Gulsvik, A., «Fra det første sykehus i Nordlandene til Nordland sentralsykehus: historikk om sykehusforholdene på Bodøhalvøya, utgitt i forbindelse med 50-årsmarkeringen for innflyttingen i sykehuset ved Rensåsen», Sentralsykehuset, Bodø, 1977
- Hamran, T., «Kvinneforeningene, institusjonsbyggingen og den nasjonale velferdspolitikken – Nord-Norge før 1940», *Historisk tidsskrift*, 03, 2007
- Helle, K., F. E. Eliassen, J. E. Myhre og O. S. Stugu, *Norsk byhistorie. Urbanisering gjennom 1300 år*, Pax Forlag, 2006
- Hetland, P., «Kunnskapsallmenningen privatiseres», *Forskningspolitikk*, 1, s. 14–16, 2006
- Hveding, E., *Nordlandsætta Hveding*, Einride Hveding, 1995
- Hveding, E., «Noen ord om bakgrunnen for NDHs tilblivelse», foredrag ved HBO 20.08.2001. Upublisert manus
- Hveding, E., «Nordland Distriktshøyskole 30 år», 20.08.2001. Upublisert manus. Hveding, E. og Schjølberg, T. (red.), *Bodø lærerhøyskole 40 år: 1951–1991*. Bodø lærerhøyskole, 1993
- Høyskolen i Bodø (1995). «Vi tar utfordringen». Fagprofilnotat. Høyskolen i Bodø
- Høyskolesenteret i Nordland. Langslet, L. R., «Tale ved åpningen av nybygget ved,» gjengitt i Løchen, Y., A. Sandberg og L. R. Langslet, *Vemod og glede i det akademiske liv. Festskrift til åpningen av nybygget for Høyskolesenteret i Nordland 20. mars 1986*, 1986
- Høyskolestyret i Nordland, «Anno 1994. De nye høyskolesentrene i Nordland», 1993
- Høyskolestyret i Nordland, «Inkarnasjonen på Mørkved. Organisering av en ny samlet høyskole i Bodø», 1991
- Høyskolestyret i Nordland, «Nye tider, nye skikker. Strategix plan for Nordland høyskoleregion 1992–1996», 1991
- Høyskolestyret i Nordland, «Om virksomheten i første styreperiode 1976–1980», 1980
- Innova*, Tidsskrift av studentforeningen ved Handelshøyskolen i Bodø, nr. 1 – 2010, jubileumsnummer
- Jensen, E. B., «Skoleverket og de tre stammers møte», *Eureka*, 7, 2005
- Johannsson, S. K., «A Matter of Status. An Analysis of University Status Ambitions in the Norwegian University College Sector», Master Thesis, BI Norwegian Business School, 2011

- Johnsen, B. Wold, «Fra universitetsvisjon til høyskoleintegrasjon», bind 9 av *Studia humanitatis Bergensia*, Høgskoleforlaget, 1999
- Kehm, B. M., S. Michelsen og A. Vabø, «Towards the Two-cycle Degree Structure: Bologna, Reform and Path Dependency in German and Norwegian Universities», *Higher Education Policy*, 23, s. 227–245, 2010
<https://doi.org/10.1057/hep.2010.7>
- Kintel, A., «Et nasjonalt ansvar for lulesamisk», i *Lærerutdanningen i Bodø. En kilde til kunnskap i 50 år. 1951–2001*, Høgskolen i Bodø, 2001
- Kirke-, og undervisningsdepartementet. NOU 1988: 28, *Med viten og vilje*, Oslo
- Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. NOU 1998: 6 1998, *Økonomien i den statlige høyskolesektoren*, Oslo
- Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. NOU 2000: 3, *Samisk lærerutdanning - mellom ulike kunnskapstradisjoner*
- Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. NOU 2000: 14, *Frihet med ansvar. Om høgre utdanning og forskning i Norge*
- Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. St.mld. nr. 20 (2004–2005), *Vilje til forskning*, 2005
- Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. St.prp. nr. 32 (1996–97), *Om etablering av Norgesnettrådet*, 1996
- Kjeldstadli, K., *Akademisk kapitalisme*, Res Publica, 2010
- Kompetansearbeidsplassutvalget. Hervik, A. og M. Rye, «Drøfting av differensiert arbeidsgiveravgift som virkemiddel for utvikling av kompetansebaserte arbeidsplasser», notat, 2010
- Kunnskapsdepartementet. NOU 2008: 3, *Sett under ett – ny struktur i høyere utdanning*
- Lamark, H., «Hvor ble vi av», innlegg under «Svarte Nattakonferansen» i Tromsø 31. oktober 2009. Upublisert manus.
- Landsdelsutvalget for Nord-Norge og Namdalen. Lier Madsen, E., «Ny giv i nord», 1984
- Langholm, S., «Hvordan gripe universitetet ...?», i *Universitet, Samfunn og politikk. 18 innlegg om universitets- og vitenskapshistorie*, Forum for universitetshistorie, Skriftserie 2, 1997
- Lind, I., *Akademisk Resa*, Forlaget Futurum, 2005
- Lunde, K. (red.), *Bodø lærerhøgskole 40 år. 1951–1991*, Bodø lærerhøgskole, 1993
- Lundestad, S., «Folketallet stagnerer og går tilbake,» i Fygle et al., *Banken, folket og fylket*, Nordlandsbanken, 1993
- Lundestad, S. og L. Haukland, «Historien – fra høgskole til universitet», artikkel i festskrift, Universitetet i Nordland, 2011
- March, J. G. og J. P. Olsen, *Democratic Governance*, The Free Press, 1995

- Mikkelsen, F. (red.), *Utredning av behov for lulesamiske utdanningstilbud ved HBO*, HBO, 1998
- Moe, K., *Nordland landbruksskole Bodø: og dens forløper*, Fagstyret for landbrukskolene i Nordland, 1974
- NAVFs utredningsinstitutt. Sandvand, O. J., *Distriktshøgskolene: universitetskopier eller alternative institusjoner?*, 1976
- Niemi, E., O. Brox, O. M. Hætta, K. Jacobsen og H. Kr. Eriksen, *Trekk fra Nord-Norges historie*, Gyldendal Norsk Forlag, 1976
- Nokut. Kaiser, M., S. Johansson, B. Rolf og B. A. Sørensen, «Søknad om akkreditering av doktorgrad i praktisk kunnskap ved Høgskolen i Bodø. Rapport fra sakkyndig komité».
- Nokut. Mørland, T., «ENQA Review of NOKUT. Self-evaluation Report – February 2013», 2013
- Nordland distriktshøgskole. Lier Madsen, E., «'Det er ingenting å være redd for' 1976-kullets møte med samfunnet etter endt NDH-studium», 1977
- Nordland distriktshøgskole. Thomassen, P., «Distrikt, arbeidsliv og utdanning», i Danielsen, Å. (red.), *Bodø-konferansen om siviløkonomutdanning 1979*, 1979
- Nordland fylkeskommune, «Kilder til Nordlands mangfoldige historie ... Plan for arkivfeltet i Nordland», 2005
- Nordlands Fiskeriselskap, «Oversikt over aarene 1879–1929 og aarsberetning for 1828–1829», udatert
- Nordlandsforskning. Lier Madsen, E., «Diagnose: Veltilpasset, men rastløse», Arbeidsmarkedsundersøkelse blant uteksaminerte spesialsykepleiere fra Statens spesialskole i psykiatrisk sykepleie Bodø, 1960–85, 1986
- Nordlandsforskning. Sandberg, A., «Muligheter og begrensninger ved tettere integrasjon mellom Nordlandsforskning og Høgskolesenteret i Nordland», Arbeidsnotat 1096, 1991
- Norges forskningsråd. Kyvik, S. (red.), *Evalueringsrapport av Høgskolereformen – sluttrapport*, Området for kultur og samfunn, 1999
- Norgesnettrådets rapporter. Haugland, O. og T. Bytt Holmen, Norgesnettrådets pilotprosjekt med utvikling av et kvalitetssystem. Kvalitetsarbeid i høyere utdanning: dokumentasjon og evaluering. Erfaringer fra et forsøk med ekstern evaluering. Rapport fra ekstern komite, 2002
- Norgesnettrådets rapporter. Hegerstrøm, T., Tre statlige høgskoler og retten til å tildele doktorgrad, 2001
- Norsk institutt for by- og regionsforskning. *Høgskolenes regionale betydning*, prosjektrapport 2000: 9 NOS B 240, Utdanningsstatistikk, Universiteter og høgskoler, 1981
- Porteus, J.D., «The Nature of the Company Town», artikkel i Transactions of the Institute of British Geographers, nr. 51, 127–142, 1970
- <https://doi.org/10.2307/621766>

- Rommetveit, K., «Framveksten av det medisinske fakultet i Tromsø: en undersøkelse av beslutningsprosesser», Masteroppgave, Universitetet i Bergen, 1971
- Sandberg, A. (red.), «Utdanning på kryss og tvers i Nord-Norge. Kartlegging av studieoverganger mellom høgre utdanningsinstitusjoner i Nord-Norge», Råd for høgre utdanning i Nord-Norge, Tromsø, 1991
- Sandberg, A., «Tale ved innvielsen av det nye anlegget til Høgskolesenteret i Nordland,» gjengitt i Høgskolesenteret i Nordland. Løchen, Y., A. Sandberg og L. R. Langslet, *Vemod og glede i det akademiske liv. Festskrift til åpningen av nybygget for Høgskolesenteret i Nordland 20. mars 1986*, 1986
- Scott, T. L., S. M. Kana'iaupuni, B. J. Nālani Balutski og A. K. Freitas, «Access and Success for Students from Indigenous Populations», kapittel 7 i Smart, J. C. og M. B. Paulsen (red.), *Higher Education: Handbook of Theory and Research*, Volume 27, Springer, 2012
- Shahjahan, R. A., «The Roles of International Organizations (IOs) in Globalizing Higher Education Policy», kapittel 8 i Smart, J. C. og M. B. Paulsen (red.), *Higher Education: Handbook of Theory and Research*, Volume 27, Springer, 2012
https://doi.org/10.1007/978-94-007-2950-6_8
- Slagstad, R., «Profesjoner og kunnskapsregimer», kapittel 2 i Molander, A. og L. I. Terum (red.), *Profesjonsstudier*, Universitetsforlaget, 2008
- Slottemo, H. G., *Gi oss et stort HiNT!*, Fagbokforlaget, 2014
- Solhjell, D., *Universitet, by og landsdel: om Universitetet i Tromsø og utbyggingen av Nord-Norge*, Universitetet i Tromsø, 1977
- Statens bygge- og eiendomsdirektorat, «Høgskolesenteret i Nordland: Siviløkonomutdanningen», 1992
- Statens forsøksgard Vågønes. Valberg, E. og K. Retvedt, *Statens forsøksgard Vågønes gjennom 50 år. 1920–1969*, Statens forskningsstasjon Vågønes melding nr. 39, 1974
- Statistisk Sentralbyrå. NOU 1920: VII. 138 1920, *Sundhetstilstanden og medisinalforholdene*, Oslo
- Stjernø, S., «Norgesnettrådet», i *Streiftog i norsk utdannings- og forskningspolitikk. Festskrift til Magnus Rindals 70-årsdag*, NOVA, 2012
- Stoltz, G., «Det nasjonale behov for siviløkonomer i dag og i fremtiden. Hvordan bør høyere økonomisk/administrativ utdanning utbygges og organiseres?», i Danielson, Å. (red.), *Bodø-konferansen om siviløkonomutdanning 1979*, Nordland distriktshøgskole, 1979
- Stortinget. Kongeriket Norges 148. Stortingsforhandlinger 2003–2004, 1. del innholdende trontalen, melding om rikets tilstand og St.prp. nr. 1 (statsbudsjettet og særbudsjettene) samt tilleggsproposisjoner nr. 1–11 for budsjettene, (trykket i flere boktrykkerier), Oslo, 2004
- Stortinget. Stortingstidende inneholdende 113. ordentlige Stortings forhandlinger, 1968–69, Forhandlinger i Stortinget C. (s. 2745–4275), Oslo, 1969
- Stortinget. Stortingstidende inneholdende 114. ordentlige Stortings forhandlinger, 1969–70, Forhandlinger i Stortinget C. (s. 2473–3935), Oslo, 1970

- Stortinget. Stortingstidende inneholdende 119. ordentlige Stortings forhandlinger, 1974–75, Forhandlinger i Stortinget C. (s. 3453–5201), 1975
- Stortinget. Stortingstidende inneholdende 128. ordentlige Stortings forhandlinger, 1983–84, Forhandlinger i Stortinget B. (s. 1619–3248), 1984
- Stortinget. Stortingstidende inneholdende 141. ordentlige Stortings forhandlinger, 1996–97, Forhandlinger i Stortinget C. (s. 2827–3524), 1997
- Stortinget. Stortingstidende inneholdende 142. ordentlige Stortings forhandlinger, 1997–98, Forhandlinger i Stortinget A. (s. 1–986), 1998
- Stortinget. Stortingstidende inneholdende 145. ordentlige Stortings forhandlinger, 2000–2001, Forhandlinger i Stortinget D. (s. 3097–4075), 2001
- Stugu, O. S., «Fra ting til tegn», kapittel 21 i Helle, K., F.-E. Eliassen, J. E. Myhre og O. S. Stugu, *Norsk byhistorie. Urbanisering gjennom 1300 år*, Pax Forlag, 2006
- Sørheim, I. Ørbeck, «The Norwegian Regional Colleges», *Short Cycle Higher Education. A Search for Identity*, OECD, Paris, 1973
- Thomassen, P. «Distrikt, arbeidsliv og utdanning», i Danielsen, Å. (red.), *Bodø-konferansen om siviløkonomutdanning 1979*, Nordland distriktshøgskole, 1979
- Thorsvik, E. og H. J. Bjørnstad, *Ut mot hav: fiskerihistorie for Nordland*, Nordland fylkes fiskarlag, 1977
- Tømmeraaas, G. (red.), *Jubileumsskrift – Høgskolen i Bodø 30 år*, Høgskolen i Bodø, 2001
- Underdal, A., «Mellom akademi og bedrift», kapittel 9 i Christensen, T. og K. Midgaard (red.), *Universitetet som beslutningsarena*, Fagbokforlaget, 1997
- Utdannings- og forskningsdepartementet. NOU 2003: 25, *Ny lov om universiteter og høyskoler*
- Utenriksdepartementet. Meld. St. 7 (2011–2012), Nordområdene, Visjon og virkemidler, 2011
- Wold Johnsen, B., *Fra universitetsvisjon til høyskoleintergrasjon*, Avhandling for graden dr. art. ved Universitetet i Bergen, 1997
- Øien, P. Roman, «Faktorer som påvirker styrets arbeid og hvordan disse har bidratt til å videreutvikle styrerollen ved Høgskolen i Bodø», Masteroppgave i bedriftsledelse, 2010
- Økonomisk Forskningsfond. «Økonomisk forskning i Nord-Norge: Behov for styrking av Økonomisk Forskningsfond», informasjonsbrosjyre, 2011
- Østerud, Ø. (red.): *Hvordan måle vitenskap? Søkelys på bibliometriske metoder*, Det Norske Videnskapsakademi, Oslo, 2009
- Aas, S., *Å eg minnest. Regionsbyggere i hovedstaden. Nordlændingernes Forening 1862–2012*, Orkana Akademisk, 2012
- Aas, S., *Forvandlinga. Bodøs historie 1890 – 1950*, bind 3, Fagbokforlaget, 2014

Nettsider

- Dagsnytt Atten 16.09.2010: <http://www.nrk.no/nett-tv/indeks/229521/>, lest 01.08.2015.
- Forskningsavtale Det Norske: <http://old.uin.no/Pages/Forskningsavtale-Det-norske-.aspx>, lest 18.08.2015.
- Forsvaret. Tjenestesteder: www.forsvaret.no/fakta/tjenestesteder/Bod%C3%B8, lest 01.07.2015.
- Gahr Støre, J., Perspektiver på Regjeringens nordområdesatsing. Tale ved åpningen av Nordområdesenteret på HBO 15.03.2007: http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/aktuelt/taler_artikler/utenriksministeren/2007/perspektiver-pa-regjeringens-nordomrades.html?id=457840, lest 02.02.11.
- Haukland, L., «The Bologna Process: The democracy-bureaucracy-dilemma», *Journal of Further and Higher Education*, publisert 24.09.2015: <http://www.tandfonline.com/eprint/HxTNvi3U2FIE7DNk98K6/full>, lest 02.10.2015.
- Intervju med Steinar Johansen på UiTs nettside: http://uit.no/nyheter/artikkel?p_document_id=159242, lest 03.11.2014.
- Jahr, E. H. «Fra Seminaret på Holt til Universitetet i Agder», årsmøteforedrag, Agder Vitenskapsakademi, 27.10.2007: www.agderkultur.no, lest 06.06.2015.
- Kyvik, S. Høgskolereformevalueringen, 2.6 Sammenslåingsprosessen: <http://www.forskningsradet.no/bibliotek/publikasjoner/hogskolereformeval/samlet1-6-02.html>, lest 01.08.2015.
- Nazare, M. H. «Reimagining Democratic Societies: Challenges to European Higher Education», forelesning på The Council of Europe Conference i Oslo 27.–29. juni 2011: <http://theewc.org/uploads/content/Presentation%20by%20Nazare.pdf>, lest 12.03.2014.
- NSD. Forvaltningsdatabasen. Det regionale høgskolestyret for Nordland: <http://www.nsd.uib.no/polsys/data/forvaltning/utvalg/2117000>, lest 12.19.2014.
- Olstad, L. 2000. Prorektor oppfordrer til boikott. *Universitetsavisa*, 2000: 5. Trondheim, NTNU. http://www.ntnu.no/universitetsavisa/0500/opp_fordrer.html, lest 03.02.2014.
- Perspektiver på Regjeringens nordområdesatsing. Tale av Jonas Gahr Støre 15.03.2007: http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/aktuelt/taler_artikler/utenriksministeren/2007/perspektiver-pa-regjeringens-nordomrades.html?id=457840, lest 02.02.11.
- Regjeringen.no. Fakta om samiske språk: <https://www.regjeringen.no/nb/tema/urfolk-og-minoriteter/samiske-sprak/fakta-om-samiske-sprak/id633131/#4>, lest 01.07.2015.
- Salminen, T. Unesco Red Book on endangered Languages: Europe: http://www.helsinki.fi/~tasalmin/europe_report.html#SSami, lest 01.07.2015.

Samisk statistikk 2006. Statistisk Sentralbyrå: https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/nos_d343/nos_d343.pdf, lest 01.07.2015.

Samisk statistikk 2008. Statistisk Sentralbyrå: https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/nos_d384/nos_d384.pdf, lest 01.07.2015.

Samisk statistikk 2010. Statistisk Sentralbyrå: https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/nos_d437/nos_d437.pdf, lest 01.07.2015.

Samisk statistikk 2014. Statistisk sentralbyrå: https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/161540?ts=1441bb68798, lest 01.07.2015.

SO, søkertall 2007, primærseekere per studieklasse (studiekode 204 081): http://www.samordnaopptak.no/arkiv/statistikk/07/SO45_studium_hoved_07.htm, lest 11.06.2015.

Statistisk sentralbyrå. Kart over utdanningsnivå: <http://www.ssb.no/utdanning/kart-utdanningsniva>, lest 01.08.2015.

Statistikk – Nordland. Befolkning, sysselsetting og utdanningsnivå: <http://nordland.fylkesbibl.no/Handlers/fh.ashx?Mid1=16705&FilId=19902>, lest 01.08.2015.

Statsbygg: <http://www.statsbygg.no/Prosjekter-og-eiendommer/Byggeprosjekter/UiN-Kontorlokaler/>, lest 02.09.2015.

St.meld. nr. 27 (2000–2001), Gjør din plikt – Krev din rett. Kvalitetsreform av høyere utdanning: <http://www.regjeringen.no/Rpub/STM/20002001/027/PDFA/STM200020010027000DDDPDFA.pdf>, lest 01.08.2015

Stortinget, Innstilling 348 S (2014–2015) (midlertidig), 1. Sammendrag: <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2014-2015/inns-201415-348/>, lest 01.08.2015.

Stortingets spørretime 10.12.1998: <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qid=15968>, lest 01.08.2015.

Stortingets spørretime 20.10.1999: <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Referater/Stortinget/1999-2000/991020/ordinarsporretime/16/>, lest 13.06.2015.

Øyvann, H., «50 millioner gir akademisk løft», 25.06.2008: www.dabodo.no, lest 01.08.2015.

Arkiv

Arkiv i Nordland

Norske Kvinners Sanitetsforening - Nordland

Nordland landbruksskole

Bodø kommune

Teknisk avdelings arkiv, L39

Riksarkivet

Statsministerens kontor (RA/S-1005)

UiN arkiv

Styreprotokoller HBO 1994–2005

Protokoller fra avdelingsstyrene ved HBO 1994–2003

ePhorte: Styreprotokoller HBO/UiN 2006–2015, 2006/708 PhD i Akvakultur, 2006/246 PhD i Praktisk kunnskap, 2006/795 «Samlemappe – Emneundersøkelser – 2005/2006 – 2006/2007 – 2007/2008 – 2008/2009 – 2009/2010 – 2010/2011», korrespondanse

Arkivmapper for doktorgradsstudier i bedriftsøkonomi, sosiologi, praktisk kunnskap og akvakultur

Årsmeldinger HBO 1995–2004

Åsrapporter HBO/UiN 2005–2015

Perm med pressemeldinger 1980–1982

Perm med presseklipp «journalistutdanninga i Nord-Norge»

Korrespondanse

Tidsskrift/aviser

Avisene er gjort tilgjengelige for forfatter av Nasjonalbiblioteket, Avisa Nordlands arkiv, UiN arkiv (Observer) samt universitetsbiblioteket ved UiN.

Avisa Nordland	Lokalavisa NordSalten
Bladet Vesterålen	Meløyavisa
Dagens Næringsliv	Nordlands Framtid
Dagsavisen	Nordlandsposten
Forskerforum	Rana Blad
Fremover	Sosionomen
Fædrelandsvennen	Stavanger Aftenblad
Gudbrandsdølen Dagningen	Tromsø
Harstad Tidende	Trønder-Avisa
Klassekampen	Vesteraalens Avis
Lofotposten	

Intervjuer

Lars Bauna	19.06.2014	Elisabeth Nilsen	05.01.2011
Berit Støre Brinchmann	04.02.2011		06.11.2014
Arne Næsheim Fjalstad	20.11.2010	Ruth Helene Olsen	20.12.2010
Stig Erik Fossum	15.12.2010	Oddbjørn Paulsen	07.05.2015
	04.01.2011	Pål Pedersen	17.12.2010
Svein Helgesen	06.10.2015	Arild Vaag Prestøy	03.09.2015
Øystein Henriksen	04.01.2011	Magne Rasch	21.12.2010
Jan Reid Hole	20.05.2015	Magnus Rindal	16.12.2010
Einride Hveding	02.06.2015	Asbjørn Røiseland	13.12.2010
Magne Haakstad	19.11.2013	Audun Sandberg	03.02.2011
Anna Cecilie Jentoft	13.11.2013		14.11.2013
Rolv Lyngstad	03.02.2011	Eivind Sommerseth	04.02.2011
Einar Lier Madsen	03.03.2015	Rolf Stensland	03.11.2014
Frode Mellemvik	22.04.2014	Stig Fossum og Pål Pedersen	28.01.2015
	03.01.2011		

Intervjuer før 01.03.2011 er gjennomført sammen med Svein Lundestad.

Indeks

A

Abstrakt	165
Adde, Per	75
Agder	10, 38, 48, 77, 135, 140, 157, 158, 159, 160, 161, 170, 199
akademi	201, 202, 203, 205
akvakultur	18, 43, 59, 93, 114, 121, 152, 155, 174, 176, 177, 178, 179, 181, 185
Alta	55, 80
Alteren, Johanne	102
Amoco	83
Andersen, Lars	162
Andersen, Ole Johan	165
Andreassen, Bjørn	91
Arbeiderpartiet	50, 63, 82
Arctic Dialogue	218
Arkhangelsk	116, 118
Arkhangelsk State Engineering University	117
Arkiv i Nordland, AiN	63, 64, 198
Árran lulesamisk senter	77, 95, 96
Aune, Kjell Vidar	118
Avdeling for fiskeri og naturvitenskap	80, 111, 175
Avdeling for humanistiske fag	60, 80, 114
Avdeling for lærerutdanning	28
Avdeling for samfunnsvitenskap	63
Avdeling for sykepleie og helsefag	25, 80, 114
Avisa Nordland	11

B

bachelorgrad i sosialt arbeid	105
bachelor i lulesamisk	99

bachelor i sosiologi	87
bachelor i økonomi og ledelse	101
Bakke, Johan	26, 27
Bakken, Anne-Lise	57, 64
ballettpedagogutdanning	28, 239 47, 81
Baltic State University	114
Barentssamarbeidet	119
barnevernspedagog	9, 65, 86, 87, 93, 195
Batista, Mirela Gois	109
Bauna, Lars	122, 125
Bech-Karlsen, Jo	69
bedriftsøkonomi	81, 82, 83, 93, 101, 104, 105, 117, 142, 143, 144, 147, 149, 150, 151, 153, 155, 170, 172, 185, 200
Bedriftsøkonomisk Institutt i Oslo	148
Bergens Tidende	48
Bergh, Emma	35
Bergsmogården	102
Bibsys	126
BI Nordland	105
Bioforsk Nord Bodø	18
Biologi og kjemi	93
BI Rana	105
Birkeland, Turid	122
BISU	111, 112
Bjordal, Cicilie	103
Bjønnes, Tore	116
Bjørnstad, Bjørn	63
Blom, Kari	151
Bodin tuberkulosehjem	23
Bodø	9, 255, 15, 21, 26, 29, 36, 43, 47, 56, 59, 66, 80, 95, 112, 121, 137, 138, 141, 148, 150, 158, 160, 170, 181, 187, 195, 198, 208, 212, 215

Bodø Fiskeriskole	19	Clemet, Kristin	160
Bodøgaard, Harald	35	company towns	196
Bodøgaard, Oscar	67		
Bodø gymnas	27, 40	D	
Bodø International Summer University	111, 112	Dahl, Eva-Lena	169
Bodø Næringsforum	212	Dannelsesutvalget	170
Bodø offentlige lærerskole	27	den russiske ambassaden i Oslo	118
Bodø prosjektutvikling	124	Det norske høgskolerådet	151
Bodøutstillingen	19	Det norske oljeselskap ASA	83
Bologna-erklæringen	135	Det regionale helse- og sosialutvalg for Helseregion Nord	138
Bondevik, Kjell Magne	123, 135, 140, 148	Det regionale høgskolestyret for Nord- land	24
Bratteli, Trygve	40	Diakonissehuset	21
Brautaset, Knut	136	differensiert arbeidsgiveravgift / DA	217
Breivik, Borghild	100	Distriktshøgskolen i Agder	38
Brinchmann, Arne	182	Djupvik, Anna	22
Brinchmann, Berit Støre	86	Dohmen, Jan Håkon	143, 220
Brønnøysund	88, 175	doktorgrad i akvakultur	174, 177
Bull, Tove	80, 141, 151, 156, 220	doktorgrad i praktisk kunnskap	165
byggetrinn I	55	doktorgrad i profesjonskunnskap	86
byggetrinn II	61, 62	doktorgrad i sosiologi	87
byggetrinn III	78	doktorgradsutdanning i bedrifts- økonomi	147
byggetrinn IV	82, 123, 124, 125, 126, 158, 185, 198, 220, 221	Dolven, Anne Katrine	127
byggetrinn V	124, 126, 127	Drag	95, 98
C		duodje	97, 98
Campus Helgeland	77, 95, 100, 102, 103, 104, 105	E	
Campus Kristiansand	157	Edb og økonomi	93
Campus Mørkved	8, 11, 255, 15, 255, 18, 49, 55, 58, 61, 64, 78, 100, 104, 110, 121, 122, 123, 124, 126, 127, 168, 171, 179, 181, 198, 205, 212, 223	Eftas kontrollorgan Esa	216
Campus Vesterålen	77, 95, 100, 101, 102, 184	Eide, Martin	112
		Eliassen, Berit	182
		Elle, Per Jarl	8, 178, 182, 212
		Eriksen, Anita	164
		Eriksen, Ole J.	43, 90, 100, 120, 164

Eriksen Sigbjørn	42	Fredriksen, Ingjerd	162
Eriksen, Svein-Arnt	8	Fredriksen, Randi	100
EU	135, 211	Fremover	67, 144
Europa-kommisjonen	110	Fulsås, Narve	136, 219
Europarådet	135	Furhovden, Kjersti	89, 162
F		Fygle, Odd-Tore	213, 215
Fakultet for biovitenskap og akvakultur	114, 121	Føllestad, Aslaug	22
Fakultet for samfunnsvitenskap	114, 127	førskolelærer	9, 85, 101
Farstad, Edin	162	Forsvarsdepartementet	116, 117
Fauske	36, 37, 52	Fossum, Stig	11
Finland	92, 110, 111	Fremover	220, 222
Finnmark	9, 17, 37, 44, 52, 60, 92	Friundervisningen	102
Finstad, Helga	139	Fuglestad, Nils Henrik	63
fiskerifag	40, 60, 124, 174, 175	Fulsås, Narve	8, 136, 219
fiskeri- og akvakulturstudier	82	Furhovden, Kjersti	88
fiskeriteknologi	39, 93	fusjon	66, 67, 68, 79, 195
fiskeriøkonomi	39, 53, 59	Fædrelandsvennen	140, 157, 185
Fiskerstrand, Sondre Rekdal	35	Føllestad, Aslaug	22
Fjalstad, Arne	168, 169, 172	Førskolelærer	93
Fjellheim Holm	101	G	
Fjellstad, Anne-Kristin	162	Gildeskål	139, 140, 156
Fjordlaks	55	Giske, Trond	158, 175
Fjord Seafood	88, 175	Gjerde, Bjartmar	37
flercampusmodellen	171	Gjerde, Øystein	49
Florø, Christian	90	Glanfield, Peter	139, 153, 154
Folkeuniversitetet Vesterålen	101	Gløsen, Kristoffer Monsen	103
Folstad, Jon	38	Gravdal sykehus	93, 100
forberedende	102	Gurandsrud, Tore	106
Forskerforbundet	123, 208	H	
Forskningsrådet	84, 87, 216	Hadsel folkehøgskole	102
Fossum, Jan P.	164	Hadsel Røde Kors	100
Fossum, Stig	63, 81, 98, 105, 122	Hagen, Erling	138
143, 150, 152, 153, 155, 161, 164		Hagtvat, Bernt	170
172, 175, 179, 182, 200, 206, 208, 217		Hallan, Ulf	139
		Hammeren, Iver	123, 142, 220, 221

Handelshøgskolan ved Göteborgs universitet	150	hovedfag i spesialpedagogikk	27, 85
Handelshøgskolen BI	116	hovedkantina	125
Handelshøgskolen i Bodø	62, 79, 102, 114, 119, 121, 127, 144, 147, 151, 153, 158, 214	Hveding, Einride	38, 41, 42, 44, 45, 46, 57, 64, 84, 199, 200
Hansen, Kathrine Beate	90	Høgskolen i Luleå	110
Harstad	80, 238	Høgskolen i Agder	140
Hartløfsen, Ole Martin	156	Høgskolen i Bodø, HBO	9, 11, 18, 21, 25, 43, 57, 60, 64, 67, 77, 80, 89, 91, 93, 95, 101, 105, 109, 111, 113, 115, 116, 119, 125, 135, 137, 140, 142, 147, 149, 158, 161, 163, 166, 171, 173, 177, 181, 185, 195, 197, 200, 213, 215, 220, 229, 234
Hartviksen, Ivar	102, 103	Høgskolen i Gjøvik	140
Hauge, Askil T.	91	Høgskolen i Harstad	92
Haugli, Ranja	50	Høgskolen i Hedmark	140
Haugstad, Bjørn	222	Høgskolen i Molde	151
Haugstvedt-utvalget	39	Høgskolen i Narvik	92, 105, 143, 220, 223
Haukland, Andreas Flaate	103	Høgskolen i Nesna	10, 15, 21, 102, 105, 220, 223
Hauman, Haldis	22	Høgskolen i Nord-Trøndelag	10, 79, 184, 223
Heiberg Simonsen, Gustav	37	Høgskolen i Rogaland	140
Helgeland	21, 95, 102, 103, 104, 105, 127, 221	Høgskolen Stord/ Haugesund	140
Helgesen, Svein	140	Høgskolen i Tromsø	46, 171
Helse- og sosialsektoren	43	Høgskolereformen	67, 80
Henriksen, Øystein	85, 165, 206	Høgskolesenteret i Nordland, HSN	27, 28, 53, 55, 56, 57, 59, 60, 62, 64, 69, 144, 75, 78, 104
Hernes, Gudmund	82, 156	høgskolestyret	24, 26, 41, 46, 66, 68, 79, 181, 185, 197, 209
Hernes-komiteen	136, 158	Høgskolestyret	27, 47, 48, 57, 64, 65, 77, 104
Heyerdahl jr, Thor	40	Høyre	36, 47, 49, 50, 138
High North Innovation Center	218	Haakstad, Magne	47, 53, 55, 139, 153, 175
Hjartøy, Ole Henrik	222		
Hjellvik, Ivar	20		
Hjertø, Frederick	35		
Hoika, Odd	139, 153		
Holand, Aasmund	139		
Holm, Arne O.	120		
Holter, Dagny	21		
hovedfag i bedriftsøkonomi	101		
hovedfag i pedagogikk	27		
hovedfag i sosiologi	87, 199		

I

idrettsutdanningen	124
Informasjonsteknologi	93
Ingebrigtsen, Stig	151
ingeniørutdanning	33, 102, 148
innovasjon og entreprenørskap	81, 142, 147, 155, 172
Institutt for lærerutdanning og kultur-fag	85
Interkommunalt arkivsamarbeid Nord-land	64
internasjonalisering	89, 111, 112, 113, 115, 121, 135, 137, 181, 200
Internasjonalt Senter for Universitets-samarbeid	109, 114
Internasjonalt Utvalg	111
Isaksen, Torbjørn Røe	222, 223

J

Jacobsen, Arne	141
Jacobsen, Tom	164
Jagland, Thorbjørn	82, 140
Jahr, Ernst Håkon	157, 170
Jakobsen, Arna	162
Jensen, Gunn	162
Jenssen, Sverre Are	82
Jentoft, Anna Cecilie	210, 211
Jofi A/S	55
Johansen, Bernt Charles	92
Johansen, Elisabeth	8
Johansen, Steinar	176, 177
Johnsen, Aina	162
Johnsen, Odd Magne	162
Josefson, Ingela	169
Journalisthøgskolen i Oslo	88
journalistikk	60, 81, 82, 93, 117, 118

journalistutdanningen	60, 67, 77, 87, 88, 117, 118
-----------------------	------------------------------

Jørgensen, Jarle	139, 153
------------------	----------

K

Karlsen, Tore	91
Kintel, Anders	96
Kirke- og undervisningsdepartementet	48
Kirke- og undervisningskomiteen	49
Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, KUF	64, 123, 125, 147, 149, 150, 157, 159, 166, 185
Kjelling Nybø, Reidun	80
Kjellmo, Gunnar	97
Kleveland, Åse	122
knutepunkter	80, 81, 82, 155
Knutzen, Thea	50
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	217
Kommunenenes Sentralforbund	213
Kompetansereformen	88
Kristelig Folkeparti	83, 140
Kristiansand	38, 60, 140, 142, 143, 148, 157, 158, 160, 186, 211
Kristiansen, Anne Merethe	153
Kristiansen, Ivar	138
Krogh, Matthias Bonsach	86
Kronprins Haakon	184, 185
KUF	150, 156, 160, 175
kulturkunnskap	27, 93, 99
kunnskapsbedrift	201, 202, 203, 205
Kunnskapsdepartementet	99, 178, 185, 222
Kunnskapsparken	103, 213, 217
kvalitetsreformen	136, 137, 157, 160, 195, 198, 203, 207

Kvalitetssikringssystemet	207, 211	Løkse, Oddvar	33
Kaastrup, Espen	122	Løvold	113

L

Lamark, Hege	88
Landsdelsutvalget for Nord-Norge	147
Landsdelsutvalget for Nord-Norge og Namdalen	46
Landsdelsutvalget for Nord-Norge og Nord-Trøndelag	113
Landsend, Marit Ellisiv	40
Landstad, Trude	89
Langslet, Lars Roar	49, 50
Larsen, Linda	100
Levy, Jan S.	125
Lilletun, Jon	83, 126, 135, 140, 150, 167, 185, 200
Lindseth, Anders	170
Lio, Kåre Geir	139
Lisboa-konvensjonen	135
Ljunggren, Tor Arne	55
Lyngstad, Rolv	138, 139, 153, 164, 185
Lockertsen, Odd-Øyvind	144
Lofoten	93, 100, 101, 148, 153, 162
Lofoten studie- og høyskolesenter	102
LO Nordland	213
Ludviksen, Geir-Ove	124
lulesamisk	27, 77, 95, 96, 97, 99, 200
Luleå	110
Lundestad, Toril V.	212
lærerutdanningen	15, 19, 38, 41, 43 47, 60, 67, 77, 78, 85, 86, 95, 96, 102, 123, 124, 125, 138, 140, 167, 168, 185, 198, 199
Læreranstalten for tilvirkning av fiskeri- produkter	19
Lærerutdanningen	21, 27, 155
Læstadius, Lars Levi	96

M

Madland, Rune	139, 153
Madsen, Einar Lier	141, 185
Malik, Larissa	117
markasamisk	99
Markussen, Ellinor	162
Markussen, Stein	139, 153
MarLip	218
mastergrad i bedriftsøkonomi	117
mastergrad i havbruk	177
Master i klinisk sykepleie	102
Master i økonomi og administrasjon	102, 105
Mediekunnskap	93
Mellemvik, Frode	82, 105, 111, 114, 116, 119, 122, 124, 126, 138, 141, 143, 145, 148, 150, 153, 159, 163, 165, 166, 169, 171, 185, 206, 209, 212, 214
Meløe, Jakob	168
menneskerettighetene	112
merkantile fag	102
Mikkelsen, Filip	97, 98
Mikkelsen, Geir	139, 153
Mikkelsen, Ole-Kåre	123
Millar, Evelyn	22
Mjøs, Ole Danbolt	135
Mjøs-utvalget	136, 142, 147, 152 157, 181, 195, 200, 208
Mo i Rana	77, 101, 102, 196
Mo kommunale høyere allmennskole	102
Mosjøen	102, 105, 196
Moskva-vedtaket	208
Movik, Åshild	212
Murmansk	111, 115, 118, 119

Myklebust	183	Nordland distriktshøgskole	33, 35
Myklebust, Egil	183	37, 43, 48, 49, 51, 52, 53, 59, 63, 67,	
Mørk-Eidem, Bjarne	63	85, 144, 174, 197, 198, 199, 214	
Mørkvedbukta	124, 174, 175, 177, 214, 218	Nordland Fiskerimuseum	18
Mørkvedgården	89	Nordland Fiskeriselskap	18, 19
Mørkvedhallen	124, 185	Nordland fylke	9, 10, 17, 20, 45, 46, 64
Mørkvedlia Idrettspark	124, 168, 213	Nordland fylkeskommune	23, 217, 218, 221
N		Nordland fylkes sykepleieskole	23, 25, 100
Narvik	66, 77, 92, 96, 101, 105, 143, 182, 187, 196, 220, 222	Nordland landbruksskole	15, 16
Nasjonalbibliotekavdelingen i Rana	103	Nordland lærerskole	19, 20
Nasjonalbiblioteket	126	Nordlandsbanken	212
Nasjonale Forskningsråd	68	Nordlandsbryggeriet	113
Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen, Nokut	113, 121, 124, 133, 137, 151, 155, 157, 159, 160, 163, 165, 166, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 177, 178, 179, 181, 183, 185, 195, 198, 200, 203, 208, 210	Nordland Sentralsykehus	138
NDH	35, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 55, 60, 63, 83, 84, 174, 175, 198, 200, 214	Nordlandsforskning	18, 46, 50, 52, 59, 60, 61, 67, 83, 84, 86, 87, 89, 161, 176, 198, 216
Nergård, Jens Ivar	169	Nordlands Framtid	43, 83, 91, 115, 18 122, 158, 220
Nesna	10, 15, 19, 20, 21, 27, 66, 77, 92, 102, 105, 182, 220, 222, 223, 224	Nordlandsposten	56, 67, 83, 88, 91, 123, 124, 138, 141, 142, 143, 144, 151, 159, 176, 185, 212, 220, 221
Nettbaserte studier	101, 102, 106, 107	Nordlandssykehuset, Nordland sykehus	21, 93, 138
NHO Nordland	213	Nordlandssykehuset Rønvik	26
Nielsen, Nils M.	62	Nordlandssykehuset Vesterålen	100
Nilsen, Elisabeth	78, 85, 96, 139 153, 167	Nordland sykehus	24
Nilsen, Hanne Hustad	162	Nordland sykepleierhøgskole	25, 26 28, 42, 75, 77, 100, 104, 197
NKI Fjernundervisning	102	Nordland Sykepleierhøgskole	104
NKS sykepleierskole	21, 100	Nordlys	171
Nor-Cargo Bodø	113	Nordlændingernes Forening	37
Nordflåten	115, 119	Nord-Norge	11, 20, 26, 29, 37, 40, 41, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 52, 55, 60, 62, 65, 77, 81, 82, 87, 88, 92, 107, 109, 113, 140, 141, 147, 158, 171, 174, 176, 195, 196, 197, 198, 200, 214, 215, 218, 219, 220, 221, 222
Nordisk språk/litteratur	93		

Nord-Norge-planen	27	Nyborg, Per	151
Nordnorsk Ballett-høgskole	27	Næringsdepartementet	103
Nordnorsk Lederutvikling	139, 140, 153, 154	O	
Nordområdesenteret for næringslivet	119, 200, 218	OECD	47
nordområdestudier	107	Olavsen, Oddleiv	138, 215
Nordområdeutvalget	120	Olsen, Roar W.	164
Nordplus	110	Olsen, Ruth Helene	167, 169, 171
Nordvest-Russland	115, 119	Olavsen, Oddleiv	124
Norges Eksportråd	116	Olsen, Jan Olav	160
Norges Handelshøgskole	47	Olsen, Ruth Helene	169
Norges Idrettshøgskole	124	Oman	111
Norgesnett	65, 80, 81, 82, 87, 136, 155	Organisasjon og administrasjon	93
Norgesnettrådet	148, 149, 150, 155, 156	Organisasjonsutvalget	113, 145
Normannsen, Sølvi Marie Waterloo	55	Ottosen-komiteen	36, 41, 49, 84
Normann, Thordis	22	Ottosen, Kristian	35
Norsk Arbeidslivsinstitutt	61	P	
Norske Kvinners Sanitetsforening	13, 15, 21, 25, 100	Paulsen, Mona Liss	139, 153
Norske Siviløkonomers Forening	48	Paulsen, Oddbjørn	215
Norsk Hydro	119	Pedersen, Kristel	126
Norsk institutt for bioøkonomi	15, 18	Pedersen, Pia	40
Norsk Jernverk AS	103	Pedersen, Pål	11, 144, 171, 172, 182, 184, 205, 217, 223
Norsk Koksverk AS	103	Pettersen, Inger Johanne	80, 81, 82, 137
Norsk Marmor	88	Pettersen, Per	215
Norsk Sosionomforbund	39	PhD i akvatisk biovitenskap	178
Norsk Studentorganisasjon	92	Pinnerød, Ida	182
Norsk Studentunion	140	pitesamisk	95, 96
NOS	119, 120	Politiets Overvåkningstjeneste	117, 118
NOSO	39, 40	Politihøgskolen	78, 80, 93
NOU	80	Politihøgskolen i Oslo	80
NRKs lisensavdeling	103	Pomor universitetet	117, 118
NTNU	150, 208	Prestøy, Arild Vaag	107
		Profesjonsetisk nettverk	172

Profesjonshøgskolen	25, 28, 85, 86	Salten Kraftsamband	217
99, 104, 114, 118, 121, 124, 127, 152,		Salvelsen, Lars Birger	140
167, 168, 169, 172, 173, 218		Sametinget	96
R		Samfunnet	91
Rana	23, 77, 101, 102, 103, 104, 105,	samfunnsfag	39, 41, 53, 84, 86, 117,
	187, 196		167
Rana Bedriftsøkonomiske Høgskole	105	samfunnsfag med hovedvekt på lulesa-	
Rana sykehus	104	misk kultur og historie	98
Rasch, Magne	8, 65, 110, 139, 151,	Samisk høgskole	92
	153, 162	Samuelson, Alf Ivar	138
Ravnå, Per Bjarne	107	Sandberg, Audun	53, 55, 57, 58, 59
Realfag	93		64, 65, 67, 68, 127, 199
Rebtsovsky, Sergey	112	Sandvin, Johans Tveit	8
Renberg, Elsa Laula	75, 98	Saveljeb, Yuri	115
Rindal, Magnus	150, 155, 156, 164,	Schjølberg, Tor	139
	181, 182, 208, 209	Senter for praktisk kunnskap	167, 168
Rodrigues, Amanda Sellos	109	Senter for profesjonskunnskap	86, 167
Rogaland	19, 35, 38, 135, 136, 140,	Senter for profesjonsstudier	155
	157, 158, 159, 161, 199	Senter for økologisk økonomi og etikk	
Rognan, Anne Line	104		216
Rokkansenteret	208	Senterpartiet	138, 140
Rosneft	119	Siviløkonomutdanningen i Bodø, SiB	
Russisk-norsk Institutt for Energi-			56, 57, 60, 83, 114, 117, 148
samarbeid	119	Sivertsen, Ester	22
Russland	109, 111, 114, 115, 116	Sivertsen, Halvdan	224
	117, 118, 119, 120	Sjåvik, Tina Jacobsen	103
Rødøy kommune	104	Skaiaa, Eva	164
Røger, Hallvard	37	Skar, Pauline	21, 22
Røiseland, Asbjørn	164	Skorstad, Berit	183
Rønvik asyl	21, 25	Skreslett, Stig	64
Rønvikjordene	138	Skretting, Kathrine	150
S		Skår, John	51, 56, 57
Sagdahl, Bjørn	118, 142	Smith-Solbakken, Morten	36
Saksenvik, Gudrun	22	Solbakken, Knut	55
Salten	27, 138, 143, 175, 212, 213	Solbakken, Kurt	122
	214, 215, 216, 217, 218, 221	Solberg, Terje	176
		Solhjell, Dag	45

Solstad, Anne Grete	139, 153	St. Petersburg	114, 115, 117, 119
Sommerseth, Eivind	55	Studentorganisasjonen i Bodø	92
Sorbonne-erklæringen	135	Studentsamskipnaden	52, 113, 124
Sosialdepartementet	26	Stugu, Ola Svein	197
Sotberg, Terje	162	Støre, Jonas Gahr	119, 120
Stalsberg, Helge	49	Svendsen, Raymond	103
Statens forsøksgård	17, 59	Sverige	92, 110, 158, 166
Statens Innkrevingssentral	103	sykepleierutdanningen	13, 15, 21, 22, 23, 24, 27, 62, 67, 78, 80, 81, 85, 86, 98, 100, 101, 102, 104, 123, 168, 198
Statens lærerskoleklasser i Bodø	27, 28	Södertörns högskola	169, 172
Statens lånekasse for utdanning	120	T	
Statens nærings- og distriktsutviklings- fond	114, 118	Tabula Rasa	122
Statens Spesiallærerhøgskole	27	Thomassen, Petter	36, 47, 48, 49, 50
Statens spesialskole i psykiatrisk syke- pleie	25, 197	Thorsvik, Eivind	19
Statens Utdanningskontor i Nordland	97	Tjhhkkom, Kåre	96
Statens vegvesen	88	Torggården	57, 61
Statoil	119	Torgnes, Paul Birger	175
Stavanger 10, 38, 39, 56, 60, 110, 136, 140, 142, 143, 148, 158, 160, 170, 186		Torland, Randi	162
Stavanger Aftenblad	142	Torrissen, Lina	13, 21, 24
Stavanger sanitetsforenings sykepleie- skole	21	Troms 16, 17, 20, 37, 44, 45, 52, 60, 66, 173	
Stiftelsen for Kritisk og Undersøkende Presse	87	Troms Landstifts Landbrugsskole	16
Stjernø, Steinar	156	Tromsø 9, 13, 17, 20, 37, 43, 44, 45, 46, 47, 49, 50, 65, 80, 138, 141, 158, 186, 187, 197, 199, 216, 219, 220, 221, 223	
Stjernø-utvalget	95, 222	Tromsø lærerskole	20
Stokland, Torje	139, 153	Trondheim 39, 41, 49, 64, 82, 86, 98, 126, 145, 222	
Stokmarknes 77, 100, 101, 102, 184, 196		trygdelinja	41, 53
Stoltenberg, Jens	119, 120	Tysfjord	77, 95, 97, 98
Stoltz, Gerhard	48	Tømmerås, Gjert	118, 139, 153
Storbritannia	135, 177	U	
Storjord, Erling Johan	37	Ullandhaug	38
Stortinget 9, 37, 38, 43, 48, 49, 50, 63, 96, 125, 126, 136, 142, 143, 147, 148, 149, 153, 155, 157, 158, 159, 160, 161, 183, 199		Underdal, Arild	201

Unesco	99, 135
Universitetet i Agder	10, 35, 170, 182, 223
Universitetet i Bodø	124, 144, 145, 152, 158, 163, 181, 185, 214, 217
Universitetet i Juvväsylä	110
Universitetet i Nordland, UiN	8, 9, 10, 11, 13, 15, 22, 24, 25, 26, 33, 35, 36, 96, 105, 107, 113, 114, 120, 155, 181, 184, 185, 196, 201, 203, 214, 217, 218, 222, 223
Universitetet i Oslo	10, 27, 85, 150, 170, 172, 183, 211
Universitetet i Stavanger	10, 35, 170, 182, 223
Universitetet i Tromsø, UiT	10, 27, 37, 39, 43, 44, 45, 46, 47, 49, 55, 59, 80, 85, 87, 92, 116, 135, 138, 141, 143, 152, 156, 158, 168, 170, 171, 172, 176, 198, 199, 200, 219, 220, 221, 222, 223
Universitetsavisa	150, 151
universitetskonferansen	158, 175, 212, 220
Universitets- og høgskolerådet	156, 170
Universitetsrådet	114, 150, 151, 156
Urheim, Mikal	96
Utenriksdepartementet	113

V

Vasshaug, Siri	164
velferdssosiologi	87, 93, 154, 161, 162, 163, 166
Velkomsten	90, 91
Venstre	49, 140
Venture Cup	218
Vesterålen	95, 100, 101, 102, 105, 127, 184, 221
Videreutdanningskomiteen	35

W

Wackerhausen, Steen	169
Wahl, Børge	217
Wang, Inger Lise	164
Westerberg, Tine Viveka	162
Woje, Thor	138
Wold, Anders	162
Wolder, Gunilla	97

Ø

Økland, Kari	164
Økonomisk Forskningsfond	59, 60, 214

Å

Aarhus Universitet	169, 239
årsstudier i historie	39
Aasland, Tora	11
Aas, Steinar	37

